

violet
history

KIMBERLY BRUBAKER BRADLEY

*Războiul
care m-a învățat
să trăiesc*

ARTHUR

Cuprins

<u>CAPITOLUL 1</u>
<u>CAPITOLUL 2</u>
<u>CAPITOLUL 3</u>
<u>CAPITOLUL 4</u>
<u>CAPITOLUL 5</u>
<u>CAPITOLUL 6</u>
<u>CAPITOLUL 7</u>
<u>CAPITOLUL 8</u>
<u>CAPITOLUL 9</u>
<u>CAPITOLUL 10</u>
<u>CAPITOLUL 11</u>
<u>CAPITOLUL 12</u>
<u>CAPITOLUL 13</u>
<u>CAPITOLUL 14</u>
<u>CAPITOLUL 15</u>
<u>CAPITOLUL 16</u>
<u>CAPITOLUL 17</u>
<u>CAPITOLUL 18</u>
<u>CAPITOLUL 19</u>
<u>CAPITOLUL 20</u>
<u>CAPITOLUL 21</u>
<u>CAPITOLUL 22</u>
<u>CAPITOLUL 23</u>
<u>CAPITOLUL 24</u>
<u>CAPITOLUL 25</u>
<u>CAPITOLUL 26</u>
<u>CAPITOLUL 27</u>
<u>CAPITOLUL 28</u>
<u>CAPITOLUL 29</u>
<u>CAPITOLUL 30</u>
<u>CAPITOLUL 31</u>
<u>CAPITOLUL 32</u>
<u>CAPITOLUL 33</u>
<u>CAPITOLUL 34</u>
<u>CAPITOLUL 35</u>
<u>CAPITOLUL 36</u>
<u>CAPITOLUL 37</u>
<u>CAPITOLUL 38</u>
<u>CAPITOLUL 39</u>

[CAPITOLUL 40](#)
[CAPITOLUL 41](#)
[CAPITOLUL 42](#)
[CAPITOLUL 43](#)
[CAPITOLUL 44](#)
[CAPITOLUL 45](#)
[CAPITOLUL 46](#)
[CAPITOLUL 47](#)
[CAPITOLUL 48](#)
[CAPITOLUL 49](#)
[CAPITOLUL 50](#)
[CAPITOLUL 51](#)
[CAPITOLUL 52](#)
[CAPITOLUL 53](#)
[CAPITOLUL 54](#)
[CAPITOLUL 55](#)
[CAPITOLUL 56](#)
[CAPITOLUL 57](#)
[CAPITOLUL 58](#)
[CAPITOLUL 59](#)
[CAPITOLUL 60](#)
[CAPITOLUL 61](#)
[CAPITOLUL 62](#)
[CAPITOLUL 63](#)
[Nota autoarei](#)

**KIMBERLY BRUBAKER
BRADLEY**

**RĂZBOIUL CARE M-A
ÎNVĂȚAT SĂ TRĂIESC**

Traducere din engleză de Iulia Arsintescu

Titlul original: *The War I Finally Won*, 2017

Editura Arthur, 2020

Versiune ebook: v1.0, iulie 2020

Kimberly Brubaker Bradley este o scriitoare americană născută în Fort Wayne, Indiana, în 1967. A studiat la Smith College din Northampton, Massachusetts, de unde a absolvit obținând o diplomă în chimie.

Un timp a lucrat ca redactor colaborator pentru diverse reviste și apoi ca redactor cu jumătate de normă. În aceeași perioadă lucra ca cercetător în chimie și scria noaptea sau dimineața foarte devreme. În cele din urmă, odată cu nașterea primului său copil, în 1994, a renunțat la postul de cercetător și s-a concentrat pe cariera literară.

Romanele ei istorice au fost foarte bine primite: *Războiul care mi-a salvat viața* a fost laureat cu Newbery Honor și a câștigat premiul Schneider Family Book, premiul Josette Frank și premiul Odyssey; *Jefferson's Sons (Fiii lui Jefferson)* a fost înscrisă pe lista de cărți notabile ale Asociației Americane a Bibliotecilor; *Ruthie's Gift (Darul lui Ruthie)* a fost în topul revistei *Publishers Weekly*, iar *For Freedom (Pentru libertate)* s-a numărat printre recomandările celor de la IRA Teachers' Choice și pe lista celor mai bune cărți ale anului întocmită de Bank Street College. Doamna Bradley și soțul ei au doi copii mari și locuiesc într-o fermă de cai de cincizeci și două de pogoane din Bristol, Tennessee.

Pentru Jessica Dandino Garrison

CAPITOLUL 1

Poți înțelege lucrurile cum dorești, dar asta nu înseamnă că le și crezi.

— Ada! Trebuie să bei ceva!

Vocea lui Susan, muștrătoare. Măinile lui Susan împingând în mâinile mele o cană de ceai rece.

— Nu vreau, am zis. Chiar nu vreau.

Susan mi-a strâns degetele în jurul căinii.

— Înțeleg, a zis ea, dar te rog să încerci. E ultimul lucru pe care îți vor îngădui să-l mai primești. O să-ți fie sete toată dimineața.

Piciorul meu drept era sucit într-o parte de la gleznă. Așa fusese toată viața mea. Oasele gleznei îmi crescuseră îndoite, astfel încât zgâriam cu unghiile pe jos, și ceea ce ar fi trebuit să fie talpa piciorului se îndrepta spre cer. Când mergeam, mă durea rău de tot. În ciuda bătăturilor, pielea crăpa și sângera.

În seara aceea pe care o petreceam în spital – au trecut aproape trei ani de-atunci – era 16 septembrie 1940. O zi de luni. Trecuse ceva mai mult de un an din războiul dintre Hitler și aproape tot restul lumii. Și unsprezece ani din războiul dintre restul lumii și mine.

Chiar a doua zi, chirurgii urmau să-mi taie oasele strâmbe ale gleznei și să le aranjeze din nou. Poate chiar să facă din ele ceva asemănător cu un picior care să funcționeze.

Am dus la buze cana de ceai primită de la Susan. M-am silit să sorb din ea. Gâtul mi s-a încleștat. Am tușit. Ceaiul s-a împrăștiat pe pături și pe tavă.

Susan a oftat. A șters ceaiul vărsat, apoi i-a făcut semn unei surori care pune camuflajul să vină să ia tava.

De la începutul războiului, în fiecare noapte ne acopeream ferestrele cu paravane negre, ca să nu-și găsească ținta bombardierele germane orientându-se după luminile noastre. Spitalul meu nu era în Londra, care acum suferea bombardamente în fiecare noapte, dar asta nu însemna că nu putea fi lovit. N-aveai de unde să știi niciodată ce-ar fi făcut nemții.

— O scrisoare pentru tine, mamă, a zis sora și i-a întins lui Susan un plic, în timp ce strângea tava.

— Adusă la spital? Ce ciudat! E de la Lady Thorton, a zis Susan după ce a deschis-o.

Pe urmă a despăturit hârtia dinăuntru.

— Probabil că a expediat-o înainte să fi primit mesajul meu cu adresa pensiunii. Ada, sigur nu vrei să mănânci ceva? Pâine prăjită?

Am clătinat din cap. Gura de ceai pe care o înghițisem mi se învârtea în stomac.

— Cred că mi se face rău.

Susan a rămas cu răsuflarea tăiată. S-a uitat la mine, a înșfăcat un lighean de pe raftul de jos al noptierei de la capătul patului și mi l-a vârât sub bărbie. Eu am încheștat dinții și n-am lăsat să iasă nimic.

Mâna lui Susan tremura. Tremura și ligheanul. M-am uitat la fața ei. Se făcuse palidă și avea ochii mari, întunecați.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat. Ce spune scrisoarea?

— Nimic, a zis ea. Respiră adânc. Atât.

A lăsat ligheanul jos, a împăturit scrisoarea de la Lady Thorton și a băgat-o în poșetă. Dar ceva nu era în regulă. Îmi dădeam seama după fața ei.

— E vorba despre Untișor? am întrebat.

— Poftim?

— A pățit Untișor ceva?

Untișor era căluțul lui Susan. Îl iubeam. Stătea în grajd la Lady Thorton cât mă aflam eu în spital.

— A, nu, a zis Susan. Lady Thorton nu spune nimic despre Untișor, dar l-ar fi pomenit, dacă i se întâmpla ceva.

— Maggie?

Maggie era fiica lui Lady Thorton, prietena mea cea mai bună.

— Maggie e bine, a zis Susan.

Mâinile continuau să-i tremure ușor. Nici ochii ei nu arătau cum trebuie.

— Toată lumea din sat e bine.

— Și Jamie e bine, am zis.

Era o afirmație, nu o întrebare, pentru că trebuia să fie adevărat. Fratele meu, Jamie, nu era în sat, venise aici cu noi. Susan, Jamie și Bovril, pisica lui Jamie,

locuiau într-o cameră închiriată la o pensiune de lângă spital. Jamie rămăsese acolo cu proprietărea sa.

Jamie avea șase ani. Noi crezuserăm că avea șapte, dar acum primise certificatul de naștere și se dovedise că încă nu-i împlinise.

Eu aveam unsprezece ani. Primisem și eu certificatul de naștere. De mai bine de o săptămână îmi cunoșteam exact data nașterii.

Susan a încuviințat.

— Jamie e bine.

Am tras adânc aer în piept.

— E vorba de ceva în stare să împiedice operația mea?

Cu mai mult de o săptămână în urmă, când mama încercase să ne smulgă de lângă Susan, ea ne spusese că nu și-ar da niciodată acordul ca eu să fiu operată. Putea să nu și-l dea nici acum, dar lui Susan nu-i mai păsa. Spunea că uneori ce-i corect și ce-i permis sunt lucruri diferite. Aveam nevoie de operație și urma să fiu operată.

N-am mai pus întrebări.

Susan mi-a dat deoparte părul de pe frunte. Eu m-am ferit.

— Nu voi lăsa nimic să oprească operația, a zis ea.

Dar tot era ceva în neregulă cu vocea și cu expresia ei. Știam că avea legătură cu scrisoarea de la Lady Thorton. Lady Thorton era în stare să supere pe toată lumea. Când o întâlnisem prima oară, înainte să știu cum o cheamă, am numit-o „femeia cu față de oțel”. Era tăioasă ca un topor.

Lady Thorton nu se putea amesteca între noi și-aici. Pierduserăm aproape tot ce avea Susan în casă, dar eu încă îi aveam pe Jamie, pe Susan, pe Bovril și pe Untișor. Iar mâine urma să mă opereze. Era mai mult decât destul.

Poți înțelege lucrurile cum dorești, dar asta nu înseamnă că le și crezi.

Acum ceva mai mult de un an, învățasem singură să merg în garsoniera mamei, la Londra. Păstrasem secretul, ștergeam sângele de pe jos în fiecare zi înainte să se întoarcă ea acasă. Nu voiam decât să fiu în stare

să ies afară, nu să plec din oraș, dar faptul că am învățat să merg m-a salvat. Când mama l-a trimis pe Jamie departe de Londra, împreună cu alți copii, din cauza bombardamentelor lui Hitler, am șters-o și eu. Până la urmă, am ajuns amândoi la Susan și la Untișor, într-un sat de provincie din Kent, la malul mării.

Atunci, Susan nu ne-a vrut. Nici noi n-am vrut-o pe ea, dar eu îi voiam căluțul, iar lui Jamie și mie ne-a plăcut mâncarea ei, așa că în cele din urmă am ajuns toți trei să dorim să stăm împreună. Bineînțeles, a apărut pe urmă mama să ne ia înapoi acasă. Asta s-a întâmplat abia acum o săptămână. Susan s-a hotărât să se lupte pentru noi. A venit după noi la Londra, iar asta înseamnă că eram toți departe de casa ei, în noaptea când bombardierele nemțești au distrus-o în întregime. Așa că răul cel mai mare – venirea mamei după noi – s-a transformat în cel mai mare bine – faptul că n-am murit în bombardament.

Acum toată lumea se purta ca și cum operația de a doua zi urma să fie binele cel mai mare din viața mea, iar asta mă făcea să mă îngrijorez că se putea întâmpla ceva rău. Susan spunea că nu poate ieși rău. Spunea că ea spera ca după operație piciorul meu să funcționeze așa cum trebuie, dar nu conta dacă nu se întâmpla așa. Eram bine acum și urma să fiu bine și după aceea, indiferent ce s-ar fi petrecut.

Poate.

Depinde în întregime ce înțelegi prin *bine*.

Eram încă în plin război. Surorile susțineau că sunt în stare să mute toți pacienții în pivniță suficient de repede, în caz că anunță sirenele un raid aerian. Încă nu fuseseră nevoite să facă asta vreodată, deci nu știa nimeni dacă-i adevărat.

Susan s-a aplecat și m-a îmbrățișat. Era greu pentru amândouă. Am oftat. Stomacul încă mi se zvârcolea.

— Să nu-ți faci griji, a zis Susan. Ne vedem mâine-dimineață. Dormi.

N-am putut să dorm, dar noaptea a trecut oricum. Dimineață, Susan m-a ținut de mână în timp ce o soră îmi împingea pe hol patul cu roți. Ne-am oprit în fața unei uși grele, albe.

— Doar până aici poți merge, i-a spus sora lui Susan.
Nu-mi dădusem seama că Susan urma să mă lase singură. M-am agățat de ea.

— Și dacă operația nu reușește?

Și-a încleștat o clipă degetele de ale mele.

— Curaj, a zis ea, apoi mi-a dat drumul.

În sala de operație, un bărbat în halat lung mi-a ținut o mască înaintea feței.

— Când îți pun masca pe gură, a zis el, vreau să numeri foarte încet până la zece.

Am ajuns abia la patru și am adormit.

Trezitul de sub efectul eterului a fost mai greu. Aveam piciorul drept imobilizat, parcă prins în capcană. Nu mă puteam mișca. Am început să transpir și să mă zbat să scap. Fusesem prinsă în bombardament, îngropată sub dărâmături. Nu-mi puteam mișca piciorul. Și pe urmă, eram cumva din nou închisă în dulapul puturos de sub chiuveță, în fostul nostru apartament din Londra. Mă încuiase mama înăuntru. Gândacii...

— Ssst, am auzit la ureche vocea blândă a lui Susan. Liniștește-te. S-a terminat. Ești bine.

Nu eram bine. Nu puteam fi închisă în dulap, nu cu mama...

Cineva mi-a imobilizat brațele. A aruncat peste mine o pătură și a strâns-o bine în jurul meu.

— Deschide ochii, a zis Susan, blândă în continuare. Operația s-a terminat.

Am deschis ochii. Chipul lui Susan a plutit încețoșat în fața mea.

— Ești în siguranță, a zis ea.

Am înghițit cu greu.

— Minți, am zis.

— Nu mint.

— Nu-mi pot mișca piciorul. Piciorul drept. Piciorul strâmb...

— Nu ai niciun picior strâmb, a spus Susan. Nu mai ai.

M-am trezit de-adevăratelea în mijlocul nopții, iar patul meu era înconjurat de paravane. Printre ele licărea o lumină slabă.

— Susan? am șoptit.

S-a apropiat de pat o soră din tura de noapte.

— Ți-e sete? m-a întrebat.

Am încuviințat. Mi-a turnat apă și am băut.

— Cât de tare te doare?

Nu puteam mișca piciorul drept, pentru că după operație doctorii mi-l pusese în ghips. Acum îmi aminteam. Sub fașa ghipsată, simțeam în jurul gleznei o durere surdă care urca pulsând spre genunchi.

— Nu știu, am zis. Mă doare tot timpul.

— Mai mult decât poți suporta?

Am clătinat din cap. Puteam suporta aproape orice.

Sora a zâmbit.

— Atunci e bine, a zis ea. Mi-a spus mama ta că ești rezistentă. Înghite asta, a adăugat și mi-a întins o pastilă.

— Susan nu-i mama mea, am zis.

Îi eram recunoscătoare Domnului pentru asta. Am înghițit pastila și am adormit din nou.

Când am deschis ochii, fața lui Jamie era la câțiva centimetri de a mea. Părul lui părea nepieptănat de săptămâni în șir. Avea ochii roșii și umflați. Plângea. M-am ridicat speriată în coate.

— Ce s-a întâmplat?

Jamie s-a aruncat pe pat. M-a lovit peste ghips. M-am strâmbat.

— Ușurel, a zis Susan și l-a tras înapoi.

Jamie s-a lipit de mine.

L-am luat în brațe și m-am uitat la Susan peste capul lui.

— Spune-mi ce s-a întâmplat, am zis.

— E vorba despre scrisoarea de la Lady Thorton, a răspuns Susan.

Am încuviințat. Știam deja.

— Mama noastră a murit, a zis Jamie.

Poți înțelege lucrurile cum dorești, dar asta nu înseamnă că le și crezi.

CAPITOLUL 2

Știam că mama mea lucra nopțile într-o fabrică de muniții din Londra. Știam că peste Londra cădeau acum bombe în fiecare noapte, în valuri groaznice și feroase. Știam că nemții ținteau mai ales fabricile, în special pe cele de muniții. Fusesem și eu prinsă într-un bombardament. Pereți de cărămidă îmi explodaseră deasupra capului. Sticla spulberată plutise după aceea ca zăpada pe deasupra străzilor.

Știam, deci, că mama putea muri. Dar pur și simplu nu credeam. În ciuda tuturor bombardamentelor. Credeam că mama va trăi mereu.

Credeam că Jamie și cu mine n-o să fim liberi niciodată.

L-am îmbrățișat pe Jamie. Plângea în hohote. M-a lovit iarăși peste ghips. Am reușit să nu țip.

Susan a îndesat o pernă între Jamie și ghipsul meu. S-a așezat pe colțul patului. L-a mângâiat pe Jamie pe spate.

— E adevărat? am întrebat eu.

— E adevărat, a zis ea.

— Adevărat-adevărat?

— Îmi pare rău, a zis Susan.

— *Chiar* îți pare rău? am spus.

Oare *mie* îmi părea rău? Presupun că da. Era cu puțință? Mama mă ura.

„N-o să ne mai vezi niciodată”, îi spusese cu o săptămână în urmă, la Londra. Iar ea răspunsese: „Îmi promiți tu?”

Acum era adevărat.

— Țasta nu-i un final fericit, a zis Susan. Nu-i cel mai rău final cu puțință, dar nu-i unul fericit și eu regret acest lucru. Sunt recunoscătoare, totuși, că am ajuns la un final. Mama voastră nu vă mai poate face rău.

— Nu.

Nu știu dacă mama și cu mine am fi putut ajunge vreodată la un final fericit. Sperasem mereu – sigur că da, doar era mama mea –, dar era și ăsta încă un lucru pe care nu-l puteam crede cu adevărat. M-am întors spre Jamie.

— De ce ești trist? Mama ne-a urât. A spus-o cu gura ei.

Jamie a hohotit și mai tare.

— Eu am iubit-o, a zis el.

Jamie era mai bun decât mine. Probabil chiar o iubise pe mama. Eu nu. Voiam s-o iubesc. Și voiam mai mult decât orice să mă iubească ea.

M-am uitat din nou la Susan.

— Ce-ar trebui să simt?

O fiică bună s-ar fi simțit tristă, bănuiesc. Dar din moment ce mama murise, eu nu mai eram fiica nimănui.

Nu eram tristă. Nu eram bucuroasă. Sau furioasă. Sau nicicum.

Susan m-a strâns de mână peste spatele îngust al lui Jamie.

— Orice-ai simți e bine.

— Există vreun cuvânt pentru când nu simți nimic?

— Da, a zis Susan. Ești năuc. Eu m-am simțit năucită când am aflat că a murit mama.

M-am uitat la ea.

— Când a murit mama ta?

— Acum câțiva ani. Cu câteva luni înaintea lui Becky.

Becky, cea mai bună prietenă pe care o avusese vreodată Susan, murise de pneumonie cu trei ani înainte de război. Știam asta. Locuiseră împreună; casa bombardată a lui Susan fusese mai întâi casa lui Becky, iar tot Becky i-l dăduse și pe Untișor.

— Amândouă morțile au fost grele, a zis Susan. Față de mama aveam sentimente complicate.

Am dat drumul mâinii lui Susan.

— De unde a știut Lady Thorton de mama?

Până acum o săptămână, nu mai aflaserăm nimic despre ea vreme de un an întreg; nu trimisese nicio vorbă, în ciuda tuturor scrisorilor pe care i le-am scris împreună cu Susan, până când a apărut să ne ia cu forța înapoi la Londra pe Jamie și pe mine.

— Am dat Organizației Femeilor Voluntare noua adresă a mamei tale, a zis Susan. Un grup al OFV din Londra a luat legătura cu Lady Thorton. Probabil că urmăresc lista victimelor.

OFV, Organizația Femeilor Voluntare, se ocupa cu treburi legate de război. Susan făcea parte din grupul OFV din satul nostru. Organizația era condusă de Lady Thorton, cea care devenea astfel responsabilă de copiii evacuați, cum eram Jamie și cu mine.

Susan s-a întins din nou să mă ia de mână. Eu m-am ferit. Jamie continua să plângă. Voiam să-l liniștesc, dar mă simțeam goală pe dinăuntru. Nu mai știam ce eram, Jamie și cu mine, după moartea mamei. Puteam rămâne cu Susan? Mai eram evacuați?

— Ce se întâmplă mai departe? am întrebat.

Susan a tăcut o vreme.

— Nu știu, a zis. O s-o întreb pe Lady Thorton ce aranjamente trebuie făcute.

M-am uitat chiorâș la ea.

Mi-a tremurat inima.

Nu era răspunsul pe care îl așteptam.

Nu era răspunsul pe care îl doream.

Aranjamente.

Cuvântul suna îngrijorător. Aducea cu el un val de frică. L-am simțit căzându-mi în stomac. Unde îl mai auzisem, oare?

Susan n-a spus „Nu-ți face griji”. N-a spus „Evident că veți locui cu mine”. N-a spus „Mă voi asigura că veți fi îngrijiți”.

Spusese toate aceste lucruri în ziua când ne salvase a doua oară de la mama, în ziua în care fusese bombardată casa ei. Spusese că vom sta mereu împreună.

O crezusem.

Oare mă mințise? Sau se schimbase totul pentru că murise mama?

— Există un cuvânt pentru copiii cu părinți morți? am întrebat.

Susan a înghițit un nod.

— Orfani, a zis.

Orfani. Jamie și cu mine eram de-acum orfani, nu evacuați. Nu mai puteam rămâne sub protecția lui Lady Thorton. Susan nu ne mai putea păstra. Orfanilor li se întâmplau alte lucruri.

Mi s-au chircit măruntaiele de durere. Mă durea mai rău decât mă duruse piciorul vreodată. L-am strâns în

brațe pe Jamie. Voiam să mă agăț de el indiferent ce s-ar fi întâmplat. N-aveam de gând să îngădui să fim despărțiți vreodată.

— Curând voi putea să merg, am zis. Atunci voi fi de mare folos.

Susan s-a uitat la mine.

— Recuperarea ta va dura câteva luni, a spus. Știi asta.

— Sunt foarte muncitoare, am zis eu.

— Da, ești, a zis Susan. Dar asta nu te poate ajuta să te vindeci mai repede. Nu știu dacă ți se va permite să părăsești spitalul, orice s-ar întâmpla.

— Adică trebuie să plec imediat?

Ziua asta devenea din ce în ce mai rea.

— Nu, nu, sigur că nu, a zis Susan, cumva tulburată. Vorbesc despre funeralii. Dacă vor exista. Indiferent ce facem.

Funeralii. Alt cuvânt pe care nu-l înțelegeam. Chiar și după ce locuisem un an cu Susan, tot mai existau o mulțime de cuvinte pe care nu le înțelegeam. Mama nu-și bătea capul cu cuvintele, iar eu nu puteam învăța mare lucru de una singură, doar uitându-mă pe geamul camerei noastre.

Aranjamente.

— Aliniați-vă lângă perete, spusese Lady Thorton în luna septembrie a anului trecut, cu vocea ei aspră de șefă a Organizației Femeilor Voluntare. Vom face aranjamentele necesare.

Abia coborâserăm din trenul care ne evacuase din Londra în acel sat. O gloată de copii murdari și zdrențăroși, dintre care Jamie și cu mine arătam cel mai jalnic. Pe mine efortul de a fugi de-acasă aproape că mă terminase, piciorul olog îmi sângera și mă durea de-mi tremurau genunchii. Sătenii trecuseră pe lângă noi și ne măsuraseră de sus până jos.

Pe Jamie și pe mine nu ne dorise nimeni.

Iar acum mă întorceam în același punct, doar că mai curată și cu piciorul drept în ghips.

— Mai bine pleacă, am spus și m-am întors cu spatele la Susan. Trebuie să începi să faci aranjamente.

CAPITOLUL 3

Când mă încuia mama în casă, măcar mă puteam mișca prin cameră. Acum eram prizoniera unui pat de spital, neajutorată, ținută locului, departe de Jamie și de Untișor.

Dacă trebuia s-o părăsesc pe Susan, nu l-aș mai fi avut pe Untișor.

Susan nu-l iubea pe Untișor, nu la fel ca mine. Era ceva ce-i rămăsese de la Becky. Dar poate că m-ar fi lăsat să-l împrumut, dacă ajungeam într-un loc unde să pot ține un căluț. Eu mă-ngrijeam de el.

Mi-am acoperit fața cu palmele. Lacrimile îmi udao perna. Am încercat să nu fac niciun zgomot.

Probabil că Jamie își putea păstra pisica. Bovril se pricepea să prindă șoareci. Chiar și mama i-ar fi îngăduit să țină o pisică.

— Îmi pare nespus de rău pentru mama ta, a șoptit una dintre surorile mai tinere.

M-a învelit cu pătura peste umeri.

Nu i-am răspuns. Susan încercase să mă învețe cum să mă port, dar nu știam ce să fac când spunea cineva că-i pare rău de moartea mamei mele celei groaznice.

— Tatăl tău e în armată? a întrebat sora.

Am clătinat din cap.

— A murit, am șoptit. Acum multă vreme. Fără legătură cu războiul, am adăugat. Acum suntem orfani.

Sora a părut îndurerată.

— Săraca de tine!

M-am întors cu fața la perete.

— Ce se întâmplă cu orfanii? am întrebat-o. Unde locuiesc?

— În orfelinat, cred, a zis sora. Dar sunt sigură că mătușa ta...

— Nu-i mătușa noastră, am zis.

Când s-a întors Susan după-amiază, m-am prefăcut că dorm. Iar când a revenit la ora ceaiului, l-a adus pe Jamie. Ne-a adus și cartea *Un Robinson elvețian*, singura carte care ne mai rămăsese. Era în adăpostul antiaerian când căzuse bomba peste casă. Mă bucuram să aflu că adăpostul salvase ceva.

Susan a deschis-o la început și a citit:

— „Multe zile am fost în bătaia valurilor...”

— Nu, am zis eu și mi-am pus palmele peste urechi.
Te rog, nu vreau...

Familia Robinsonului elvețian naufragia pe o insulă minunată unde totul li se părea superb. Jamie iubea povestea aceea. Mie nu-mi plăcuse niciodată. Acum o uram de-a dreptul.

Jamie și cu mine naufragiaserăm și noi, dar uite că până la urmă nu fuseserăm salvați. Nu ajunsesem pe vreo insulă. Încă ne zbăteam să nu ne înecăm în marea dezlănțuită.

Susan a închis cartea. L-am luat pe Jamie în brațe și am plâns.

Zilele au trecut fără niciun fel de aranjamente. Am întrebat-o pe sora cea tânără despre orfeline.

— Ei, a zis ea, înnegurându-se la față, nu mă îndoiesc că unele sunt locuri plăcute, în zilele noastre. Nu seamănă cu cele de pe vremuri. Adică primești destulă mâncare și restul. Nu mai flămânzește nimeni.

— Pot să țin un căluț acolo? am întrebat.

— Nu știu ce să spun, a răspuns ea, ceea ce însemna că nu.

În fiecare zi doctorii îmi studiau și-mi apăsau piciorul. Mi-au schimbat ghipsul cu altul absolut la fel ca primul. Nu-mi permiteau să am cârje. Nu mă lăsau să mă dau jos din pat.

Susan mă vizita în fiecare dimineață, cu fața ei bună și înțeleghătoare. Îl aducea și pe Jamie în fiecare după-amiază, când ieșea el de la școală.

Când am ajuns să locuiesc la Susan, ea mi-a dat cârje. Și când a venit mama după noi, mi le-a aruncat. Așa am ajuns Jamie și cu mine să fim prinși în raidul aerian asupra Londrei. Eu nu m-am putut mișca destul de repede încât să găsim un adăpost înainte de bombardament. Ne-a prins pe stradă, ferindu-ne cum puteam de ploaia de cărămizi și sticlă.

O soră din tura de noapte m-a scuturat să mă trezesc.

— Țipi, a zis ea. Oprește-te.

Eu tremuram și eram leoarcă de transpirație.

— Bombe, am zis. Mi-a căzut un perete pe picior. Nu mă puteam mișca.

— Ai avut un coșmar, a zis ea. Adună-te. Îi sperii pe cei mai mici.

Sora a plecat. Eu m-am uitat în tavan. Inima îmi gonea. Îmi venea să fac pipi, ceea ce însemna să chem o soră și să folosesc plosca, iar asta îmi amintea de cum mă obliga mama să fac în găleată, în fosta noastră casă. Știam unde era toaleta, o folosisem înainte de operație. În salon era întuneric, dar se vedea lumină la postul asistentei de pe hol.

M-am ridicat în fund. Am dat deoparte păturile și cearșafurile. Am bătut în ghipsul tare. Piciorul operat abia dacă mă mai durea. Am pus amândouă picioarele jos.

Mi-ar fi fost mai ușor cu cârje, dar erau paturi din metru în metru peste tot în cameră. M-am rezemat de căpătâiele lor, târându-mi ghipsul pe jos. Era treabă grea, dar mă bucuram nespus să mă mișc. M-am strecurat în baie, am folosit closetul și pe urmă am ieșit. Eram la jumătatea drumului înapoi prin salonul întunecos, când din spatele meu s-a răstit o voce:

— Ce *crezi* că faci aici?

Am tresărit speriată. Mi-am pierdut echilibrul. Am fluturat mâinile prin aer, am căzut peste patul cel mai apropiat și am speriat-o pe ocupanta lui, o fetiță cu piciorul rupt ridicat cu contragreutăți. Ea a țipat. Eu m-am tras într-o parte și am căzut. Mi-am răsucit genunchiul drept. M-a fulgerat durerea în gleznă. Am țipat și eu.

S-a trezit tot salonul. Cineva a aprins lumina. Două surori m-au urcat înapoi la mine-n pat. Altele au liniștit-o și-au îmbărbătat-o pe fetiță.

— Ești destul de mare să ai mai multă minte! a suierat sora-șefă. Ai trezit pe toată lumea cu tărăboiul tău și ai riscat absolut aiurea! Vei avea mare noroc, dacă nu ți-ai distrus toată recuperarea. Stai numai să afle maică-ta!

— Nu-i mama mea!

Sorei-șefe nu i-a păsat.

Dimineată, doctorul a zis că nu păream să-mi fi făcut vreun rău. Dar sora tot i-a spus lui Susan. Iar Susan nu s-a bucurat deloc.

— Nu știu ce-a apucat-o, a zis sora.

— Eu știu, a răspuns Susan, apoi mi-a spus mie, mai încet: Știu că-i greu, dar trebuie să te odihnești până te vindeci. Dacă te mai ridici, te vor lega de pat.

M-a trecut un fior. Pe urmă am văzut ce-avea Susan în mână.

— Ai mai primit o scrisoare. De la Lady Thorton.

Mi s-a strâns stomacul. Uite și aranjamentele.

Susan a așteptat până a plecat sora. Pe urmă s-a așezat la mine pe pat. Părea nefericită.

— Mă tem că sunt vești neplăcute, a zis ea. Am căutat o cale să te anunț cu blândețe, dar n-am găsit niciuna.

S-a întins să mă ia de mână. Eu m-am ferit.

Mi se părea că n-o să mai pot respira.

Trebuia să rămân împreună cu Jamie.

Trebuia!

— Mama ta a fost incinerată, a zis Susan. Din cauza războiului, din cauză că la fabrică au fost foarte multe victime și din cauză că n-am aflat de moartea ei la timp, astfel încât să-i revendicăm corpul neînsuflețit. Cenușa ei va ajunge într-un mormânt comun. Nu-i vom putea organiza funeralii. Și n-o vom putea îngropa nici la Londra, nici la noi în sat. Îmi pare rău.

Habar n-aveam despre ce vorbea.

— Ada? a zis Susan. Te simți bine?

Nici nu știam de unde să încep. Cuvântul *funeralii*. Incinerat. Cenușa ei – curăța cineva soba mamei? Ce însemnau toate aceste lucruri?

— Am, totuși, și o veste bună, a continuat Susan. Lady Thorton ne oferă o cabană de pe domeniul ei. Să locuim în ea. Spune că-i destul de mică, dar mobilată aproape în întregime.

N-am putut vorbi.

— Nu știam ce-o să ne facem, a zis Susan. Guvernul îmi va plăti despăgubiri pentru casa lui Becky, dar se spune că poate dura ani. Iar eu n-am reușit să găsesc nimic de închiriat în sat.

S-a uitat la mine.

— Ești foarte tăcută. Știu că-i un șoc pentru tine. Ce părere ai?

Când lucrurile mergeau rău de tot, mă refugiam în mintea mea, într-un loc unde nu mă putea atinge nimeni. De data asta m-am refugiat pe pășunea lui Untișor, îl călăream printre câmpurile verzi...

— Ada, a zis Susan și m-a bătut ușurel pe braț ca să mă aducă înapoi.

Am respirat adânc.

— Când trebuie să mergem la orfelinat?

— *Poftim?*

— Jamie și cu mine... Doamne, te rog. Lasă-mă să rămân împreună cu Jamie! Când trebuie să mergem la orfelinat?

— La orfelinat?

Susan părea șocată de parcă i-aș fi tras o palmă.

— Ada! De ce să vă duceți la orfelinat?

M-am uitat urât la ea.

— Atunci unde ne ducem?

— Nicăieri! a zis Susan. Nu s-a schimbat nimic. Cum te-ai putut gândi... Mama ta a murit, dar eu sunt încă aici!

— Ai spus că trebuie să faci aranjamente!

— Aranjamente pentru funeralii!

— *Nu știu ce înseamnă asta!*

Susan a rămas complet nemișcată.

— A! a zis ea. Vai de mine! Săraca de tine! Cred că te-ai chinuit de moarte. De ce n-ai spus nimic?

— Nu ți-ai dorit niciodată copii, am zis. Tu ai spus-o.

O repetase de nenumărate ori, la început, când ajunseserăm la ea.

— Iar acum nu mai suntem evacuați. Suntem orfani. Nu mai răspunde Lady Thorton de noi și nici tu, iar la orfelinat n-o să mă lase să-l țin pe Untișor.

— Vai, Ada.

Susan s-a aplecat și m-a luat în brațe. Am încercat s-o împing, dar m-a ținut strâns. Era mai puternică decât părea.

— Ai înțeles greșit, a zis ea cu blândețe. Tehnic vorbind, sunteți orfani, dar sigur că puteți rămâne să locuiți cu mine. Cumva e chiar mai simplu acum, după

moartea mamei tale. N-ar trebui să am probleme să vă devin tutore. Când am spus aranjamente, mă gândeam la mama ta. La rămășițele ei.

Nu știam ce înseamnă *rămășițe*. Puteam bănuî, dar mi-era frică.

— La corpul ei neînsuflețit, a adăugat Susan. Doar atât. Tu și cu Jamie rămâneți cu mine.

Am încercat să vorbesc, dar nu mi-a venit niciun cuvânt. M-am înecat și pe urmă am început să plâng în hohote, iar Susan mă legăna înainte și înapoi, înainte și înapoi, de parcă eram copil mic, de parcă mă iubea, de parcă mă iubise mereu.

CAPITOLUL 4

În următoarea sâmbătă frumoasă, Susan le-a convins pe surori să mă lase să ies afară în cărucior. Se făcuse deja octombrie, aerul era rece și proaspăt, iar cerul strălucitor de albastru. Se simțea miros de fum. Dar nu se vedeau avioane nicăieri. Nici bombardiere. Și nici invazie, cel puțin nu încă.

Purtam o flanelă cu nasturi și o rochie pe care le găsisese Susan într-un talcioc. Ghipsul și piciorul stâng gol îmi erau învelite cu o pătură. Susan împingea căruciorul. Jamie țopăia pe lângă noi.

— Mergem pe Strada Mare să bem ceai, a zis Susan, dar mai întâi vreau să vă arăt ceva.

A oprit căruciorul lângă o biserică. Era mai mare decât biserica de la noi din sat, dar altfel semăna destul de mult, era dreptunghiulară și maronie, avea o clopotniță înaltă și un cimitir plin cu pietre înfipite drept în pământ.

— Vorbiți încet, a șoptit Susan. Și nu arătați cu degetul, dar uitați-vă acolo. Vedeți lumea adunată, mormântul gol – groapa din pământ – și cutia aceea de lemn? Cutia se numește sicriu. Ce vedeți este partea de la sfârșit a unor funeralii. Prima parte se petrece înăuntrul bisericii. Acum urmează să-l îngroape pe decedat.

— Decedat? a întrebat Jamie.

— Adică persoana care a murit, i-a explicat Susan.

— Îl bagă în pământ? a scâncit Jamie.

— Da, a zis Susan. Unde ai vrea să-i pună?

Observasem că pe pietrele din cimitirul bisericii din sat erau scrise nume, dar nu știam că asta înseamnă că acolo erau îngropate corpuri de oameni.

— Nu m-am gândim niciodată la asta, am zis.

— Sperasem s-o putem îngropa pe mama voastră la noi în sat, a spus Susan.

— De ce? a întrebat Jamie.

— Ca să aveți un mormânt. Un loc unde să vă duceți să vă gândiți la ea. La amintirile bune cu ea.

Ar fi trebuit să mă gândesc din răputeri ca să găsesc o amintire bună.

— Dar a fost incinerată, am zis.

Țineam minte cuvintele, doar că nu le înțelegeam întotdeauna.

— Da, a zis Susan. Asta înseamnă că i-a fost ars corpul până s-a transformat în cenușă.

M-am întors spre ea.

— Glumești.

Părea că nu se simte prea în largul ei.

— Nu, a răspuns. E un mod de a-i trata pe morți cât se poate de respectuos. Și folositor, în vreme de război.

— Dacă nu avem corpul ei, de unde știm că a murit cu adevărat? am întrebat eu.

— Veți primi un certificat de deces, a zis Susan. Prin poștă. Așa cum ați primit certificatele de naștere, numai că de data asta înseamnă exact opusul.

— Aha, am zis.

Îmi păstram certificatul de naștere într-o cutie specială.

— O să vi-l dau, când va veni, a zis Susan. Să-l păstrați în siguranță.

Am încuviințat. Asta era un lucru bun.

Jamie a zis:

— Acum putem bea ceai?

Ea l-a strâns de mână.

— Sigur că da.

În ceainărie, am văzut prețurile din meniu și m-am încruntat.

— Dacă nu mai suntem evacuați, am zis, înseamnă că guvernul n-o să-ți mai dea bani să ai grijă de noi. Și n-o să-ți permiți să ne păstrezi.

Casa distrusă de bombe fusese elegantă, dar Susan spunea mereu că n-are mulți bani, și nici nu lucra nicăieri.

— Voi avea grijă de voi, a zis Susan. Așa cum ți-am spus, am început deja să mă ocup de acte. Voi deveni tutorele vostru.

Îmi plăcea cum sună. *Tutore* era un cuvânt puternic.

— Imediat ce ies din spital, îmi caut de lucru, am zis eu.

Susan a zâmbit.

— Ada, liniștește-te, te rog, a zis ea. Nu trebuie să-ți faci tu griji pentru bani.

— Cine mi-a plătit operația? am întrebat. Și spitalul, și pensiunea, și lucrurile noastre noi?

Susan a clătinat din cap.

— Nu sunt convinsă că trebuie să știi.

— Ba da, am zis.

Ea a oftat.

— Hainele vi le-am cumpărat eu, a spus. Organizația Femeilor Voluntare a făcut o chetă ca să ne ajute cu cheltuielile obișnuite.

A respirat adânc, apoi a continuat:

— Pentru operație au plătit Lordul și Lady Thorton.

— *Lady Thorton?* am zis.

Jamie a sorbit din ceai.

— Au grămezi de bani, a zis el.

Aveau, dar asta nu înseamnă că voiam să-i cheltuiască cu mine.

— Deci acum trebuie să-i port recunoștință, am spus. Lui Lady Thorton.

Pe Lordul Thorton nu-l văzusem niciodată. Era plecat, munea pentru război.

— Sper că deja îi erai recunoscătoare, a zis Susan. A făcut atâtea lucruri pentru tine – te-a ajutat cu Untișor, ți-a dat hainele vechi ale lui Maggie –, ca să nu mai spun de cabana în care vom locui.

Jamie s-a uitat la Susan.

— Ni te-a dat pe tine.

Asta era adevărat. Până la urmă, aranjamentul lui Lady Thorton în ce ne privește pe Jamie și pe mine fusese să ne arunce în mașina ei și să ne descarce acasă la Susan. Se dovedise cel mai bun lucru cu putință, deși la momentul acela nu păruse așa.

— Nu vreau să fiu recunoscătoare de nevoie, am zis.

Susan a zâmbit.

— Înțeleg. Fii, totuși!

Recunoscătoare față de femeia cu față de oțel. Recunoscătoare pentru fiecare ghips nou de pe piciorul meu. Recunoscătoare că mă vor lega de pat, dacă mă prind că încerc să mă duc iar la baie. Recunoscătoare că sora mă trezea când țipam din cauza coșmarurilor.

— Mergi înainte, mi-a spus Susan. Nu poți scăpa din situația asta decât înfruntând-o.

Mi-a adus cărți de la bibliotecă, lână și andreele noi de la magazin, hârtie și creioane, ca să treacă timpul. Scrisori de la Maggie, plecată la școala cu internat. Un joc de dame, să mă pot juca după-amiezile cu Jamie.

— Curaj, a zis.

— Asta-i același lucru ca recunoștința? am întrebat.

Mă simțeam răzvrătită.

— Uneori, da, a încuviințat Susan.

Pe douăzeci și nouă noiembrie, Jamie a împlinit șapte ani. Susan și cu mine i-am dat un tort mic și un avion de jucărie din tablă – Spitfire, modelul de avion de vânătoare cu care zbura Jonathan, fratele lui Maggie.

Peste trei zile, doctorul mi-a scos ultimul ghips. Pe urmă, în loc să-mi pregătească piciorul pentru unul nou, cum făcea de obicei, a zis:

— Bun. Hai să încercăm puțină greutate.

M-a luat de mijloc și m-a ridicat de la masă.

În picioare.

Stăteam în picioare.

Susan zâmbea. Doctorul a zis:

— Hai, lasă-te puțin pe el.

M-am ținut de marginea mesei și m-am lăsat pe piciorul drept. Mi-am simțit glezna mișcându-se puțin de tot. Mă durea, dar mă așteptam. M-am lăsat mai tare. Îmi tremurau picioarele. Nu le mai folosisem de foarte mult timp.

Stăteam în picioare. Chiar stăteam. Și mă sprijineam pe amândouă. Am ridicat poalele cămășii de noapte, să mă uit; zece degete, toate îndreptate în față. Laba piciorului drept era mai mică, plină de cicatrice și cu bătăături deasupra, pentru că înainte călcam pe ea, dar arăta ca un picior, nu ca o monstruozitate.

Poate că mama n-ar mai fi țipat la mine că am un picior ca ăsta.

Operația reușise.

Nu mai aveam piciorul strâmb.

În timp ce mă uitam la el, piciorul s-a încetășat, apoi iar l-am văzut bine, apoi iar s-a încetășat. Lacrimi mari îmi curgeau șiroaie pe obraji. Au început să-mi tremure

umerii și poate că m-aș fi prăbușit, dacă nu mă lua Susan în brațe. M-a îmbrățișat la fel cum mă îmbrățișase în dimineața când mă găsisese în Londra, rămasă în viață după bombardament.

— Nu știu cum ți se pare ție, dar eu mă obișnuiesc din ce în ce mai mult cu îmbrățișările, mi-a șoptit ea la ureche.

M-a făcut să râd, deși plângeam. Am stat în picioare și am hohotit, și am stat în picioare și am hohotit, și am stat și iar am stat.

După-amiază, Jamie a dat fuga în salon, cărând o cutie de carton.

— Arată-mi piciorul! a zis el.

Eu stăteam peste pături cu amândouă picioarele desculțe întinse.

— Uită-te, i-am spus.

Îmi admirasem picioarele toată după-amiaza.

Jamie s-a urcat în pat. A urmărit cu degetele cicatricea din jurul gleznei mele drepte.

— Ia te uită, a zis el. Acum seamănă cu un picior adevărat.

N-aș fi bănuir că piciorul meu se putea schimba atât de mult. Doctorul îmi zisese că glezna nu mi se va îndoi chiar corect, iar pe dinăuntru nu era normală, dar urma să pot călca pe talpă și să port pantofi adevărați în amândouă picioarele. Era mai mult decât suficient.

— Poftim, a zis Susan, întinzându-mi cutia adusă de Jamie. Ca să sărbătorim.

Am ridicat capacul. Înăuntru era o pereche de pantofi. Pantofi de piele cu o curea în jurul gleznei, cum purta Maggie. Pantofi noi și buni, aproape imposibil de găsit la magazin, în vremurile acelea.

Jamie a zis:

— I-am cumpărat acum două săptămâni. În ziua dinaintea operației.

L-am încălțat mai întâi pe cel stâng. Pe urmă m-am aplecat spre piciorul cel nou. Am băgat mai întâi degetele. Am împins și călcâiul înăuntru. Am închis catarama. Pantoful drept era puțin cam larg. Amândoi mai aveau loc la degete. Loc să cresc. Puteam purta pantofii multă vreme.

Încălțată, picioarele mele arătau identic. Nu se vedea nici măcar cicatricea.

„Ești un monstru, cu piciorul ăla urât.” Așa spusese mama. Și o repeta tot timpul, până trebuia să mă silesc din răspuneri să n-o cred.

N-aveam s-o mai aud niciodată.

Am simțit dintr-odată un val copleșitor de disperare.

— Doar de atât era nevoie? am zis, uitându-mă la Susan. Două luni de spital și s-a reparat?

Fusesem nefericită toată viața mea din cauza acelui picior.

Lui Susan i-au apărut lacrimi în ochi.

— Mama ta nu știa, a zis ea.

— Ba știa, am spus. Voia să aibă un motiv să mă urască.

Jamie s-a uitat de la mine la Susan și pe urmă înapoi la mine.

— Credeam c-o să te bucuri, a zis el.

— Of, Jamie.

Am respirat adânc.

— Chiar mă bucur.

Am pus tălpile pe podea.

— Ajută-mă să merg.

— Ai grijă, a zis Susan. Picioarele tale încă nu au forță.

— Are grijă Jamie de mine.

Am întins mâinile spre el și l-am lăsat să mă ajute să mă echilibrez. Am început să mergem prin cameră. Un pas, pe urmă altul. Piciorul stâng. Piciorul drept.

Înainte, când pășeam pe piciorul olog, oasele scrâșneau. Pielea crăpa și sângera. Mă durea tot mai mult cu fiecare pas. Acum, fiecare pas în plus mă durea mai puțin. Picioarele slăbite îmi tremurau, dar mergeam.

— Mergi! a zis Jamie.

Aproape că nu-mi venea să cred.

— În curând voi fugi, am zis. Mai repede ca tine.

Jamie a zâmbit.

— Tot eu voi fi mai rapid, a zis el. Mereu voi alerga mai repede.

— Ba nu.

— Ba da!

Voiam să dorm încălțată, dar surorile m-au pus să dorm cu piciorul drept într-o proteză. Doar o vreme, mi-au spus. Am mai stat în spital câteva săptămâni, făcând exerciții și întărindu-mi picioarele, dar apoi, în a treia săptămână din decembrie, le-am spus la revedere surorilor, doctorilor, protezei pentru gleznă, cârjelor și tuturor. M-am încălțat cu pantofii cei noi peste ciorapi groși de iarnă și ne-am dus acasă.

CAPITOLUL 5

— Desenează-mi o hartă, i-am spus lui Susan când ne urcam în tren.

Mersesem la gară ca o fată obișnuită. Piciorul drept, piciorul stâng. Fără cârje. Nici măcar nu șchiopătam prea tare. Nu ca în ziua evacuării, când vecinul meu Stephen White ajunsese să mă poarte în brațe.

— Urmează să călătorim prin Londra? Arată-mi unde suntem și încotro mergem.

Susan îmi desena uneori hărți ale satului nostru, ca să nu mă rătăcesc când îl călăream pe Untișor.

— Nu, nu mergem prin Londra, a zis Susan.

Niște soldați s-au mutat ca să ne lase să stăm împreună. Susan a pus bagajele în suportul de bagaje și coșul cu Bovril l-a băgat sub banchetă. A găsit în geantă hârtie și un creion. A desenat.

— Asta-i Anglia. Aici suntem noi. Aici e Londra. Aici e acasă.

A adăugat o linie ondulată ca să ne arate traseul trenului până în Kent.

Jamie a arătat spre spațiul gol de la marginea hârtiei.

— Și-aici ce e?

— Balauri, a zis Susan.

Ne-am uitat mirați la ea. A râs.

— Glumesc, ne-a explicat ea. Înainte, oamenii desenu balauri pe marginile hărților vechi. Pe vremea când lumea nu fusese explorată în întregime, cei care făceau hărțile își imaginau că în marginile lor cele mai îndepărtate trăiau balauri.

Continuam să o privim lung.

— Ce sunt balaurii? a întrebat Jamie.

Nici eu nu știam.

— Sunt animale mitologice enorme care suflă foc și seamănă cu niște șopârle uriașe, a zis Susan. Uneori pot zbura.

Jamie a făcut ochii mari. Eu m-am încruntat. Oare Susan vorbea serios? Nu-mi dădeam seama.

— Eu nu vreau balauri, a zis Jamie.

— Bine, a zis Susan. Îi ținem dincolo de hartă.

A desenat, în schimb, Canalul Mânecii, în sudul Angliei, și mai departe de el, coasta Franței. A scris

peste Franța: „Ocupată de nemți”.

— Mai răi decât balaurii, a zis ea.

Mă îndoiam. Mai răi decât niște șopârle gigantice care scuipe foc și pot zbura? Mi se părea că noi ar fi trebuit să trimitem balauri după Hitler.

Până să ajungem în gara din satul nostru, s-a înnoptat. Am luat taxiul până la noua noastră căsuță. Jamie și-a lipit capul de geamul mașinii.

— Am locuit într-o căsuță din copac, a zis el, iar acum mergem să locuim într-o peșteră.

Ăsta era un citat din *Un Robinson elvețian*, desigur.

— Ai dreptate, a zis Susan. Va fi destul de auster la început, dar vom reuși să transformăm cabana într-un loc plăcut. Va fi mult mai cald și mai puțin umed decât să locuim în copac.

Am dat ochii peste cap.

— De ce-l încurajezi?

Ea a zâmbit.

— Îmi poți propune altă variantă?

Nu. Chiar nu puteam.

Cabana se afla într-o pădure întunecoasă, dezgolită de frunze acum, iarna, cenușie și posomorâtă. Zidurile de piatră deschise la culoare se vedeau în lumina lunii.

— Am crezut că urma să fie ceva mic, am zis.

Era o casă de țară de două ori mai mare decât fosta casă a lui Susan și Becky.

Susan s-a uitat la ea.

— Așa mă așteptam, să fie mică. Așa mi-a descris-o Lady Thorton.

Mică în comparație cu conacul Thorton, care era cât o gară, dar nu mică în comparație cu altceva.

Susan l-a plătit pe șoferul de taxi, a scos o cheie enormă de fier de sub un ghiveci de pe scara de la intrare și a băgat-o în broască. În casă era complet întuneric. Ferestrele erau acoperite de paravane de camuflaj. Susan a băjbăit după întrerupător și în mijlocul tavanului s-a aprins un singur bec, care pâlpâia și abia dacă reușea să lumineze puțin încăperea mare, aproape goală, într-un colț a zbughit-o ceva. Speram să fi fost un șoricel, nu vreun gândac sau șobolan. Jamie a deschis capacul cutiei lui Bovril.

Bovril a mârâit și s-a năpustit ca fulgerul spre locul de unde se auzise zgomotul.

Pentru prima dată în viața mea, îmi plăcea motanul lui Jamie.

Am privit-o pe Susan cum examina parterul, aprinzând luminile pe măsură ce înainta.

Aerul mirosea proaspăt, nu umed, dar pereții tencuiți împrăștia frig. Într-o margine a acelei camere mari era o bucătărie, cu o masă șubredă și un rând de scaune. În spatele ei era o cameră mai mică, goală și un fel de spălătorie, cu un boiler și un coș plin de cărbuni.

— Slavă cerului, a zis Susan când a văzut cărbunii.

Ne-am apropiat de scara interioară, iar Jamie a dat fuga pe ea.

— Cinci dormitoare! ne-a anunțat el.

— Aha, bun, am zis eu. Înseamnă că Bovril poate avea camera lui.

Jamie s-a uitat urât la mine.

— Bovril și cu mine stăm împreună. Tu poți avea camera ta.

— Și mai bine.

M-am dus la etaj. Cinci dormitoare și o baie. Două dintre dormitoare erau goale. În celelalte trei existau paturi gata pregătite cu perne, păaturi și cearșafuri.

Frumos din partea lui Lady Thorton că ne așternuse paturile. Fusesse generoasă, la fel ca și în cazul cărbunilor.

La fel ca și în cazul operației mele.

Am coborât scările din nou. Iată cum: piciorul drept, piciorul stâng. Piciorul drept, piciorul stâng. Normal. Mergând pur și simplu.

Era o senzație fantastică.

Jamie căra în sufragerie o găleată plină cu cărbuni, iar Susan făcea focul.

— N-avem nevoie de-atâta spațiu, am spus eu.

— Știu, a zis Susan. Sunt recunoscătoare, cu adevărat recunoscătoare, dar aș fi preferat ceva mai mic. Va costa o avere să încălzim casa asta.

Jamie s-a uitat la ea printr-un smoc ciufulit de păr.

— Vrem o peșteră mare, a zis el. Când vine furtuna, avem nevoie de loc pentru toată lumea.

Susan mi-a dat dormitorul din capătul scărilor. O cameră întreagă numai pentru mine. Era mare și spațioasă, cu o singură fereastră, tapet galben și podea rece de lemn neacoperită cu nimic. Avea un pat, o masă cu veioză pe ea, un raft pentru cărți și o comodă mică în care să-mi pun hainele. Tot ce mi-aș fi putut dori.

Mi-am scos pantofii și i-am pus pe raftul pentru cărți, unde să-i pot vedea dacă mă trezeam noaptea. Mi-am despachetat geanta, scoțând hainele pentru noapte, ciorapii și lenjeria de schimb. Chiar de la fund, am tras afară cutia în care-mi păstram certificatul de naștere. Tot pe raft am așezat-o, lângă pantofi. M-am dezbrăcat de flanelă și de rochie și mi-am pus cămașa de noapte. M-a apucat tremuratul și am tras peste ea halatul de la spital. Am stins lumina, am dat jos paravanul de camuflaj și m-am uitat pe geam în grădina din spatele casei. Lângă ușa spălătoriei era un adăpost antiaerian cu pereți de metal, pe jumătate îngropat în pământ, iar undeva în spate un țarc mare înconjura un pătrat de iarbă.

Am deschis fereastra și am scos capul în aerul nopții.

— Untișor, am zis.

În fosta casă a lui Susan, Untișor își avea locul pe pășunea din spate. De fiecare dată când îl strigam, venea în galop, cu coada și urechile ciulite. Se oprea alunecând aerul chiar în fața mea și pleca ușor capul. Nu mă trântise niciodată, nici măcar la început, când eram slabă și speriată.

— Untișor, am șoptit, înghițindu-mi lacrimile.

Îmi era tare dor de el.

Susan a venit să-mi aducă încă o pătură. A stat la fereastră lângă mine. Mie îmi curgeau de-acum lacrimi pe obraji, dar Susan n-a spus nimic despre ele.

— E o grădină foarte frumoasă, a zis ea.

— Mi-e dor de Untișor.

Susan a închis fereastra.

— O să-l vezi mâine. Dis-de-diminează.

M-a luat pe după umeri.

— Hai, în pat. Ești istovită.

Eram. Nu-mi dădusem seama, dar m-am simțit brusc obosită de abia mai puteam sta în picioare. M-am băgat între cearșafurile reci de pe pat. Susan m-a învelit bine

cu pătura suplimentară. Și-a lipit buzele de fruntea mea
și eu am adormit.

CAPITOLUL 6

— Bovril a prins un șoarece! a strigat Jamie de pe hol.

M-am trezit tresărind. Era dimineață. M-am bucurat că ușa de la camera mea era închisă.

Mai bine șoareci, totuși, decât gândaci sau șobolani.

M-am îmbrăcat repede. *Untișor*. La parter, Susan trebăluia lângă plita cu care nu era obișnuită.

— Terci de ovăz? a întrebat ea.

— Nu, nu, nu, am zis, îmbrăcând mânecile hainei.

Susan a râs. Mi-a spus pe ce potecă pot ajunge la grajduri și mi-a dat o bucată de pâine s-o mănânc pe drum.

Era frig, iar soarele abia lumina pădurea cenușie. Aerul mirosea ca acasă – a fân, a iarbă, a sare de mare. Am respirat adânc. Îmi fusese nespus de dor.

După câteva coturi, poteca dădea în drumul care ducea de la conacul Thorton înspre grajduri. Le vedeam acoperișurile. Știam unde sunt.

— Fred, am strigat, apoi am *fugit*.

Nu prea mai fugisem până atunci. Mă împiedicam, mă clătinam, mi se tăia răsuflarea, dar fugeam, chiar fugeam și era atât de plăcut, încât am început să râd tare. Am cotit spre curtea grajdurilor și l-am găsit acolo pe Fred, grăjdarul lui Lady Thorton, care și-a scos șapca și s-a scărpinat pe chelie, ca de obicei.

S-a luminat la față. A deschis larg brațele. Era bine, pentru că nu-mi puteam opri picioarele. Am intrat direct în el. Fred a râs, m-a ridicat în aer și m-a învărtit, iar când m-a lăsat jos hotărât, pe amândouă picioarele, m-a pupat pe obraji. Fuseserăm mereu prieteni – el mă învăța să călăresc, iar eu îl ajutam la treburi dar nu mă mai sărutase niciodată.

— Of, fată! a zis el, scoțându-și batista ca să se șteargă la ochi. Nu credeam să te văd vreodată așa de sprintenă. Nu credeam că vor reuși.

— Nu mi-ai spus asta!

— M-am gândit că o să te faci ceva mai bine. Dar să alergi, la asta nu m-am așteptat.

I-am zâmbit larg.

— Alerg, am zis eu.

— Alergi, a repetat. Mi-a fost dor de tine. Bine că te-ai întors, a zis și a respirat adânc. Avem o grămadă de treabă.

M-am întors spre boxele cailor.

— *Untișor!*

Untișor a scos capul bălai pe una dintre ușile pe jumătate deschise. A ciulit urechile. A nechezat gros. Îi străluceau ochii.

— I-a fost dor de tine, a zis Fred. Tuturor ne-a fost.

Nimănui nu-i mai fusese dor de mine până atunci.

Am înghițit un nod. M-am dus la Untișor și l-am mângâiat pe frunte. El mi-a adulmecat mâinile.

— M-am temut că m-a uitat. M-am temut că m-ați uitat amândoi.

— Imposibil, a zis Fred. Avem nevoie de tine. Ne bucurăm că te-ai întors.

Nevoie. Cineva avea nevoie de mine.

— Maggie e acasă?

Școala ei cu internat era foarte departe.

— Vine curând, a zis Fred. Se va bucura și ea să te vadă.

Nu mai mult decât m-aș fi bucurat eu. Mi-am trecut degetele prin coama lui Untișor.

— Pot să-l călăresc, înainte să mă apuc de treabă?

Fred a scos vechea mea șă de călărit pe care stăteam cu amândouă picioarele într-o parte. Am clătinat din cap.

— Voi călări bărbătește, cum face Maggie, am zis. Acum îmi pot folosi ambele picioare.

El a șovăit, zâmbindu-mi larg.

— Doamnele elegante călăresc într-o parte.

Am râs.

— Eu nu sunt o doamnă elegantă, am zis. Sunt o fată obișnuită.

— Ei, ai putea fi, a spus Fred.

— O fată obișnuită? Da, aș putea fi.

Fred a râs și a găsit vechea șă a lui Untișor în magazia familiei Thorton. Magazia noastră nu fusese bombardată; șaua rămăsese în grajdul de lângă fosta casă a lui Susan. Acum o păstra Fred.

A fost o bucurie să așez șaua în spinarea lui Untișor, să strâng chinga, să-i pun zăbala în gură și să-i trec

căpăstrul peste cap. O bucurie să urc în șa și să bag amândouă picioarele în scări. Fred m-a ajutat să le lungesc curelele. Crescusem cât stătusem în spital.

Fred l-a mângâiat pe gât pe Untișor.

— Nu exagera, deocamdată, mi-a spus el. Încă nu ți-ai recăpătat echilibrul de tot și nici forța, iar eu contez pe tine să mă ajuți la treabă.

Știam că are dreptate. Încă nu aveam forță. Nu puteam călări până în vârful dealului unde-mi aveam punctul de observație și nici departe pe câmp. Intenționeam să merg călare în sat și să-l caut pe Stephen White, prietenul meu de la Londra. Ar fi vrut și el să-mi vadă piciorul cel nou.

Copitele lui Untișor răsunau pe pietrele pavajului. Aerul iernii mă ciupea de nas. Pașii lui Untișor îmi făceau șoldurile să se legene. Am respirat adânc și am simțit că mă relaxez. Glezna mea dreaptă era țeapănă în scară. Urma să rămână țeapănă mereu, dar nu mă durea. L-am îmboldit pe Untișor la trap. Nu știam prea bine cum să salt în șa – pe o șa de călărit cu amândouă picioarele într-o parte, nu salți –, dar după câteva ridicări în contratimp, am găsit un ritm liniștit. Îmi simțeam bine piciorul drept, câtă vreme nu încercam să îndoii glezna în jos. Mi-am îndreptat umerii și m-am străduit să-mi țin șoldurile la același nivel. Înainte, mă lăsam mereu pe-o parte.

Untișor a răsuflat îndelung. Eu l-am scărpinat pe greabăn. Dacă puteam rămâne în șa pentru totdeauna, nu m-aș mai fi temut niciodată.

Stephen White locuia împreună cu un domn foarte bătrân, colonelul McPherson, într-o căsuță de la marginea cea mai apropiată a satului. Nu promisem nicio veste de la Stephen cât stătusem în spital, dar nici nu mă așteptasem. Uneori îi scriam lui Maggie, pentru că era mai tot timpul plecată la școală, dar îmi venea greu în continuare să scriu scrisori. Nu mai citisem și nu mai scrisesem de multă vreme.

Stephen White era primul prieten pe care îl avusesem vreodată. El mă ajutase să fug din Londra, când cu evacuarea. Era singurul, în afară de Jamie, care înțelegea cu adevărat cum fusese viața mea cu mama.

Știam că ar fi fost la fel de bucuros ca Fred, dacă mă vedea mergând cum trebuie.

Am tras de frâu în fața căsuței colonelului. Stephen avea mereu grijă să fie curat, dar acum, casa părea tristă, abandonată. Veranda din față era acoperită de frunze uscate. Ferestrele erau acoperite de perdele pentru camuflaj și nu vedeam fum ieșind pe coș. Colonelul răcea repede; ținea mereu focul aprins.

Am descălecat și l-am tras pe Untișor pe alee. Am bătut la ușă.

În spatele meu, o voce plată și impasibilă a zis:

— Ada, nu mă așteptam să te văd. N-am știut când urma să vii înapoi.

M-am întors.

— Stephen?

În fața mea stătea Stephen White, ținând o bicicletă de ghidon. Arăta groaznic. Era tras la față și cenușiu, cu cearcăne negre la ochi. De sub manșetele cămășii i se vedeau încheieturile osoase. Pe mânecă avea o banderolă neagră, lată.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

Stephen a înghițit un nod.

— Multe, a zis el. Mă bucur să te văd. Mâine-dimineață plec. Am ceva pentru tine – pentru Susan, de fapt.

— *Pleci?*

— Tata s-a înrolat în marina comercială. Vasul lui m-a angajat ca ajutor de steward. Ne ducem să i-o plătim lui Hitler.

— Și colonelul? am întrebat. Iar tu nu ești destul de mare să te înrolezi.

Stephen a ridicat din umeri.

— Am treisprezece ani, mă pot angaja pe vas. Nici n-a trebuit să mint în privința vârstei. Tata și cu mine petrecem Crăciunul la mătușile noastre din Londra și pe urmă plecăm.

Nu știam ce să cred.

— E periculos, am zis.

Hitler arunca mereu în aer navele noastre de aprovizionare.

— Bănuiesc că da.

Stephen m-a măsurat de sus până jos. Nici n-a zâmbit. Pe vremuri, era vesel tot timpul.

— Arăți bine, a zis. Operația a reușit?

— Da.

Nu știam să-i descifrez lipsa de expresie.

— Ce s-a întâmplat?

— Am ceva pentru Susan, a repetat el. Eu înnoptez la vicar. Tu stai în vechea cabană de vânătoare a familiei Thorton, așa-i? Pot să vin la ceai?

Am dat din cap că da. Unțșor m-a împuns cu capul în braț. M-am întins și l-am mângâiat. Stephen s-a urcat pe bicicletă și a dat să plece.

— Stai puțin, vino înapoi! i-am strigat eu.

El mi-a spus peste umăr:

— Vorbim după ceai.

L-am întrebat pe Fred ce s-a întâmplat, iar el a clătinat din cap.

— Ei, cu Stephen... neplăcută treabă, a zis el. M-am gândit să-l las pe el să-ți spună. Pare că asta vrea să facă.

— De ce-i închisă casa colonelului?

— Colonelul a murit, a zis Fred. Acum mai multe săptămâni, imediat după ce ai plecat. A murit în somn. Avea optzeci și opt de ani.

— De ce nu mi-ai spus?

Ținusem mult la colonel.

Fred părea să nu se simtă în largul lui.

— Păi, nu m-am gândit la asta imediat. N-a fost o tragedie, să moară un om bătrân. Pe urmă au intervenit altele, a zis Fred, apoi a tăcut o vreme. Stephen a zis că trece diseară pe la tine?

Am încuviințat.

— Bine, a spus Fred. Îți povestește el.

N-am mai putut afla nimic în plus. Am scos șaua de pe Unțșor, l-am șters bine și l-am dus înapoi în boxa lui, cu apă și fân proaspăt. Pe urmă m-am uitat la ceilalți cai din boxe – la Ivy, căluțul lui Maggie; la Oban, frumosul armăsar al lui Jonathan; la caii de vânătoare ai Lordului și ai lui Lady Thorton le-am verificat gălețile cu apă și le-am dat fân. Am scos o

roabă și o furcă – acum puteam folosi roaba, aveam două picioare –, dar mi-a luat-o Fred.

— Ajunge pentru prima zi, a zis el.

— Mă întorc mâine, i-am spus, dacă n-ai nevoie de mine și diseară. Sunt gata să muncesc din greu.

Dacă învățam de la Fred tot ce se putea, poate că, după ce creșteam, reușeam să obțin o slujbă plătită la grajduri. Nu era imposibil.

— Nu te forța, a zis Fred.

— Fred, i-am zâmbit eu, trebuie s-o fac.

Susan a considerat că trebuia să luăm ceaiul cu Stephen. S-a dus cu Jamie la cumpărături. A făcut sendvișuri cu pastă de pește și un ceainic de ceai proaspăt, apoi am pus masa pentru patru persoane. Stephen a apărut cu o pungă de hârtie în mână. S-a uitat la masă, fără să zâmbească. S-a așezat.

Jamie a sărit pe scaunul de lângă el.

— Ce face Billy?

Billy, fratele mai mic al lui Stephen, era cel mai bun prieten al lui Jamie.

Stephen a înghițit în sec. A dat să vorbească. Pe urmă s-a înecat, iar a înghițit și a încercat din nou. A încercat de două sau trei ori, înainte să poată scoate vreun cuvânt. Apoi a spus:

— Mort.

CAPITOLUL 7

Lui Susan i s-a tăiat respirația. Jamie a scos ceva între suspin și țipăt. Eu eram sigură că am înțeles greșit ce spusese Stephen. Billy White era de-o vârstă cu Jamie. Billy White n-avea cum să moară.

Stephen a zis:

— Naziștii au bombardat Londra cincizeci și șapte de nopți la rând.

Știam. În prima noapte de bombardament, eram la Londra. Iar săptămâna următoare fusese lovită fabrica mamei.

— S-au dus toți, a zis Stephen.

— Nu Billy... a zis James.

— Unde s-au dus? am întrebat eu prosteste, înainte să-nțeleg ce înseamnă. Vai! Vai, Stephen! Nu se poate, nu toți...

Fratele mai mic al lui Stephen și cele trei surioare ale lor fuseseră evacuați toți, la fel ca Jamie, Stephen și cu mine. Dar pe urmă, când la începutul războiului nu avuseseră loc bombardamente, o mulțime de părinți, printre care și părinții lui Stephen, își luaseră acasă copiii evacuați. Stephen rămăsese pentru colonel, pe care îl lăsaseră puterile și avea nevoie de ajutorul lui.

— Numai tata a scăpat, a zis Stephen. Era la lucru. Dacă eram și eu...

— N-ai de unde să știi, a spus repede Susan. Războiul e ceva îngrozitor.

Pe fețele lui Jamie și-a lui Susan curgeau lacrimi. Simțeam că încep și eu să plâng. Stephen nu plângea. Arăta ca și cum n-avea să mai plângă niciodată.

— De-acum, tata și cu mine trebuie să rămânem împreună, a zis. Să ne răzbunăm pe nemți. Și-așa vom face.

Nu mi-l puteam imagina pe tatăl lui Stephen. Știam că lucra la docuri. În locul unde am crescut, aproape toți bărbații lucrau la docuri.

— În orice caz, v-am adus ceva, a zis Stephen. Am găsit-o între ruinele casei voastre. Am scormonit și eu după ce-ați plecat, înainte să vină buldozerele.

Aerodromul din vecinătatea fostei noastre case aduna molozul ca să umple obuzele pe care le foloseau

în raiduri. Știam deja. Stephen a cotrobăit prin geantă.

— Nu-i cine știe ce...

Nici nu mă așteptam la cine știe ce. Scormoniserăm și noi printre dărâmături, în ziua de după bombardament, și nu găsiserăm nimic care să merite păstrat, în afară de niște oale și tigăi.

— Despre asta-i vorba, a zis Stephen și a pus în fața lui Susan o ramă strâmbă de metal.

Lui Susan i s-a tăiat răsuflarea. A luat rama. Apoi l-a îmbrățișat pe Stephen.

Era fotografia pe care i-o făcuse Susan lui Becky, prietena ei cea mai bună, exact cea pe care o ținea pe noptieră.

— M-am gândit că poate-i importantă, a zis Stephen.

Susan s-a șters la ochi cu batista.

— E de neînlocuit, a zis ea.

El a dat aprobator din cap.

— Știu, aș vrea să fi avut și eu o fotografie cu familia.

Eu n-aveam nicio fotografie cu mama. Sau cu Jamie, cu mine, cu tata. Apartamentul mamei fusese bombardat chiar în noaptea când Jamie și cu mine eram acolo; abia reușiserăm să scăpăm cu viață. Dar oricum n-aveam fotografii. Nimeni nu avea, pe străduța noastră.

— Bea niște ceai, i-a spus Susan lui Stephen, cu multă blândețe.

— Nu pot să mai stau, a zis Stephen. Mă așteaptă vicarul. M-am întors în sat doar ca să iau lucrurile pe care le-am lăsat aici. Plec mâine, cu un tren de dimineață.

— Când poți, vizitează-ne, a zis Susan. Ești binevenit oricând. Și trimite-ne adresa. O să-ți scriem.

— Nu cred că ajunge prea multă corespondență pe vapor, a zis Stephen.

— Ajunge, a zis Susan. Îți vom scrie. Ne pare nespus de rău.

Stephen s-a ridicat în picioare. În ușă, s-a întors.

— Mă bucur că operația ta a reușit, Ada, a spus el. Mergi nemaipomenit.

— Mama noastră a murit și ea, am zis.

S-a înnourat la față.

— N-am știut. Cred că-mi pare rău. Îmi pare rău, ce să spun.

— Bine, atunci.

Ușa s-a închis și el a plecat.

CAPITOLUL 8

Conacul Thorton se înălța în fața grajdurilor, pătrat și mare ca un palat. Nu intrasem niciodată în el. Nici măcar nu-i trecusem prin față. Acum mă foiam prin curtea grajdului și mă uitam la ferestrele lui goale.

— De ce n-a venit Maggie acasă?

— Peste o zi sau două, a zis Fred. Ajunge înainte de Crăciun.

Ai fi crezut că învățasem să fiu răbdătoare, la spital, dar nici vorbă. O voiam pe Maggie, voiam să galopez, voiam să strălucească soarele, să fie vară, dar aveam parte doar de ploaie rece și de călărit prin noroi. La treburile de dimineață purtam niște cizme vechi de călărie de-ale lui Maggie, care erau deja ude learcă, atunci când ajungeam acasă. Susan se supăra pe mine. Se supăra din orice. Cabana noastră era mobilată, dar nu era echipată corespunzător și ne trebuiau o grămadă de lucruri pe care nu le puteam cumpăra. Din cauza războiului, magazinele erau aproape goale.

— Nu știu ce vom mânca la masa de Crăciun, a zis Susan. Măcelarul nu se aștepta să ne întoarcem.

Ca să poți cumpăra mâncare raționalizată, trebuia să-ți înregistrezi cartelele la anumite magazine, iar asta cerea oarece timp. Carnea era raționalizată. La fel ca șunca, untul, untura, ceaiul, gemul, dulciurile – orice-ai fi vrut să mănânci, de fapt. Spre norocul nostru, Jamie și cu mine crescuserăm destul de flămânzi încât să nu fim pretențioși.

— N-o s-avem GÂSCĂ? a zis Jamie.

Bun, poate că Jamie devenise pretențios. Traiul cu Susan îl făcuse răsfățat. Pe mine, nu. La Crăciunul trecut mâncaserăm gâscă friptă – prima gâscă din viața mea și primul Crăciun adevărat. Invitaserăm la noi la masă trei piloți de la aerodromul vecin. Acum erau toți morți.

Piloții erau morți. Mama, moartă. Colonelul, mort. Familia lui Stephen, moartă și ea.

I-am numărat pe degete. Zece persoane. Am avut nevoie de toate degetele.

Abia mai puteam respira.

— Pregătesc eu masa de prânz, am zis. Hai, Jamie. Au rămas vasele de la micul dejun. Du-te să le speli.

Jamie se tăvălea pe covor cu Bovril.

— La treabă, Jamie.

— Lasă-l pe Jamie, a zis Susan. Vasele pot să mai aștepte.

Eu l-am înghiontit.

— Hai, Jamie, treci imediat la treabă!

M-am dus în bucătărie.

— Ce ne trebuie din oraș? Mă duc eu să aduc.

Susan a ridicat din sprâncene.

— Nu pleci nicăieri pe ploaia asta. Ne descurcăm.

— Vreau să fiu de folos.

— Stai jos și rezolvă cu mine niște fracții. Asta-i folositor.

Nu mersesem niciodată la școală. Sperasem că voi merge după operație, dar școala din sat era închisă, majoritatea copiilor din sat fuseseră evacuați în nord, în timpul Bătăliei Angliei. Susan făcea școală cu mine acasă, ca de obicei.

Fracțiile mă făceau să mă simt proastă. Când numărul de jos se mărea, numărul din rezultat devenea mai mic, adică invers decât mi se părea normal. Cinci e mai mare decât trei, dar o treime e mai mare decât o cincime. Iar Susan aștepta să adun $1 + 1$, cu toate că cinci nu avea nicio legătură cu trei.

M-am uitat pe geam la ploaie.

Susan mi-a pus în față o cană de ceai slab. Ceaiul era raționalizat strict și nu-l puteam face niciodată cât voiam de tare.

— Nu te grăbi, a zis Susan. Desenează.

Mă învățase să desenez fracțiile – jumătate de plăcintă, o treime de plăcintă, o cincime de plăcintă. Desenele erau un alt fel de hărți.

— Prea mulți balauri, am zis.

Am împuns hârtia cu creionul. I s-a rupt vârful.

— Da, a zis Susan.

Mi-a dat un cuțitaș cu care să-l ascut din nou.

— Balaurii din matematică sunt cei mai afurisiți, a adăugat ea.

— Credeam că ție îți place matematica.

Asta studiase Susan la universitate, într-un loc care se chema Oxford.

— Așa este. Dar e plină de balauri fioroși.

Ușa de la intrare s-a deschis. În cameră a dat năvală Maggie.

— Ada! a strigat ea. Crăciun fericit! Am ajuns în sfârșit acasă!

— *Maggie!*

Am sărit în picioare și am luat-o în brațe.

— În sfârșit!

Ea a râs.

— În sfârșit! Ia uită-te la tine! Uită-te la tine! Fără cârje!

— Și cu pantofi! am zis.

— Te doare?

— Deloc. Vrei să vezi?

— Te rog!

M-am descălțat și m-am sprijinit pe piciorul cândva olog. Deja puteam îndoi glezna cam de-un centimetru. Mai mult ca oricând. Maggie și-a plimbat degetele peste cicatrice.

— Nemaipomenit! a zis ea. Povestește-mi totul.

Am râs.

— E mult de tot.

Susan a venit cu încă trei căni de ceai slab.

— Rămâi la masă, Maggie?

Maggie s-a strâmbat.

— Nu pot, a zis ea. I-am promis mamei că mă duc la cumpărături. Menajera a răcit și a spus că trebuie să ne descurcăm singure. Dar am vești excelente. Vă invităm pe toți la masa de Crăciun, la noi acasă. A venit și tata pentru vreo săptămână, iar Jonathan are, de mâine, o permisie de patru zile.

— Înseamnă că va fi o sărbătoare de familie, n-ar trebui să vă deranjăm, a zis Susan.

— Nu, nu, deranjați-ne! a spus Maggie. În niciun caz nu vrem să rămânem în familie. Vrem să ne distrăm! Și, Ada, știi ceva? De Ziua Cadourilor^[1], organizăm o vânătoare de hârtii^[2]! Ne-a cerut Jonathan asta într-o scrisoare.

Ziua Cadourilor era a doua zi de Crăciun. Dar nu știam ce înseamnă o vânătoare de hârtii.

— Seamănă cu vânătoreea de vulpi, mi-a explicat Maggie, numai că fără vulpi, fără ogari și fără vânătoare. E nemaipomenit, ai să vezi!

Maggie a făcut dintr-odată ochii mari, de parcă o speriasem.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat.

A atins bucata de pânză neagră de pe brațul meu.

— Banderola...

— Aa.

Am dus și eu mâna spre ea, iar pentru o clipă ni s-au întâlnit degetele.

— Mi-a făcut-o Susan.

Ne făcuse tuturor banderole negre ca a lui Stephen dintr-un rest de perdea de camuflaj găsit în spălătorie. Mai întâi Jamie îi ceruse una, apoi îi cerusem și eu.

— Sunt semn de doliu, am zis eu. Doliu care se scrie chiar așa cum se aude, nu „dulău”, ca un câine rău. Se poartă când ești trist pentru moartea cuiva.

Maggie a dat aprobator din cap.

— Știu. Îmi pare nespus de rău pentru mama ta. Trebuia să fi spus asta de la început.

— Nu sunt pentru mama, a zis Jamie. Sunt pentru Billy White.

— Sunt și pentru mama, am adăugat eu repede.

Nu era chiar așa – când murise mama, nici măcar nu știam ce sunt banderolele de doliu. Dar nu voiam să creadă Maggie că nu-mi pasă. Ce fel de fată nu poartă doliu pentru propria ei mamă?

— Cine-i Billy White? a zis Maggie. Eu nu-l cunosc decât pe Stephen.

I-am explicat.

— Groaznic, a zis Maggie. Mai mult decât groaznic.

— Și colonelul, am adăugat.

Și piloții morți pe care nu mai țineam minte cum îi chema.

— Despre colonel mi-a scris mama, a zis Maggie. Dar n-a pomenit nimic despre familia lui Stephen. A clătinat din cap și a adăugat: Crede că dacă nu-mi spune lucrurile triste, eu n-o să le aflu și n-o să mă supăr, a oftat ea. Asta în mijlocul războiului.

N-avea niciun sens. Poate că Lady Thorton uitase pur și simplu. Era genul de persoană în stare să uite

lucruri importante.

A intrat Bovril în cameră. Jamie l-a luat în brațe.

— I-am făcut banderolă și lui Bovril. A ros-o, a spus Jamie, scărpinând motanul după urechi.

— Pisicile nu țin doliu.

Jamie mi-a aruncat o privire tăioasă.

— Se întristează și ele foarte tare, a zis. Numai că nu le plac banderolele.

Maggie a stat jumătate de oră. La sfârșitul vizitei s-a uitat prin încăpere și a zis:

— Locul ăsta-i tare posomorât. Cum reușiți să-l suportați? Chiar și fără camuflaj, parcă ați trăi într-o peșteră.

— Chiar e o peșteră, a zis Jamie. E peștera noastră, ne-am mutat în ea pentru că e mai uscat decât în copac.

— *Un Robinson elvețian*, am murmurat eu.

— Dar familia Robinson din Elveția nu avea covoare, sau perdele, sau tablouri, sau mai știu eu ce?

— Susan spune că face ea perdele imediat ce poate, am zis eu.

— Mașina ei de cusut a murit în bombardament, a adăugat Jamie.

Maggie a încuviințat.

— Ai dreptate, bănuiesc că perdelele și covoarele au murit și ele.

Totul murea, dar n-aveam de gând s-o spun cu voce tare. Maggie știa și ea că luptam în război.

Am condus-o înapoi pe Maggie la conacul Thorton. Ploaia se opri, dar cerul era înnorat și bătea vântul tare.

— Nu știu ce să cred despre mama ta, a zis Maggie. Știu că te temeai de ea. Știu că era oribilă.

Mi-am ridicat gulerul, să mă apăr de frig. Susan găsisese în alt talcioc o haină de iarnă pentru mine, dar deja îmi era cam mică. Susan intenționa să încerce s-o mai lărgească.

— Să nu-mi spui că te bucuri că a murit, i-am zis lui Maggie. Nu vreau să aud așa ceva.

— Sigur că nu! a răspuns șocată Maggie. Dar nu ți-a mai rămas nimeni din familie? Bunici? Mătuși sau unchi?

Am ridicat din umeri.

— Nu cred.

— Deci Susan e mama ta acum.

— Nu. E tutorele nostru legal, am zis.

Veniseră documentele. Le păstram în cutia mea.

— E mai bună decât o mamă? a întrebat Maggie.

— Sigur că da.

În dreptul grajdului, am îmbrățișat-o pe Maggie de rămas-bun, l-am mângâiat puțin pe Untișor și am pornit spre casă pe poteca înmuiată de ploaie. Aproape că ajunsesem la cabana noastră, când l-am auzit pe Jamie țipând.

CAPITOLUL 9

Un țipăt, urmat imediat de o bufnitură. Pe urmă, liniște. Am rupt-o la fugă.

Invazia. Ne pregătiserăm toată primăvara și toată vara pentru debarcarea armatei germane în Anglia. Satul nostru era chiar pe malul mării, doar Canalul Mânecii ne despărțea de Franța ocupată.

Nu auzisem focuri de armă. Oare nemții l-ar fi împușcat pe Jamie? L-ar fi răpit? Am început să respir sacadat. Lipăiam cu picioarele prin noroiul rece. Am fugit mai repede.

Ultima cotitură și iată casa. Jamie zăcea întins sub copacul din curtea din față, singur, cu membrele rășchirate, nemișcat.

Mort. O, Doamne. *Jamie.*

Am fugit la el. Zăcea încremenit pe pământul rece și ud, cu părul căzut pe frunte. Avea un braț peste corp, dar celălalt zăcea lângă el strâmbat într-un mod nefiresc. Adică strâmb unde trebuia să fie drept. Am îngenuncheat lângă el suspinând. L-am apucat de umeri.

— *Nu-l atinge!* a strigat Susan, dând fuga din casă, iar eu am înlemnit. Poate și-a rupt gâtul. Nu-l mișca deloc.

N-aș fi putut îndura. Fără Jamie, muream și eu.

— N-a murit, a zis Susan, punând o mână pe umărul meu. Respiră, vezi? Uită-te la pieptul lui.

Sub haină vedeam cămașa lui Jamie mișcându-se ușor în sus și-n jos.

— Probabil că s-a lovit la cap și și-a pierdut cunoștința, a zis Susan.

S-a uitat la mine.

— Poți să te duci la grajduri? Să-l rogi pe Fred să telefoneze după ajutor?

Am clătinat din cap. Nu-l puteam părăsi pe Jamie căzut pe jos.

— Bine, a zis Susan. Mă duc eu. Dar nu-l mișca, ai înțeles? Iar dacă se trezește, fă-l să stea locului.

Am încuviințat. L-am luat pe Jamie de mână.

— Promite-mi, a zis Susan.

Am mai încuviințat o dată. Îmi șiroiau lacrimi pe obraji.

Susan a luat-o la fugă. Nu-mi aminteam s-o fi văzut fugind până atunci. Vântul foșnea printre crengile copacilor și îi ciufulea părul lui Jamie. El părea atât de rece! Oare dacă îl înveleam cu o pătură, însemna că l-am atins? Dar ca să aduc o pătură, trebuia să intru în casă. Nu-l puteam părăsi. Și dacă se răcea prea tare?

Am auzit apropiindu-se o mașină mult mai repede decât mă așteptam. M-am uitat după ea. Nu erau Susan, Fred ori doctorul Graham. Era Lady Thorton, înaltă, slabă, îmbrăcată într-o haină elegantă de lână. A coborât din mașină, a zâmbit și mi-a făcut cu mâna.

— Margaret mai e aici? a întrebat ea.

Pe urmă l-a văzut pe Jamie și i-a înlemnit zâmbetul pe buze. A dat fuga spre noi.

— Cred că se cățara în copac, am zis. Și a căzut. Susan s-a dus după ajutor.

— Putem merge cu mașina mea, a zis Lady Thorton.

— Susan a spus să nu-l mișcăm.

— Da. Bănuiesc că are dreptate. Atunci mă duc s-o caut pe Susan. Dacă nu cumva preferi să stau cu tine?

Am clătinat din cap, cu putere. Lady Thorton s-a dezbrăcat de haină. L-a învelit pe Jamie.

— Bagă-te și tu sub o margine, a zis.

Începuse din nou să plouă.

— Mă întorc cât de repede pot, a adăugat ea.

M-am aplecat deasupra lui Jamie ca să-l apăr de ploaie. Pieptul i se ridica și cobora. Vântul bătea mai tare. Mă treceau fiori. Jamie a început să-și miște pleoapele. A oftat și a întors capul într-o parte.

— Nu te mișca! i-am spus.

A deschis ochii. M-am simțit cuprinsă de ușurare. Aproape că am leșinat.

— Mă dor mâinile, a zis el. Mă dor rău. Și capul.

— Nu te mișca, i-am spus.

Jamie s-a încruntat la mine.

— Unde-i mama?

Eu fusesem mereu aceea care îl liniștea pe Jamie, nu mama.

— Sunt eu, Ada, am zis. Aici, chiar lângă tine. Nu te mișca. Vin ajutoare. Ai să te faci bine.

— O vreau pe mama, a șoptit el.
I se adunau lacrimi în colțurile ochilor.

Susan și Lady Thorton s-au întors împreună în mașina lui Lady Thorton.

— Mamă, a zis Jamie.

A încercat să se ridice. Susan l-a ținut jos. L-a pus cu capul pe genunchii ei și l-a mângâiat pe păr. Peste câteva minute a venit și doctorul Graham, cu mașina lui. Jamie reușise să ne spună până atunci că-și simțea mâinile și picioarele și le putea mișca. Susan zicea că asta era bine. Însemna că probabil nu-și rupsese gâtul.

Dar își rupsese un braț. Era îndoit pentru că își rupsese osul.

Urma să rămână olog de-o mână, cum fusesem eu oloagă de-un picior.

Doctorul Graham i-a prins brațul în atele și bandaje. L-a ajutat să se ridice și să meargă spre mașina lui. Jamie s-a uitat speriat înapoi.

— Mami? a zis el.

— Ea nu e mama ta, i-am spus.

Susan m-a înconjurat cu brațul.

— Hai. Mergem toți.

La el în cabinet, doctorul Graham i-a îndreptat lui Jamie brațul rupt. Jamie a urlat. Eu mi-am acoperit urechile. Mă durea stomacul. Doctorul Graham a fixat brațul lui Jamie într-un ghips cum avusesem eu la spital. Zicea că Jamie suferise o comoție, adică o lovitură puternică la cap. Trebuia să-l trezim mereu în următoarea noapte, ca să fim sigure că nu suferise creierul lui stricăciuni.

— Pot să am eu grijă de asta, am zis.

Aș fi dormit în camera lui Jamie.

— Tu trebuie să te odihnești, a spus Susan.

— O vreau pe mami, a zis Jamie.

— Nu-i mai spune așa!

— Nu-i nimic, Ada, a zis Susan. E o harababură întreagă. Totul va fi bine.

Dar nu era bine. Jamie urma să rămână olog. Și să devină imposibil de iubit, la fel ca mine.

La cabană ne așteptau în bucătărie Lady Thorton și Maggie. Au strigat de bucurie, când l-au văzut pe Jamie.

— Jonathan, băiatul meu, și-a rupt și el cândva mâna exact la fel, a zis Lady Thorton. Când cazi de la înălțime, nu încerca niciodată să te prinzi de ceva. Îți ferești mâinile, cazi pe umăr și apoi te rostogolești.

Jamie s-a uitat lung la ea.

Lady Thorton a zis:

— Sunt sigură că data viitoare ai să ții minte.

— N-ar trebui să se cațare în copaci, dacă știe că o să cadă, am spus eu.

— Prostii, a zis Lady Thorton. Toți băieții se cațără în copaci.

Familia Thorton ne adusese niște tocană făcută de menajera lor și un vas mare plin de ceai tare și fierbinte.

— Am fost nevoită să fierb apa într-o oală, a zis Lady Thorton. N-am izbutit să găsesc un ceainic. Credeam că locul ăsta e mai bine înzestrat.

— E foarte frumos, a zis Susan. Credeți-mă, vă suntem foarte recunoscători.

Lady Thorton a ridicat din umeri.

— Ar fi fost o prostie să stea gol, când voi aveți nevoie de adăpost.

Lui Jamie nu-i era foame. Susan l-a dus la etaj. Eu m-am așezat la masă lângă Maggie.

— Ziua asta n-a fost așa cum ne așteptam cu toții, a zis Lady Thorton. Ada, eu venisem de fapt să-ți văd piciorul.

I l-aș fi arătat bucuroasă lui Maggie, dar nu și lui Lady Thorton.

— Mulțumesc, mai bine nu, am zis.

Zâmbetul i-a devenit rigid.

— Nu fi caraghioasă.

Nu eram caraghioasă. Îmi ascunsesem piciorul toată viața mea.

Lui Lady Thorton nu-i plăcea să fie refuzată. Se citea pe toată fața ei.

— Mamă... a zis Maggie.

— Haide, a zis Lady Thorton, bătând cu degetele în masă. M-am ocupat de tine, Ada. Vreau să văd ce

progrese faci. Arată-mi.

„M-am ocupat de tine” suna cumva ca „eu ți-am plătit operația”. Mi-am dat seama că nu aveam de ales. Am desfăcut catarama de la pantof și m-am descălțat. Am pus mâna pe ciorap. Respiram cu dificultate. Îmi tremurau degetele. Mi-am scos ciorapul, am întins piciorul în față și m-am uitat în podea.

— Hmm.

Lady Thorton s-a aplecat mai aproape. A întins cealaltă mână ca și cum avea de gând, poate, să mă atingă. Mi-am ferit piciorul.

— Par să fi făcut treabă bună, a zis Lady Thorton. Tu cum îl simți?

— Bine.

M-am silit cu greu să rostesc cuvântul.

— Minunat, a zis Lady Thorton. Sunt foarte bucuroasă pentru tine.

Eu nu eram bucuroasă. Îmi răsuna în minte vocea mamei. „Oamenii drăguți urăsc piciorul ăla urât.”

Lady Thorton nu era drăguță. Era fîroasă. Era băgăcioasă. Făcea întotdeauna cum voia ea.

Totuși, ne adusese cina și îl învelise pe Jamie cu propria ei haină. *Plătise pentru operația mea*. Știam că trebuia să-i fiu recunoscătoare, dar nu trebuia să-mi și placă.

CAPITOLUL 10

Susan a insistat să mă culc în patul meu. A pus deșteptătorul să sune ca să-l poată verifica pe Jamie în timpul nopții.

Eu nu puteam dormi. Îmi zvâcneau mușchii. Îmi treceau prin minte imagini cu Jamie zăcând lat pe jos, cu fața lui Stephen palidă și îndurerată, cu mama, cu mama, cu mama.

Mama murise. Nu ne putea face rău.

Eu n-o puteam uita.

În cele din urmă mi-am luat perna și o pătură și m-am strecurat în camera lui Jamie. Dormea cu capul ridicat pe două perne, cu gura deschisă și sforăia încetișor. Alături sforăia Bovril, băgat și el sub așternut.

M-am înfășurat în pătura adusă și m-am întins pe jos. Nu-l puteam vedea pe Jamie, dar îl auzeam cum respira.

Eram încă trează, când s-a împiedicat Susan de mine pe întuneric.

— Ada, treci înapoi în pat. Ți-am spus că am eu grijă de el.

— E treaba mea să am grijă de el. Nu a ta.

— De fapt, nu-i așa, a zis Susan. Nu mai este. Du-te în pat.

A încercat să mă ridice, dar m-am lăsat grea și fără vlagă și am alunecat înapoi pe podea.

— Foarte bine, atunci, a zis ea. Rămâi unde ești. Dar dormi. Mă îngrijesc eu de el.

Am dormit cât de cât. Mă trezeam de fiecare dată când suna deșteptătorul lui Susan. Urmăream de fiecare dată cum Susan îl trezea pe Jamie și vorbea cu el, ca să se asigure că-i funcționa creierul.

Îl săruta pe frunte.

El îi spunea mami.

A doua zi dimineață, Jamie era obosit și morocănos, dar rămăsese categoric în viață. A călcat pe mine când s-a dat jos din pat.

— Ce cauți pe podeaua mea? a întrebat el și s-a încruntat.

— Aveam grijă de tine.

— Ba nu, n-aveai.

S-a dus țanțoș spre baie.

— Ieri am crezut că au venit nemții, i-am spus lui Susan la parter. Când a țipat Jamie. Am crezut că ne-au invadat.

— Înțeleg, a încuviințat ea. Dar cred că nu se mai pune problema invaziei, cel puțin peste iarnă. Așa spune lumea. Din cauza Bătăliei Angliei – pentru că am câștigat-o noi.

Bătălia Angliei fusese atunci când muriseră toți piloții. Când plecaseră copiii din sat.

Susan s-a uitat în vasul cu ceai. A oftat.

— A mai rămas puțin de ieri, a zis. Nu-l putem risipi.

A scurs într-o oală ceaiul de pe frunze și l-a pus pe plită să se încălzească. M-am înfiorat. Uram ceaiul reîncălzit.

— Terci de ovăz? a întrebat Susan.

Am dat din cap că da. Îl auzeam pe Jamie cântând de unul singur în timp ce cobora scările. Suna normal. Nu era speriat. Nici lovit prea tare.

Susan a venit lângă mine.

— Ada, ce-ai spus tu astă-noapte...

Mi-am dat seama imediat la ce se referea.

— E și treaba mea să am grijă de Jamie, am zis. Va fi *mereu* datoria mea să am grijă de el.

Susan s-a așezat la masă. A bătut ușurel cu palma scaunul de-alături, până m-am așezat și eu.

— Tu vei fi *mereu* sora mai mare a lui Jamie, a zis ea. Te-ai descurcat foarte bine să ai grijă de el. Dar acum e datoria mea să am grijă de voi amândoi. *Mereu* va fi. Îngăduie-mi s-o fac. Eu sunt adultul. Tu trebuie să fii copilul.

De parcă Susan putea să preia ea toată treaba, să se descurce cu tot.

— Ce-ai fi făcut, a continuat Susan, dacă atunci când îl trezeai pe Jamie, ar fi vorbit fără noimă?

— L-aș fi scuturat, am zis. Aș fi strigat la el până își venea în fire.

— Și dacă asta nu avea niciun efect? a zis Susan clătinând din cap. Te-ai fi înfuriat cu adevărat pe Jamie pentru că nu putea face ceva? Nu-ți stă în fire.

— Nu m-aș fi înfuriat...

— Și-atunci ce-ai fi făcut?

Nu știam. Nu ascultasem tot ce spusese doctorul Graham despre comoția lui Jamie. Mă îngrijora prea tare brațul lui. Înainte mă pricepusem întotdeauna să am grijă de fratele meu.

— Eu știam ce-i de făcut, a zis Susan. Am avut grijă să-l trezesc de atâtea ori de câte a fost necesar. Dacă avea nevoie, l-aș fi îngrijit așa cum se cuvine.

S-a uitat calmă la mine și a adăugat:

— La fel cum te-am îngrijit cum se cuvine și pe tine.

Încă nu mă încălțasem. Am îndoit degetele de la piciorul drept. Degetele care acum se îndreptau în față, după atâta vreme.

— Respiră, a zis Susan.

Am respirat. Tragi aer în piept. Îl dai afară. Am zis:

— Jamie va rămâne... adică el... știi tu.

Ea a așteptat.

— O să-i rămână brațul olog? am întrebat.

— Nu, a răspuns Susan.

Am înghițit un nod.

— Peste câteva săptămâni, va fi complet vindecat, a zis ea.

M-a atins ușor pe umăr, așa cum obișnuia când încerca să mă facă să mă întorc din câte-un loc îndepărtat în care mă afundam în mintea mea.

— La fel cum și tu te-ai fi vindecat complet, dacă ai fi primit îngrijirea medicală potrivită când erai bebeluș.

Dintre toate lucrurile pentru care o uram pe mama, ăsta era cel mai rău. Faptul că aș fi putut avea de la început un picior normal.

Susan s-a ridicat să toarne ceai. Am sorbit din el. Era groaznic de amar.

— Am atât de multe de învățat, am spus.

— Toți avem, a zis Susan. Nu încetăm niciodată să învățăm.

Frumos din partea ei că spunea asta. Știam că nu era adevărat.

Jamie a venit în bucătărie.

— Mi-e foame, a zis el. Pot primi două porții de terci?

— Da, a zis Susan. Stai numai puțin.

S-a ridicat și a amestecat în terci.

— Și pot să-mi pun peste el mult, mult zahăr? a întrebat Jamie.

— Nu, a zis Susan.

— Dar sunt foarte bolnav și mi-e foarte foame, a spus Jamie și s-a uitat la ea printre genele lui lungi. M-am lovit la cap și mi-am rupt mâna.

Până și eu vedeam că arăta perfect normal.

— Poți mânca terci de ovăz cât vrei, dar fără zahăr, a zis Susan. Cu zahărul am eu niște planuri.

S-a aplecat și l-a sărutat.

Un sărut venit din senin.

Ce ușor obțineam Jamie lucrurile astea!

— Azi ai să stai cuminte și liniștit, i-a spus Susan. Și ai să dormi puțin. Dacă te simți suficient de bine, mâine-seară mergem la biserică.

A doua zi era Ajunul Crăciunului.

— Am crezut că ai murit, am zis, iar Jamie s-a uitat lung la mine. Când zăceai întins acolo. Am crezut că ai murit și că o să mor și eu.

— De ce să mori și tu? a zis Jamie. Tu n-ai căzut.

Am înghițit un nod. Nu puteam vorbi.

— Ne-am speriat foarte tare, a spus Susan. Dar totul e bine acum.

Am clătinat din cap. Din cer cădeau bombe. Din copaci cădeau băieți. Se putea întâmpla orice. Oricând.

Susan i-a făcut lui Jamie un cuib din pături și perne pe canapeaua veche din cabană. I-a citit opt capitole din *Un Robinson elvețian*. Eu am stat în fața focului și am exersat respiratul – tragi aer în piept, îl dai afară – ca să pot rămâne liniștită.

— Există cărți în care să fie vorba de balauri? am întrebat-o pe Susan, atunci când s-a oprit din citit.

— Există, a zis ea. Despre Sfântul Gheorghe, sfântul ocrotitor al Angliei, se spune că ar fi omorât un balaur. Nu mă îndoiesc că s-au scris povești despre asta. Voi vedea dacă pot găsi vreuna și pentru noi.

După-amiază, în timp ce Jamie dormea, m-am dus singură afară și am tăiat un brăduț strâmb cu un topor pe care mi-l împrumutase Fred. L-am târât până în casă și l-am rezemat de cămin. Arăta jalnic. Luminițele și

ornamentele cele vechi ale lui Susan explodaseră și nu aveam de unde cumpăra altele noi. Nu găseam nici măcar hârtie colorată să facem noi unele.

— E un brad de război, a zis Susan.

A agățat în el câțiva nasturi colorați și o pană pe care am găsit-o eu în curte.

— E un Crăciun în vreme de război, a adăugat ea.

De Crăciunul trecut mă năpădiseră o grămadă de amintiri urâte.

— Jamie și cu mine n-avem nevoie de Crăciun, am zis. Suntem obișnuiți să nu avem Crăciun.

— Știu, a zis Susan. Dar eu ador Crăciunul. Și vreau unul fericit, pe care să-l împart cu voi.

Nu voiam ca Susan să se aștepte să mă simt fericită. Nu voiam s-o dezamăgesc. Nu voiam să mă fac de râs la conacul familiei Thorton. Cu cât se apropia Crăciunul, cu atât doream mai tare să uit de toată treaba asta.

În ajunul Crăciunului, seara, ne-am dus la biserică, așa cum plănuiserăm de anul trecut. Eu n-aveam rochie elegantă. Susan nu reușise să-mi facă una și anul ăsta, fără mașină de cusut, iar rochiile pe care mi le cumpărase cât fusesem în spital erau unele obișnuite. Mie îmi convenea. Susan a insistat să-mi lege o fundă în păr. Când nu se uita, am scos-o.

— E doar o slujbă la biserică, a zis ea. Ai să te descurci.

În biserică mirosea a mirodenii, a ceară de lumânări și a lână udă. Lângă altar, într-o mică imitație de grajd erau niște păpuși de lemn înconjurate de figurine în formă de oi și de vaci.

— Se numește Scena Nașterii, a zis Susan. Sunt Maria, Iosif și pruncul Iisus.

— Fără cai, am zis eu.

— Fără, în Bethleem, a zis ea. Cu măgari.

De ce fără cai? Mă simțeam țăfnoasă, dar pe urmă Susan a deschis o carte de imnuri religioase și mi-a dat-o mie, iar eu chiar am putut citi imnul! Pentru prima oară reușeam să citesc cuvintele suficient de repede ca

să pot cânta împreună cu ceilalți. Nici melodia nu era grea.

Stăteam în două picioare, fără cârje, și purtam doi pantofi. Puteam citi și puteam cânta. Venisem pe jos până la biserică, deși era departe. Asta trebuia să țin minte. Am încercat să mă silesc să mă simt fericită, dar sub fericirea asta mă simțeam ca pe ghimpi, de parcă pielea îmi era întinsă prea tare peste tot. Poate că nu mai eram oloagă, dar nu știam cine sunt.

Acasă, Susan ne-a pus să ne agățăm ciorapii de cămin și ne-a zorit la culcare. Dimineață, în ciorapul meu umflat era ceva la care nu mă așteptam, ceva ce nici nu-mi dorisem.

CAPITOLUL 11

Era o păpușă. O păpușă de cârpă moale și elastică, cu ochi brodați și un zâmbet permanent. Avea păr lung, maro, împletit în cozi la fel ca al meu, și fundițe verzi ca acelea pe care mi le dăduse Susan. Purta o rochie verde și pantofiori de postav.

M-am uitat lung la ea. Am zis:

— Nu sunt copil mic.

Susan mi-a răspuns, foarte liniștită:

— Am făcut-o eu, special pentru tine.

Știam că era un gest frumos din partea ei. Știam că ar fi trebuit să-i mulțumesc. Dar chiar, chiar nu-mi doream o păpușă.

— Surorile lui Stephen White aveau păpuși, am zis, auzindu-mă cum ridicam vocea. Toate fetele de pe străduța noastră aveau păpuși.

Obișnuiam să mă uit de la fereastră cum se jucau cu ele pe verandă.

I-am pus păpușa în brațe lui Susan.

— Eu n-am avut.

— Putem să compensăm acum, a zis Susan.

— Nu.

Ce să fi făcut eu c-o păpușă? S-o gătesc, să vorbesc cu ea și să mă prefac că sunt ca fetițele de pe strada noastră? Fete care crescuseră cu prietene, cu mame blânde și cu două picioare?

Îmi spusese de nenumărate ori că de acest Crăciun n-o să-mi pierd controlul. Că n-o să trântesc și n-o să țip. Acum simțeam cum se adunau în mine furia și panica. Nu știam ce să fac. M-am uitat la Susan.

Ea a băgat păpușa în buzunarul halatului.

— Du-te afară, a zis, apucându-mă de umeri și împingându-mă spre ușă. Fugi de câteva ori în jurul casei. Cât de repede poți. Hai!

Jamie a zis:

— Mie mami mi-a făcut o pisică. Uite!

Susan l-a dat deoparte.

— Ada are nevoie să mai dea drumul la presiune.

Am ieșit afară fără să-mi pun haina. Am fugit prin iarba înghețată, în timp ce aerul geros îmi ardea plămânii, până când am început să transpir, în ciuda

frigului. Mă durea piciorul drept, dar Susan avea dreptate. Mă simțeam mai bine.

În spital tricotasem cadouri de Crăciun. Făcusem mănuși fără degete din lână roșie și pentru Susan, și pentru Jamie. Eram mândră de ele – n-aveau nicio gaură și puteai deosebi mănușa stângă de cea dreaptă –, dar când ne pregăteam să plecăm la conacul Thorton mi-am dat seama cât de tare contrasta culoarea lor țipătoare cu haina de iarnă verde-închis și cu căciula bleumarin pe care le purta Susan.

— Nu-i nevoie să le porți, i-am spus.

— Îmi plac, a zis Susan. Sunt drăguțe și îmi țin cald la mâini.

Înainte să-i fi fost bombardată casa, Susan avea mănuși frumoase, de piele.

Poate că aș fi ales o culoare mai potrivită, dacă o puteam alege cu adevărat, dacă ar fi existat în magazine tot felul de sculuri dintre care să alegi, dar probabil că nu erau.

M-am încruntat.

Cu cât ne apropiam mai mult de conacul Thorton, cu atât respiram mai greu.

— Relaxează-te, a zis Susan. Sunt prietenii noștri.

Ea ducea un tort mic pe care îl făcuse ca dar pentru familia Thorton. Folosise aproape tot zahărul care ne mai rămăsese din rația pentru luna aceea. Am urcat treptele de piatră spre ușa masivă de la intrare.

— Ada, dacă simți nevoia să te liniștești, a zis Susan, spui pur și simplu „vă rog să mă scuzați” și poți ieși să te plimbi cu Maggie. Vă duceți la grajduri și îl vizitați pe Untișor.

Am încuviințat.

Ușa s-a deschis înainte să apucăm să ciocănim. Lordul Thorton, îmbrăcat într-un fel de uniformă militară elegantă, stătea înaintea noastră și ne întindea mâna.

Îl văzusem cândva de la distanță, dar niciodată de aproape. Era enorm – nu gras, dar atât de înalt și de lat încât umplea cadrul ușii.

— Bine ați venit, a zis el cu voce gravă și solemnă.

— Bine ați venit, l-am imitat eu.

Am făcut o mică plecăciune din cap, temându-mă să ating mâna pe care ne-o întindea.

Lordul Thorton s-a uitat lung la mine. Am sperat că nu făcusem ceva greșit.

— Crăciun fericit, a zis Susan.

A mutat tortul în mâna cealaltă ca să-i strângă mâna Lordului Thorton.

Jamie a trecut ȝopăind pe lângă mine și a intrat în holul uriaș al casei.

— Frate! a zis el. Poți să zbori cu avionul aici. Cu unul adevărat! Un Spitfire!

Un Spitfire poate că nu avea loc, dar un zmeu, sigur.

— Jamie, a zis Susan, întoarce-te și urează-i Lordului Thorton Crăciun fericit.

— Iiii! striga Jamie, alergând cât era holul de lung.

— Stai așa, amice!

Un bărbat înalt și subțire – care semăna leit cu Lordul Thorton, dar mai tânăr și nici pe departe la fel de intimidant – l-a prins pe Jamie de mijloc, l-a aruncat pe umăr și l-a adus înapoi în fața Lordului Thorton.

— Dă mâna ca un gentleman, a zis el.

Jamie, cu capul în jos și chicotind, i-a strâns mâna Lordului Thorton cu mâna lui stângă, cea pe care n-o avea în ghips.

Tânărul l-a ridicat pe Jamie mai sus pe umăr și mi-a zâmbit.

— Eu sunt Jonathan Thorton, a zis el. Tu trebuie să fii prietena surorii mele.

Am dat mâna cu el.

— Ada Smith, am zis, aducându-mi aminte bunele maniere. Încântată să vă cunosc, domnule locotenent Thorton.

Așa mă învățase Susan să spun.

El s-a aplecat spre mine.

— Spune-mi Jonathan, a zis el. În Forțele Aeriene Regale nu punem mare preț pe grad. Iar eu am să-ți spun Ada, îmi dai voie? Crăciun fericit.

Maggie a dat fuga înăuntru exact când Lordul Thorton îi oferea lui Susan ceva numit aperitiv.

— Crăciun fericit! a zis ea. Ce mă bucur că ați venit!

Pe urmă mi-a șoptit la ureche:

— Mâncarea de la cină va fi absolut necomestibilă.
Vin direct din bucătărie. Mama e furioasă foc.

Eu i-am șoptit:

— Am adus noi tort.

Lordul Thorton ne-a condus într-o cameră incredibil de mare, cu mobilă lăcuită, covor cu model floral și rafturi cu cărți care se întindeau dintr-un perete în altul și din podea până-n tavan. Conacul Thorton era de mii de ori mai elegant decât fosta casă a lui Susan, care fusese cel mai frumos loc pe care îl văzusem eu vreodată.

Am strâns-o pe Maggie de braț.

— Mă bucur că te cunosc deja, i-am spus. Altfel, toate astea m-ar speria.

Maggie a dat ochii peste cap.

— Ei, aș, a zis ea. De parcă tu te-ai speria vreodată.

Casa lui Maggie avea o cameră întreagă numai ca să mănânci în ea. Masa era mare de-ar fi încăput în jurul ei douăzeci de scaune, iar ei *chiar aveau douăzeci de scaune în cameră*. Le-am numărat. Cele care nu ne trebuiau atunci erau aliniate pe lângă pereți.

Lady Thorton a apărut de unde-o fi fost bucătăria, părând supărată, și pe urmă ne-am așezat cu toții. Fiecare loc la masă avea înaintea o farfurie înconjurată de trei pahare, două cuțite, trei linguri și două furculițe. Am înlemnit. Oare ce trebuia să facem cu toate?

— Hei, a strigat Jamie, de ce am atâtea furculițe și alte lucruri?

Lordul Thorton s-a strâmbat de parcă și-ar fi vărsat aperitiv pe pantaloni. Susan s-a aplecat spre Jamie, dar Jonathan a vorbit primul.

— Sunt de rezervă, în caz că scapi vreuna pe jos, a zis, iar zâmbetul lui a luminat masa. Nu-i așa, *mater*?

Mater însemna, pesemne, Lady Thorton, pentru că ea i-a răspuns cu un zâmbet.

— Avem trei feluri, i-a explicat ea lui Jamie.

Nu știam ce însemna cuvântul *feluri* și cred că nici Jamie nu știa.

— Trei feluri! a zis Jonathan. Probabil că-i Crăciunul. Noi, la aviație, nu primim trei feluri.

Jamie s-a aplecat spre el:

— *Chiar e Crăciunul*, i-a șoptit.

— Aha, da, i-a răspuns tot în șoaptă Jonathan. Și? Ai petrecut bine? Cu cadouri și restul?

— Bomboane, a zis Jamie. Și o pisică. Iar Bovril a primit un șoarece.

— Grozav!

— Bovril e pisica noastră, i-am explicat eu. Una adevărată, nu de jucărie.

— Adică băiatul a primit o pisică de jucărie și pisica a primit un șoarece de jucărie? Sau unul adevărat?

— Un șoarece de jucărie, a zis Jamie, căscând ochii mari. Pe unul adevărat, Bovril l-ar mânca.

— Aha, bine, a zis Jonathan.

Știam că cea care gătise cina era menajera familiei Thorton, singura servitoare care le mai rămăsese din grămezile pe care le avuseseră înainte de război. Maggie spunea că gătea oribil, dar mie nu mi-a venit să cred până când a început să vină mâncarea. Eu știu să gătesc. M-a învățat Susan. Nu-i greu.

Masa de Crăciun a început cu niște castroane cu supă grasă și sărată, felii de pâine de război cenușie și sfărâmicioasă și batoane de țelină. Părea că ăsta era primul fel.

Eu am mâncat tot. Mâncasem mult mai rău de-atât. Faptul că mâncarea era proastă mă făcea să mă simt mai liniștită.

Jamie a molfăit pâinea, nu s-a uitat la supă și a încrucișat în mâna stângă două batoane de țelină pe care le făcea să zboare în cerc peste farfurie.

— Potolește-te, i-a spus încet Jonathan. Ai mei te pedepsesc și te închid în camera copiilor, chiar dacă-i Crăciunul.

Jamie s-a uitat la el și a lăsat avionul din țelină în poală.

Între timp, Susan și Lady Thorton discutau despre paza contra incendiilor. Era ceva ce urmau să facă în cadrul Organizației Femeilor Voluntare. Expresia însăși – *paza contra incendiilor* – mi se părea neliniștitoare.

— Ale cui incendii le veți păzi? am întrebat.

Și de ce au nevoie să fie păzite?

— Ale nimănu, sper, a zis Lady Thorton. Vom sta de veghe pe rând și ne vom uita după bombe explozive sau incendiare. Din clopotnița bisericii.

Incendiarele erau bombe mici care aveau rolul să provoace focuri.

— Din clopotniță? am zis. O să aveți nevoie de ditamai scara ca să vă urcați acolo.

Maggie mi-a zâmbit.

— Există scări înăuntru.

I-am zâmbit și eu. Când Maggie știe lucruri pe care eu nu le știu, nu mă deranjează.

Ni s-a adus friptura – o bucată mare de carne de vită la cuptor – împreună cu o tavă plină de legume și o ditamai budinca de Yorkshire. Mirosea fantastic, dar avea un gust groaznic și era uscată ca rumegușul, de parcă ar fi fost gătită cu o zi înainte și pe urmă lăsată să se zbârcească toată noaptea în cuptorul încins.

Jamie a murmurat ceva. M-am gândit că o fi fost vreun citat din *Un Robinson elvețian* și am sperat să nu-l repete. Susan a luat o îmbucătură, apoi a mestecat-o, și a mestecat-o, și a mestecat-o.

— Hmmm, a zis Lordul Thorton. Credeam că ai spus că știe să gătească.

A ridicat o sprânceană spre Lady Thorton.

Lady Thorton a clătinat din cap.

— N-am crezut niciodată că cineva poate să căsăpească o friptură.

Ce caraghios! *Să căsăpească* o friptură. Fără să mă gândesc, am râs.

Maggie a tresărit, surprinsă. Jonathan a zâmbit. Eu m-am uitat neliniștită la Susan, dar pe urmă Lordul Thorton a scos un fel de hohot zgomotos.

— Exact, a zis. A căsăpit friptura. Exact.

Și-a dus șervetul la ochi și a început să chicotească. Pe urmă a râs. Lady Thorton a râs și ea. Susan, Jonathan și Maggie au râs. Peste un moment m-am simțit destul de în siguranță ca să râd și eu.

— De ce n-avem răvașe cu surprize de Crăciun³¹? a întrebat Lordul Thorton. Bănuiesc că nu se găsesc în magazine.

Lady Thorton a clătinat din cap.

— Păcat. Cred că ziua asta ar fi trecut mai ușor dacă aveam pălării caraghioase pe cap.

Pe urmă i-a întins lui Susan sosul.

— Îneacă-ți bine carnea, dragă, nu poate fi decât de ajutor.

Pe la jumătatea felului cu friptură uscată de vită, Susan s-a întors spre Lordul Thorton și a zis:

— Mă întreb dacă nu m-ați putea ajuta să-mi găsesc de lucru.

Eu m-am uitat surprinsă la ea. Lordul Thorton a ridicat din sprâncene.

— De lucru? a zis el. Să lucrezi ce?

— Ceva ce-aș putea face de-aici, ca să pot sta și cu copiii, a zis Susan. Lady Thorton spunea că s-ar putea să știți vreun proiect la care aș putea contribui. Interpretare de date, să spunem...

— *Interpretare de date?* a zis Lordul Thorton.

— Da, a spus Susan. Sau altă activitate în care se lucrează cu cifre. Trebuie să existe anumite proiecte de război sau industriale care nu sunt secrete.

Susan se înroșea deja la față, dar a insistat.

— Nu mă îndoiesc că am cam ruginit, dar dacă pun puțin mâna pe carte...

— Hai, nu părea atât de uimit, a intervenit Lady Thorton. Știi ce calificare are?

— *Calificare?*

Lordul Thorton și-a șters mustața. A vorbit către Susan:

— Eu te cunosc doar drept prietena celibatară a lui Becky Montgomery. O persoană retrasă.

— A terminat matematica la Oxford, prima, a zis Lady Thorton.

— *Matematica la Oxford? Prima?*

Începea să devină amuzant cum repeta Lordul Thorton tot ce-i spunea lumea.

Susan se făcuse deja roșie ca focul, dar a vorbit cu voce fermă.

— Cu specializare în analiză numerică.

— Glumești, a zis Lordul Thorton.

Lui Susan i-au strălucit ochii. A ridicat bărbia. Nu glumea.

— Îți pot găsi de lucru imediat, a zis Lordul Thorton. Știu departamentul potrivit. Trimiți copiii la școli...

— Nu, a zis Susan.

— Va fi ușor. Ada poate să meargă cu Margaret și vom găsi un loc bun pentru băiat.

— *Să mă despart de Jamie?*

Ca să nu mai vorbim de mine, ajunsă la școala elegantă a lui Maggie. N-aș fi putut în veci.

— Nu, a zis Susan ferm. Copiii și cu mine rămânem aici.

Un val de ușurare mi-a înăbușit panica în fașă.

— Dar am nevoie să lucrez, a adăugat Susan, și ar fi mai bine să folosesc ce-am învățat, decât să mă fac vânzătoare într-un magazin din sat – singura variantă locală la îndemână.

— Sunt uimit, a zis Lordul Thorton. Uluit de-a dreptul. Habar n-aveam.

— Da, ne dăm seama toți cât de enorm ai subestimat-o, a zis Lady Thorton.

S-a uitat la Susan, care i-a răspuns zâmbind discret.

— Îmi cer scuze, a zis Lordul Thorton și a mai turnat niște sos peste fărâmele de carne. Și, da, probabil că-ți pot găsi ceva. Nu știu ce anume, dar mă voi interesa. Ținem legătura.

— Mulțumesc, a zis Susan.

După felul trei – tortul lui Susan – ne-am dus în camera de-alături. Familia Thorton ne-a dat tuturor cadouri de Crăciun. Jamie a primit un set de soldați de jucărie care fuseseră cândva ai lui Jonathan. Susan a primit o mașină de cusut.

— E prea mult, a protestat ea, mângâind cu degetul roata lucioasă de metal.

Lady Thorton a fluturat din mână.

— Era în camera menajerei, a zis ea. N-a mai folosit-o nimeni de ani buni. Sper să funcționeze, iar dacă nu, sper s-o poți repara.

Eu am primit o carte, una groasă și grea.

— Margaret mi-a spus că-ți plac cuvintele, a zis Lady Thorton. S-a gândit că ți-ar putea folosi.

Îmi plăceau cuvintele, dar n-am înțeles ce voia să spună Lady Thorton decât după ce-am deschis cartea.

Era plină de cuvinte. Toate cuvintele din lume și ce însemnau ele.

— E un dicționar, a zis Lordul Thorton. Îți arată Susan cum să-l folosești.

M-am uitat la prima pagină. A. *Aardvark*. Ce cuvânt caraghios! A-ard-vark. „Mamifer săpător nocturn cu urechi lungi, bot tubular și limbă lungă, extensibilă, zis și porcul furnicar.” Am râs. Bot tubular și limbă lungă, extensibilă? Chiar dacă nu știam ce înseamnă tubular și extensibil, cuvintele sunau nemaipomenit. M-am uitat la Lordul și la Lady Thorton.

— Mulțumesc!

Maggie a înghiontit-o pe mama ei.

— Ți-am spus c-o să-i placă, a zis ea.

Lady Thorton a zâmbit.

— Văd și eu.

Am așteptat până ce ne-am îmbrăcat să plecăm ca să-i dau și eu cadoul meu lui Maggie. Îi împletisem un fular scurt cu un model special pe care mi-l găsisese Susan. Se putea încheia cu nasturi și i-am arătat lui Maggie cum s-o facă.

— Pentru călărie, i-am spus. O să-ți țină cald, fără să se încurce în hățuri, ca un fular normal.

— Îmi place de mor, a zis Maggie.

— Bravo, a murmurat Susan în drum spre casă.

Îl ținea pe Jamie de mână, dar nu încercase să mă ia și pe mine.

— V-ați descurcat amândoi foarte bine. V-ați purtat foarte frumos. Am fost mândră de voi.

Acasă, Susan și cu mine am pus camuflajul, iar Jamie a atârnat focul. Susan a făcut ceai și turte proaspete – păstrase niște zahăr și pentru ele – iar în timp ce mâncam lângă foc, ne-a citit o poveste lungă și caraghioasă de Crăciun cu fantome și un bărbat rău la început, dar care la sfârșit devenea bun. Era genul de poveste despre care sperai să fie adevărată.

— De ce l-ai rugat pe Lordul Thorton să-ți caute de lucru? am întrebat-o eu, adunând cămile și farfuriile și acoperind jarul cu cenușă ca să ne ducem la culcare.

— A studiat și el matematica, a zis Susan. Nu știu ce muncă face pentru război, dar bănuiesc că folosește ce-

a învățat. În plus, e genul de om cu relații. Lady Thorton mi-a sugerat să-l rog.

Indiferent care-o fi fost activitatea de război a Lordului Thorton, era secretă. Nu putea povesti nimănui despre ea.

— Dacă îți găsești de lucru, ai să câștigi destul cât să ne poți păstra? am întrebat-o.

— Încetează, a zis Susan. Lady Thorton se ocupă de actele evacuațiilor. A spus că va continua să trimită banii alocați vouă pe toată durata războiului. Mă pregătesc mai degrabă pentru viitor. Plus că mi-ar plăcea să mă simt din nou utilă.

M-am gândit la sutele de feluri în care era Susan utilă.

— Mi-ar plăcea și mie să mă simt utilă, am zis.

— Tu ai unsprezece ani, a spus Susan. Acum trebuie să fii copil, Ada, măcar o dată în viață. Adultul voi fi eu.

A făcut o pauză.

— Chiar nu vrei păpușa aceea?

N-am răspuns imediat. În cămin trosnea jarul. Jamie îl freca pe burtă pe Bovril, iar motanul se întinsese cât era de lung și își ascuțea ghearele de covor.

— Nu-i nimic dacă n-o vrei, a spus Susan.

— Aveam nevoie de-o păpușă cu mult timp în urmă, am răspuns eu. Acum e prea târziu să mai am una.

Susan m-a privit atentă.

— Aș vrea să nu fie adevărat, a zis ea.

Dar era adevărat, iar ea n-a încercat să mă convingă să mă mai gândesc. Se pricepea la asta.

— O să-ți dau alt cadou.

— Nu e nevoie.

M-am rezemat de umărul ei. Supraviețuisem Crăciunului. Îmi ajungea acest dar.

CAPITOLUL 12

În dimineța următoare m-am trezit devreme, emoționată și nerăbdătoare să particip la vânătoreea de hârtii. M-am îmbrăcat, am făcut focul și am început să pregătesc terciul de ovăz și ceaiul.

Jamie s-a trezit morocănos. A spus că îl dureau capul și mâna.

— Pesemne că te-ai suprasolicitat, a zis Susan. Prea mult Crăciun. Bagă-te înapoi în pat. Vin să-ți citesc după ce o duc pe Ada la grajduri.

— Pot foarte bine să rămân acasă, am zis. Am eu grijă de el.

O vânătoreea de hârtii era ca o vânătoreea de vulpi, dar fără vulpi și fără ogari. Oare chiar voiam să mă duc la o vânătoreea de vulpi?

— Nu fi prostuță, a zis Susan. Jamie n-are nevoie decât să doarmă.

M-am uitat la ea.

— Umple găleata cu cărbuni până-ți prăjesc eu un ou. Ai nevoie, ca să-ți păstrezi puterile. Probabil că vei rămâne în șa ore în șir, a zis ea și a zâmbit. Becky credea foarte tare că-i nevoie să mănânci ouă înaintea unei vânători.

Ouăle nu erau încă raționalizate, dar se găseau rar. Jamie voia găini.

Am mai adus cărbuni în casă. Am făcut ordine în camera de zi. Mi-am mâncat oul cu pâine de război prăjită, mi-am băut ceaiul și am început să spăl vasele.

Susan a intrat în bucătărie, îmbrăcându-și haina.

— Lasă-le, e timpul să plecăm. Fac o plimbare cu tine până acolo.

— Nu-i nevoie, am zis.

Parcă nu mă puteam duce la grajdurile familiei Thorton fără ajutorul ei!

— Îmi face plăcere, a zis Susan. Cred că-i cunosc pe toți. Erau prieteni cu Becky.

— N-ar trebui să stai cu Jamie?

— Ada, a ridicat Susan din sprâncene. Jamie doarme. Și e perfect capabil să rămână singur acasă pentru puțină vreme.

„Și-ar putea rupe și mâna cealaltă. Ar putea să...”

— N-am nevoie de tine, am zis.

— Știu, a zis Susan. Nici Jamie n-are, chiar în clipa asta. Hai să mergem.

La grajdurile familiei Thorton era plin de oameni mari pe care nu-i cunoșteam, îmbrăcați în costume de călărie elegante, cu cai lucioși cu coamele împletite. Maggie îmi împrumutase o haină de tweed, aveam pantaloni de călărie și cizme potrivite, tot rămase de la Maggie, deci știam că și eu arăt bine – arătam exact ca Maggie –, dar mă simțeam tare nelalocul meu. Nu-i împletisem coama lui Untișor. N-aș fi putut, pentru că nu știam cum.

Susan i-a studiat pe toți zâmbind discret.

— Aceeși lume.

A vorbit cu câteva peroane, apoi a venit după mine în boxa lui Untișor și a stat lângă capul lui, în timp ce-l țeșălam.

— Tu n-ai călărit niciodată, am zis eu.

După moartea lui Becky, Susan îi vânduse caii de vânătoare.

— Am încercat din răputeri, a zis ea. Becky voia să călăresc și eu. Pur și simplu nu mi s-a potrivit. Îmi era prea frică să stau în spinarea unui animal de cinci sute de kilograme, care are și el un strop de minte proprie.

M-am uitat lung la ea. Frică, lui Susan?

— Dar mergeam la petreceri, a continuat ea. La micul dejun, la ceaiuri, ba am fost o dată chiar și la balul de după o vânătoare.

I-a încheiat chinga lui Untișor pe partea ei și mi-a întins-o mie pe sub burta calului.

— Îți plăceau petrecerile?

— Îmi plăceau, a zis Susan.

Asta m-a surprins. Când veniserăm noi la început, Susan era atât de abătută din cauza morții lui Becky, încât nimic n-o bucura. Nu se ducea nicăieri, niciodată.

— Am amintiri agreabile.

— Ce înseamnă *agreabile*?

I-am pus lui Untișor zăbala în gură.

— Plăcute. Dragi.

— Acum te duci acasă, da?

Am trecut căpăstrul peste capul lui Untișor și l-am condus afară din grajd. M-am uitat după Maggie.

— Untișor!

O femeie pe care nu o cunoșteam a bătut încântată din palme.

— Ia uitați-vă! S-a întors Untișor! Și domnișoara Smith!

I-a întins mâna lui Susan, care a strâns-o cu putere.

— Călărești din nou? a întrebat femeia.

— Nu, a zis Susan, apoi m-a bătut pe umăr. Ea e Ada, se află sub tutela mea. Îl călărește pe Untișor.

Femeia a dat mâna și cu mine.

— Ești norocoasă, a zis ea. Becky Montgomery l-a antrenat bine pe căluțul ăsta.

Susan și femeia au continuat să stea de vorbă. Am văzut-o pe Maggie de partea cealaltă a curții cu Ivy, căluțul său. M-am dus cu Untișor spre ei, am strâns chinga și m-am urcat în șa. Cineva a suflat într-o trompetă – aici s-a râs mult, deși n-am înțeles de ce. Susan a zâmbit și mi-a făcut cu mâna din mulțime. I-am făcut semn din cap și am apucat hățurile.

— Nu ți-e frică, da? a zis Maggie. Pari speriată. Nu credeam că te sperii vreodată.

Mama era și mai rea, când știa că mi-e frică. Învățasem să nu las să se vadă.

— E așa de multă lume, i-am răspuns.

— Înainte de război mereu era așa, a zis Maggie. În sezonul de vânătoare ieșeam și de trei ori pe săptămână.

De data asta nu existau câini. Alergam, în schimb, după o dâră de bucăți de hârtie pe care le presărase Fred din șaua calului cu două ore înainte. Lordul Thorton a deschis vânătoarea. Maggie și cu mine ne-am ținut caii în loc până când s-a golit câmpul. Cei mai tineri călăreau la urmă.

Galopul celorlalți cai îl înnebunise pe Untișor. Voia să alerge. L-am ținut zdravăn, în timp ce el se împotrivea, smucindu-se nerăbdător. Sudoarea îi șiroia pe coaste. Mi-am trecut brațele pe după gâtul lui.

— Stai pe loc, stai pe loc, i-am spus. Fii cuminte, prostule!

Untișor scutura din cap. Pășea în lateral. Dădea din picioare.

— Dă-i drumul, a zis Maggie. Lasă-l să alerge puțin și pe urmă se va potoli.

L-am lăsat să alerge, dar trebuia să trag de frâu așa de tare că mă dureau degetele. Nu se întâmplase niciodată să nu mă asculte Untișor.

— Îl stârnești și mai tare! a zis Maggie. Relaxează-te.

Nu mă puteam relaxa. Nu îndrăzneau. Un iepure a țâșnit de sub copitele lui Untișor, făcându-mă să tresar pe mine mai mult decât pe el. Mă dureau mâinile. Mă durea pieptul când respiram. Îmi lăcrimau ochii din cauza vântului.

Am ajuns la un șanț mare, plin cu apă. Ivy s-a aruncat în el și și-a croit drum. Untișor a șovăit, apoi a sărit. Am zburat odată cu el, ridicată în scări, la distanță enormă de șa. Untișor a aterizat pe celălalt mal al șanțului. Eu am continuat să zbor.

Am dat drumul hățurilor și mi-am strâns brațele la piept, apoi am căzut pe umăr, cum mă învățase Lady Thorton. M-am rostogolit pe iarbă, nevătămată. Untișor se cabra pe loc, cu picioarele agățate în hățuri. Urma să le rupă, sărmanul cal! M-am ridicat în picioare, clătinându-mă.

Jonathan Thorton l-a oprit pe Oban lângă Untișor.

— Ușurel, i-a spus el căluțului. Pe mine m-a întrebat: Ești bine?

Am dat din cap că da. Îmi simțeam fața în flăcări. Nu mai căzusem de luni în șir – dinainte să mă duc la spital.

Jonathan a descălecat. A descâlcit hățurile lui Untișor și s-a oferit să-mi țină piciorul ca să încălesc.

— Mă descurc singură, am zis.

— Sigur că te descurci, mi-a dat el dreptate. Dar încerc și eu să mă port ca un gentleman.

Nu voiam să fiu nesuferită cu el.

— Îmi pare rău.

L-am lăsat să mă urce în șa.

— N-ai de ce, a zis el. Locului ăstuia nu-i spunem degeaba Șanțul cu Șampanie.

Nu știam ce vrea să spună.

— Șanțul ăsta e faimos pentru câtă lume cade aici. Și dacă ai căzut în timpul unei vânători, trebuie să dai o sticlă de șampanie. Dar nu-ți face griji, a zâmbit el. Cred că, la o vânătoare de hârtii, nu se mai respectă regula. Și oricum ești cam tânără pentru șampanie.

M-am încruntat. Nu știam ce înseamnă cuvântul *șampanie*.

— E un vin care face spumă, mi-a sărit Maggie în ajutor. Ceva franțuzesc. Am luat și eu o înghițitură, e delicios.

Jonathan a ridicat din sprâncene.

— O *înghițitură*, a zis Maggie.

Ceilalți călăreți ne lăsaseră mult în urmă. Am pornit după ei în galop ușor. Unțisor nu se mai lupta cu mine; ori obosise în sfârșit, ori îi părea rău că mă trântise. Probabil obosise.

— Unde ai învățat să călărești? m-a întrebat Jonathan.

— Aici, am zis. Mă învață Fred.

Pe urmă mi-am amintit și am râs.

— De fapt, am început cu calul tău, Oban. A sărit la noi pe pajiște. Iar eu am sărit cu el înapoi pe drum.

Jonathan m-a privit lung.

— *Tu* ai fost cea care a făcut isprava?

— Eu am fost.

În ziua aceea o cunoscusem și pe Maggie. Ziua când se lovise ea la cap.

— Dar mama spunea că a fost vorba despre un evacuat, a zis Jonathan. O fetiță șchioapă din mahalaua Londrei. Povestea totul ca și cum a fost doar o întâmplare că n-ai murit.

— Probabil chiar a fost o întâmplare. Nu știam nimic despre călărie. Și nu sunt șchioapă, am adăugat.

— Văd, a spus Jonathan.

— N-am fost șchioapă niciodată, am zis.

Maggie s-a încruntat spre mine, dar n-a spus nimic. Nici Jonathan.

— Calul tău e minunat, am zis eu, ca să umplu tăcerea apăsătoare.

Jonathan a zâmbit cu gura până la urechi.

— Sora mea nu poate să-l sufere.

— Știu, am spus, dar eu îl iubesc. Nu m-a trântit când a avut ocazia. Și e frumos.

Oban avea o grație și o eleganță la care Untișor n-ar fi putut tinde niciodată. Între ei era o diferență ca între aristocrata Margaret Thorton și mine.

Am continuat să galopăm ușor, sărind peste un gârduleț, apoi peste un șanț mai mic. Untișor se liniștise, iar eu mă simțeam mai în siguranță călărind între Jonathan și Maggie.

— Măine trebuie să mă întorc la aerodrom, a zis Jonathan, dar când vin în permisie data viitoare, ieșim să călărim împreună. Voi două și cu mine, doar noi trei.

— Vorbești serios? am întrebat.

S-a uitat cu ochii lui căprui direct în ochii mei.

— Pe cuvânt de onoare, a zis el.

Restul călăreților se opriseră la capătul îndepărtat al câmpului. Jonathan s-a dus în trap spre niște prieteni de-ai lui.

— Nu mi-ai spus niciodată că-i așa prietenos, i-am zis lui Maggie.

Ea a clătinat din cap.

— Nici n-am știut că e. Pe urmă a adăugat: De ce-ai zis că n-ai fost șchioapă niciodată? Știe totul despre piciorul tău strâmb și despre operație.

Am ridicat din umeri. Nu știam de ce.

— Nu sunt șchioapă, am zis.

Nu era în întregime adevărat. Știam că mai șchiopătam puțin chiar și-acum. Dar toate cuvintele alea – *șchioapă, oloagă, bună de nimic, o rușine...* Voiam să uit că fusesem vreodată fata aceea.

După vânătoare, familia Thorton a găzduit ceea ce ei numeau un mic dejun, deși n-am început să mâncăm decât pe la mijlocul după-amiezii.

— Orice masă de după vânătoare se numește mic dejun, a zis Maggie. Nici eu nu înțeleg de ce.

A mai spus că, dacă nu era război, am fi mâncat friptură și plăcintă cu rinichi, dar am avut, în schimb, o variantă de plăcintă Woolton, adică o mâncare de război absolut scârboasă, cu legume la cuptor amestecate cu terci de ovăz.

Când am ajuns acasă, se întunecase aproape de tot. Susan pusese singură camuflajul și stătea comod cu Jamie lângă foc. Mi-a zâmbit când am intrat.

— Ți-a plăcut?

Mi-am scos cizmele murdare în antreu. Am încuviințat din cap și i-am zâmbit și eu. S-a ridicat și a venit spre mine.

— Am găsit cadoul perfect pentru tine, a zis ea și mi-a întins o bucată de hârtie. Poftim. Crăciun fericit.

Am traversat camera agale și l-am împins pe Jamie ca să pot sta și eu pe canapea. Am despăturit hârtia de la Susan. Pe ea scria cu litere mari de tipar: „Transfer de bunuri: calul numit Untișor trece din proprietatea lui Susan Elisabeth Smith în proprietatea Adei Maria Smith. 26 decembrie 1940.”

CAPITOLUL 13

Untișor.

În proprietatea Adei Maria Smith.

A mea.

Am înghițit în sec. Am zis:

— Dacă glumești, să știi că nu-i amuzant.

— De ce-aș glumi? a întrebat Susan.

— Și nu mi-l mai poate lua nimeni? am întrebat.

— Nu, a zis Susan. Indiferent ce s-ar întâmpla.

— Și dacă se-ntâmplă ceva și nu pot avea grijă de el? am zis.

— Te ajut eu. Sunt tutorele tău. Ne vom descurca, a răspuns Susan.

— Dar dacă ți se întâmplă *ție* ceva?

— N-o să mi se întâmple nimic.

N-avea de unde să știe.

— Ne vom descurca, a zis Susan. Până acum ne-am descurcat.

Am strâns degetele în jurul hârtiei. Am șoptit:

— Mulțumesc.

Pe urmă m-am întors și am fugit în sus pe scări.

— Unde te duci? a strigat Susan.

— Să pun hârtia în cutia cu certificatul meu de naștere! am răspuns.

Susan îmi arătase cum să caut cuvintele în dicționar. În noaptea aceea, am stat în pat cu lumina aprinsă și am citit.

„Păzitor: cineva care păzește, protejează sau păstrează; gardian, apărător; uneori – înger păzitor.”

„Înger păzitor: un înger menit să vegheze sau să protejeze o persoană sau un loc anume.”

„Înger: ființă spirituală despre care se crede că are rolul de însoțitor, agent sau mesager al lui Dumnezeu, reprezentată în mod convențional sub formă omenească, cu aripi și cu o robă lungă.”

Ca să fiu sinceră, habar n-aveam ce înseamnă toate astea. Păzitor era cineva care păzește, clar. Asta avea sens; era cum mă așteptam. Dar oameni cu aripi? Mesageri ai lui Dumnezeu? Nu prea se mai potrivea.

Tutelă. Cuvântul ăsta era complicat. Însemna drept de control și administrare asupra unor organizații aflate în subordine sau asupra unui teritoriu dependent. Însemna și administrarea intereselor unui minor – asta eram eu –, dar pe urmă mai scria și: „arhaic: ocrotire, protecție”.

Arhaic: care aparține trecutului.

În dimineața următoare am întrebat-o pe Susan:

— Tu cunoști pe cineva cu înger păzitor?

Tăia pâine și n-a ridicat privirea.

— Poate, a zis. E una dintre acele idei religioase mai neobișnuite. Sună bine, dar de fapt n-are conținut.

Voiam să se fi uitat la mine.

— Ai văzut vreunul? am întrebat-o.

— Nu, a zis. Aș fi fost tare surprinsă, dacă vedeam. Pune masa, te rog. Unde-i Jamie?

După ce ne-am așezat la masă, am zis:

— Tu spui că Jamie și cu mine suntem sub tutela ta. Cuvântul *tutelă* însemna pe vremuri ce înseamnă și păzitor.

De data asta, Susan a devenit atentă.

— Ai citit asta în dicționar? m-a întrebat.

Am dat din cap că da.

— Ei bine, partea esențială din ce-ai spus este *însemna pe vremuri*. *Tutelă* însemna cândva ce face cel care păzește. Acum, a fi sub tutelă se referă la fata care ajunge să aibă un păzitor și de aceea nu mai trebuie să irosească atâta energie făcându-și griji.

Jamie a zis:

— De ce nu poți fi pur și simplu mama noastră?

— Pentru că nu este, i-am răspuns eu.

— Ada, a zis Susan, chiar nu mă deranjează că Jamie îmi spune mamă.

— Prefer să fiu eu *tutela* ta. Vreau să te ajut.

Susan a tăcut și a sorbit din ceai.

— Ai fost foarte puternică toată viața ta, Ada, a spus ea apoi. Acum ai nevoie de un păzitor. Ca să te poți simți în siguranță.

— Aha, am zis. Ar trebui să mă simt în siguranță?

— Sigur că da.

Nu mă simțisem niciodată. Nici măcar o dată. Oricând se putea întâmpla orice – o dovedise moartea mamei.

— Tu te simți în siguranță? am întrebat-o.

Ea m-a privit surprinsă.

— Da, a zis. Adică, mai sunt și excepții – raidurile aeriene, de exemplu, sau când ne gândeam că vom fi invadați, sau în noaptea aceea la Londra... însă, în majoritatea timpului, mă simt în siguranță.

— Dar Becky a murit, am spus. Te-a lăsat singură.

— Asta m-a întristat, a zis ea. Și încă mă întristează. Dar nu mă face să mă simt în pericol.

— Pot să particip și eu la paza contra incendiilor?

Susan făcuse deja un schimb de pază. Stătuse în clopotnița bisericii vreme de două ore, în toiul nopții. Se uitase dacă arde ceva pe undeva și apăruse satul.

M-a măsurat din priviri.

— Mi se pare o idee excelentă, a zis.

CAPITOLUL 14

Organizația Femeilor Voluntare a acceptat cu bucurie să mă lase să dau o mână de ajutor la paza contra incendiilor, dar mi s-a spus că urma să dureze câteva săptămâni până să intru în sistemul organizat de ture. Sâmbătă, pe lumină, Susan ne-a dus în clopotniță pe mine și pe Jamie, ca să știu unde urma să merg și ce să fac. În biserică, chiar lângă antreu, era o ușiță pe care n-o observasem până atunci. În spatele ei se ridica o scară îngustă, veche, cu trepte de piatră inegale și ciobite.

Susan a intrat prima. Jamie a urmat-o. Eu am urcat ultima, încet și cu grijă, uitându-mă pe unde calc. Înainte de operație, n-aș fi putut urca în veci o scară ca asta – cârjele mele n-ar fi avut de ce să se sprijine cum se cuvine. Aș fi căzut cu siguranță. M-am prins bine de balustradă. Inima îmi bătea tare și mi se uscăse gura.

Scara se deschidea într-un spațiu ca un balcon, sus de tot, de unde se vedeau rândurile de bănci din biserică. Mi s-a părut pentru o clipă că băncile se învârteau amețitor. Am fugit repede într-o încăpăre de alături, unde prin niște găuri din tavan atârnavă câteva frânghii groase și uzate.

— Asta-i camera clopotarului, a zis Susan. De frânghiile astea se trag clopotele bisericii.

Jamie s-a prefăcut că apucă una dintre frânghii. Susan s-a încruntat.

— Nici să nu te gândești!

De când începuse războiul, clopotele băteau numai ca să anunțe invazia nemților.

Susan și, pe urmă, Jamie au urcat o scară de lemn prinsă de perete. Eu m-am uitat lung la scară. Nu mai urcasem niciodată pe așa ceva. N-aș fi putut, cu piciorul meu strâmb.

— Ține-te de margini și folosește barele orizontale ca pe niște trepte, a zis Susan.

Am pus piciorul drept pe treaptă cât am putut de adânc, până am atins peretele cu degetele, astfel încât bara să-mi vină sub partea din spate a călcâiului și să nu mă doară foarte tare piciorul de la urcat. Nici așa n-a

fost ușor. Când m-am uitat în jos, iar mi s-a părut că se învârtea podeaua.

Deasupra camerei clopotarului, opt clopote acopereau partea de jos a turlei. Erau enorme, destul de mari cât să te poți îmbăia în ele. M-am oprit să-mi trag sufletul.

— Nu mă așteptam să fie așa de mari.

— Fiecare clopot cântă o anumită notă, a zis Susan. Când sunt trase într-o anumită ordine, alcătuiesc o melodie. E o variațiune de sunete. Mă pricepeam și eu să cânt așa la clopote, în parohia tatei, când eram mică.

De-acum îmi tremurau mâinile. Am mai urcat câteva trepte de lemn, printre clopote, până la o ușiță care se deschidea spre interior. Susan a deschis-o și am pășit afară. Eram la jumătatea turlei și stăteam pe o bordură îngustă înconjurată de un zid de piatră înalt până la brâu.

M-am uitat peste marginea zidului. Pământul părea la kilometri depărtare; nu-mi dădusem seama că urcaserăm atât de mult. Iarba din curtea bisericii părea să se vâlurească. Am simțit că mă aplec în față. Am tipat.

Susan m-a prins de umăr.

— Ada, ce s-a întâmplat?

M-am prins zdravăn cu mâinile de zid. Mi se răsucea stomacul.

— Ești în siguranță. Nu poți să cazi, a zis Susan. Zidul e solid.

Îmi petrecusem viața uitându-mă în stradă pe fereastra mamei, de la etajul trei. Ai fi crezut că mă obișnuisem să mă uit în jos.

Jamie fugea dintr-o parte în alta a turlei, chiuind încântat.

— Jamie! am zis. Dă-te de lângă margine!

— N-are nimic, a spus Susan. Nu poate păți nimic rău.

Îmi vâjâia capul. Să stau în turla clopotniței era la fel de rău ca în timpul bombardamentelor.

— Poate că n-a fost o idee prea grozavă, a zis Susan. Hai să coborâm.

— Nu!

— E normal să-ți fie frică, a zis Susan.

Am scrâșnit din dinți și i-am aruncat o privire tăioasă.

— *Bineînțeles* că nu mi-e frică.

— Soarta războiului nu se schimbă dacă faci tu sau nu de pază contra incendiilor, a zis Susan.

Și dacă se schimba? Nu soarta războiului cel mare, ci a războiului meu. Dacă frica mea mă ținea la adăpost?

— O să stau de veghe, am zis.

M-am ridicat în picioare, mi-am înțepenit genunchii și m-am sprijinit cu o mână de peretele turlei.

Dacă mă uitam în sus, nu în jos, nu mai era la fel de rău. Într-o parte se ridicau dealuri acoperite de iarba cafenie a iernii. În partea cealaltă se întindea oceanul, curat și liniștit. Am respirat adânc, umplându-mi plămânii cu mireasma oceanului. Simțeam vântul pe față. Cerul părea sigur.

Atâta vreme cât nu veneau alte bombardamente.

Coborâtul a fost mai greu decât urcatul. Când coboram, ca să găsesc treapta, trebuia să mișc un picior prin aer. Asta însemna fie că legănam piciorul drept, pe care nu mă puteam baza, sperând să dau de scară, fie trebuia să mă sprijin doar pe el, în timp ce mișcam piciorul stâng.

— Nu-i nevoie să te torturezi singură, a zis Susan, uitându-se la mine.

— Nu știu ce vrei să spui.

Am traversat camera clopotarului și am început să cobor. Era greu pentru mine, oricât de încet mergeam. N-aș fi putut coborî scara repede niciodată.

Dar dacă începeam să-mi permit să-mi fie frică, era posibil să nu mă mai pot opri.

După ce-am ieșit din biserică, am stat o vreme nemișcată, cu picioarele ținute pe pământ. Am așteptat să mă liniștesc. M-am uitat la pietrele din cimitir.

Mama nu era acolo. Mama nu mai era deloc.

Mi-a venit brusc un gând.

— Unde-i înmormântată Becky? am întrebat-o pe Susan. Care-i mormântul ei?

CAPITOLUL 15

— Nu-i aici, a zis Susan. E înmormântată în localitatea în care a crescut.

— Dar funeraliile ei au fost aici, am zis, amintindu-mi brusc. A participat jumătate de sat.

Susan s-a încruntat.

— De unde știi tu asta?

Așa a spus Lady Thorton, am răspuns. Cu ani în urmă.

„Aproape tot satul a venit la funeralii.” Nu știam pe-atunci ce înseamnă funeralii, dar îmi aminteam cuvintele lui Lady Thorton.

— Ciudat că-ți amintești.

Susan l-a luat pe Jamie de mână și ne-a condus de-a lungul drumului. Mi-a căutat și mie mâna, dar m-am prefăcut că nu văd.

— Țin minte tot ce spune lumea despre Becky, am zis.

— De ce? a întrebat Susan.

Am ridicat din umeri.

— A fost importantă. Ai iubit-o. Ți l-a dat pe Untișor.

Susan a tras adânc aer în piept. Când l-a dat afară, în aer s-a format un nor albicios. A început să meargă mai repede.

— După ce a murit, hotărârile le-au luat părinții ei, a zis. Au ținut funeraliile aici pentru că aici avea prieteni. Casa îi aparținuse mai înainte bunicii lui Becky, așa că venea în vizită în sat încă de când era mică. Dar au înmormântat-o în cimitirul lor. Cred că au vrut să-i poată vizita mormântul. Oamenii vizitează des mormintele celor dragi.

— Ai mai spus asta. Când cu mama, am zis eu.

Deși mama nu fusese exact cineva drag.

— Da, a zis Susan.

— Dar tu nu te duci la mormântul lui Becky, am spus.

— Nu. N-am fost niciodată.

— Părinții lui Becky nu te plac nici ei?

Părinții lui Susan n-o plăceau pe Susan. Nu înțelegeam de ce.

A oftat.

— Nu știu. Nu i-am întrebat niciodată. Tatăl ei n-a părut în niciun caz prea prietenos.

— De asta voiai să fie mama îngropată aici? am întrebat-o. Pentru că nu te poți duce s-o vizitezi pe Becky?

— Dacă ai vizita mormântul lui Becky, ai fi mai puțin tristă pentru moartea ei? a întrebat Jamie.

Susan avea ochii umezi, dar putea să fie de vină vântul.

— Nu, a zis ea.

Nu mi-am dat seama la care întrebare răspunsese.

Au trecut două săptămâni. Maggie s-a întors la școală. Câteva zile mai târziu, spre sfârșitul lui ianuarie, citeam în camera de zi când a bătut cineva tare la ușă. M-am ridicat și am deschis. Lady Thorton a intrat aducând o rafală de vânt, rece și fioroasă la fel ca vremea. M-a măsurat din priviri.

— Unde-i mama ta? a întrebat.

— A murit.

— Nu mă... Hei, Ada, vorbesc serios. Unde-i domnișoara Smith?

— Adică unde-i *Susan*?

— Da, evident.

Lady Thorton părea supărată rău.

— Despre cine altcineva aș fi putut să întreb?

Susan a apărut din bucătărie, ștergându-se pe mâini.

— Aha, aici erai, a zis Lady Thorton. Am hotărât să mă mut cu voi.

CAPITOLUL 16

— N-o lăsa, te rog, i-am spus lui Susan când am rămas singure și tăiam legume pentru cină.

— Nu-i vorba s-o *las* eu, a zis Susan. Asta-i casa ei. Ea ne *lasă* să stăm cu ea. Nu eu hotărâsc.

Guvernul o dădea afară pe Lady Thorton din conacul Thorton fiindcă aveau nevoie de el pentru ceva legat de război. În vreme de război, guvernul putea lua orice dorea. Lady Thorton trebuia să se mute în cel mult două săptămâni.

— Nu-și permite să stea în altă parte? Într-un loc mai frumos?

— Sigur că-și permite, a zis Susan. Dar nu vrea.

— Nu înțeleg de ce.

— Nu contează dacă înțelegi sau nu, a zis Susan. Încearcă numai să-ți imaginezi cum se simte umblând de una singură prin conacul acela pustiu. Soțul ei, copiii și servitorii sunt plecați toți, cele mai multe camere sunt închise. Nu crezi că-i cumplit de singură?

Nu mi-o puteam imagina pe Lady Thorton având sentimente.

— E tot timpul ocupată, am zis. Și o are pe menajeră.

— Menajera se duce să locuiască la Lyme Regis, împreună cu sora ei, a replicat Susan. Lady Thorton are prieteni în sat și toate lucrurile cu care e obișnuită sunt aici, iar dacă stă cu noi, nu va fi singură. Eu cred că-i va prinde bine să locuiască aici.

Am stat și m-am gândit.

— Chiar are prieteni? am întrebat. În sat, vreau să zic.

Niciuna dintre femeile care participaseră la vânătoarea de hârtii nu era din sat.

— Da, a zis Susan cu asprime. Mă are pe mine.

Timp de o săptămână, Lady Thorton și-a sortat mobila și bunurile, a depozitat unele lucruri în podul conacului și pe altele le-a adus la noi. A ocupat unul dintre cele două dormitoare goale, dar, în loc să-l ocupe pe celălalt pentru Maggie, a hotărât că fiica ei va sta cu mine în cameră, cât nu era la școală.

Lady Thorton mi-a luat jumătate de cameră, iar Susan n-a oprit-o. Lady Thorton mi-a mutat lucrurile, le-a acoperit și le-a schimbat locul, iar Susan a lăsat-o.

Lady Thorton voia ca dormitorul rămas liber să fie folosit drept cameră de oaspeți, pentru Jonathan sau pentru oricine venea în vizită.

Cabana arăta complet altfel, cu lucrurile lui Lady Thorton înăuntru. Aveam mai multe oale, tigăi și farfurii decât am fi putut folosi vreodată. Aveam altă masă de bucătărie, una mai mare, niște scaune de bucătărie în plus, o canapea plușată și un fotoliu elegant, cu spătar larg, în camera de zi. Un nou aparat de radio, mai mare decât radioul vechi a lui Susan. Un paravan pentru șemineu, covoare peste tot, tablouri pe pereți. Tabloul de deasupra căminului era foarte reușit, a zis Lady Thorton, dar era cu păsări vânată moarte, iar eu îl uram. În bucătărie a ajuns un tablou cu un cal. Acela îmi plăcea mai mult.

În prima seară după ce a terminat Lady Thorton cu mutatul, am mâncat împreună. Susan și cu mine am gătit. Lady Thorton stătea în capul mesei celei noi, în locul unde de obicei se așeza Susan.

— Jonathan nu primește permisiile foarte des, am zis. Când vine, poate împărți camera cu Jamie. În felul ăsta poate avea și Maggie dormitorul ei.

Lady Thorton m-a privit cu răceală.

— Mi-am imaginat că voi, fetele, ați fi bucuroase să stați împreună, a zis ea.

Era cumva adevărat, dar cumva nu era. Am dat să spun din nou ceva. Susan mi-a făcut semn din cap peste masă, foarte hotărâtă. N-am înțeles de ce, n-o deranja niciodată să-mi spun părerea, dar am închis gura.

Lady Thorton nici măcar n-a strâns masa după ea. S-a ridicat și a plecat. Jamie a început să ducă farfuriile la chiuvetă. Susan a așteptat până s-a închis ușa după Lady Thorton, apoi a zis:

— Nu vrei să împărți camera cu Maggie? N-aș fi crezut niciodată.

— Nu-i adevărat, am zis. Aș împărți orice, oricând cu Maggie.

— Atunci care-i problema?

Am încercat să găsesc cuvintele potrivite pentru ce simțeam. Susan a așteptat. În cele din urmă, am zis:

— Nu m-ar deranja niciodată să împart camera cu Maggie. Dar Lady Thorton a transformat-o în camera lui Maggie, ea o împarte cu mine.

Am tăcut o vreme, apoi am adăugat:

— Știu că nu voi fi niciodată ca Maggie. Doar că niciodată nu m-am simțit atât de diferită de ea.

Susan a ridicat din sprâncene.

— Arată-mi.

Lady Thorton mai pusese un pat în ceea ce înainte era camera mea. Scosese comoda și adusese un șifonier lăcuit, apoi înlocuise micul meu raft pentru cărți cu unul mare. Două din polițele lui erau deja pline cu cărțile lui Maggie, în timp ce dicționarul meu stătea culcat lângă cutia cu documente pe al treilea raft. Lady Thorton golise un sertar în dulapul lui Maggie ca să-mi pun ciorapii și lenjeria și împinsese într-o parte numeroasele ei rochii ca să aibă loc și ale mele, dar eu aveam doar trei – două rochii de toate zilele și una nouă de duminică –, abia dacă ocupau loc.

Lady Thorton întinsese cuverturi asortate pe amândouă paturile, pusese fețe de perne cu volane și niște perdele ciudate din dantelă care atârnav de sub saltea până la podea. Aranjase la geam perdele încrețite, pe deasupra ramelor pentru panourile de camuflaj. Întinsese între cele două paturi un covor de lână din fosta cameră a lui Maggie și deasupra patului fiicei ei acoperise tot peretele cu fotografii înrămate.

— Înțeleg, a zis Susan. Dar înainte să fim bombardati aveai și tu covor în cameră. Și mai multe haine.

— Nu ca ale lui Maggie.

Susan a băgat mâna în dulap și a pipăit materialul uneia dintre rochiile lui Maggie.

— N-au multe fete de vârsta ta haine ca ale lui Margaret Thorton, a zis ea.

— A Onorabilei Margaret Thorton, am subliniat eu.

Asta era titlul oficial al lui Maggie. Nu Lord sau Lady, dar pe-aproape.

— Îmi sună a invidie, a zis Susan. Ești invidioasă?

— Nu! Nu-mi pasă de lucrurile lui Maggie. Dar camera asta nu mai seamănă cu camera mea și nu mi-a cerut nimeni părerea. Nu m-a întrebat nimeni dacă vreau altă cuvertură sau dantelă în jurul patului. Nu m-a întrebat nimeni ce vreau. Toată casa asta nu mai pare a noastră. Pare a lui Lady Thorton.

Susan m-a tras spre ea și m-a sărutat în creștet. Eu m-am ferit și m-am îndepărtat.

— Chiar este a lui Lady Thorton, a zis ea. Știu că nu asta vrei să auzi, dar ăsta-i adevărul.

— Trebuia să mă fi întrebat, am zis.

— În ce privește camera ta, ai dreptate. Eu mă bucur că avem lucruri noi în bucătărie și o cameră de zi mai confortabilă, dar nici mie nu mi-ar fi plăcut să-mi rearanjeze Lady Thorton dormitorul.

— Înainte n-am mai avut niciodată un loc al meu.

— Era important pentru tine, a încuviințat Susan.

— Nu mi-am dat seama până acum, dar era.

M-am rezemat puțin de ea.

— Ai prefera să stai în cameră cu mine? a întrebat Susan. Îți ofer jumătate din spațiu și îl poți aranja cum dorești.

Am stat și m-am gândit.

— Lui Lady Thorton n-o să-i placă.

— Nu contează, a zis Susan. Mă descurc eu cu ea, dacă chiar îți dorești să stai cu mine.

M-am mai gândit puțin.

— Nu știu, am zis. Stai să vedem cum va fi când vine Maggie.

Adoram s-o am pe Maggie în preajmă. Cea care mă îngrijora era Lady Thorton.

— Bine, a zis Susan. Între timp, poți face ce vrei în jumătatea ta de cameră. Schimb-o înapoi cât ai chef. Doar să nu te atingi de lucrurile lui Maggie. Și ține ușa închisă. Ce nu vede, n-are cum s-o înfurie pe Lady Thorton.

Era ciudat s-o avem pe Lady Thorton la noi în casă seara. A făcut baie imediat după cină, apoi a venit la parter în halat. *Lady Thorton purtând halat!* Nu mă puteam abține să nu mă holbez la ea. Stătea în fotoliul cel mare, cu spătar larg, cu picioarele în papuci ridicate

pe un scăunel tapisat, și citea în tăcere. O urmăream cum întoarce paginile.

— Ada, te rog, a zis ea, ridicând privirea. Nu sunt exponat la grădina zoologică.

M-am uitat la perete. Jamie a întrebat:

— Ce-i aia grădină zoologică?

Lady Thorton a ridicat din sprâncene. Susan i-a răspuns calmă:

— Un parc unde se țin în cuști tot felul de animale neobișnuite, iar oamenii plătesc ca să le vadă. La Londra există o grădină zoologică mare.

— Ca un fel de spectacol cu ciudați, a zis Jamie.

Cine știe unde auzise el de așa ceva.

— Nu neapărat, a zis Lady Thorton.

— Ce fel de animale? am întrebat eu.

— De toate felurile, a răspuns Susan. Din cele despre care citești în cărți. Maimuțe, zebre, lei.

— Eu nu sunt maimuță, a zis Lady Thorton. Dacă arunci cu alune spre mine, nu voi reacționa în niciun fel.

Eu n-am înțeles nimic din ce-a spus, dar Lady Thorton și Susan au zâmbit.

Chiar în dimineața următoare s-a întors acasă Lordul Thorton. A oprit mașina în fața cabanei, iar când a deschis ușa, din automobil a coborât o fată cu câțiva ani mai mare decât mine. Avea părul negru, pielea albă și o expresie ca a pisicii lui Jamie: independentă și prudentă.

Susan și Lady Thorton au ieșit din casă.

— Bună ziua, doamnelor, a zis Lordul Thorton, scoțând de pe bancheta din spate o valiză. Bună, Ada.

A pus mâna pe umărul fetei și a împins-o ușor în față.

— Susan, ți-am adus proiectul promis. O cheamă Ruth.

M-am holbat la Ruth. S-a holbat și ea la mine, indignată – fie din cauza mea, fie pentru că fusese numită „proiect”. Nu-mi dădeam seama.

— Are șaisprezece ani, a zis Lordul Thorton. Se pregătește pentru admiterea la Oxford, iar tu vei fi plătită s-o meditezi la matematică. Am o listă cu

subiecte pe care trebuie să le înțeleagă pe deplin. Și-a dres glasul și a adăugat: Tatăl ei este un statistician din Dresda.

Susan a tresărit. Lady Thorton a înlemnit. Nu-mi dădeam seama de ce. Nu știam ce înseamnă *statistician*.

Ruth a lăsat privirea în pământ. Umerii i s-au încordat. I s-au înroșit obrajii.

— Incredibil! a zis jignită Lady Thorton. Doar n-o să țin o nemțoaică în casa asta.

CAPITOLUL 17

O nemțoaică? M-am uitat lung la Ruth, încercând să-mi dau seama care dintre cuvintele spuse de Lordul Thorton lăsa să se înțeleagă că era nemțoaică. *Statistician?*

Susan mi-a pus mâna pe umăr.

— Dresda este un oraș din Germania, a zis ea.

Lordul Thorton a oftat.

— Familia lui Ruth a venit în Anglia în iunie 1939. Acum vreun an și jumătate. De când a început Bătălia Angliei, părinții ei au fost ținuti într-un lagăr de prizonieri. Ne străduim să obținem eliberarea tatălui. Avem nevoie de priceperea lui de partea noastră.

— Nu, n-o primesc, a zis Lady Thorton.

— Sunt evrei, a insistat Lordul Thorton. Sunt refugiați.

— Un neamț rămâne un neamț, a zis Lady Thorton.

Lordul Thorton s-a încruntat.

— Știi că nu-i adevărat.

Ruth nu ridica privirea. Avea obraji în flăcări. Eu mă holbam la ea. O nemțoaică! Văzusem soldați nemți în jurnalele de actualități. Ochii lor reci îmi aminteau de Hitler. Unii aveau mustăcioare pătrate. Era de-ajuns să te uiți la ei ca să-ți dai seama că erau răi.

Ruth avea părut negru, tuns scurt. N-avea mustață, evident. Nu-i puteam vedea culoarea ochilor, dar mie mi se părea destul de normală.

Dar și spionul pe care îl prinsesem vara trecută arăta normal. Ba chiar vorbea engleză fără accent german. Cu toate astea, fusese spion. Ruth era dușmanul. Trebuia ținută la închisoare sau măcar să nu locuiască împreună cu noi.

Susan a oftat zgomotos. L-a studiat pe Lordul Thorton.

— Ne descurcăm, a zis.

— Ba nu, a spus Lady Thorton.

— Trebuie, a zis Lordul Thorton. E important.

Nările lui Lady Thorton s-au umflat. A zis:

— Suntem în război cu Germania. Fiul nostru își riscă viața ca să-i învingem pe nemți. Nu voi adăposti un dușman în casa mea.

— Știu și eu că suntem în război, s-a răstit Lordul Thorton. Înțeleg mai multe decât crezi tu.

S-a stăpânit și și-a controlat vocea.

— Nu v-aș cere niciodată, ție și lui Susan, să faceți ceva compromițător. Vă asigur.

— Bineînțeles că nu, a spus Susan.

— Educația e un lux, în vreme de război, a zis Lady Thorton. Jonathan a abandonat Oxfordul ca să lupte. Nu văd de ce ar trebui să punem educația acestei fete mai presus decât educația lui.

— Ai încredere în mine, a zis Lordul Thorton.

— Și ce-o să le spun celor din sat? a întrebat vijelios Lady Thorton.

— Orice dorești.

— N-avem cameră pentru ea, a zis Lady Thorton.

— Aveți un dormitor liber, a spus Lordul Thorton.

— Acela este pentru când vine acasă Jonathan.

— Camerele libere sunt un lux, în vreme de război, a zis Lordul Thorton.

Lady Thorton a tras aer în piept. Mi-am dat seama că urma o furtună. Susan s-a uitat imediat la mine.

— Ada, a zis ea, duceți-o pe Ruth la etaj, tu și cu Jamie.

CAPITOLUL 18

Am urcat eu prima spre camera liberă proaspăt pregătită. Bănuiam că nu mai urma să fie a lui Jonathan. Ruth și-a pus valijoara pe pat, nedesfăcută. M-am întrebat ce putea căra cu ea o nemțoaică. Spionul meu avusese un radiotransmițător.

Jamie zăbovise pe scări. A băgat în sfârșit capul pe ușă.

— Se ceartă despre nemți, a zis el. Asta-i invazia?

— Nu, am zis eu. Cu invazia s-a terminat. Îți amintești?

— Atunci de ce avem aici pe cineva din Germania? a întrebat el.

Bună întrebare. M-am așezat pe scaunul de la birou și m-am uitat la Ruth.

— Și eu îl urăsc pe Hitler la fel de mult ca voi, a spus ea.

Vorbea engleză cu accent puternic, dar reușeam s-o înțeleg.

— Poate chiar mai mult, a adăugat. L-ați auzit pe domnul Thorton? V-a spus că sunt evreică.

Am ridicat din umeri, habar n-aveam ce însemna asta.

— Îl cheamă *Lordul* Thorton. Și nu-i treaba mea, am zis eu.

— Nu-i treaba ta, dar ar trebui să știi ce crede Hitler despre evrei.

Știam numai ce credeau nemții despre englezi. Ne bombardau.

— Nu-i treaba mea, am repetat.

Ruth ar fi fost o spioană groaznică. Asta numai dacă nu-și prefăcea accentul, ca să ne păcălească.

— Ieși afară, Jamie, am zis.

El nu trebuia să aibă nicio legătură cu nemții.

Jamie nu m-a băgat în seamă.

— Spune ceva în germană, a zis el.

Ruth a spus ceva. M-au trecut fiori.

— Ce înseamnă? a întrebat Jamie.

— Înseamnă că pe vremuri mă consideram nemțoaică, a zis Ruth. Acum nu mai sunt de nicăieri.

Mi-a aruncat o privire rece.

— Îmi permiteți să rămân singură? a zis.

— Nu știu sigur dacă am voie să te las singură.

Ruth s-a încruntat.

— Am venit aici ca să învăț matematică. Atât.

Eu nu i-am răspuns nimic, așa că a adăugat:

— Foarte bine. Arată-mi unde-i toaleta. Vrei să te uiți la mine când o folosesc?

Nu voiam.

În timp ce ieșeam din cameră, am luat de pe noptieră o fotografie înrămată cu Jonathan Thorton.

— E fratele tău? a întrebat Ruth.

— E băiatul Lordului Thorton. E pilot. Se luptă cu nemții, i-am răspuns.

N-am intrat în baie cu Ruth, dar am așteptat-o în fața ușii până când Susan ne-a strigat lui Jamie și mie să ne ducem jos.

— Lordul și Lady Thorton fac o plimbare, a zis Susan. Jamie, mătură noroiul. Ada, pune masa. Pentru șase persoane.

— Dar n-o supraveghează nimeni.

— Nici nu-i nevoie. Nu-i spion.

— De unde știi? am întrebat.

Cum Susan nu mi-a răspuns, am adăugat:

— Chiar va locui cu noi?

— Da, a zis Susan.

— La proiectul ăsta te gândeai și tu?

Susan a oftat.

— Nu, a zis ea. Sper că Lady Thorton înțelege asta.

Eu nu credeam că Susan chiar voia să muncească. Nici măcar ceva așa de ușor ca predatul matematicii. Să aibă grijă de Jamie și de mine era deja mai mult decât își dorise vreodată să facă. Acum trebuia să se descurce și cu Lady Thorton, iar pe deasupra și cu o nemțoaică.

— Am să te ajut, am zis.

— Știu.

Se întuneca. Jamie și cu mine am pus camuflajul. Am încercat să intrăm în cameră la Ruth ca să-l punem și acolo, dar încuiase ușa. Eu nici măcar nu-mi dădusem seama până atunci că ușile camerelor se puteau încuia.

— Camuflajul, am strigat.

— N-am nicio lumină aprinsă, a strigat și ea. Pleacă!
 Ne-am dus jos să-i spunem lui Susan.

— S-a încuiat pe dinăuntru, am zis. Cred că pune ceva la cale. Poate are un radioemițător în valiză.

— Sau o bombă, a zis Jamie. Noi nu vrem bombe.
 Susan a ridicat din sprâncene.

— Ruth n-are nicio bombă. E un copil.

— E mai mare ca Stephen, am zis. Iar el luptă în război.

Așa bănuiam, cel puțin. Îi scrisesem de două ori, dar nu primisem niciun răspuns.

— Ada? Ai încredere în Lordul Thorton? a zis Susan.

— Sigur că nu.

Ea a râs și și-a acoperit fața cu palmele.

— M-am băgat singură în gura lupului, a spus ea. Bine. Hai s-o luăm altfel. În cine ai mai multă încredere, în mine sau în Lady Thorton?

Am înțeles unde voia să ajungă.

— Bine, am zis.

— Care-i răspunsul?

— Am s-o suport pe Ruth.

— N-ai s-o „suporti”, a ripostat Susan. Ai să te porți frumos cu ea. Ai să încerci să-i fii prietenă.

Asta nu puteam promite. O aveam pe Maggie. În plus, de ce-aș fi vrut să mă împrietenesc cu o nemțoaică?

Susan s-a dus la etaj și a bătut la ușa camerei ei.

— Ruth, nu cobori să bei niște ceai?

— Nu, mulțumesc, a zis Ruth.

— Peste jumătate de oră ne așezăm la masă. Te rog să cobori atunci.

— Mulțumesc. Voi veni.

Susan s-a întors la parter, ștergându-și palmele de fustă.

— Vedeți? Nu-i greu.

Jamie și cu mine ne-am uitat unul la altul. Ruth putea să aibă fără discuție un radiotransmițător sau o bombă.

CAPITOLUL 19

Lordul și Lady Thorton nu se întorseseră. Susan a spus că-i așteptaserăm destul și că vom mânca fără ei. Ruth a coborât și s-a așezat tăcută unde i-a spus Susan. Și-a pus șervetul în poală. Noi o urmăream. A luat o înghițitură de apă. Noi o urmăream.

— Nu vă mai holbați la Ruth, a zis Susan. Jamie, vezi-ți de mâncare.

Mâncarea însemna o tocană cu cârnați, cartofi, napi și morcovi, ținută la cuptor mai multe ore.

Ruth a ridicat furculița, a luat o înghițitură, apoi a scuipat totul.

— Cârnatul e de porc? a întrebat ea.

— Vai de mine, a zis Susan. Nu m-am gândit. Probabil că da. Adică, cine știe, în zilele noastre, dar presupunem că-i de porc. Data viitoare o să întreb.

Ruth a dat aprobator din cap. A ales bucățile de cânat din porția ei și le-a adunat pe marginea farfuriei.

— E bun cânatul, a zis Jamie.

— Jamie, a spus Susan. Taci din gură.

— N-avem voie să aruncăm cânat, a zis Jamie. Suntem în timp de război.

— Îl vrei tu? a întrebat Ruth.

A mutat cânatul în farfuria lui Jamie. Noi am urmărit-o.

— Eu nu mănânc porc, a zis ea, uitându-se la noi. Mănânc cușer. Sau cel puțin încerc.

A învârtit furculița prin ce-i mai rămăsese în farfurie.

— Tata ar spune să nu mănânc nimic ce-a fost gătit în aceeași oală cu un cânat de porc. Mama ar zice că-i mai important să mă port frumos ca musafir și că trebuie să mănânc ca să-mi păstrez puterile.

Nu pricepeam nimic.

— V-am explicat. Sunt evreică, a zis Ruth.

— Și ce? am întrebat eu.

— Iudaismul este o religie foarte veche, a zis Susan. Mult mai veche decât creștinismul. Mulți evrei respectă reguli alimentare stricte, iar una dintre ele este să nu mănânce porc. Ruth, trebuie să mă înveți cum să te tratez. Nu cred că am destule oale ca să gătesc absolut cușer, dar mă voi strădui.

— Ce-i aia creștinism? am întrebat.

Ruth m-a privit cu gura căscată. N-am băgat-o în seamă. Susan a tras aer în piept.

— Creștinism înseamnă oricare dintre religiile care cred că Iisus Christos a fost fiul lui Dumnezeu. Tu ești creștină, Ada.

— De unde știi? am întrebat.

Ruth a pufnit.

— Ce vrei? am zis.

— Cum se poate să nu știi? a spus ea.

I-am aruncat o privire otrăvită.

— Biserica de la noi din sat este biserică anglicană, a zis Susan. Asta înseamnă că e biserică creștină.

— Și bisericile din Londra?

Pe vremuri le auzeam clopotele din camera mamei.

— Cele mai multe sunt creștine. Dar și în Londra sunt evrei. Nu mă îndoiesc că există și sinagogi.

A respirat din nou adânc.

— Iudaismul este o religie din Vechiul Testament, Ada. Cea despre Avraam și Moise. Evreii nu respectă Noul Testament. Ei nu cred că Iisus a fost fiul lui Dumnezeu.

— Cum se poate să nu creadă? E adevărat, am zis eu.

Ruth a pufnit din nou.

— Rabinul nostru spune altceva.

— Ce-i aia rabin? a întrebat Jamie.

— Nu-mi vine să cred, a zis Ruth. Nu știam că în Anglia copiii sunt atât de ignoranți.

— Nu toți, am spus eu. Numai noi.

Susan s-a întors spre Ruth.

— Ada și Jamie au fost evacuați din cartierul East End din Londra la începutul războiului, i-a explicat ea. Până de curând au avut parte de o educație sporadică.

— Aha, înțeleg, a zis Ruth și parcă nu mai arăta la fel de îngrozită. Nu sunt copiii tăi.

— Acum sunt, a spus Susan. I-am adoptat.

— Prima noastră mamă s-a dus în rai, a zis Jamie. Susan e a doua.

M-am uitat urât la el.

— Asta nu-i adevărat. Știi și tu!

Mama nu era în rai și Susan nu era mama noastră.
M-am întors din nou spre Ruth:

— Cum poți să nu crezi că Iisus e Dumnezeu?

— Tu cum poți să crezi că este? a zis Ruth.

— Nu alegi ce să crezi, am zis. Nu poți spune pur și simplu „Nu cred că ăsta-i un scaun” și să-l transformi astfel într-un arici. Și-n plus, vicarul nostru nu minte.

— Ada, a zis Susan, oamenii aleg în permanență în ce să creadă. Domnul Collins nu minte. El predică ceea ce crede sincer. Iar Ruth crede sincer în altceva. Asta-i tot.

— Nu se poate, am zis eu.

Mă străduisem să învăț atâtea lucruri, iar acum ele deveneau „la alegere”? Dacă asta era o glumă, nu era amuzantă.

Susan nu arăta ca și cum ar fi glumit.

— Religia este o chestiune de credință. Și mereu ai de ales în ce să crezi.

Ruth a încuviințat, oarecum sfidătoare.

— Eu am ales să fiu evreică, a zis ea.

— Mai sunt și alți oameni ca ea în sat? am întrebat-o pe Susan. Oameni care nu cred în Iisus?

— Da, a zis Susan. Eu nu fac parte dintre ei, dar probabil că există la noi în sat oameni care nici măcar nu cred că Dumnezeu există. Sub niciun aspect.

— Glumești.

— Nu.

— Și cum vor ajunge în rai?

Probabil că nu cred nici în rai, a răspuns Susan.

— Trebuie să crezi în rai, ca să ajungi acolo?

— Habar n-am, a zis Susan.

Mă simțeam nemaipomenit de iritată.

— De ce nu mi-ai spus toate astea? De ce m-ai făcut să cred toate lucrurile alea despre rai, dacă nu-s adevărate?

— Eu nu te-am făcut să crezi nimic, a zis Susan. Nu te pot face să crezi nici măcar că voi avea grijă să-ți dau de mâncare. De ce m-aș fi apucat să abordez problema lui Dumnezeu?

— N-am știut că pot să aleg, am zis eu furioasă.

— Treci peste asta, Ada, a spus Susan. Indiferent dacă îți dai seama sau nu, mereu alegi în ce să crezi.

S-a șters la gură cu șervetul.

— Hai să nu monopolizăm conversația. Ruth, ce să-ți aduc? Mai mulți cartofi? Niște pâine?

Ruth a descoperit încă o bucată de cârnat. Jamie s-a uitat la ea cu speranță. Ruth i-a dat-o.

— Ce faci cu rația ta de șuncă? a întrebat Jamie, mestecând.

— Evreii n-au rație de șuncă, a zis Ruth. Noi primim niște brânză în plus.

Jamie și-a înghițit îmbucătura.

— Mare păcat, a zis el.

CAPITOLUL 20

Imediat ce a terminat de mâncat, Ruth s-a dus la etaj și s-a încuiat din nou în camera ei.

— Nu-i place de noi, am zis eu.

— Eu n-o condamn, a zis Susan. Sărmana fată.

— Mie mi se pare drăguță, a spus Jamie.

Lordul și Lady Thorton s-au întors o oră mai târziu. Aveau fețele calme și se purtau foarte politicos. Dar erau încă furioși, amândoi. Simțeam. Mi-am amintit cum zâmbea uneori mama înainte să se apuce să mă altoiască. A început să mă doară stomacul. M-am tras mai aproape de Susan.

— Ada, dacă vrei, poți merge să citești în pat, o vreme. În seara asta nu vă citesc înainte de culcare, ție și lui Jamie.

— Mamă! a protestat Jamie.

— Nu în seara asta, a zis Susan. Puteți citi în pat sau puteți rămâne aici pentru știrile de seară de la radio. Cum alegeți voi.

Întotdeauna mergeam la culcare după jurnalul de știri de la ora nouă.

Eu m-am dus la etaj. Era frig la mine în cameră, dar aveam destule pături. M-am cuibărit în pat cu dicționarul lângă mine.

„Creștinism: religie bazată pe persoana și învățăturile lui Iisus din Nazaret, sau credințele și practicile acestei religii.”

„Evreu: membru al poporului și al comunității culturale care are drept religie tradițională iudaismul și care se trage din poporul antic al lui Israel, mergând până la Avraam.”

„Iudaism: religia monoteistă a evreilor.”

„Monoteism: referitor la sau caracterizat prin credința că există un singur Dumnezeu.”

Nu mă ajuta nimic din toate astea. Vicarul nostru spunea că există un singur Dumnezeu. Dumnezeu era reprezentat de Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul, care era Iisus, și Sfântul Duh, dar toți formau un singur Dumnezeu. Îl întrebam chiar eu la un moment dat, când nu-i înțelesesem predica. Nu înțelesesem nici

răspunsul, dar mă asigurase că exista într-adevăr un singur Dumnezeu.

Dar dacă eu credeam într-un Dumnezeu și Ruth credea în alt Dumnezeu, care dintre noi credea în Dumnezeul greșit?

N-am prea îndrăznit s-o întreb pe Ruth.

Lordul Thorton a plecat în dimineața următoare. Susan a făcut lecții cu Ruth la masa din bucătărie, alături de Jamie și de mine. Imediat ce au terminat, Ruth și-a strâns cărțile, a dispărut la ea în cameră și a încuiat ușa. Când mâncam, ea și Lady Thorton stăteau fără să vorbească în capetele opuse ale mesei.

În a treia zi, Ruth mi-a observat la prânz pantalonii de călărie.

— Călărești? m-a întrebat.

— Am propriul meu căluț, i-am spus. Lucrez la grajdurile lui Lady Thorton în schimbul păstrării lui acolo.

— Îmi plac caii, a zis Ruth. Îmi place să călăresc.

N-am spus nimic.

Ruth a zis:

— Pot să vin cu tine la grajduri?

— Nu, a răspuns Lady Thorton și s-a șters pe mâini de parcă era plină de noroi. O nemțoaică la conacul Thorton! Când acolo se lucrează pentru război!

— Doar la grajduri, a zis Ruth. Nu mă apropii de casă.

— Categorie nu! a pufnit Lady Thorton.

Oamenii din sat nu aveau nici ei încredere în Ruth. La coadă la mâncare, Susan și cu mine ne alegeam cu priviri urâte. Susan le-a explicat de ce locuia Ruth cu noi, dar numai o dată.

— Se vor obișnui cu ea sau nu, fără ajutorul meu, a zis ea. N-are rost să-mi bat gura.

În prima săptămână, cel puțin, Ruth nu ne-a omorât în somn. Într-o zi când era plecată la plimbare, Jamie i-a cotrobăit prin valiză și prin sertare și ne-a raportat că nu conțineau decât haine, manuale, o perie de păr și o periută de dinți. Susan s-a înfuriat teribil că Jamie își

băgase nasul în lucrurile fetei, dar eu m-am bucurat. Am spus-o cu voce tare. Susan a zis că era dezamăgită de amândoi. Lady Thorton a părut încântată.

— De ce-i urăște Hitler pe evrei? am întrebat-o pe Susan. Pentru că evreii cred într-un Dumnezeu greșit?

Dacă Ruth credea în alt Dumnezeu decât cel în care credea Hitler, însemna că Hitler și cu mine credeam în același Dumnezeu? Gândul mi-a făcut silă. Hitler o omorâse pe mama și aproape că mă omorâse și pe mine.

— Nu, a zis Susan. Evreii nu cred într-un Dumnezeu greșit. Nimeni nu știe de ce urăște Hitler ce urăște. Hitler nu poate fi explicat.

Jamie și-a scos ghipsul. Mușchii brațului i se subțiaseră de ne folosință, însă oasele lui erau ca noi. În scurtă vreme toată mâna urma să arate ca nouă. Așa ne asigurase doctorul Graham. Oasele se vindecă, atunci când se ocupă de ele doctorii. Jamie rămânea fără nici măcar o cicatrice.

— Dacă ți se trata piciorul imediat după naștere, a zis Susan, ar fi fost ca și cum nu l-ai fi avut niciodată strâmb. Nici măcar n-ai fi ținut minte că a fost altfel.

Acum urma să țin minte pentru totdeauna.

Ruth ne-a auzit.

— De aceea șchiopătezi? Ai avut un picior bolnav? Ce înseamnă picior strâmb?

M-am uitat la ea cu o privire învățată de la Lady Thorton.

— Nu șchiopătez. Habar n-am ce vrei să spui.

CAPITOLUL 21

S-a făcut în sfârșit noua programare a sistemului organizat de ture pentru paza contra incendiilor. Mi-a adus Susan o copie când s-a întors de la activitatea ei în cadrul Organizației Femeilor Voluntare, iar eu mi-am căutat numele pe listă.

— Lady Thorton! am zis și i-am trântit hârtia înapoi lui Susan. M-au pus să urc în clopotniță cu *Lady Thorton*!

— Și? a zis Susan. Știi că se stă de pază pe perechi.

Nu voiam să stau în clopotniță împreună cu Lady Thorton. Oricum mă îngrijora ideea că o să fac schimbul de pază contra incendiilor împreună cu altcineva, darămite cu ea.

— Ai știut, am zis.

Susan a clătinat din cap.

— Ba nu.

Știa, dar nu voia să recunoască.

Primisem un schimb devreme, de la ora opt la zece seara. În seara respectivă am pornit la drum împreună pe întuneric. Benzina se raționalizase și ea, nici măcar Lady Thorton nu mai mergea cu mașina nicăieri unde putea ajunge pe jos.

Nori grei acopereau cerul întunecat. Vântul sufla printre crengile golașe ale copacilor și prin frunzele uscate din gardul viu. O pasăre a scos un sunet înfundat, undeva în depărtare.

— Asta-i o bufniță, a zis Lady Thorton.

M-am uitat la ea.

— Ce-i aia bufniță?

A ridicat din sprâncene, dar după o clipă mi-a răspuns.

— O pasăre de noapte. Nu vezi aproape niciodată vreuna ziua.

Am dat aprobator din cap. Încă un lucru pe care nu-l știam.

La ușa bisericii, Lady Thorton s-a oprit.

— Într-o noapte ca asta, va fi întuneric beznă pe drumul până sus. Stai chiar în spatele meu. Vom merge încet.

În biserică mirosea a fum și a ceară de lumânări. Era atât de liniște, încât o auzeam pe Lady Thorton respirând și, imediat ce am început să urcăm, n-am mai văzut nimic. Pe scară era beznă. M-am agățat cu o mână de balustradă și cu cealaltă de haina lui Lady Thorton. Încercam să urc pe pipăite, dar nu eram obișnuită să am încredere în ce simt sub picioare. Puteam oricând să nu nimeresc o treaptă și să cad.

Lady Thorton a ratat ea o treaptă și s-a împiedicat. M-am izbit de spatele ei.

— Fii atentă! a zis.

Ne-am regrupat speriate în camera clopotarului. Am încercat să respir adânc și cât de lent puteam. Urma scara cu bare de lemn. Sus. Sus. În vârf, pasul lateral spre cealaltă treaptă. Lady Thorton a deschis ușa. Eu eram prea aproape în spatele ei. Muchia ușii m-a lovit peste frunte. Am icnit speriată și aproape am alunecat.

— Scuză-mă.

Pe marginea exterioară a clopotniței, Lady Thorton mi-a pipăit fața cu degetele ei reci și tari; nici nu m-am clintit.

— Nu-ți curge sânge, asta-i bine.

A închis ușa în spatele nostru.

— Ca să nu cădem de-a rostogolul pe întuneric.

Vorbea cât se poate de calm, de parcă ideea de a cădea prin gaura aceea întunecoasă nu era ceva de speriat. De parcă n-am fi stat la înălțime, în cer deschis, așteptând să vină nemții și să ne bombardeze. Stând de pază să vedem unde bombardează și unde incendiază.

Lady Thorton avea la ea ceva numit binoclu prin care să se uite.

— E un obiect care face lucrurile de la distanță să pară mai aproape, a zis ea. Vrei să încerci și tu?

Am clătinat din cap. Binoclul se ținea cu amândouă mâinile și atunci nu m-aș mai fi putut rezema de zidul de piatră.

— Uită-te în jur după lumină sau semne de mișcare, a zis Lady Thorton. Aproape sigur nu vom avea bombardamente în noaptea asta. E prea întuneric.

A zâmbit vag.

— De cele mai multe ori e foarte plictisitor aici, sus. Mă bucur că ai vrut să faci și tu de pază.

— Îmi place să fiu de folos, am zis.

— Da, știu, a spus Lady Thorton. Susan te transformă într-o casnică pricepută, nu-i așa? Te învață să gătești și să coși.

Vorbea cumva disprețuitor despre Susan, iar asta nu mi-a plăcut deloc. De când venise să locuiască împreună cu noi, Lady Thorton nu gătise nimic-nimic, deși mânca la fel ca noi toți.

— Îmi place să gătesc, am zis. Îmi place să am mâncare bună.

Lady Thorton a dat jos binoclul de la ochi. Ochii mi se obișnuiseră cu întunericul destul cât să-i pot vedea fața, imperturbabilă ca de obicei.

— Desigur. Înțeleg, a zis ea. Bănuiesc că mama ta era și ea bucătăreasă pricepută.

— Nu prea, am zis.

— Îmi pare rău, a spus Lady Thorton. Nu trebuia să aduc vorba despre ea. Îmi dau seama că trebuie să-ți lipsească enorm.

— Nu, am zis. De ce credeți asta?

Nu mă mai asculta. S-a dus spre colțul opus al turlei și a îndreptat binoclul spre cerul plumburiu. Vântul bătea cu putere. Mi se părea că simt clopotnița legănându-se. Dar sigur mă înșelam. Cu siguranță turla era un loc sigur. Se afla de multă vreme în vârful bisericii...

Sub noi s-a auzit un sunet ca o împușcătură. Mi-am mușcat buza tare și mi-am înăbușit un țipăt.

— N-a fost decât o creangă, a strigat Lady Thorton din cealaltă parte a turlei. Copacii din jurul cimitirului sunt bătrâni. Uneori li se mai rupe câte-o creangă, când bate vântul tare.

Inima mea gonea și refuza să se potolească. Minutele mi se păreau ore. Îmi amorțiseră degetele de la mâini și de la picioare. Lady Thorton a deschis ceva ce se numea termos și mi-a dat să beau câteva guri de ceai minunat, cald încă.

— Mi-am dat seama că și mie îmi place să mă simt folositoare, a zis Lady Thorton și a zâmbit. Înainte de război mă distram pe cînste, dar nici vorbă să fi fost folositoare vreun pic.

Bănuiam că era adevărat. Toată munca lui Lady Thorton la OFV era voluntară – nu era obligată s-o facă. S-ar fi putut duce într-un loc elegant și să aștepte acolo sfârșitul războiului.

— Îmi amintesc de dumneavoastră în ziua evacuării, am zis.

Era atât de autoritară, încât aproape o confundasem cu un ofițer din armată. Iar uniforma ei de la OFV semăna cu una pe care ar fi purtat-o un ofițer.

— Da, a zis Lady Thorton. Eu n-am învățat niciodată să gătesc sau să cos și, spre deosebire de Susan, din matematică știu doar aritmetica. Dar sunt o bună organizatoare. Și nici nu mă deranjează să stau afară, în frig. În ce privește războiul, voi ajuta și eu cât pot.

După o pauză, a adăugat:

— Aș face orice să-l aduc pe Jonathan acasă, teafăr.

CAPITOLUL 22

În ziua când se mutase cu noi, Lady Thorton îi dăduse lui Susan cupoanele ei de rație și spusese:

— Nu te îngrijora, am de gând să-mi fac partea mea de treabă.

O fi fost ea dornică să participe la efortul de război, dar cu activitățile casnice nu se omora. Jamie spăla pe jos și ștergea praful mai mult decât ea, iar Susan și cu mine ne ocupam de cumpărături și de gătit. Lady Thorton nu ne ajuta niciodată, nici măcar la spălat. Spunea:

— Voi vă pricepeți la lucrurile astea mult mai bine ca mine.

Dar putea învăța să se priceapă la cumpărături, dacă le mai făcea și ea din când în când – probabil că și-a dat seama. În ziua de după schimbul nostru de pază contra incendiilor, a luat carnetele de rații ale tuturor, inclusiv al lui Ruth, și a cheltuit ceea ce însemna rația de carne pentru două săptămâni pe jumătate de kilogram de miel. Cinci bucățele elegante de miel.

— Sunt niște cotlete minunate, a zis ea. Cu puțin rozmarin...

— Zece *șilingi*! a strigat Susan.

O vedeam atât de furioasă pentru prima oară după multe luni.

Carnea era raționalizată după preț, nu după greutate. Fiecare persoană din Marea Britanie, indiferent dacă era bogată sau săracă, putea cheltui pe carne doar un șiling pe săptămână. Dacă voiai mai multă, cumpărai carne ieftină. Dacă voiai ceva de calitate, nu-ți ajungea nici pe-o măsea.

— Susan, draga mea, tu ești o bucătăreasă excelentă, dar bucățile de carne pe care le alegi sunt oribile. Uită-te numai, a zis Lady Thorton și i-a întins un cotlet. Măcelarul spune că n-a avut ceva mai bun de săptămâni întregi.

— Nu ne putem permite ce-i mai bun, a zis Susan. Copiii ăștia au nevoie să mănânce carne mai des decât o dată la două săptămâni. Măine ce le mai dau?

Lady Thorton a pus jos cotletul.

— Păi... ouă, poate.

Noua rație de ouă însemna un ou pe săptămână de persoană.

— Sau altceva, a zis Lady Thorton.

Susan a oftat.

— Nu putem duce cotletele înapoi, a zis ea. Măcar să le savurăm, atunci.

Lady Thorton a zâmbit.

— Aleg eu o sticlă de vin.

Adusese lăzi pline cu sticle de vin de la conacul Thorton.

Susan a fript cotletele într-o tigaie încinsă, presărate cu piper și rozmarin, și a încropit un sos. Cotletele miroseau nemaipomenit, dar abia dacă erau cât jumătate din pumnul meu. Asta era toată carnea noastră pentru viitoarele două săptămâni.

— O friptură bună te înveselește, a zis Lady Thorton când ne-am așezat la masă.

M-am uitat la ea. Chipul i-a înghețat.

— Ruth, a zis ea – de fiecare dată când rostea numele lui Ruth, se schimonosea puțin la față, ca și cum mirosea ceva urât –, Ruth, ce ai acolo, lângă farfurie?

Era un plic. Ruth s-a uitat, l-a văzut și l-a luat. A zâmbit.

— L-a adus poșta azi, a zis Susan.

Lady Thorton a întins mâna.

— Dă-mi-l mie.

— Nu, a zis Ruth și i-a dispărut zâmbetul. E pentru mine.

A dat să bage plicul în buzunar. Lady Thorton i l-a smuls din mână.

— Eleanor! a protestat Susan.

— Consider că e de datoria mea! a replicat Lady Thorton. Poștă adusă în casa mea unei nemțoaice!

A deschis plicul și a scos foaia de hârtie dinăuntru. Ruth a strigat încetișor, ca o bufniță. Lady Thorton s-a înroșit la față.

— Nu pot citi niciun cuvânt. Trebuia să-mi fi dat seama. E toată în germană...

Ruth s-a ridicat de la masă.

— Cum îndrăzniți?! a strigat ea.

Pe obraji îi ieșeau pete roșii. A înșfăcat scrisoarea, a fugit pe scări în camera ei, a trântit ușa și a încuiat-o.

Jamie scâncea. L-am luat de mână pe sub masă.

— A fost un gest complet inutil, a zis Susan.

— Ai dreptate, a zis Lady Thorton. A dat dovadă de o purtare reprobabilă.

Susan a privit-o în ochi.

— Mă refer la purtarea ta.

După toate astea, nu mai puteam mânca. Uram certurile. Susan nu dăduse niciodată în mine, dar Lady Thorton m-ar fi putut lovi. Pe Ruth părea gata s-o bată.

— Mănâncă-ți friptura, mi-a spus Susan.

Am împins farfuria din fața mea.

— Nu mi-e foame.

— Mănânc-o, mi-a poruncit Lady Thorton cu gura plină de carne. În vreme de război, nu irosim mâncarea.

M-am uitat la ea. N-aș fi putut mânca cotletul nici dacă știam că m-ar fi zvântat în bătaie. Mai ales când porția lui Ruth rămăsese neatinsă.

— Eu răspund de Ada, a zis Susan cu o asprime în voce pe care n-am înțeles-o. Eu sunt cea care hotărăște ce face.

A dat deoparte farfuria mea, a lui Jamie și a lui Ruth.

— Ada, Jamie, puteți pleca de la masă. Păstrăm pentru mâine ce-a mai rămas.

Jamie și cu mine am spălat vasele ca de obicei. Susan și Lady Thorton beau ceai la masă și vorbeau cu glas scăzut, dar tăios. Încercam din răputeri să înțeleg ce spuneau, dar Jamie plescăia prea tare în apă, iar ele nu ridicau tonul. Când Lady Thorton s-a dus în camera de zi, Susan a mers în cămară. A tăiat trei felii groase de pâine și le-a uns cu niște sos pe care îl pregătise pentru miel.

— Mergeți sus cu ele, ne-a spus.

Eu am dat aprobator din cap. Voia să spună: „Unde nu vă poate vedea Lady Thorton.”

Am bătut în ușa lui Ruth.

— Pleacă, a zis ea.

— Sunt Ada. Ți-am adus ceva.

— Pleacă.

— Știu că ți-e foame.

— Auzi tot așa de rău cum mergi? Pleacă.

A două zi dimineață, i-am spus lui Ruth la micul dejun:

— N-am nimic la picior.

Ea a ridicat din umeri.

— N-ai decât s-o spui tot timpul, dacă-ți face plăcere.

— Piciorul meu a fost reparat!

— Susan l-a numit picior strâmb, a zis Ruth. Iar tu șchiopătezi. Șchiopătezi tot timpul, în unele zile mai rău decât în altele.

— Ba nu.

Mințeam. Știam că șchiopătez chiar și atunci când mă străduiam să nu se vadă.

— Ruth, a spus Susan. În ce privește piciorul, Ada preferă să-i fie respectată intimitatea.

— Aha, a zis Ruth. Ca în cazul scrisorilor mele.

Lady Thorton s-a așezat la masă exact la timp ca s-o audă. Nici n-a clipit.

— Am dreptul să știu cu cine corespondezi.

— Data viitoare mă puteți întreba, în loc să-mi deschideți corespondența.

Ruth a început să mănânce. N-a spus de la cine primise scrisoarea. Lady Thorton bătea cu degetele în masă. Liniștea s-a prelungit. Jamie s-a uitat la mine îngrijorat.

— Cine ți-a scris, Ruth? a întrebat Susan în cele din urmă.

— Mama, a zis ea. Mama, care este singură într-un lagăr de prizonieri.

— Ce-i un lagăr? a întrebat Jamie.

— O închisoare, am zis eu.

— În niciun caz, a zis Lady Thorton. Lagărele de la noi sunt doar niște locuri în care ne ținem sub observație dușmanii străini. Spune-mi, Ruth, ce scrie în scrisoare?

Ruth a pufnit.

— Nu vă privește. În lagăr există cenzori. Dacă mama mi-ar fi scris ceva controversat, n-aș fi primit scrisoarea.

Lady Thorton s-a încruntat.

— E adevărat?

— Sigur că e adevărat! a zis Ruth. De ce credeți că a durat atât până mi-a scris? Nu pentru că mi-ar scrie ceva ce n-ar trebui, ci pentru că are voie să scrie doar o singură scrisoare pe săptămână, și aceea de o singură foaie. Și trebuie să le mai scrie tatei, bunicii și familiei noastre rămase în Germania – iar acum, când a reușit în sfârșit să-mi scrie și mie, n-o să vă spun niciodată ce zice! Mai bine mă întorc și eu înapoi în lagăr!

Ruth tot ridicase tonul până când ajunsese să strige.

— Vrem să rămâi aici, a zis Susan. Lordul Thorton – aici i-a aruncat o privire lui Lady Thorton – vrea să rămâi aici.

Nici măcar nu-mi dădusem seama până atunci că Ruth nu primise niciun fel de corespondență. Maggie îi scria mamei ei de trei ori pe săptămână, iar mie cam la fel de des.

— De ce nu vine și mama ta să stea cu noi? a zis Jamie. Avem o peșteră destul de mare.

Lady Thorton și-a dres glasul, dar Ruth a răspuns prima:

— Nu poate să vină, a zis ea. Nu-i dă voie guvernul britanic.

— De frică să nu fie spioană, am zis eu.

— Da, a zis Ruth plictisită. De frică să nu fie spioană.

CAPITOLUL 23

În seara aceea, Susan ne-a umplut chiar ea farfuriile și le-a așezat cu grijă în fața fiecăruia. Plăcintă Woolton, amestecul acela de terci de ovăz și legume dat la cuptor. Numai că a mea – mi-am dat seama uitându-mă în jurul mesei –, a lui Ruth și a lui Jamie aveau amestecate în ele bucăți de miel. Miel și sos pentru friptura de miel, cu vin și rozmarin. Susan și Lady Thorton nu aveau așa ceva.

Cu adaosul de carne, plăcinta Woolton nu mai era nici pe departe atât de rea.

Lady Thorton a învârtit cu furculița în farfurie.

— Asta se dorește a fi un fel de pedeapsă? a întrebat-o ea pe Susan.

— Sigur că nu, a zis Susan. Dumneata și cu mine ne-am mâncat partea noastră ieri. Întregul scop al raționalizării este să primească toată lumea părți egale.

Ruth s-a uitat repede la mine. Nu zâmbea, dar parcă zâmbea în gând. I-am zâmbit și eu în gând.

Dar asta chiar era toată carnea noastră pentru următoarele două săptămâni. Ne folosiserăm toate cupoanele și nu mai puteam obține carne decât dacă cumpăram de pe piața neagră, ceea ce însemna să obții ilegal un supliment la rație. Lady Thorton avea destui bani pentru asta, dar spunea că are și la fel de multă onoare.

Februarie a continuat friguros și mohorât. Soarele răsărea târziu și apunea devreme, iar între ziua scurtă și camuflaj parcă trăiam cu adevărat într-o peșteră. Susan a devenit posomorâtă. Nu era la fel de tristă ca atunci când veniserăm prima oară să stăm cu ea – se dădea jos din pat în fiecare zi, dar zâmbea rar și dormea mai mult decât credeam eu că trebuie.

Într-o dimineață am simțit că nu mai suport să-mi fac temele. Ruth își bătea capul cu matematica ei, iar Jamie era afară, încerca să sape o brazdă în terenul înghețat din grădină. Susan stătea apatică în fața mașinii de cusut, aranjând niște bolduri, dar fără să coasă nimic. Am dat deoparte cartea de gramatică și am spus:

— De ce nu antrenăm balauri?

— Poftim? a zis Susan, ridicând capul.

— Fred spunea că în ultimul mare război au luptat și cai.

— Da, a zis ea. Și în toate războaiele dinainte. Dar în zilele noastre nu prea se mai folosesc, nu pot ține piept tancurilor, avioanelor și artileriei grele.

— Exact, am zis eu. Atunci de ce nu folosim balauri? Mă gândisem mult la asta.

— Din genul celor care pot zbura. Dacă îi scoatem de la grădina zoologică și îi antrenăm, ar putea ataca avioanele germane fără să mai fie nevoie de piloți la bord.

Jonathan ar fi fost mult mai în siguranță.

Pe fața lui Susan s-a ivit un zâmbet larg.

— Ada, a zis ea, îți dai seama că balaurii sunt niște făpturi mitologice?

De parcă știam ce înseamnă *mitologic*. M-am uitat lung la ea.

— Imaginare, adică, a zis Susan. Inventate. Închipuite. Personaje de basm.

A tușit, apoi a început să râdă.

— Draga mea – ah, te rog să mă ierți –, ești minunată. *De ce nu antrenăm balauri?*

Râdea din ce în ce mai tare.

— Asta l-ar da gata pe Hitler. Două detașamente de dragoni și fantoma Sfântului Gheorghe...

N-o mai văzusem niciodată pe Susan râzând așa.

Am apucat obiectul cel mai la îndemână – cartea de gramatică – și l-am aruncat tare în partea opusă a încăperii. Am ratat-o la mustață pe Lady Thorton, care tocmai intra pe ușă. S-a aplecat, a cules manualul și l-a netezit cu mâinile.

— Ada, noi nu aruncăm cu cărți, a zis ea sever.

Susan încă râdea.

— Știu că ar trebui să mă opresc... Nu-i frumos din partea mea...

— Să te oprești din ce? a întrebat Lady Thorton.

— Ada vrea să antrenăm balauri ca să lupte cu Hitler.

— Nu mi-a spus nimeni că nu există cu adevărat!

Lady Thorton a stat pe gânduri.

— Păcat că nu există, a spus ea. Ar fi fost un plan excelent. Dar bănuiesc că nemții ar fi avut și ei balauri.

— Balauri mai mari, a zis Susan. Balauri mai puternici, mai înalți și mai blonzi...

Părea gata să izbucnească din nou în râs.

— De unde să știu ce există cu adevărat și ce nu există? am întrebat eu aproape țipând. Nu-mi spune nimeni! Mie nu-mi spune nimeni nimic!

— Ada, a zis Susan, adunându-se. Iartă-mă că am râs. Dar nu fi nedreaptă. Eu îți spun mereu lucruri.

— Basmе, a zis Lady Thorton. Ai nevoie de o porție bună de basme. Pe urmă poți trece la mitologie. Am să-ți aduc niște cărți de la conacul Thorton.

— Aveți mai multe cărți decât ați adus deja aici? am întrebat-o.

— Vai de mine, sigur că da! Pe majoritatea le-am lăsat în bibliotecă.

Ca să vezi! În bibliotecă. Conacul Thorton avea propria sa bibliotecă.

Lady Thorton a adus cărți cu povești. Susan ne-a citit din ele, mie și lui Jamie, tot restul lunii aceleia oribile. După fiecare basm ne explica cu grijă ce era real și ce nu. Multe lucruri le-aș fi ghicit și singură – știam deja că animalele nu pot vorbi, că oamenii nu pot zbura și că nu se nasc atât de mici încât să încapă într-o ceașcă de ceai. Dar îți dădeai seama greu că inorogii, de exemplu, erau mai puțin reali decât caii. Cu toate astea, balaurii mi se păreau în continuare deosebit de utili. Șopârle cu aripi? De ce să nu existe? Îngerii erau oameni cu aripi. Vedeam cu greu vreo diferență.

Ruth rămânea și ea la parter să asculte basmele.

— Nu le-am mai auzit niciodată în engleză, a zis ea.

— Există povești și în Germania? a întrebat Jamie.

Nu ți-i puteai imagina pe nemți spunând povești.

Ruth părea ofensată, dar cam așa era în general în vremea aceea.

— Sigur că avem și noi povești, a răspuns. Majoritatea acestor povești chiar *provin* din Germania. Au fost *mai întâi* germane.

Eu n-am vrut s-o cred, dar Lady Thorton și-a ținut gura și a spus că avea dreptate.

— Frații Grimm au fost nemți, a zis ea.

Eu nu-mi imaginam că din Germania putea veni ceva bun. Când am spus asta cu voce tare, Lady Thorton n-a fost de acord.

— Am călătorit mult prin Germania când eram tânără, a zis ea. Dresda e un oraș superb, foarte cultivat. Nu poți judeca o țară întreagă după Hitler.

— Dar dumneavoastră o judecați pe Ruth după Hitler, am intervenit eu.

Lady Thorton a ridicat furioasă capul. Ruth și-a mușcat buza de jos, iar Susan a zâmbit de-a dreptul.

Susan a găsit până la urmă o carte despre balauri la biblioteca din sat. Se presupunea că Sfântul Gheorghe, sfântul ocrotitor al Angliei, omorâse un balaur, la fel ca o sfântă pe care o chema Margareta din Antiohia. Mă amuza să mă gândesc că Maggie fusese botezată cu numele unei ucigașe de balauri. Dar despre sfinți se presupunea că sunt reali, nu imaginari, iar balaurii erau imaginari, nu reali. Cum putea un om care exista în realitate să omoare un animal imaginar?

— Poveștile se mai amestecă, a zis Susan. Sfinții ăștia despre care vorbim au trăit acum foarte mult timp.

— Pe vremea când oamenii erau proști ca mine?

— Ada, a zis Susan, dacă mai spui astfel de lucruri, te pun să scrii de-o sută de ori.

Nu știam ce înseamnă „să scrii de-o sută de ori”. Și nu-mi păsa. Am repetat:

— Proști ca mine.

Susan m-a obligat să stau la masă și să scriu de o sută de ori propoziția „N-am să mai combin altădată lipsa de inteligență cu lipsa de cunoștințe”. Dura ore în șir. M-am gândit să mă împotrivesc, dar expresia de pe fața lui Susan m-a făcut să iau creionul în mână.

— Ce înseamnă *combin*?

— Să amesteci două idei care trebuie păstrate separat, a zis Susan. Nu vei mai face asta, de-acum înainte.

— Spune-mi toate lucrurile care nu există decât în imaginație, am spus. După ce termin de scris rândurile astea idioate, vreau să fac o listă cu ele.

— Nu pot, a zis Susan. Ar fi o listă infinită. Există în imaginație tot ce poți inventa în mintea ta.

Am stat pe gânduri.

— Adică dragostea e imaginară?

— Nu, nu, a zis Susan. Dragostea există și în afara minții tale. Gândește-te mai bine, Ada. Nu mai fi așa încăpățânată.

Ruth mă vedea în fiecare zi purtând pantaloni de călărie. Mă vedea în fiecare zi ducându-mă la grajduri, în fiecare zi mă întorceam mirosind a cai și a fân, iar ea adulmeca pofticioasă aerul. Părea nemaipomenit de tristă.

Pe mine Unișor mă făcea fericită în fiecare zi.

Lady Thorton mergea rar la grajdurile conacului. Spunea că are prea mult de lucru la Organizația Femeilor Voluntare ca să călărească des, iar de muncit la cai, nici vorbă.

— N-o poți lua pe Ruth cu tine, dacă nu-i dă voie Lady Thorton, a zis Susan. În cazul ăsta, autoritatea îi aparține ei.

Nu eram obișnuită să fiu invidiată. Spre surprinderea mea, nu-mi plăcea deloc.

CAPITOLUL 24

Lordul Thorton a telegrafiat că urma să vină în weekend. Ne-am străduit din greu să-l facem să se simtă confortabil. Lady Thorton nu s-a mai ferit de partea ei de treburi casnice, a spălat pe jos în bucătărie, a lustruit grătarul de alamă al căminului și a stat trei ore la coadă pentru rația de șuncă, în timp ce Susan stătea la cea de pește.

Spre surprinderea noastră, Lordul Thorton a venit cu mașina. M-am întrebat cum reușise să facă rost de benzină. Ne-a adus daruri tuturor. O bucată de ciocolată pentru Jamie. O plantă în ghiveci de pus pe masa din bucătărie. O sticlută de parfum pentru Lady Thorton și patru săpunuri noi-nouțe, mătăsoase și parfumate, câte unul pentru Lady Thorton, Susan, Ruth și pentru mine.

Spre surprinderea mea, chiar m-am bucurat mai mult să primesc un săpun fin, decât ciocolată. De obicei foloseam toți săpun de război, aspru și fără parfum. Mă mânca pielea de la el. Locuind cu Susan, mă obișnuisem cu băile zilnice și cu săpunul bun. Era ciudat, dacă te gândeai. Mama nu-și prea bătuse capul să ne țină curați.

Ruth s-a uitat lung la săpun de parcă se temea de el. Părea gata să plângă. M-am întrebat ce-o fi fost în mintea ei. N-o înțelegem deloc.

Lordul Thorton mă speria în continuare, era impresionant de înalt, dar acum vorbea cu mine de parcă mă cunoștea bine și de parcă mă plăcea.

— Pari să te descurci mai ușor, a zis. Chiar mai bine decât la Crăciun.

Mi-am dat seama că se referea la piciorul meu. Nu voiam să vorbească despre asta.

— Mulțumesc, am zis.

În partea cealaltă a camerei, Ruth se uita la noi plină de interes.

— Te mai doare? m-a întrebat Lordul Thorton.

— Nici vorbă, am zis, deși uneori mă mai durea.

— Bine, a zis el. Foarte bine.

— Ce-ai pățit la picior? m-a întrebat Ruth în aceeași seară, în timp ce urcam să mergem la culcare.

- Nimic, am răspuns.
- Susan a pomenit de-un picior strâmb, a spus Ruth.
- Știu, am zis și am închis ușa de la camera mea.

CAPITOLUL 25

Peste o săptămână a venit Maggie în vacanță. Am așteptat-o în gara din sat.

— Nu-mi vine să cred că tata a adus acasă o nemțoaică, a zis ea. Cum e?

— Nu-i așa ciudată cum mă așteptam. Sigur, poate se preface. Încearcă să ne păcălească și să ne simțim în siguranță, am zis eu, deși cu cât o cunoșteam mai bine pe Ruth, cu atât mi se părea mai obișnuită. Mama ta o urăște, am adăugat.

— Nu mă miră deloc, a încuviințat Maggie.

Maggie a rămas în mijlocul camerei noastre, cu mâinile în șolduri. Eu stăteam lângă ea. Cele două jumătăți ale camerei nu mai arătau la fel.

Scosesem cuvertura cu volane și pernele decorative de pe patul meu, plus dantela ca o perdea care înconjura patul până jos. Dădusem jos perdeaua de pe jumătatea mea de geam. Îmi aruncasem dicționarul printre cărțile lui Maggie, mutasem cutia cea prețioasă sub noptieră și trăsesem parțial covorul sub patul lui Maggie, ca să nu acopere deloc partea mea de podea.

— Mama a făcut asta? a întrebat Maggie.

— Da, am zis.

Ea a clătinat din cap, cu buzele strânse.

— Nu-mi vine să cred. Nu-i corect.

A apucat marginea covorului și a tras.

— Ajută-mă, a spus. Covorul trebuie să stea la mijloc. E pentru amândouă.

— Ba nu, am zis. E al tău.

— Nu fi caraghioasă. De parcă n-aș împărți cu tine tot ce am.

A potrivit covorul în mijlocul podelei.

— Credeam că avem două cuverturi dintr-astea, a zis ea. Iar perne știu sigur că avem două rânduri.

A deschis ușa șifonierului. Acolo erau înghesuite în spate, pe jos, restul de perne.

— Mama ta mi le-a pus pe pat. Dar mie nu mi-au plăcut, am zis.

Maggie s-a uitat la perne, apoi la mine.

— Aha, a zis. Nu-i nimic. Nu trebuie să le păstrezi. Credeam că mama n-a vrut să te lase să le folosești.

— Nu, am zis eu, simțindu-mă cam prost. Ea a vrut să împărțim totul. Numai că a venit și a aranjat lucrurile fără să mă întrebe.

Maggie a încuviințat.

— Știu. Așa face întotdeauna.

S-a așezat pe marginea patului.

— Tu cum vrei să facem? Eu mă gândesc că am putea folosi amândouă cuverturile. Ca să arate paturile la fel. Ca și cum am fi surori.

— *Surori?*

— De ce pari așa de îngrozită? s-a încruntat Maggie. Întotdeauna mi-am dorit o soră.

Eu nu mă gândisem niciodată cum ar fi fost să am o soră.

— Cuvertura nu mă deranjează, am zis, dacă stăm fără dantelele alea în jurul paturilor.

— Fără husele de praf? S-a făcut.

Maggie și cu mine am călărit împreună până în vârful dealului, în punctul nostru de observație. Era grozav să călăresc din nou împreună cu cineva.

— Mi-a fost dor de tine, am zis.

Maggie a dat aprobator din cap. S-a uitat la mare dintr-o parte în alta, ca de obicei, căutând spioni.

— Și mie mi-a fost dor de tine, a zis ea. Mi-e dor de tot. Școala-i mizerabilă în vreme de război. Aș da orice să fiu acasă. Trei fete au primit telegrame până acum, a continuat ea. Există o alee lungă care urcă din drum spre școală, se vede toată de la geamurile oricărei clase. De fiecare dată când intră pe alee băiatul de la telegraf, îl urmărim toate până ajunge la ușă. Stăm la ferestre și ne ținem răsuflarea, sperând să nu fie pentru noi mesajul.

Văzusem și eu în sat un băiat cu bicicletă care ducea mesaje telegrafice.

— Când a murit mama, eu am primit scrisoare, nu telegramă.

— Armata trimite telegrame, a zis Maggie. Uneori scrie în ele „rănit”, sau „dispărut în misiune”. Dar pe cele trei care au venit la noi la școală scria pe toate „mort”. Doi frați și un tată.

A tăcut o vreme.

— Ne uităm cum vine pe alee băiatul cu bicicleta, apoi directoarea cheamă pe cineva la ea și știm toate ce s-a întâmplat. Pur și simplu ne bucurăm că nu ne-a chemat pe noi. Nu suntem triste, mai degrabă ușurate. E oribil.

Jonathan nu-mi era frate, și tot îmi făceam griji pentru el. Nici nu-mi puteam imagina cum ar fi fost să mă gândesc la telegrame și la Jamie.

— Să primești o telegramă aici sau s-o primești la școală ar fi la fel de rău, am zis eu.

Maggie s-a întors spre mine. Ochii ei păreau negri pe fața înroșită de frig.

— Nu-i adevărat, a zis ea.

Când am ajuns acasă, pe Maggie o aștepta o scrisoare. Eu m-am uitat la ea cu îngrijorare, dar Maggie s-a luminat la față.

— E de la bunica! a zis ea. Din Scoția!

Ruth a apărut și ea. Pentru un scurt moment, i-a strălucit fața de bucurie. Dar expresia ei a redevenit cât ai clipi la fel serioasă ca de obicei, iar mie nici nu mi-ar fi venit să cred că arăta și altfel, dacă n-aș fi văzut-o.

— Ah, de la bunica ta, a zis ea. Nu a mea.

S-a întors și a urcat la etaj. Am auzit-o încuindu-se în camera ei.

Maggie râdea. A zis:

— Bunica a luat un grup de evacuați să stea la ea. O duzină de băieți. Spune că e mai rău decât atunci când erau mici tata și frații lui.

Bunica lui Maggie din Scoția era mama Lordului Thorton. Îmi explicase Maggie. Înainte de război, Maggie se ducea în vizită la bunica ei în fiecare vară și de Crăciun.

Bunicile păreau ceva plăcut. Dar așa păreau și mamele, iar a mea fusese îngrozitoare. Îmi era greu să-mi imaginez cum o fi fost bunica. Susan se interesase. Nimeni nu cunoștea vreun alt membru din familia mea și a lui Jamie.

La cină am întrebat-o pe Ruth:

— Aștepți o scrisoare de la bunica ta?

Ruth a ridicat din umeri.

— Mama spune că mai există speranță.
S-a aplecat deasupra farfuriei și n-a mai zis nimic.

CAPITOLUL 26

— Nu pot să rămân aici? a întrebat-o Maggie pe mama ei cu o zi înainte de data când trebuia să se întoarcă la școală. Ar face Susan lecții cu mine, la fel cum face cu Ada și cu Jamie.

— În niciun caz, a zis Lady Thorton. Nu-i putem pretinde așa ceva.

— Susan nu s-ar supăra, a zis Maggie. Ai putea-o plăti.

Ochii lui Lady Thorton au fulgerat.

— Nu cred.

— Ar fi corect.

— Nici nu se pune problema, a zis Lady Thorton. Ești mult mai în siguranță la școală. Mai că nu te-aș fi lăsat să vii nici de Crăciun.

Maggie a rămas cu gura căscată.

Asta ar fi fost îngrozitor.

Lady Thorton a sorbit din ceai.

— Ar fi fost prudent, a zis ea.

Am căutat cuvântul. „Prudent: a acționa cu sau a arăta grijă și preocupare pentru viitor.” I-am citit definiția lui Maggie.

— Te rog, lasă, a zis Maggie. Pur și simplu nu vrea să mă aibă pe cap. Viața ei e mai simplă atunci când sunt plecată.

M-a îmbrățișat.

— Ai tu grijă de ea, în locul meu.

— Să am eu grijă de mama ta?

Maggie a încuviințat.

— Trebuie să aibă cineva.

— Eu nu pot, am zis. N-aș ști cum. Și nu m-ar lăsa în veci!

În plus, nu puteam avea grijă decât de mine, de Jamie și de Susan. N-aveam loc în minte ca să mă preocup și de Lady Thorton.

— Doar stai cu ochii pe ea, atât vreau, a zis Maggie. Dacă observi ceva ciudat, scrie-mi.

Mă îndoiam că aș fi putut observa vreo ciudățenie nouă legată de Lady Thorton. Mie totul mi se părea ciudat la ea.

— Te rog, a zis Maggie.

Am încuviințat.

— O să încerc.

Fără Maggie, casa părea din nou pustie. Îmi lipsea sforăitul ei din patul vecin cu al meu. Îmi lipsea să am cu cine să călăresc.

I-am spus lui Fred despre Ruth. El a scuipat pe jos.

— Nu vrem nemți aici, a zis.

— Nu-i decât o fată, am spus eu. E mai tânără decât muncitoarele sezoniere.

Muncitoarele sezoniere lucrau pământul familiei Thorton în locul angajaților care se înrolaseră. Lui Fred nu-i plăceau.

— E evreică, am adăugat eu. Asta nu schimbă nimic?

Fred m-a privit pe sub sprâncene, dintr-o parte. După o pauză lungă, a încuviințat.

— Schimbă puțin.

Ruth iubea caii. Nu credeam că cineva care iubea caii ne putea face rău.

— Asta-i o aberație logică, a zis Susan când i-am spus. Hitler însuși ar putea iubi caii, din câte știm despre el.

„Aberație: concepție greșită, mai ales una bazată pe o argumentație eronată.”

— Deci iudaismul este și el o aberație?

Îmi adusesem dicționarul în camera de zi.

Lady Thorton a râs. N-am știut de ce.

— Sigur că nu, a zis Susan. Credințele religioase sunt complicate. Nu poți spune despre religia altcuiva că e greșită.

Nu înțelegeam de ce nu. Înțelegeam că era complicat.

— Nu există o credință bună și o credință greșită. Există doar moduri diferite de a gândi, a adăugat Susan.

— Eu cred că mama e în rai, a zis Jamie.

Se juca pe podea cu Bovril. Nu mă gândisem că ne asculta.

— Eu nu cred, am zis. Cred că s-a dus în iad.

Fred îmi spusese despre iad. Era opusul raiului, locul unde se duceau oamenii răi după ce mureau. În iad, sufletul mamei urma să ardă veșnic. Pentru totdeauna.

— Ada, nu știm asta, a zis Susan. Nu putem ști niciodată. Mama ta era în mod clar incapabilă.

— Ce înseamnă asta?

Susan a stat și s-a gândit.

— Rădăcina cuvântului vine de la *capabil*, adică în stare să facă ceva. Mama ta nu a fost în stare să aibă grijă de voi. N-a avut *capacitatea* s-o facă.

— Poate doar n-a vrut.

— Nu cred că vrea cineva să fie un om rău, a zis Susan. Și îmi place să cred că Dumnezeu se arată îndurător.

— Ce înseamnă *îndurător*?

Vorbeam furioasă. Eram furioasă.

— Să fii meu bun decât ar trebui, a spus Jamie.

Habar n-aveam de unde știa el asta. Susan a dat aprobator din cap.

— Da. *Îndurător* înseamnă să ai capacitatea și dreptul de a face rău cuiva, de a-l pedepsi, iar tu să alegi să n-o faci. Poate că Dumnezeu ar avea dreptul s-o pedepsească pe mama ta pentru felul în care s-a purtat cu tine. Dar poate că Dumnezeu alege să fie îndurător. Îmi place să sper asta.

Mă trăgeam de pielița de lângă unghii. Susan ura acest gest, când mă vedea.

— De ce? am întrebat eu.

Susan a oftat.

— Poate din cauză că mi-am dorit întotdeauna îndurare pentru mine. Sau poate pentru că așa mi se pare că ar fi mai bine. Ada, mama ta nu-ți mai poate face rău. N-o să-ți mai facă rău niciodată.

Ba putea, m-am gândit. Mama nu mă iubise niciodată și nu m-ar fi iubit. Asta îmi făcea rău pentru totdeauna.

Jamie mi l-a pus pe Bovril în brațe.

— Toată lumea iubește pe toată lumea, după ce ajunge în rai, a zis el.

Bovril a sărit jos. A mers țănoș, fluturând din coadă. Motanul acela trebuia să ajungă în rai, ca să mă iubească.

CAPITOLUL 27

Lady Thorton o ura pe Ruth, iar Ruth ne ura pe noi toți. N-o puteam condamna. La câteva zile după plecarea lui Maggie, în mijlocul altei mese tăcute și stânjenitoare, Ruth a luat o înghițitură de apă și pe urmă a râgâit. Mi-am dat seama că fusese un accident, nu o obrăznicie, dar Lady Thorton a dat ochii peste cap și a oftat de parcă nemții, care pe deasupra mai și râgâiau, erau de-a dreptul de neîndurat pentru ea.

— Hei, opriți-vă! am zis eu. Ruth nu se poate abține să nu râgâie, dar dumneavoastră v-ați putea abține să scoateți zgomotele astea nepoliticoase!

Lady Thorton a lăsat bărbia în piept, s-a uitat la mine pe sub sprâncene și m-a fulgerat cu privirea.

— Nu cred deloc că...

O izbitură bruscă a zgâlțâit masa. Am tresărit. Venea de la Susan – *Susan* – care ridicase farfuria și pe urmă o izbise tare.

— Ada are dreptate, a spus ea cu calm. Eleanor. Tu te poți abține să nu scoți zgomotele acelea. De asemeni, nu voi mai continua să fac pe arbitrul în casa asta. Nici să fiu singura bucătăreasă, nici slujnica. Nu vreau să trăiesc în mijlocul unui câmp de bătălie. Mi-ajunge răutatea războiului de-afară. Nu ne trebuie război și în casă.

Buzele lui Lady Thorton s-au transformat într-o dungă subțire, mânioasă.

— Mă străduiesc cât pot.

— Nu cred, a zis Susan. După ce a murit Becky, și eu am crezut că mă străduiam cât puteam. Pe urmă au apărut copiii și s-a dovedit că puteam mai mult. N-a fost ușor, dar am putut. Hai să facem o plimbare, i-a spus ea lui Lady Thorton și s-a ridicat în picioare. Tu și cu mine. Copii, când terminați de mâncat, sper să vă ocupați toți trei de treburile serii, calm și cooperant.

A apucat-o pe Lady Thorton de cot și a condus-o afară pe ușă.

Jamie, Ruth și cu mine ne-am uitat lung după ele.

— Frate! a zis Jamie.

După ce am terminat de mâncat, Ruth și-a strâns farfuria și a dat să urce la etaj.

— Nu, am zis eu. Ai auzit-o pe Susan. Vino să ne ajuti.

— Eu trebuie să învăț, nu să fac treabă în gospodărie, a pufnit Ruth.

— Eu le fac pe-amândouă, am zis.

— Asta pentru că tu locuiești aici, a spus Ruth.

Ruth locuia și ea acolo, din câte-mi dădeam seama.

— Speli vasele sau le ștergi? am întrebat-o. Jamie se duce după cărbuni.

Ruth s-a uitat la mine. A încrucișat brațele la piept. Le-am încrucișat și eu pe ale mele. În cele din urmă, Ruth și-a mutat privirea.

— Le șterg, a zis, și așa a făcut.

Susan și Lady Thorton s-au întors în timp ce eu făceam baie. Am coborât la parter în pijama și în halat.

— Sunteți gata pentru poveste? a întrebat Susan.

Jamie se făcuse covrig lângă ea. Lady Thorton stătea ca de obicei în fotoliul ei cu spătar larg și tricota un ciorap. Avea fața calmă, fără expresie.

Nu știam sigur ce să cred. Susan vorbea normal acum, dar la cină numai normal nu sunase. M-a cuprins neliniștea.

— Ți-a trecut furia? am întrebat-o.

— Da, iar tu i-ai supraviețuit. Ai scăpat neatinsă.

Poate.

— Măine, Ada, a zis Lady Thorton, tu și cu mine mergem la cumpărături. Împreună.

În dimineața următoare, Susan a făcut lecții cu noi, ca de obicei.

Lady Thorton a coborât târziu.

— Bună dimineața, Susan. Bună dimineața, copii. Ada. Jamie. Ruth.

A rostit cam înțepat numele lui Ruth, dar măcar nu l-a mârâit.

Ruth a ridicat ochii din manual.

— Bună dimineața, a zis ea.

— Ești gata, Ada?

Lady Thorton și-a pus mânușile.

În sat, femeile așezate la coadă la măcelărie au fost deosebit de politicoase cu Lady Thorton. N-au lăsat să

se vadă dacă le surprindea faptul că făcea cumpărături împreună cu mine. Am stat o oră; când am ajuns în faţă nu mai rămăseseră decât ciolane de vită şi o bucată jerpelită de ficat.

— Îmi pare rău, a zis măcelarul ştergându-şi mâinile de şorţul cenuşiu. Asta-i tot ce am.

Lady Thorton s-a uitat în vitrină, apoi la mine.

— Ştii să găteşti ficat?

Am clătinat din cap.

— Susan ştie.

Mie nu-mi plăcea ficatul. Mi se părea că are gust de noroi.

Lady Thorton s-a strâmbat.

— I-am spus că tu şi cu mine vom pregăti cina pentru diseară.

— Ştiu să gătesc ciolane, am zis.

Ea a ridicat din sprâncene.

— Serios?

S-a înfiorat.

— Nu m-am gândit niciodată că oamenii chiar mănâncă oasele astea.

— Ciolane de-un şiling, vă rog, i-am spus măcelarului.

— Le vrei tăiate, cum le ia mama ta?

— Susan nu-i mama mea.

— Bine, a zis el. Le vrei tăiate, cum le ia ea?

Lady Thorton părea amuzată. Eu am încuviinţat demn spre măcelar.

— Da, vă rog.

Acasă, Lady Thorton m-a urmărit cum am rumenit ciolanele în resturi de untură. Ea a tocat morcovii, iar eu am tocat ţelina şi o bucată de ceapă. Pe urmă am pus ciolanele într-o oală cu apă, am adăugat legumele tăiate, sare, piper, nişte verdeţuri şi altele, am acoperit toată harababura şi am băgat oala la cuptor, la foc mic.

— Asta-i tot? a întrebat Lady Thorton.

— Durează două ore până-s gata, am zis. Mai târziu mai punem la cuptor câţiva cartofi şi nişte mere, poate.

În vreme de război nu trebuia să foloseşti cuptorul pentru un singur fel de mâncare. Ardeai gazul degeaba.

Am găsit restul lucrurilor care puteau fi coapte și le-am băgat în cuptor.

— Ce mai avem de făcut? a întrebat Lady Thorton.

— Eu mă duc să-l ajut pe Fred la grajd.

Nu mi-o imaginam pe Lady Thorton la coada furcii. Nu mi-o imaginam în nicio parte a furcii, de fapt.

Se pare că nici ea.

— Eu vreau să termin niște hârtii pentru OFV, a zis ea. Putem pleca și să lăsăm mâncarea în cuptor?

Am dat din cap că da.

— Nu-i așa de greu, a zis ea, cu un zâmbet larg.

Știam că nu era veselă cu adevărat. Știam că se prefăce. Dar îmi plăcea mai mult când era dispusă să se prefacă.

Tocmai îmi puneam haina, când Ruth a apărut de afară.

— Unde te duci?

— La grajduri. Pentru treburile zilnice.

— Pot să vin și eu?

M-am uitat la Lady Thorton. Ea a țuguat buzele. Am clătinat din cap.

— Nu.

Ciolanele sunt cam cea meu ieftină carne de vită cu puțință, dar dacă le gătești cum trebuie, sunt gustoase. Când m-am întors de la munca la grajduri, casa mirosea delicios și plăcut. Am luat terciul de ovăz rămas de dimineață, l-am făcut cocoloașe și le-am pus în sosul de la carne. S-au transformat într-un fel de găluști, exact așa cum speram. Când tocmai terminam, a intrat Lady Thorton.

— De ce nu m-ai anunțat că te-ai întors? a întrebat ea. Te-aș fi ajutat și eu.

Nici nu-mi trecuse prin minte. Nu eram obișnuită ca Lady Thorton să ajute la bucătărie.

— N-am fost învățată niciodată să gătesc, a zis, ca și cum s-ar fi scuzat. Când am crescut eu, înainte de primul război, se presupunea că fetele din clasa mea socială își vor angaja bucătăreasă.

N-am răspuns. Trebuia să-mi pară rău pentru ea? Înainte de război, nu m-ar fi angajat nici măcar ca ajutor la bucătărie. Pe mine sau pe oricare altă fată ca

mine, crescută în mahalalele Londrei. Am început să scot cartofii din cuptor, pe rând, protejându-mi mâinile cu un șervet.

— Bănuiesc că tu ai crescut mâncând des ciolane, a zis.

— Noi nu ne permiteam niciodată ciolan de vită, am spus eu. Aveam noroc dacă primeam șuncă o dată pe săptămână.

— Nu glumesc, Ada, a zis tăios Lady Thorton.

M-am îndreptat și am privit-o în ochi.

— Nici eu n-am glumit.

A părut mai jenată ca oricând. După o tăcere lungă, a zis:

— Era valabil și pentru vecinii tăi?

Am ridicat din umeri.

— Poate. Probabil. Cei mai mulți aveau tați care lucrau, dar majoritatea lor aveau multe guri de hrănit. Jamie nu era mai slăbănog decât ceilalți copii de vârsta lui.

Mai murdar, poate, dar nu mai slab.

Am tăiat cartofii și i-am aranjat pe farfurii. Lady Thorton a pus cu lingura tocată de ciolan peste cartofii aburinzi.

— Dar tu? m-a întrebat ea. Ție ți-a fost mai rău decât lui Jamie?

Chiar și acum îmi venea să-mi trimit mintea la plimbare, dacă mă gândeam la vremea aceea.

— Stăteam într-o singură cameră, am zis. Nu ieșeam niciodată din ea.

Lady Thorton s-a oprit, lăsând să-i picure zeamă din lingură.

— Mi-a povestit Susan cândva, a zis ea. N-am crezut-o.

Susan credea întotdeauna tot ce-i spuneam despre mama.

— N-am crezut niciodată că o mamă poate fi așa, a zis Lady Thorton. Rece, da. Am cunoscut mame lipsite de afecțiune. Și mama mea era destul de distantă. Dar nu rea. Ce descrii tu e răutate pură.

— Susan spune că a fost incapabilă, am zis.

Lady Thorton a încuviințat din cap.

— Foarte incapabilă.

În seara aceea, în timp ce mâncam ciolan de vită, Lady Thorton a întrebat-o cât se poate de civilizat pe Ruth cum progresa cu studiul. Ruth a înghițit un nod și i-a răspuns la fel de civilizat. Mai târziu, spălând vasele, am auzit-o pe Susan mulțumindu-i lui Lady Thorton pentru masă.

— Nu-mi mulțumi mie, a zis Lady Thorton. Încep să descopăr cât de multe lucruri există despre care nici măcar nu-mi dădeam seama că nu le știu.

CAPITOLUL 28

Lady Thorton se străduia mai mult, dar nu se dezghețase de tot. Nu mai deschidea corespondența lui Ruth, dar o întreba întotdeauna de la cine primea scrisorile. Dacă ar fi știut germană, ar fi insistat să le citească.

— Sunt toate de la mama sau de la tata, i-a spus Ruth. Ale mamei au fost deja verificate de cenzură. V-am mai zis. Nu trebuie să vă fie frică.

— Sunt doar prevăzătoare, a zis Lady Thorton. Evident că nu mi-e frică.

Ruth m-a privit cu coada ochiului. Am rânjit. Evident că lui Lady Thorton îi era frică.

Era normal să fii prudent cu nemții. Pe de altă parte, dacă Ruth chiar ar fi avut de gând să ne omoare în somn, cred că deja ar fi făcut-o până atunci.

O săptămână mai târziu, Ruth și cu mine învățam la masă și a bătut cineva la ușă. S-a dus Ruth să răspundă.

— Salut! a zis o voce pe care am recunoscut-o.

Am sărit de pe scaun.

— *Jonathan!*

— Ada!

Era Jonathan, slab și înalt, în uniformă Forțelor Aeriene și cu geaca de piele de pilot. A zâmbit larg.

— Mama mea e acasă?

Lady Thorton a coborât până la jumătatea scării. L-a văzut pe Jonathan, a țipat și a fugit spre el. Fusesse un țipăt *de fericire*; nu mai auzisem până atunci așa ceva.

Jonathan a ridicat-o în brațe și a învărtit-o.

— Iartă-mă că nu te-am anunțat, a zis el. Am primit permisia în ultimul moment.

Lady Thorton s-a desprins de el, radioasă.

— Vai! Ce bine că te văd! Sunt atât de bucuroasă!

— Ea e Ruth, am zis eu.

Jonathan i-a întins mâna.

— Am auzit de tine, a spus el.

Ruth s-a strâmbat și a săgetat-o cu privirea pe Lady Thorton, dar Jonathan a continuat:

— Tata zice că ești strălucită la matematică.

Ruth a zâmbit. Nu zâmbea aproape niciodată. Strălucită? Nu mă gândisem că era strălucită.

— Cred că ești mort de foame, i-a spus Lady Thorton lui Jonathan. Hai să mănânci ceva.

L-a condus în bucătărie și a pus de ceai. A început să cotrobăie prin dulap.

— Unde ascunde Susan ouăle alea?

Jamie căpătase în sfârșit două găini pe care le chema Penelope și Persnickety. Se ouau în fiecare zi. Era nemaipomenit să avem din nou atâtea ouă.

Lady Thorton a scos capul pe ușa din spate.

— Jamie! Vino înapoi.

Susan era în sat, ocupată cu activitățile Organizației Femeilor Voluntare. Nu urma să se întoarcă decât la ora ceaiului.

Jamie a dat fuga, plin de noroi. L-a văzut pe Jonathan, s-a îndreptat și l-a salutat.

Jonathan l-a salutat și el.

— Pe loc repaus, a zis.

— Da, să trăiți!

— Jamie, avem nevoie de ceva bun de mâncare.

— V-am mai spus că nu-mi mâncați găinile, a zis Jamie.

— Nici vorbă, a spus Lady Thorton. Mă gândeam la o omletă. Ce s-a întâmplat cu ouăle strânse până acum?

Jamie a ridicat din umeri.

— Le păstrează Susan, am zis eu.

Le ferea de Lady Thorton. Îmi spusese că voia să le păstreze în gelatină, ca să avem o rezervă, în caz că dădea iama vreo vulpe în găini sau cumpăra din nou Lady Thorton cotlete de miel.

Lady Thorton a râs.

— N-o să se supere dacă-i pregătim un festin lui Jonathan.

Eu nu eram sigură, dar am adus ouăle din ascunzătoarea lor. Erau opt. Lady Thorton a aruncat într-o tigaie rația de unt pe-o săptămână și a făcut o ditamai omleta din toate cele opt ouă.

Din. Absolut. Toate.

Susan urma să se învinețească.

Pe de altă parte, omleta mirosea delicios.

— Stați jos, a zis Lady Thorton. Stați jos cu toții.

— Mă duc să învăț la mine-n cameră, a spus Ruth.

— Stai și mănâncă, a zis Jonathan. Nu-ți place omleta?

Ea a șovăit.

— Nu vreau să-ți mănânc mâncarea.

El a zâmbit.

— Sunt cât se poate de sigur că eu o mănânc pe-a voastră.

Ruth i-a îngăduit lui Lady Thorton să-i pună o porție mică de omletă. Jamie și cu mine am primit tot porții mici. Lady Thorton nu și-a pus deloc, ceea ce i-a lăsat lui Jonathan aproape jumătate de omletă. A hăpăit-o din șase înghițituri. Noi l-am urmărit. Era mai slab decât la Crăciun, cu fața ascuțită și trăsături tăioase.

— Poate reușim să facem o prăjitură pentru ceai, a zis Lady Thorton.

Ruth și cu mine ne-am uitat una la alta. Se ducea și rația de zahăr. Urma să ne mănâcăm o lună întreagă terciul de ovăz numai cu sare.

Jonathan s-a șters la gură cu șervetul.

— Am adus ceva bun.

A băgat mâna în buzunarul hainei și a scos un obiect pe care l-a pus pe masă. Era subțire, lung și neted, galben și cu mici puncte maro.

— Jonathan! a zis mama lui.

— De unde ai luat-o? a întrebat Ruth, părând emoționată.

— Ce-i asta? a întrebat Jamie.

A ridicat obiectul cu grijă și mi l-a dat mie. Nici eu nu știam ce era. La pipăit se simțea ferm, dar și cumva moale. L-am pus înapoi pe masă.

— Nu vreau să știu de unde o ai, a zis Lady Thorton. De pe piața neagră, fără îndoială. Nici nu vreau să aud.

— Nu, a zis Jonathan. Fructele nu sunt raționalizate.

— Asta-i un fruct? am întrebat eu.

Se numea banană. Lady Thorton n-avusese nicio problemă să folosească toate ouăle din casă, dar la banană nu se lăcomea.

— O păstrăm pentru ceai, când vom fi toți acasă, a zis ea. N-o tai până nu se întoarce Susan.

Ne-am dus în camera de zi. Eu am ațâțat focul. Lady Thorton se agita pe lângă Jonathan, îl mângâia pe păr și

îl întreba dacă mai voia ceai.

— Oprește-te, a zis el. Sunt bine.

Nu arăta bine. Arăta mort de oboseală. Când nu se mișca, fața lui se încorda și căpăta riduri de îngrijorare. Chiar și când îi zâmbea lui Jamie, nu-i zâmbeau și ochii.

Jonathan și-a scos eșarfa verde cu maro de la gât.

— Ia uită-te la asta, a zis el, scuturând-o în fața lui Jamie. E făcută dintr-o bucată de parașută de camuflaj.

— Uau!

Jamie a apucat eșarfa de colțuri și a fugit prin cameră, fluturând-o. A luat un avion de-al lui de tablă și l-a legat de marginile eșarfei.

— O s-o strice, am zis eu.

Jonathan a clătinat din cap.

— N-are cum.

Pe urmă s-a întors spre Ruth.

— Spune-mi cum a fost în Germania.

Ea a ridicat din umeri.

— Am plecat acum aproape doi ani.

— Aha, a zis el. Și ce te-a făcut să pleci?

S-a aplecat spre ea. Părea interesat cu adevărat, nu încerca doar să fie politicos.

— Suntem evrei, a zis ea.

— Da. Mi-a spus tata.

— Tatăl meu era profesor universitar la Dresda. De statistică. Și-a pierdut serviciul din cauză că Hitler a hotărât că profesorii evrei nu mai pot preda la universitate.

Jonathan a încuviințat din cap, de parcă asta era răspunsul pe care îl aștepta.

— Și cât de rău a devenit pe urmă?

Vocea lui Ruth a rămas egală, lipsită de emoție.

— Evreii n-au mai putut vota. N-am mai fost considerați cetățeni germani. N-am mai avut voie să mergem în parcuri, în restaurante sau la bazinele publice de înot. N-am mai avut voie să mergem pe bicicletă, să ne ducem la film sau la concert, să mergem la plajă. Un grup de oameni ne-a ars sinagoga până în temelii. Eu am fost exmatriculată de la școală.

— Ai făcut ceva rău? am întrebat-o eu.

— Sunt evreică, a răspuns Ruth. Copiii evrei n-au mai avut voie să meargă la școală.

— Numai pentru că voi nu credeți că Iisus este Dumnezeu?

— N-are nicio legătură cu religia mea, a zis Ruth. N-are nicio legătură cu ce cred eu personal, cu faptul că practic sau nu iudaismul. După părerea lui Hitler, dacă bunicii mei s-au născut evrei, eu sunt evreică. Dacă bunicii mei s-ar fi convertit la creștinism chiar din ziua în care s-au născut, iar părinții mei și cu mine am fi fost crescuți în credința că Iisus este Dumnezeu, tot evreică aș fi, după Hitler. Nu-i vorba despre religie. E vorba despre rasă. Hitler îi consideră pe evrei o rasă aparte.

Lady Thorton se uita lung la propriile mâini. Oare ea știuse toate aceste lucruri?

— Deci nu-i deloc vorba despre Dumnezeul tău, am zis eu.

— Vorbim despre același Dumnezeu, a zis Ruth. Creștinii cred și ei în Vechiul Testament.

— Hristos însuși a fost evreu, a zis Jonathan.

— Jonathan! a zis Lady Thorton.

— Poftim? Asta-i realitatea, a zis Jonathan.

După o vreme, a adăugat:

— Unul dintre cei mai buni camarazi ai mei de zbor e evreu. A crescut în Liverpool. Are o parte din familie în Polonia și e îngrijorat. Mă bucur că familia ta a reușit să fugă, i-a spus el apoi lui Ruth.

— Am căutat luni în șir o țară care să ne primească, a zis Ruth. America nu ne-a vrut. Franța nu ne-a vrut. În cele din urmă, Anglia ne-a acceptat. Dar apoi n-am avut voie să ne vindem casa. A trebuit să renunțăm la toți banii și la tot ce aveam.

A înghițit un nod. Îi tremura vocea.

— A trebuit s-o părăsim pe bunica.

CAPITOLUL 29

— Sunt sigură că-i bine, a zis Lady Thorton. Nici măcar naziștii nu i-ar face rău unei femei în vârstă.

— N-am mai primit nicio veste de la ea, a zis Ruth. În aproape doi ani, nicio scrisoare. Mama e bolnavă de îngrijorare.

— Sunt sigură că nu i s-a întâmplat nimic, a zis Lady Thorton.

Lui Ruth i-au strălucit ochii.

— Chiar nu înțelegeți nimic? Sau preferați să nu înțelegeți.

S-a ridicat în picioare.

— Vă rog să mă scuzați. Mă duc sus să-mi fac temele.

M-am uitat după ea. De cealaltă parte a camerei, Jamie făcea ca avionul. Jonathan s-a uitat la mama lui și a ridicat din sprâncene.

— Cum poate spune așa ceva? a întrebat Lady Thorton. Când tu – fiul meu, unicul meu fiu – îți riști viața în fiecare zi? Când guvernul mi-a rechiziționat casa, când satul nostru a fost bombardat, când trebuie să stăm zilnic la cozi și ne lipsesc toate?

Jonathan și-a lipit vârfurile degetelor cu atâta forță, încât i s-a albit pielea.

— Noi n-am avut de îndurat niciodată ce-a îndurat ea, a zis el. Tu ți-ai împrumutat casa temporar, n-ai pierdut-o. Niciunul dintre noi nu înțelege ce simte.

Jamie a ridicat privirea.

— Poți s-o salvezi pe bunica lui Ruth? l-a întrebat el pe Jonathan. Poți să te duci după ea cu avionul?

— Cu un Spitfire, nu, a răspuns Jonathan. Mă tem că vom avea nevoie de infanterie pentru asta.

— Dar o să te duci? a întrebat Jamie.

— Vom încerca, cu siguranță, a răspuns Jonathan.

Susan nu s-a înfuriat din cauza ouălor. Nu s-a înfuriat nici măcar din cauza untului.

— Sigur că trebuia să sărbătoriți! a zis ea.

L-a îmbrățișat pe Jonathan de parcă era încântată să-l vadă, de parcă era cineva foarte important pentru ea.

Poate chiar era.

— Mă gândeam să facem, poate, un chec? a propus Lady Thorton.

— Mmm, da, am putea face unul mic, a zis Susan. Jamie, nu mai sta pe capul lui Jonathan. Dă fuga la Fred sau la familia Elliston și vezi dacă nu ne pot împrumuta un ou. Spune-le că îl dăm înapoi. Și invită-i pe toți la ceai. Spune-le că avem o banană.

Banana a fost decojită de coaja groasă. Înăuntru era un fruct lung, subțire, de culoare crem. Era moale ca budinca și nu avea sâmburi sau semințe – îl puteai tăia ca pe o bucată de unt cald. Susan a tăiat felii banana de la Jonathan și le-a aranjat pe o farfurie. Jamie a făcut ochii mari, când a gustat.

— Îmi place banana! a zis el.

Eu nu eram sigură. Susan mi-a văzut fața și a râs.

— Ada se gândește: „E ceva foarte diferit”, a spus ea.

Avea dreptate, așa mă gândeam.

— Cum e să zbori? l-a întrebat Jamie pe Jonathan.

Își tot trăsese scaunul până când aproape se sprijinea de Jonathan. Purta eșarfa lui Jonathan; Jonathan îi arătase cum s-o lege la gât ca un pilot.

— Extraordinar, a zis Jonathan. Te simți liber. Poți să urci, să cobori, să mergi într-o parte sau în alta – în orice direcție vrei. Oceanul se vede ca o întindere fără sfârșit de albastru sclipitor.

M-am întors spre el.

— Așa arată și din turla clopotniței.

Jonathan a încuviințat.

— Ți-e frică, atunci când zbori? l-am întrebat.

Poate n-ar fi trebuit să spun asta. Fața lui a devenit rezervată.

— Nu mi-e frică pentru că zbor, a zis el în cele din urmă. Să spunem că-i de-ajuns acest răspuns.

Jamie s-a rezeamat de el.

— Toată lumea trage în tine, a spus el.

— Da, a zis Jonathan. Tragem toți unii în alții.

După ce am făcut baie, am venit toți la parter să ascultăm știrile la radio. Jonathan aproape că adormise în fotoliul mamei lui. A tresărit când m-a văzut.

— Aaa! a zis el. Ada, am promis că te duc să călărești.

— Împreună cu Maggie, iar ea nu-i aici, am zis eu.

— Am promis, totuși, și nu-mi place să ratez ocazia. Poate mâine, dis-de-dimineată? Dar trebuie să prind trenul înainte de nouă.

Cu ora de iarnă din timpul războiului, până la șapte nici nu începea să se lumineze.

— Mergem data viitoare, am zis. Poate că atunci va fi și Maggie acasă.

A părut ușurat.

— Nu ești dezamăgită?

Eram dezamăgită că nu călăream, dar eram bucuroasă că își amintise de promisiune. În plus, arăta foarte obosit.

— Nu-i nimic, am zis.

În dimineata următoare ploua. Penelope și Persnickety au mai făcut două ouă, iar Susan i le-a prăjit lui Jonathan pentru micul dejun în tigaia încă unsă de unt de la omleta de cu o zi înainte. Noi toți ceilalți am mâncat pâine prăjită cu vagi urme de gem.

Jonathan părea încă și mai obosit decât cu o zi în urmă. M-am gândit ce însemna să fii pilot, să te duci și să încerci să omori nemți.

Să omori oameni ca Ruth.

Numai că Ruth fusese dată afară din Germania. O dăduse afară Hitler.

Dacă piloții noștri n-ar fi câștigat Bătălia Angliei, Hitler și armata germană ar fi invadat Anglia cu siguranță. Așa spunea toată lumea, chiar și Winston Churchill. Eram foarte sigură că Winston Churchill nu mințea.

Războiul era la fel de complicat ca religia, dacă stăteai să te gândești.

Jonathan mi-a strâns mâna de rămas-bun.

— Data viitoare chiar mergem să călărim, a zis el. N-o să uit.

Am dat aprobator din cap.

— Să ai grijă de tine, am spus.

El a zâmbit trist.

— Nu-mi pot permite. Suntem în război, îți amintești?

CAPITOLUL 30

Programul de pază contra incendiilor făcea să ne vină rândul cam o dată la două sau trei săptămâni – prea des ca să pot uita cât era de înspăimântător, dar nu destul de des cât să mă obișnuiesc.

La prima programare de după vizita lui Jonathan am primit schimbul de la miezul nopții – între miezul nopții și ora două – iar de data asta făceam pereche cu Susan. Evident că o preferam pe Susan lui Lady Thorton sau oricărei alte necunoscute, dar în același timp mă temeam să merg cu ea.

Susan m-a trezit după ce-am dormit câteva ore. Ne-am înfofolit și am pornit spre sat prin bezna cea mai adâncă și printr-un aer atât de rece, de zici că respirai cuțite.

— Nu se va întâmpla nimic în noaptea asta, a zis unul dintre bărbații pe care i-am înlocuit. E lună nouă. Prea întuneric ca să poți zbura.

Nimic în afară de faptul că stăteam expuse în mijlocul cerului. Urcarea în turlă a fost cea mai grea de până atunci. În lăcașul scării nu puteam vedea nimic, nici pe Susan, care era chiar în fața mea. Aerul înghețat făcea să-mi tremure măruntaiele, iar senzația semăna cu frica. Respiram greu. Îmi era greu și să rămân prezentă în mintea mea. Când am ieșit în vârful clopotniței, mă simțeam amorțită și pe dinăuntru, și pe dinafară.

M-am ținut bine de zid și m-am uitat la picioare, cu inima bubuindu-mi în urechi.

Lângă mine, Susan a ridicat fața spre cer.

— *Vai!* a zis ea.

M-am uitat în sus. Mi s-a tăiat și mie răsuflarea. Cerul era presărat de mii de stele – mai mult de-atât: zeci, sute de mii. Mii de mii. Mai multe stele decât văzusem eu vreodată, atât de multe încât alcătuiau o dungă lată de lumină prin mijlocul cerului. M-am uitat la ele lung de tot. De când locuiam cu Susan, văzusem stele de o mulțime de ori. Nu arătaseră niciodată așa.

— Ce noapte senină, a zis Susan. Fără nori, fără lună și, evident, cu camuflaj.

Îmi simțeam fața mai caldă sub lumina stelelor, chiar dacă răsuflarea-mi îngheța într-un nor alb.

— Aș vrea să fi avut hârtie, am zis. Aș fi desenat o hartă a stelelor.

— Oamenii au făcut asta deja, mi-a răspuns Susan. Se numesc diagrame stelare. Constelații. Uită-te după cele mai strălucitoare dintre stele. Uite-o pe cea de colo, și de colo, și de colo, și pe alea – vezi cum desenează un pătrat și pe urmă o linie frântă? Acela e Carul Mare.

M-am uitat, dar n-am înțeles ce voia să spună. Erau prea multe stele ca să mă pot concentra doar asupra câtorva.

— Ce-i acela car?

Susan s-a uitat la mine. A zâmbit.

— Un mijloc de transport tras de animale.

A încercat să-mi arate și alte forme: un arcaș, doi frați gemeni.

— Și Dragonul, adică balaurul, a zis ea.

Un balaur la marginea hărții cerului.

— E un balaur adevărat sau unul din povești? am întrebat.

Susan m-a luat pe după umeri.

— Toți balaurii sunt din povești, a zis ea.

Uitasem să-mi fie frică până când m-am împiedicat de o lespede mai groasă și m-am rezemat de zidul parapetului. Frica s-a întors atunci atât de rapid, încât aproape că am vomat.

Susan m-a tras înapoi de lângă parapet.

— Tremuri, a zis ea.

Tremuram. Nu mă puteam opri.

— Ce anume din toate aceste lucruri te sperie atât de tare? a întrebat ea.

— Nu știu.

M-am uitat din nou în sus. Susan nu se temea.

— Stelele sunt nemaipomenite.

Pe geamul din apartamentul mamei nu văzusem niciodată stele. Nici nu te puteai uita în sus pe geamul mamei, sau cel puțin eu nu mă uitasem niciodată.

— Nu-i nevoie să faci treaba asta, a zis Susan încet. Poți ajuta altfel efortul de război.

De asta mă temeam să fiu în schimb cu ea.

Am clătinat din cap. Consideram că fac un târg: frica mea, în schimbul siguranței lui Jamie. În schimbul siguranței mele, a lui Jamie și-a lui Susan.

— Ești sigură? a întrebat Susan.

— Nu încerca să mă oprești.

— Nu voi încerca, a zis ea, dar numai pentru că nu cred că ești în pericol aici, sus, sau nu mai în pericol decât oriunde în altă parte. Dar gândește-te la un lucru. Nu trebuie să te simți în siguranță ca să fii în siguranță.

Am bănuț că avea dreptate. Nu mă simțisem niciodată în siguranță, de unde să fi știut?

Peste câteva zile, în mijlocul după-amiezii, am bătut la ușa lui Ruth.

— Am treabă! a strigat ea.

De când ne spusese despre bunica ei, se izolase și mai mult.

Pe urmă a scos capul pe ușă.

— Am primit vreo scrisoare? a întrebat.

— Nu, am zis.

A vrut să închidă ușa din nou, dar am oprit-o cu piciorul.

— Povestește-mi despre bunica ta, am zis.

Ea a mijit ochii.

— De ce?

— Vreau să aflu mai multe despre bunici, am zis eu. Par drăguțe. Eu n-am bunică.

— Dar ai avut.

— Nu vreuna pe care s-o cunosc.

Ruth a oftat. A mai deschis ușa puțin. Eu m-am strecurat înăuntru.

— E frig la tine în cameră, am zis.

— În toată țara asta-i frig.

S-a așezat la birou și a luat un creion.

— Lucrez.

— Ai fotografii cu bunica ta? Sau cu cineva din familie?

— Nu te privește, a zis Ruth.

— Nu sunt dușmanul tău, am spus.

M-a privit tăcută.

— Nu sunt, am repetat.

— Dar eu sunt nemțoaică, a zis ea. Sunt dușmanul *vostru*. Mai ții minte?

— Tu îl urăști pe Hitler mai mult decât mine.

Ruth a încuviințat.

— E foarte adevărat. Dar tot nu-ți povestesc despre bunica.

Am așteptat. După o vreme, Ruth a vorbit din nou, cu ochii la birou:

— Dacă încep să spun ce am pe suflet, a zis ea, dacă stau de vorbă cu tine, dacă scot fotografii, mă prăbușesc. N-o să mai pot suporta să trăiesc aici. N-o să mai pot învăța ce trebuie să învăț ca să-mi ajut familia. Dacă îmi dau drumul, nu mă mai pot opri.

Vorbise cu o voce absolut liniștită și echilibrată.

— Știu ce simți, am zis.

— M-am gândit eu că știi, a zis ea. Acum, pleacă.

CAPITOLUL 31

Frigul mușcase pentru ultima oară. Pe urmă a venit primăvara cu verdele ei, iar în țarcul din grădina din spate a venit să stea cu noi o scroafă albă enormă. Susan și Lady Thorton au botezat-o doamna Rochester. Peste câteva luni urma să fete, adică să facă pui, iar puii ei urmau să fie porci comunitari.

Porcii comunitari erau o treabă de război. Oamenii se grupau într-o comunitate care aduna laolaltă resturile rămase de la gătit ca să hrănească un purceluș. Când porcul creștea și era tăiat, toți cei din grup împărțeau carnea între ei. Un astfel de grup transforma resturile pe care nu le mai putea mânca nimeni în cotlete și șuncă. În magazine aproape că nu se mai găsea deloc carne de porc.

În fiecare zi, doamna Elliston, soția unui bărbat care lucra pe moșia familiei Thorton, aduna într-o găleată cojile de cartofi, zgârciurile și alte resturi. Fred le adăuga și el pe ale lui, iar eu căram găleata acasă de la grajduri. Susan puneă și resturile noastre, apoi fierbea amestecul urât mirositor și îl transforma în lături pentru doamna Rochester. Însemna multă treabă.

Jamie o iubea pe doamna Rochester. O hrănea, îi ducea apă, curăța bălegarul, îi presăra așternut din paie proaspete, o scărpină pe spate cu un băț și îi cânta, din câte știam. Eu mă feream de ea cât mai mult cu putință. Lui Ruth, pe de altă parte, îi plăcea.

— E o purcică foarte prietenoasă, spunea Ruth.

Mutase în grădina din spate o măsuță și un scaun vechi de bucătărie. Învăța acolo, într-un petic de soare de lângă țarcul porcului, cu Bovril în brațe și găinile ciugulind iarbă la picioarele ei.

— Aveați porci în Germania? am întrebat-o.

— Evident că nu. Evreii nu mănâncă așa ceva.

— Ca animale de companie, am zis eu. Nu ca să-i mâncați.

Ea a ridicat privirea.

— Nu țin nimeni porci ca animale de companie. Am avut cai și un câine. Atât.

— Câți cai?

— Trei. Câte unul pentru fiecare – tata, mama și cu mine.

L-a scărpinat pe Bovril între urechi. Motanul a început s-o gherăie pe picior. Ei nu i-a păsat.

— Când eram foarte mică, am avut un ponei gri pe care îl chema *Schneeflocke*. Fulg de zăpadă. După ce am crescut, l-am dat unor veri mai mici.

— Ce înseamnă veri?

M-am întins după Penelope. Găina a șters-o imediat.

— Copiii fratelui mamei sau al tatei, a zis Ruth. Dacă vei avea cândva un copil, iar Jamie va avea și el unul, copiii voștri vor fi veri.

Mă irita că Ruth știa cuvinte englezești pe care eu nu le știam. I-am spus.

— Am început să învăț engleză la școală, mi-a răspuns ea. Ce nu știam, am învățat repede în lagăr. M-am străduit. Mi-am dat seama că trebuie să vorbesc fluent, dacă voiam să merg la universitate.

— De ce ții la treaba cu universitatea?

— Vreau să fiu ca tata, a zis Ruth.

Tatăl meu lucrase la docuri. Toți tații din locul în care crescusem lucrau acolo.

— Unde sunt verii tăi acum?

— Pui o mulțime de întrebări, a zis Ruth.

Eu n-am răspuns. Ea a oftat.

— Au rămas în Germania. Tatăl mamei mele și fratele ei au fost amândoi cavaleriști în armata germană. Unchiul meu a luptat pentru Germania în timpul Primului Război Mondial. Așa că el se simte în siguranță în Germania, chiar dacă e război. Crede că nemții vor respecta faptul că și-a servit patria.

— Luptă împotriva noastră?

— Nu luptă împotriva nimănui. E prea bătrân să mai lupte.

— Dar înainte a luptat?

— Da, a răspuns Ruth. E un bun german. Nu-l poți învinui.

Ba cum să nu pot! Nemții erau dușmanul. De fiecare dată când uitam, îmi amintea Ruth.

Ea a clătinat din cap.

— Știu că e foarte greu acum să primești corespondență din Germania.

- Tot nicio veste de la bunica ta?
— Nimic, de la nimeni din familie.

Maggie a venit acasă pentru cele două săptămâni de vacanță din preajma Paștelui. În prima noapte am stat treze până târziu, la noi în cameră.

— Îmi fac griji pentru Jonathan, îmi fac griji pentru mama, sunt singură și vreau acasă. Tu ești aici. Nu-i drept.

Îmi vorbea în șoaptă peste intervalul dintre paturile noastre. Nu pusesem camuflajul și pe fereastră intra lumina lunii.

— Urăsc din suflet școala. Înainte n-o uram, dar acum, da.

I-am povestit lui Maggie despre bunica lui Ruth.

— Jamie și cu mine trebuie să avem și noi o bunică, am zis.

— Sigur că da, a zis Maggie. Chiar două.

M-a trecut un fior. Poate că bunicile mele fuseseră la fel de rele ca mama. Poate aveam noroc că nu le țineam minte.

— Păcat că n-ai nimic din casa de la Londra, a zis Maggie. Mama ta trebuie să fi lăsat ceva în urmă.

Maggie mă iubea, dar n-avea cum să înțeleagă niciodată cum trăisem eu la Londra, cu mama. Numai Stephen White și Jamie știuseră. De Stephen nu mai aflasem nimic, iar Jamie speram să fi uitat.

— Familia mea n-a avut nimic, am zis. Fotografii, cărți sau ceva asemănător.

Am scos de sub pături piciorul drept.

— Am cicatricea asta. Așa îmi amintesc de mama.

— Cicatricea aceea o ai de la Susan. Nu de la mama ta. Și e o cicatrice bună.

— Presupun.

— Dar ai și alte cicatrici, așa-i?

Maggie s-a întors cu fața în sus. Îi vedeam mâinile strângând marginea așternuturilor.

— Toată lumea are, a adăugat ea. Cicatrici invizibile.

Am respirat adânc. Tras aer în piept, scos aer din piept. M-am gândit la clopotniță, unde te durea când respirai. Nu mi-o puteam imagina pe Maggie având cicatrici.

Ea a vorbit mai departe.

— Înțelegi, deci, cum e la școală, cu toată lumea speriată, cu atâtea vești și oameni care mor. Cu băiatul acela nefericit care vine cu bicicleta pe alee.

Ruth era și mai tăcută cu Maggie decât era cu mine.

— Vorbește vreodată? m-a întrebat Maggie.

Am ridicat din umeri.

— Uneori. Nu prea.

— Vorbește cu mine, a zis Jamie. Când vă duceți voi două să călăriți.

Susan mi-a spus că vinerea dinaintea Paștelui se numea Vinerea Mare. Era o zi deosebită, în care îți aminteai cum a murit Iisus pe cruce.

— Dar anul ăsta, a zis ea de dimineată, se întâmplă să fie o zi deosebită și pentru Ruth. Este prima zi a unei sărbători numite Pesah, sau Paștele evreiesc.

Înainte de cină, Susan a turnat apă cu sare în câteva castronașe. A pus-o pe Maggie să așeze câte unul lângă fiecare dintre farfuriile noastre. Mie mi-a întins câteva fire de pătrunjel.

— Aranjează câte un fir lângă fiecare castron.

— Unde ai găsit pătrunjel?

Începuserăm să sădim în grădină, dar până atunci nu răsăriseră decât ridichile și salata.

— L-a crescut doamna Elliston la ea în solar, a zis Susan.

A deschis o sticlă de vin de-al lui Lady Thorton, ceva ce făcea rar, și a turnat câte puțin în paharele așezate în fața fiecărui loc.

— Nu-i mult, dar măcar Ruth va ști că ne gândim la ea.

Când Ruth a văzut masa cu vin și pătrunjel, a dus mâinile la gură. I s-au umplut ochii de lacrimi.

— Vai, mulțumesc, a zis ea.

— Nu știu cum să pregătesc un *seder*⁴¹ adevărat, a zis Susan.

— Dar ai știut de Pesah, a zis Ruth.

În timp ce ne așezam, Ruth ne-a spus că în prima seară de Pesah familia ei se aduna toată pentru o masă

specială numită *seder*. Vinul, pătrunjelul și apa sărată făceau parte din această masă.

— Am fost la un *seder* când eram la universitate, a zis Susan. Vrei să pui tu cele patru întrebări?

Ruth s-a uitat la Jamie.

— De obicei le pune cel mai mic de la masă.

— Care sunt cele patru întrebări? a zis Jamie.

Ruth a tras adânc aer în piept. A zis:

— Prima întrebare este: „De ce e diferită această seară de toate celelalte?”

Jamie a lăsat furculița pe masă. Și-a pus mâinile în poală. A repetat:

— De ce e diferită această seară de toate celelalte?

Ruth a rămas complet nemișcată. După o pauză, a spus:

— Înmuiem pătrunjel în apă sărată pentru că înlocuim lacrimile noastre cu recunoștință.

A luat pătrunjelul, l-a înmuiat în castron și l-a mâncat.

Susan, Jamie și Maggie au făcut la fel, iar după o pauză, Lady Thorton și cu mine am repetat același gest.

Mi s-a umplut gura de amăreală sărată. Chiar avea gust de lacrimi.

CAPITOLUL 32

N-o puteam duce pe Ruth în turla bisericii – satul n-ar fi lăsat niciodată o nemțoaică să facă de pază împotriva incendiilor. Dar câteva săptămâni mai târziu, într-o seară senină, am așteptat până s-a întunecat și am scos-o afară. Peste tot în jurul casei noastre erau copaci, dar am mers pe uliță până când se putea vedea tot cerul.

— Susan mi-a arătat desene pe cer, am zis. Un car și un balaur.

Ruth a ridicat din umeri.

— Sigur. Le știu. Crezi că englezii au inventat astronomia? Kepler a fost german.

— Cine-i Kepler?

Suna ca Hitler.

Ruth a râs.

— Vai, Ada. De ce m-ai târât afară?

— Am vrut să le vezi și tu.

Stelele mă făceau să mă simt mai bine. Poate o ajutau și pe Ruth.

— Poate că și bunica ta se uită la stelele astea. Exact la aceleași stele. Poate chiar acum.

Ruth a strâns buzele.

— Ce vrei să spun? a zis ea, după o pauză.

— Nimic, am zis. M-am gândit că ai nevoie să le vezi, atâta tot.

A pornit înapoi spre casă.

— Nu-ți bate capul cu ce am eu nevoie.

Pe 13 mai 1941 mi-am sărbătorit pentru prima oară adevărata zi de naștere. Aveam doisprezece ani.

Nu-mi știusem data nașterii până în septembrie trecut, când găsisem certificatul. Pentru actele noastre de identitate, inventase Susan niște date. Și sărbătorise aniversările acelea inventate.

Mama nu sărbătorea niciodată zilele de naștere. Mama nu sărbătorea niciodată ceva.

Maggie se întorsese la școală, iar Ruth și Jamie au cules dimineața flori de câmp și au acoperit masa cu ele. Susan mi-a dat la micul dejun o bucată de șuncă și un ou prăjit numai pentru mine. Ea și Lady Thorton îmi

aranjaseră cadouri lângă farfurie – cărți noi, trei de toate.

Era prea mult. Am simțit că mă cuprinde aceeași frică din turla bisericii. I-am dat șunca lui Jamie. Am pus cărțile unde nu le mai puteam vedea. M-am silit să înghit oul. Susan s-ar fi înfuriat să-l risipesc.

Mi-ar fi plăcut să fiu obișnuită cu aniversările. Mama ar fi trebuit să-mi sărbătorească și ea ziua de naștere.

— E în regulă, a zis Susan, văzându-mi fața. Orice ai simți, e în regulă.

M-a îmbrățișat.

— De ce nu m-a iubit? am șoptit eu.

— Pentru că era defectă, a zis ea. Să ții minte asta. Ea era defectă, nu tu.

Avusesem un picior olog, dar cu piciorul mă descurcam mai bine acum. Nu piciorul era motivul. Trebuie să fi fost altceva greșit la mine. Majoritatea mamelor își iubeau copiii.

Am ieșit în grădină. Ruth a venit după mine.

— De ce ți-e frică? m-a întrebat.

— Nu mi-e frică, am zis. Mie nu mi-e frică niciodată.

— Aha, a zis ea. Și spui că nici n-ai nimic la picior.

— Piciorul acela e foarte departe de creierul meu, am zis eu.

Ruth a ridicat din sprâncene.

— Sigur că da, a zis ea. A crezut cineva că nu?

— Mă duc la grajduri, am spus. Mă duc să călăresc. Am făcut doi pași pe cărare, apoi m-am întors spre

Ruth.

— Vrei să vii și tu?

CAPITOLUL 33

— E ziua mea, i-am spus lui Fred. Ruth călărește cu mine ca să sărbătorim.

Gura lui Fred s-a strâmbat într-o parte și în alta.

— Lady Thorton știe? a întrebat el.

— Nu, am zis.

Găsisem la noi în șifonier o pereche de pantaloni vechi de călărie de-ai lui Maggie. Lui Ruth îi erau cam scurți, dar și-a tras ciorapii peste ei. Fugiserăm la grajduri fără să spunem nimănui nimic.

— Ruth poate călări pe Untișor, am zis. E calul meu, eu hotărâsc cine îl călărește. Iar eu o iau pe Ivy.

Maggie nu s-ar fi supărat. Oricare alt cal al lui Lady Thorton putea deveni năvălaș.

— Lady Thorton s-a dus la sediul OFV, am zis. N-o să afle. N-o să-i spunem niciodată.

Fred s-a uitat urât la mine.

— Nu-i corect, a spus el.

— Ba este, am zis eu. Ce-i corect și ce-i permis sunt uneori lucruri diferite.

Fred s-a scărpinat în cap și a oftat.

— Aveți grijă să nu vă apropiați de sat.

Călăre pe Untișor, Ruth nu se mai oprea din zâmbit. N-o mai văzusem niciodată zâmbind atât de mult. I-am spus.

— Știu, mi-a răspuns ea râzând în timp ce mergeam la trap spre marginea unui câmp. Mă dor obrazii.

L-a mângâiat pe Untișor pe gât.

— Ce căluț adorabil!

Călărea ușor și cu pricepere; Untișor parcă zâmbea și el.

Am dus-o pe Ruth în vârful dealului de observație. Soarele ardea și strălucea puternic. Aerul mirosea a sare și a iarbă nouă. Marea se întindea lată și albastră, cu valuri albe lângă țărm și niciun vas de pescuit la orizont. Ivy a dat din cap. Coama ei lungă mi-a mângâiat genunchii.

— Vara trecută am prins un spion neamț, am zis. Eram aici, sus, și l-am văzut vâslind spre mal într-o barcă.

Ruth a ridicat din sprâncene.
 — Chiar era spion?
 Am dat din cap că da.
 — Avea aparat radioemițător.
 — Atunci poți fi sigură că eu nu sunt spioană. N-am radioemițător.
 — Știu, am zis. Ți-a umblat Jamie prin lucruri, imediat după ce-ai venit.
 Ruth a părut să se înfurie o clipă, apoi a izbucnit în râs.
 — Ce oribil! a zis ea. Sunteți niște copii îngrozitori!
 Afară, în soare, părea distractiv. Am întors caii. Ivy a început să ȝopăie pe loc.
 — Vrei să galopăm? am întrebat. De obicei, coborâm în galop.
 — Chiar te rog!
 Ruth l-a îmboldit pe Untișor. Am urmat-o imediat.
 I-am arătat plaja unde trăsesese la mal spionul meu. Am ocolit satul, apoi am pornit pe un drum lung care traversa pământul familiei lui Maggie. Cele mai multe dintre pășuni fuseseră semănite. Lady Thorton ne spusese că domnul Elliston arase o suprafață de două ori mai mare ca înainte. Guvernul îi transmisese exact ce să cultive.
 — Cartofi, napi suedezi și in, i-am spus lui Ruth.
 Ea s-a încruntat.
 — Nu știu cum e *inul*. Ce gust are?
 Am ridicat din umeri.
 — Habar n-am.
 Bănuiam că urma să mâncăm în curând. Mâncaserăm tot felul de lucruri ciudate, de când locuiam cu Susan.
 Am ocolit un crâng și am dat peste un tractor oprit la marginea câmpului. Una dintre muncitoarele sezoniere meșterea ceva sub capota lui. Capota nu voia să stea ridicată, îi tot cădea peste cot.
 — Hei, hai să mă ajutați, a zis sezoniera.
 Am descălecat și i-am dat lui Ruth frâul lui Ivy.
 — Ține sus marginea blestematei de capote, a zis fata. Tractorul nu-i greu de reparat, îmi trebuie un minut.

Muncitoarea sezonieră abia dacă era mai mare decât Ruth. Purta o cămașă verde, cizme de cauciuc și pantaloni tăiați deasupra genunchilor, zdrențuiți și scurți. Lovea în motor cu o cheie.

— Gata, ar trebui să meargă.

Mi-a făcut semn și am lăsat capota jos. A zăngănit.

— Acum o să pornesc din nou toată blestemăția.

Mi-a întins mâna.

— Mulțumesc pentru ajutor. Ești domnișoara Margaret, mă gândesc. Eu sunt Rose.

— Sunt Ada, am zis și i-am strâns mâna. Ada Smith.

— Aha. Mulțumesc oricum. Salut.

— O să ne spună? a întrebat Ruth când m-am urcat din nou în șa.

— Cui să ne spună? am zis. Muncitoarele sezoniere abia dacă vorbesc cu Fred, de Lady Thorton nici nu poate fi vorba.

Am pornit la trap.

— Lui Fred nici nu-i plac fetele sezoniere. Spune că sunt ușurate.

— Ce înseamnă asta?

— Nu știu, am spus, dar sună caraghios.

Am trecut la trap pe lângă lanul de cartofi care acoperea acum pajiștea din fața conacului Thorton. Ruth a studiat casa.

— E foarte mare.

— Da, am zis eu. Ca o gară.

Ruth a râs din nou.

— Chiar ca o gară, a spus ea. Ești nemaipomenită, Ada. Îmi place de tine.

După ce am terminat de călărit și am dus caii la loc, Ruth s-a schimbat din nou în fustă în camera șeilor.

— Ajut și eu la treabă, a zis ea.

— Mai bine nu.

— Ba da, vă ajut.

— Ai să miroși a cal.

Ruth a adulmecat încântată aerul.

— Da! Cel mai frumos miros din lume.

S-a hlizit la mine.

— Nu te îngrijora. O să trec pe la doamna Rochester, înainte să intru din nou în casă. Când mă miroase Lady

Thorton, o să put a porc.

— Pari veselă, mi-a spus Susan la cină.

Îmi făcuse un tort aniversar, unul micuț, cu o singură lumânare, pentru că douăsprezece n-ar fi încăput și oricum se găseau greu.

— Ai fost să călărești? Ai avut parte de aventură?

Am avut grijă să nu mă uit la Ruth.

— Untișor a fost minunat, am zis.

Lady Thorton a zâmbit.

— Ce frumos!

După aceea am lăsat-o pe Ruth să-l călărească pe Untișor o dată sau de două ori pe săptămână, în zilele pe care le petrecea Lady Thorton în sat. Fred a tot bombănit, până când i-am spus că bunicul și unchiul lui Ruth fuseseră cavaleriști.

— Cavaleriștii nemți erau unii dintre cei mai pricepuți călăreți care au existat vreodată, a zis Fred. În timpul Marelui Război am fost ordonanța unui cavalerist englez, așa că știu. Și uită-te la ea – ce frumos stă în șa, cât de bine ține mâinile.

Ruth călărea cu forță, cu răbdare și cu grație fluidă. Untișor o asculta mai bine decât pe mine. Când i-am spus, Ruth a fost de acord.

— Leagănă-ți șoldurile, mi-a spus. Relaxează-ți mușchii. Dacă încerci să stai țeapănă, te lovești de cal, atunci când saltă.

Am încercat.

— Mușchii mei nu se relaxează, am zis.

— Văd. Ești foarte rigidă.

M-am simțit indignată.

— Multă lume spune că sunt o călăreață bună.

— Sigur că da, a zis ea, după standardele englezești.

Asta era o insultă oricum voiai s-o iei.

— N-am călărit prea mult, am zis. Doar de când am venit aici. Și știi că aveam un picior strâmb.

Ruth m-a măsurat cu privirea.

— Piciorul acela strâmb care nu te face niciodată să schiopătezi? Cel la care n-ai nimic?

— Acum sunt mai bine, am zis. M-am operat anul trecut. Înainte de asta, îmi stătea glezna sucită într-o parte. Fără cârje abia puteam să merg.

Ruth m-a studiat cu atenție.

— Scoate picioarele din scări, a zis ea. Leagă-nă-le, uite-așa!

Mi-a arătat cum. Am încercat.

— Nu, a zis ea, leagă-nă-le chiar din încheietură. De sus.

M-a durut, dar într-un fel bun.

— E mai bine așa. Acum, desfă genunchii.

— Fred spune să-i țin întorși spre înăuntru.

— Spre înăuntru, dar nu strânge cu ei. Când salți odată cu calul, ridică-te din abdomen, nu din picioare. Din mușchi. Uite-așa.

Mi-a arătat.

Am încercat.

— Mă doare.

— Da. Dar după ce exersezi, ai să te întărești.

Mă durea, dar era mai bine. Îmi dădeam seama chiar și eu. Am călărit de-a lungul unui câmp.

— De ce nu-ți place să vorbești despre piciorul tău? a întrebat Ruth, cu ochii la coama lui Untișor.

Am respirat adânc de tot. Picioarele destinse, abdomenul tare. Ivy relaxată.

— Ție de ce nu-ți place să vorbești despre bunica ta? am întrebat-o.

— Sunt îngrijorată pentru ea. Dacă vorbesc, mă îngrijorez și mai tare.

— Aha.

Am călărit în tăcere. În cele din urmă, am spus:

— M-am săturat să-mi fie rușine. De piciorul meu.

Ruth s-a încruntat.

— N-are de ce să-ți fie rușine pentru un picior strâmb.

— Mamei îi era rușine. Ei, adică.

— Greșea, a zis Ruth.

Am ridicat din umeri.

— Pot să spun și eu asta, am zis. Mai greu e s-o cred.

Ruth a continuat să călărească, dar nu în fiecare zi și nu întotdeauna împreună cu mine. Ne-am dat seama că

dacă plecam mereu împreună de-acasă, și asta numai când lipsea Lady Thorton, Susan urma să intre la bănuieli. În unele zile îl călăream eu pe Untișor, de una singură. În alte zile îl călărea Ruth. I-am desenat o hartă a domeniului Thorton și a drumurilor din jurul satului, așa cum îmi desenase și mie Susan altădată. *Balauri*, am scris și am desenat o săgeată spre sediul OFV, bârlogul lui Lady Thorton.

Ruth a chicotit.

— Eu voi fi Sfânta Margareta. Nu mi-e frică.

CAPITOLUL 34

În iulie, Maggie a venit acasă pentru două luni întregi.

— *Cel puțin* două luni, a zis ea. Dacă mă descurc, nici nu mă mai întorc acolo.

În prima dimineață ne-am dus amândouă la grajduri.

— Am mai călărit-o pe Ivy în locul tău, am zis.

— Mulțumesc! a spus ea. Excelent!

— Și am lăsat-o pe Ruth să-l călărească pe Untișor.

Maggie a înlemnit. S-a întors spre mine cu mâna în aer.

— Taci, a zis ea. N-am auzit ce-ai spus. Și nu vreau să repeți. Când o să afle mama – și o să afle –, vreau să pot spune că n-am știut nimic.

— Cred că ți-ar plăcea...

— Mama se va înfuria mult mai tare pe mine decât pe tine, a zis Maggie și a pornit din nou la drum. Nu glumesc. Chiar nu vreau să știu.

— Mă gândeam că l-ai putea călări tu pe Oban și în felul ăsta toate trei...

Maggie a scuturat din cap.

— Nu în viața asta.

— Ești lașă.

— Sunt realistă.

— Ruth nu se teme.

— Ruth n-are nimic de pierdut.

— Ba, cum să nu, am zis.

— Mai puțin decât mine. De ce să am eu necazuri din cauza ei?

— Credeam că ai fost botezată după o ucigașă de balauri. Sfânta Margareta cea Curajoasă.

— Nu, a zis Maggie. Am fost botezată după străbunica ei. Banala Margareta cea Sensibilă. Nici sfântă, nici martiră.

— Ruth e ca noi, am zis. Iar caii o ajută.

Maggie a clătinat din cap.

— Nu-i datoria mea s-o ajut.

— Poate că tatăl tău crede că da. Și fratele tău.

— *Poate*, a repetat Maggie. Dar ei nu-s aici. În timp ce mama este, și știm toți care-i părerea ei.

Au urmat săptămâni pline de soare. Zilele erau atât de lungi și nopțile atât de scurte, încât rareori trebuia să mai fac de pază contra incendiilor. Aveam grijă ca Ruth să-l mai călărească uneori pe Untișor, dar numai scurtând timpul meu de călărie. Maggie n-ar fi lăsat-o pe Ruth să ia vreunul din caii familiei Thorton – și nici pe mine nu m-ar fi lăsat.

— Ne-am distra mai bine toate trei, i-am spus.

— Eu trebuie să rămân în grațiile mamei, a zis ea. Dacă o supăr, în septembrie mă întorc sigur la școală.

Maggie și cu mine am adunat fructe de pădure de pe dealurile sălbatice, iar Susan ne-a învățat să facem gem. Dacă făceai conserve din fructe, primeai rație suplimentară de zahăr. Susan cumpăraseră trei kilograme.

Jamie a dat buzna în casă, trântind ușa în urma lui.

— Mamă, mamă! a zis. Doamna Rochester are copilași! Mamă, hai să vezi!

Am tresărit. Jamie îi spunea *mamă* lui Susan de multe luni, dar eu tot nu mă obișnuisem.

— Mamă! a zis Jamie, trăgând-o de mână pe Susan. Hai să vezi, hai să vezi!

A târât-o afară.

— De ce-ți pasă cum îi spune? a întrebat Maggie, cu ochii pe mine.

Am ridicat din umeri. Unele lucruri erau prea greu de explicat.

Doamna Rochester născuse opt purceluși. Stătea pe o parte și grohăia, iar ei sugeau așezați într-un șir lung și păreau încântați.

— Ce nume le dăm? a întrebat Jamie.

— Nu le dăm niciun nume, a zis Susan. Sunt porci comunitari. Nu botezăm animalele pe care intenționăm să le mâncăm.

— Mie nu-mi pasă, a zis Jamie.

— Îmi pasă mie, a spus Susan.

— Mama ne iubește, a zis Jamie.

Stătea covrig pe canapea, seara, și citea din nou *Un Robinson elvețian*. Maggie făcea baie la etaj. Ruth spusese că iese să se plimbe, dar de fapt îl călărea pe

Unțisor, iar Susan și Lady Thorton scosese niște scaune afară și stăteau pe pajiște. Era o seară frumoasă.

— Și Becky, a zis Jamie. Becky ne iubește și ea.

— Of, Jamie. Ce prostii spui! Becky nici nu ne-a cunoscut.

Murise înainte să aibă ocazia.

— Ne iubește din rai, a zis Jamie.

— Cu mama cum rămâne? am zis eu cu amărăciune.

Mama ne iubește și ea din rai?

— Probabil, a zis Jamie. Cred că acum e capabilă.

Jamie i-a repetat lui Susan că Becky ne iubește. Susan l-a luat pe după umeri și a zis:

— Sigur că da.

Mai târziu, când m-am plâns, Susan s-a uitat la mine și a zis:

— Chiar vrei să-i spun că nu-l iubește?

Ce să fi răspuns la întrebarea asta?

Eu nu i-aș fi spus lui Susan că o iubesc decât dacă era adevărat. Cuvintele pot fi periculoase, la fel de distrugătoare ca bombele.

În loc de asta, am întrebat:

— Crezi că mama a devenit capabilă – acum, când e moartă?

Susan a lăsat capul pe-o parte.

— Ăsta-i un gând frumos, a zis ea. Poate că devenim toți versiuni mai bune ale noastre, după ce murim. Poate că în cele din urmă ajungem toți în rai.

CAPITOLUL 35

La mijlocul lui august trebuia să stau de pază contra incendiilor împreună cu Lady Thorton, dar am convins-o pe Maggie să vină ea cu mine. Luna era pe jumătate plină, aerul limpede și cald. Vântul bătea dinspre mare.

Cerul era încă destul de luminos încât să nu se vadă nici stelele cele mai strălucitoare. Mă țineam bine de parapet, ca să-mi păstrez echilibrul.

— Ați văzut vreodată bombe, sau vreun incendiu? a întrebat Maggie.

Se învârtea în jurul turlei complet în largul ei.

— Nu.

După ce se sfârșise Bătălia Angliei, majoritatea luptelor se dădeau în alte părți din Marea Britanie. În ultimul an, nemții aruncaseră doar trei bombe în apropierea satului nostru. Niciuna nu atinsese vreo clădire și nu murise decât o oaie.

Maggie s-a uitat la mine.

— Atunci de ce ți-e frică?

— Nu mi-e...

— Fii sinceră. Îmi dau seama că ți-e frică.

— Nu mă tem de bombardamente, am zis. Mă tem să nu rămân blocată undeva.

M-am mirat și eu, când m-am auzit. Nu știam de unde scosesem cuvintele acelea, dar știam că erau adevărate.

Îmi era frică să nu rămân blocată.

— Blocată de ce anume? a întrebat Maggie.

— Nu știu, eu...

Am desfăcut brațele.

— De orice. Visez pereți care cad peste mine. Îmi prind iar piciorul. Sau cad bombe și eu nu mă pot mișca... Sau sunt din nou la noi în apartament, înghesuită sub chiuvetă. Niciodată nu pot scăpa.

Am respirat adânc.

— Așa am crescut. Închisă în apartament. Nu puteam ieși afară.

— Dar ai ieșit, a zis Maggie.

Am râs tremurat, gata să izbucnesc în lacrimi.

— Așa s-ar zice. Numai că trebuie să am grijă. Să fiu atentă și să împiedic să se mai întâmple lucruri rele.

Ochii ei se umpluseră de înțelegere.

— Nu poți împiedica dinainte lucrurile rele, a zis ea. Nu poți, orice-ai face. Nu depinde de tine.

M-am dus până în colțul parapetului. M-am uitat la marea neagră-cărbune.

— Stau de pază ca să fie Jamie în siguranță, am zis. Jamie, eu și toată lumea.

— Nu-i așa, a spus Maggie. Pur și simplu faci un schimb de pază contra incendiilor. Atât. Dacă nu stai tu de pază, stă altcineva. Dacă erai acasă și dormeai, ai fi fost la fel de în siguranță.

— Taci, te rog.

Nu m-a ascultat.

— Nu depinde totul de tine, a zis Maggie.

M-am uitat la ea.

— Eu așa simt.

— Și ce?

Mi-a întins binoclul. Am stat de pază. N-a apărut niciun bombardier.

CAPITOLUL 36

În zorii unei dimineți de la sfârșitul lui august, m-a trezit un răpăit în geamul camerei. Am sărit din pat. La fel și Maggie. Mi se părea că zgomotul seamănă cu focurile de armă, dar Maggie râdea.

— Pietricele, a zis ea și a scos camuflajul.

Abia dacă se lumina de ziuă. În grădină se întindeau umbre indigo. Jos pe cer încă atârna jumătate de lună. Sub geamul nostru stătea Jonathan Thorton și se uita în sus.

— Ssst, a zis Maggie, înainte să mă apuc să strig.

A deschis geamul și a scos capul.

— Hai, trageți-vă nădragii, a zis încet Jonathan. E secret. Nu scoateți o vorbă.

Prin *nădragi* voia să spună pantaloni de călărie. I-am tras pe noi.

— Ce facem? i-am șoptit lui Maggie.

— Habar n-am, mi-a șoptit la rândul ei.

În capătul scărilor am auzit o ușă scârțâind în urma noastră. M-am întors și am văzut-o pe Ruth, în cămașă de noapte, trează de-a binelea. Ne-a măsurat din priviri.

Maggie și cu mine am înlemnit. Pe urmă eu am zâmbit.

— Pune-ți nădragii, i-am șoptit.

Ruth s-a uitat de la mine la Maggie. Maggie a clătinat din cap. Eu am zis:

— Te aștepti să tacă, dacă o lăsăm acasă?

Maggie a oftat. A dat din cap aprobator spre Ruth.

— Nădragii, a șoptit.

Ruth s-a strecurat înapoi în cameră.

— Mă omori, mi-a șoptit Maggie.

Ruth a apărut din nou, zâmbind, îmbrăcată pentru călărie. Ne-am furișat pe scări și am ieșit pe ușa din spate.

În caz că pe Jonathan îl deranja că venea și Ruth cu noi, n-a scos o vorbă. A dus un deget la buze, apoi ne-a condus pe cărare spre grajduri. Nu departe de cabană, am dat peste alt pilot, care stătea lângă două motociclete parcate.

— Hopa sus, i-a spus Jonathan lui Maggie.

S-a urcat pe una dintre motociclete.

— Treci în spatele meu. Ada, tu stai în față. Ruth, urcă-te în spatele lui Stan.

— Ce anume...

— Urcă-te și taci.

M-am așezat pe marginea din față a scaunului lui Jonathan. El a apucat motocicleta de ghidon. Stăteam între brațele lui. Am plecat cu zgomot pe drum și am mers până aproape de grajduri. Pe urmă Jonathan a ridicat o mână, iar el și celălalt pilot s-au oprit.

— Așteaptă aici, i-a spus Jonathan camaradului său. Ne întoarcem repede. Nu faceți niciun zgomot, ne-a zis apoi mie, lui Maggie și lui Ruth.

— Ce facem acum? l-a întrebat Maggie, dar el n-a răspuns.

Aproape că trebuia să alergăm ca să ne ținem de pașii lui mari.

Arăta groaznic, mi s-a părut mie. Hăituit. Chiar mai slab decât înainte și cu toți mușchii feței încordați. Ochii îi străluceau într-un fel aproape înspăimântător, dar când a văzut că mă uitam lung la el, mi-a zâmbit și i-au zâmbit și ochii.

În curtea grajdului, câinii ne-au întâmpinat fără să latre. Jonathan a deschis camera șeilor. I-a spus lui Maggie să pună șaua pe Ivy, mie să-l înșezuez pe Untișor, iar lui Ruth, pe unul dintre caii lui Lady Thorton.

— Să-l ia Ruth pe Untișor. E obișnuit cu ea.

— Bine, a zis Jonathan. Cum vă convine vouă.

Jonathan l-a înșezat pe calul lui, Oban. Pe urmă am mers pe lângă cai pe caldarâm, foarte încet – dacă voiam să rămână totul secret, și așa mi se părea că vrem, asta era partea cea mai grea, pentru că zgomotul potcoavelor pe pietre îl putea trezi pe Fred. Dar peste o clipă am ajuns din nou pe pământ. Jonathan a scurtat scările de la șaua lui.

— Ține, a zis el și mi-a dat hățurile lui Oban. Te las să ieși avans.

Am înlemnit.

— Pe mine?

El a chicotit.

— De ce crezi că am mers toată noaptea pe motocicletă? Ți-am promis că mergem să călărim.

— N-am crezut că mi-l lași mie pe Oban.

— Ți-e frică? a întrebat el.

Am râs. Îl iubeam pe Oban.

— Nu. Poate. Un pic. Nu atât de frică încât să nu vreau.

Jonathan a râs și el. M-a ajutat să încalec, apoi a încălecat și el pe calul înșeuat de mine.

— Ne îndepărtăm încet, apoi galopăm.

— Cât stai? a zis Maggie. Mama o să...

— Nu, a zis Jonathan. Până la zece, trebuie să fiu înapoi la aerodrom. N-avem mult timp. Va rămâne secretul nostru. Să nu-i spui. Promiți, da?

— Bine, a zis Maggie. Pe urmă a adăugat, aruncându-mi o privire: Ada a lăsat-o pe Ruth să călărească. Toată vara.

— Bun, a zis Jonathan. De ce să n-o fi lăsat?

— Mama a spus că nu, a zis Maggie.

— Asta-i o prostie, a zis Jonathan. Caii noștri oricum stau degeaba. Le prinde bine să se miște. O să-i scriu mamei despre asta.

Ceața se ridica odată cu soarele deasupra câmpurilor verzi-aurii. Frunzele late de cartofi se întindeau cât vedeai cu ochii, iar în gardul viu cântau tare păsări. Oban pășea sub mine legănându-se încântător. Am tras de frâu până când i-am simțit marginile gurii, iar el a lăsat gâtul moale și s-a relaxat în mâinile mele. Mi-am lăsat și eu șoldurile să se legene și m-am străduit să respir liniștită.

— Vezi? i-a spus Jonathan surorii lui. Cum să fi ratat așa ceva?

A arătat spre mine. Eu am zâmbit. Totul era nemaipomenit, atât de neașteptat, atât de perfect – plimbarea, câmpurile, calul...

...gardul viu a explodat.

Era o potârniche, nu o bombă. O potârniche care-și făcuse cuibul în gardul viu, care se supăraseră că se apropiaseră caii atât de mult și zburase cârâind și dând din aripi chiar spre capul lui Oban.

Oban s-a speriat și a pornit în galop.

La primul salt am fost gata să cad, dar m-am salvat agățându-mă cu amândouă mâinile de coama lui. Gardul viu zbura pe lângă noi. Maggie a țipat. Oban a

mărit pasul. Fugea din ce în ce mai repede, mâncând pământul. M-am ridicat în scări ca un jocheu, cu picioarele drepte, luptându-mă cu frica. Am tras de hățuri. Nu eram destul de puternică încât să-l opresc, mai ales că-și pierduse complet capul.

— Stai dreaptă! a strigat Jonathan, rămas mult în urmă. Ține-te bine!

Vântul mă făcea să lăcrimez. Gardul viu a devenit cețos. Mi se tăiase răsuflarea și izbiturile copitelor calului în galop îmi vibrau în oase.

Zburam.

Zburam, zburam cu adevărat. Untișor n-ar fi putut atinge niciodată o asemenea viteză. Oban era un pur-sânge, crescut să alerge. A întins gâtul și mai tare, a lungit pasul și mai mult.

Și, dintr-odată, frica mi-a trecut. Oban zbura, iar eu *zburam* cu el. *Zburam. Zburam!* Era cel mai minunat sentiment, cea mai mare fericire din lume.

Am coborât mâinile spre coama lui Oban. Am slăbit frâiele, lăsându-mi mâinile să urmeze mișcarea gurilor lui. În loc să-l potolesc, l-am îmboldit. El a strâns din crupă și a gonit mai tare.

Oban iubea să alerge. Iar eu îl iubeam pe Oban alergând.

L-am îmboldit din nou. Am chiuuit. Viteza calului a crescut până când galopul a început să pară la fel de lin ca vântul, la fel de ușor ca o apă curgătoare. Eu mă mișcam odată cu el, fără niciun efort.

În ziua în care fusesem evacuată, mă uitasem pe fereastra trenului și văzusem o fată călărind la galop, luându-se la întrecere cu trenul. Acum eram eu fata aceea care gonea în galop, râzând, cu capul dat pe spate, cu părul fluturat de vânt.

Devenisem persoana care tânjeam să fiu.

La capătul îndepărtat al câmpului, Oban a început să respire sacadat, la fel ca mine. M-am îndreptat în șa. El a trecut la trap, apoi la pas, cu flancurile aburind, șiroind de sudoare. L-am întors spre Maggie, Ruth și Jonathan, care veneau în galop ușor, cam la vreun kilometru depărtare.

— Ești bine? a strigat Jonathan.

I-am făcut semn cu mâna, apoi l-am mângâiat pe Oban pe gâtul transpirat.

— Bun băiat, am șoptit, mângâindu-l. *Bună fată.* Bun băiat!

— Iartă-mă, chiar te simți bine? a zis Jonathan, apropiindu-se. Potârnichea l-a speriat pe Oban, dar nu știu ce l-a făcut să alerge în halul ăsta.

— Eu l-am făcut, am zis. I-am spus să meargă mai repede.

— Tu?

Am încuviințat.

— A fost nemaipomenit!

Ruth a râs, la fel și Maggie.

— Ți-am spus eu, i-a zis Maggie lui Jonathan.

El i-a zâmbit larg.

— Da, iar eu nu te-am crezut.

Ne-am întors spre grajduri prin norii aburilor scoși de cai.

— Ești mereu la fel de curajoasă? a întrebat Jonathan.

— Asta n-a fost curaj, am zis. La început pur și simplu n-am căzut, apoi am zburat. Voiam amândoi să alergăm, așa că am alergat.

El s-a uitat scurt în ochii mei.

— Mă bucur că am venit azi, a zis. O să le povestesc băieților de la aerodrom despre tine. Le vei da putere.

Mă îndoiam, dar asta nu conta.

Am dus caii înapoi fără să se trezească și fără să ne audă cineva. Jonathan și prietenul lui au plecat cu motocicletele. Maggie, Ruth și cu mine am șters caii apoi am curățat șeile și le-am uscat. Când s-a trezit Fred, pregătiserăm deja o poveste despre cum au scăpat caii și au venit la noi la cabană, despre cum am reușit să-i prindem și să-i aducem înapoi. În caz că nu ne-a crezut, Fred n-a lăsat să se vadă. Susan și Lady Thorton ne-au crezut.

Jonathan voia să păstrăm secretă partida noastră de călărie iar eu înțelegeam de ce. Voia să fie un dar, un crâmpei din timpul lui petrecut doar cu mine, cu Maggie și cu Ruth. Un crâmpei de timp care nu-i aparținea lui Lady Thorton și nimănui altcuiva.

A fost un dar. A fost cea mai frumoasă oră din viața mea.

CAPITOLUL 37

A venit luna septembrie. În ciuda faptului că Maggie se purtase grijuliu toată vara, Lady Thorton a insistat să se întoarcă la școală.

— Ești mai în siguranță acolo, a spus ea.

— Sunt la fel de în siguranță și aici, a zis Maggie. N-am mai fost bombardată de-o veșnicie.

— Bombele nu sunt singurul pericol, a spus mama ei.

Mai târziu, am auzit-o vorbind cu Susan:

— La școală e înconjurată de fete de calitate. Trăiește în genul de mediu pe care îl doresc pentru ea.

— Iar eu ce sunt? am întrebat-o pe Susan. Un anturaj prost?

— Nu cred că asta a vrut să spună, a zis Susan. Lady Thorton n-a mers niciodată la o școală cu internat. Pare să-și imagineze că e un fel de tabără plină de veselie.

Susan fusese la internat.

— Și așa a fost?

— Nu, a zis Susan. Să știi că mie nu mi-a displicut. Dar când ești într-un grup de fete, uneori te simți la fel de singură ca atunci când ești singură.

Peste trei zile, Ruth și cu mine ne-am dus să călărim împreună. Mergeam la trap pe drum și am văzut ceva roșu venind spre noi. Era automobilul lui Lady Thorton.

Nu mi-a venit să cred. Lady Thorton nu mergea aproape niciodată cu mașina. Și credeam că se dusese deja în sat, pe jos.

Ruth a mijit ochii. Pe urmă s-a uitat la mine.

— Ea e?

— Ea e.

Pe vremea aceea, aproape că nu circulau mașini. Automobilul lui Lady Thorton era ușor de recunoscut.

Mașina a încetinit și s-a oprit. Lady Thorton s-a uitat lung la noi prin parbriz.

Primul meu impuls a fost s-o rup la fugă în galop, dar știam că n-avea niciun rost. Am tras de hățuri și m-am oprit pe marginea drumului. Ruth a făcut la fel.

— Poate că n-o să se supere, am zis.

Ruth părea complet stăpână pe sine.

— Ba, o să fie furioasă foc.

Lady Thorton chiar *era* furioasă. S-a dat jos din mașină și a rămas cu brațele încrucișate la piept, în timp ce buza de sus îi tremura. Ne-a fulgerat cu privirea pe Ruth și pe mine, în tăcere, timp de un minut foarte lung.

— I-am promis lui Maggie c-o antrenez pe Ivy, am zis eu.

— De când faceți voi două treaba asta, fără permisiunea mea?

M-am uitat în pământ. Ivy trăgea hățurile cu gura din mâinile mele țepene.

— Ada? a insistat Lady Thorton.

— Am călărit toată vara, a zis Ruth.

— Doar pe Untișor, am spus. E căluțul meu. Pot lăsa pe cine vreau eu să-l călărească.

— I-ai permis unei tinere germane să intre pe proprietatea mea, în ciuda dispozițiilor mele clare și în ciuda faptului că, pe timpul războiului cu nemții, conacul este folosit de o agenție guvernamentală?

Vocea lui Lady Thorton era așa de ascuțită că putea tăia oțelul.

— Jonathan a zis că...

— N-am pus piciorul niciodată în conacul dumneavoastră, a zis calm Ruth. N-am vorbit niciodată cu cineva de-acolo. Nu sunt spioană. Îl urăsc pe Hitler.

— Asta n-are absolut nicio legătură, a zis Lady Thorton. Sunt sigură că m-am exprimat cât se poate de clar. M-ați dezamăgit amândouă.

A clătinat din cap cu amărăciune și a adăugat:

— Sper că fiica mea n-a avut niciun amestec.

— Nu, doamnă, am zis eu, recunoscătoare că era în mare parte adevărat.

— Duceți-vă acasă, a spus Lady Thorton. Lăsați caii și veniți direct la cabană. Susan și cu mine vom discuta cu voi acolo.

Ne-am întors fără să scoatem o vorbă. Se auzea doar tropotul copitelor cailor noștri pe drum. În jurul nostru zburau și se învâртеbeau rândunele. Mă simțeam plină de indignare.

— Untișor este calul meu, am zis în cele din urmă.

— Știam că n-aveam voie, a zis Ruth. Am riscat și ne-a prins.

— Dar e o prostie! Nu ești spioană!

— Nu sunt, a zis Ruth. Dar nu contează.

— Lordul Thorton are încredere în tine. Jonathan, la fel.

— Lady Thorton n-are. N-a avut niciodată.

Am privit-o neajutorată.

— Îmi pare rău. N-am vrut să-ți fac probleme.

Arăta foarte serioasă, chiar îngrijorată, dar a izbucnit brusc în râs.

— Mie nu-mi pare rău, a spus. Măcar am putut să călăresc câteva luni. Lady Thorton s-a enervat, dar ea nu-i Hitler. N-o să ne omoare și nici n-o să ne bage la închisoare.

— Susan o să se supere și ea.

Mi s-a strâns stomacul. Până atunci nu făcusem niciodată ceva care s-o supere cu adevărat pe Susan. „Caii sunt buni”, m-am gândit. „Ruth avea nevoie de cai.”

Am băgat caii în grajd, ferindu-ne de Fred. Ne-am întors încet la cabană. După ultima cotitură, lui Ruth i s-a tăiat respirația.

— Vai de mine, nu, a zis ea.

M-am uitat și eu.

De casă se apropia călare pe bicicletă băiatul de la telegraf.

CAPITOLUL 38

Ruth și cu mine ne-am oprit. S-a întins și m-a luat de mână.

— Poate că nu-i vorba despre Jonathan, am zis eu.

Curierul s-a dat jos de pe bicicletă. A bătut la ușă.

— Poate a fost luat prizonier, a zis Ruth. Poate a fost rănit. Poate a dispărut în misiune.

Lady Thorton a venit la ușă. A văzut curierul. S-a albit la față.

— Poate că a fost nevoit să se parașuteze în spatele liniilor inamice, am zis eu.

Lady Thorton a smuls telegrama din mâna băiatului. A deschis-o cu degetele tremurânde. A închis ochii și s-a prăbușit.

— A fost aici nu de mult, am șoptit. Era bine sănătos.

Ruth m-a strâns de mână. Îi curgeau lacrimi pe obraji.

Susan a dus-o pe Lady Thorton la etaj, în camera ei. Ruth și cu mine am rămas la parter. Nu știam unde-i Jamie. Îmi era groază că trebuia să-i spun.

— Un băiat de la telegraf o să se ducă și la Maggie, am zis.

Urma să se apropie cu bicicleta de ușa școlii, în timp ce Maggie se uita pe fereastra sălii de clasă, cu inima cât un purice.

— Nu putem schimba nimic, a zis Ruth.

De sus am auzit un bocet lung, nesfârșit. Mi-am îngropat fața în pernele canapelei și mi-am înghițit lacrimile.

— L-am cunoscut puțin, dar cred că mi-ar fi plăcut, a zis Ruth.

— Mie îmi plăcea, am zis. Îmi plăcea foarte mult.

Jamie a intrat cu un coș de legume culese din grădină.

— Unde-s lăturile? a întrebat. E vremea să-i dăm de mâncare doamnei Rochester.

Lăturile rămăseseră pe plită, fierbeau. Se arseseră la fund, dar doamna Rochester oricum nu se sinchisea. Le-am turnat în găleata lui Jamie.

— Lasă-le să se răcească, înainte să i le dai, i-am spus.

Jamie s-a uitat la fața mea.

— Ce s-a întâmplat?

N-am putut rosti cuvintele. Le-a rostit Ruth în locul meu.

— Jonathan Thorton a murit.

— Nu, a zis Jamie. Nu! Nu, nu, nu!

— Ba da, am zis eu și l-am tras să-l strâng la piept, în timp ce el scutura din cap și hohotea.

Ruth și cu mine am gătit cina, dar numai Jamie a mâncat. Am făcut o oală cu ceai. Când Susan a coborât, i-am dat o cană mare.

A luat o înghițitură și i s-au umplut ochii de lacrimi.

— I-ai pus zahăr, a zis ea. Mereu îi pui.

Și-a șters fața cu palmele.

— Ce zi oribilă, oribilă, oribilă.

— Ce-o să se întâmple cu corpul lui? am întrebat.

Era groaznic să te gândești la Jonathan Thorton întins într-o cutie.

— Avionul lui Jonathan a explodat deasupra Mării Mânecii, a zis Susan. Nu-i vor recupera rămășițele.

Jamie a hohotit. Susan l-a luat în poală.

— E bine așa, a zis ea, înconjurându-l cu brațele. Există dintotdeauna obiceiul ca războinicii să fie înmormâtați în mare.

Ne-am dus la culcare. Am pus camuflajul și m-am întins în pat, pe întunericul pustiu din camera mea. M-am gândit la Maggie. Când urma să primească telegrama? Ce avea să facă?

Jamie a deschis ușa. A rămas în cadrul ei în pijama, ciufulit, strângând pisica în brațe. A zis:

— Bovril e prea supărat ca să poată dormi.

— Of, Jamie.

Am întins brațele spre el și s-a cuibărit lângă mine, suspinând. Bovril s-a întins între noi, complet nemișcat. Parcă știa că Jamie are nevoie de el.

Peste câteva minute a venit și Ruth.

— O aud prin peretele de la camera mea, a zis ea. Pe Lady Thorton. Susan a spus că doarme, dar o aud

făcând zgomot.

Ruth s-a urcat în patul gol al lui Maggie.

Peste alte câteva minute, a băgat capul pe ușă Susan.

— Bun, ați știut ce să faceți, a zis ea. Rămâneți împreună. Eu mă duc să stau cu Lady Thorton.

Dimineață ne-am trezit și totul era în continuare adevărat.

Maggie primise și ea telegrama. Era în drum spre casă.

CAPITOLUL 39

A fost o săptămână îngrozitoare, nesfârșită. Era de nesuportat, dar noi am suportat-o. N-am avut de ales.

Lordul Thorton a primit și el o telegramă. A luat-o pe Maggie de la școală și au venit acasă. S-au așezat pe canapea. Lordul Thorton a plâns.

Nu mai văzusem niciodată un bărbat plângând. Era îngrozitor.

Femeile de la OFV, doamna Elliston, soția vicarului și alți oameni care cunoșteau familia Thorton ne-au adus de mâncare și au stat cu noi. Ruth se încuia la ea în cameră de fiecare dată când aveam musafiri. În restul timpului făcea plimbări lungi prin sat. Niciuna dintre noi nu călărea. Eu munceam la grajduri ca de obicei. Țesălam spatele negru și lucios al lui Oban și îmi aminteam fiecare bătaie de inimă din galopul nostru peste câmp.

În loc de funeralii, Lady Thorton a organizat o slujbă de comemorare la biserică. A venit tot satul. Lordul și Lady Thorton s-au așezat împreună cu Maggie în primul rând, părând gata să se spulbere la cea mai mică atingere. Noi stăteam în spate – Susan lângă mine, îmbrăcată toată în negru, în timp ce în partea cealaltă o aveam pe Ruth, tăcută și abătută. Jamie o ținea strâns de mână pe Susan. Mă simțeam și eu la fel de fragilă cum arăta Maggie. Mă întrebam dacă aveam vreun drept să mă simt așa.

Domnul Collins, vicarul, stătea în ușa bisericii și dădea mâna cu lumea care se aduna. M-am uitat pe lângă el spre cimitir.

— Nu putem măcar să punem numele lui Jonathan pe o piatră? am întrebat.

Jonathan făcuse parte din sat; mersese la biserică. Trebuia să fie amintit cumva acolo.

— Sigur îl vom pune, cu timpul, a zis domnul Collins.

M-a luat de mână și m-a condus afară pe scări, apoi pe o alee care ducea spre mijlocul cimitirului, până la o coloană înaltă de piatră cu o listă lungă de nume cioplite în ea.

— Aceștia sunt fiii satului care au pierit în Primul Război Mondial, a zis el. Niciunul dintre trupurile lor n-a fost trimis acasă. Soldații din Primul Război Mondial erau îngropați toți acolo unde mureau.

Douăzeci și trei de nume. Le-am numărat. Iar printre cele mai de sus: Corydon Collins Jr. Și Charles Collins. Am atins numele, apoi m-am uitat la domnul Collins.

— Da, a zis vicarul. Au fost băieții mei. Băieți minunați, amândoi.

Vocea i-a coborât până la șoaptă.

— Minunați, minunați băieți.

Uram războiul.

Lordul Thorton s-a întors la munca lui, oriunde-o fi fost ea. Maggie s-a dus și ea înapoi la școală, deși s-a rugat și a implorat să rămână acasă. Lady Thorton a devenit ca un animal sălbatic prizonier în căsuța noastră.

Nu dormea niciodată. O auzeam în toiul nopții mișcându-se prin camera ei. Se plimba dintr-o parte în alta. Deschidea geamul. Îl închidea la loc. Uneori cobora la parter – a cincea și a șasea treaptă ale scării scârțâiau tare – și acolo fie stătea trează pe canapea și se uita în beznă, fie se plimba încolo și-ncoace prin camera de zi. În timpul zilei stătea la masă și învârtea ceașca de ceai în mâini până se răcea de tot. N-o vedeam niciodată mâncând, numai sorbind din ceai. Ne termina rația de ceai, dar Susan făcea mereu ceainice pline și spunea că nu-i pasă.

— Oare la ce se gândește, când se uită la mine? a întrebat-o Ruth pe Susan.

Eu nu credeam că Lady Thorton se gândea vreodată la Ruth. Nu credeam că se gândea la altcineva în afară de Jonathan.

Ruth și cu mine i-am mărturisit lui Susan despre călărit.

— Lady Thorton s-a supărat rău, am zis eu. Știu că și tu ai să te superi.

Susan a oftat.

— Nu foarte tare, a spus ea. Cred că n-ar fi trebuit să faceți asta, știind că n-aveați permisiunea lui Lady Thorton. O fi Untișor calul tău, dar trăiește pe proprietatea familiei Thorton. Dar acum mi se pare absolut neimportant.

— Vrei să spui că nimănui nu-i mai pasă cine și al cui cal călărește, din moment ce Jonathan a murit?

— Exact, a zis Susan.

Aș fi preferat să am neazuri.

Oricând mă simțeam copleșită, puteam să mă refugiez la mine în cap. Problema era că tristețea mă tot lua prin surprindere. Spălam vasele de la micul dejun, fără să mă gândesc la nimic, și dintr-odată mi se încheșta stomacul și îmi venea să bocesc, iar pe urmă trebuia să mă lupt din răputeri să-mi opresc șuvoiul din minte. Nici nu eram sigură că aveam dreptul să mă simt atât de tristă. Comparativ cu familia Thorton, eu nu pierdusem nimic.

— Țsta nu-i un concurs, a zis Susan după ce i-am spus ce simțeam. Ai voie și tu să fii îndurerată.

Ruth a plecat în lagăr pentru două săptămâni ca să petreacă împreună cu mama ei niște sărbători evreiești de care nu auzisem niciodată. Îmi doream să mă fi putut duce cu ea. Voiam să fug.

— Îndură, a zis Susan. Asta-i tot ce putem face.

— Adică să *simt* ce simt?

Susan l-a luat pe Jamie în brațe.

— Jonathan e în rai, a zis ea, ținându-l strâns pe Jamie.

— Asta ar trebui să facă totul mai ușor?

Susan s-a uitat la mine.

— Da, a zis ea. Pe majoritatea oamenilor, gândul la viața veșnică îi alină.

— Jonathan e acum ca mama, a zis Jamie.

— Nu seamănă cu mama deloc, m-am răstit eu.

— Sunt amândoi morți, a zis Jamie. Sunt în rai. Împreună cu Billy White.

Speram că raiul era un loc mare. Speram că Jonathan avea destulă minte să se țină departe de mama.

— Una dintre muncitoare sezoniere mi-a spus că oamenii care ajung în rai se transformă în îngeri, am zis. A spus că în rai toată lumea poartă haine albe și cântă la harpă.

Susan îmi arătase în Biblie o imagine cu o harpă. Arăta caraghios. Dacă în rai urma să fii fericit, voiam să fie cai acolo.

— Nu știe nimeni cum e în rai, a zis Susan. Nu s-a întors nimeni să povestească. Dar eu nu cred că oamenii se transformă în îngeri. Cred că îngerii sunt altfel.

— De ce? a întrebat Jamie.

— Așa cred eu, a zis Susan.

Era un răspuns într-o doară. Toate întrebările erau imposibile și toate răspunsurile insuficiente.

— Eu nici măcar nu știu de ce luptăm în acest război, am zis. De ce nu poate sta Hitler la el acasă?

— Luptăm ca s-o primească Ruth înapoi pe bunica ei, a spus Jamie.

— E adevărat, a zis Susan. Luptăm pentru bunica lui Ruth și pentru toți ceilalți oameni ca ea. Pentru toți oamenii cărora vrea Hitler să le facă rău.

Dacă aș fi putut vedea raiul pe hartă, m-aș fi simțit mai bine. Chiar la marginea hărții, poate, foarte departe de Germania și chiar de Anglia. Acolo unde erau balaurii. Poate că Jonathan zbura acolo. Sau călărea un cal foarte rapid. Să galopezi prin rai. Îmi plăcea cum sună.

CAPITOLUL 40

Susan încă ne mai citea seara. Ajunsesem pe la jumătatea *Cărții junglei*. În a doua săptămână după moartea lui Jonathan, Lady Thorton a pufnit, când Susan a început lectura.

— Trebuie să facem asta în fiecare seară? a zis ea din adâncimile fotoliului impunător. Nu putem avea măcar o singură seară liniștită?

Ne-am uitat lung la ea. Susan nu ne citea niciodată toată seara. Lăsam cartea și deschideam radioul pentru știrile de la ora nouă.

— Doar un capitol, am zis eu.

Dar Susan închisese deja cartea și s-a ridicat în picioare.

— Îi duc sus pe Ada și pe Jamie.

La etaj nu era la fel de plăcut, însemna să fim departe de focul din cămin, deși era încă destul de cald și nu aveam nevoie de încălzire.

Jamie a tras un șut în balustrada scării. Susan l-a strâns tare de umăr. El n-a spus nimic, dar s-a strâmbat.

— Ne vom simți bine sus, a zis Susan.

— Ne simțeam bine și jos, am spus eu.

— Devine groaznică, a zis Jamie.

— Suferă, a zis Susan. Au trecut foarte puține zile, lăsați-o în pace.

Suferința lui Lady Thorton începuse să semene cu mânia. Cunoșteam sentimentul.

— Se înfurie din orice, am zis eu.

Din orice sau din nimic. Uneori simțeam și eu că-mi pierd controlul. Nu mi se mai întâmplase niciodată, nici măcar când mă gândeam la mama. Puteam pune capac peste sentimentele mele și astfel le controlam.

Susan m-a strâns de mână.

— Da, a zis ea.

Jamie a urcat restul treptelor în tăcere. Când ne-am așezat pe pat, în camera lui, a spus încet:

— Mama era și ea furioasă pe tot.

— Din cauza mea, am răbufnit eu imediat. Din cauza piciorului meu.

Așa spusese ea, și încă de nenumărate ori.

Jamie a clătinat din cap.

— Nu. Era furioasă pe *orice*.

M-am uitat uimită la el. Creierul meu i-a absorbit cuvintele.

Am simțit desfăcându-mi-se în burtă un nod pe care nu știam că-l duc cu mine.

Mama fusese mereu numai și numai furioasă. Chiar și când zâmbea, pe dinăuntru rămânea furioasă. Nici tristețe, nici bucurie. Doar furie.

Nu fusese *niciodată* vorba despre mine.

Nu puteam respira. M-am dus la fereastră și m-am uitat afară, fără să văd nimic, strângând tare pervazul.

Nu fusese niciodată vina mea.

Jamie bătea cu picioarele desculțe în plapumă.

— Tu ai fost furioasă când a murit Becky? a întrebat-o el pe Susan.

— Da, a zis Susan. Am simțit tot felul de lucruri. Furia a făcut în mod clar parte dintre ele.

— Dacă aş muri eu, ai fi furioasă?

— Da, a zis Susan. Furioasă foc.

O auzeam pe Susan spunând asta, dar nu trebuia s-o cred. Să sufere după mine la fel cum suferise după Becky? Nu voiam să contez atât de mult.

— Nu-s așa importantă, am zis.

— Din fericire, nu controlezi tu ce simt eu, a zis Susan. Vino încoace să citim povestea.

A bătut ușurel cu palma locul de lângă ea pe pat.

— Toți l-am iubit pe Jonathan, a spus.

— Eu nu, am zis. Bineînțeles că nu.

N-ar fi avut nicio noimă. Abia îl cunoșteam.

Susan a clătinat din cap. A zis:

— Dragostea nu-i așa rară cum crezi tu, Ada. Poți iubi tot felul de oameni în tot felul de moduri. Dragostea nu-i periculoasă deloc.

Ba era în mod sigur. Jonathan Thorton murise.

„Dragă Ada”, mi-a scris Maggie de la școală, „ce mai face mama? Mă bazez pe tine să-mi spui adevărul.”

Ce-aș fi putut spune?

„Dragă Maggie, mi-e dor de tine. Mama ta nu doarme deloc. Nu pare nici trează pe deplin. Parcă ar fi prinsă undeva la mijloc.”

Îi scriam lui Maggie în fiecare săptămână. Îi scriam pe cât puteam adevărul, dar nu-i puteam spune niciodată totul.

„Dragă Maggie, încercăm s-o convingem pe mama ta să mănânce, dar nu mănâncă niciodată. Nici n-o poți învinui, când mâncarea e așa de rea. Miercuri, Susan a trimis-o la cumpărături, s-a gândit că plimbarea i-ar face bine. S-a întors cu o bucată de carne de balenă. Chiar așa, carne de balenă. A zis că atunci când a ajuns ea în fruntea cozii, doar atât mai avea vânzătorul de pește. Susan s-a supărat, dar când s-a dus chiar ea la cumpărături, a doua zi, a descoperit că asta era adevărul.”

Carnea de balenă era oribilă la gust. În cele din urmă o hrănisem cu ea pe doamna Rochester. Îi provocase gaze. Tot satul râdea despre cât de oribilă era carnea aceea.

„Dragă Maggie, mi-e dor de tine. Seara trecută mama ta a reușit să adoarmă. A avut un coșmar și a început să țipe. Ne-a trezit pe toți. Jamie s-a speriat așa de tare încât a dormit restul nopții la Susan în pat. Susan spune că dacă mama ta ar putea plânge în timpul zilei, i-ar fi mai ușor.”

N-am scris asta niciodată, evident.

„Dragă Maggie, tu ce mai faci? Cum te simți?”

„Dragă Ada, nu vreau să sune îngrozitor. Sunt tristă, foarte tristă. Jonathan îmi plăcea foarte mult și îl iubeam. Dar m-am obișnuit să nu fie prin preajmă, mai ales când sunt la școală. Cea mai mare parte din timp n-am locuit împreună. Așa că nu-i prea simt lipsa, chiar dacă îmi pare rău că a murit. Uneori îmi dau seama că am uitat de el câteva ore. Cred că îmi lipsește mai mult *ideea* de Jonathan decât îmi lipsește el. Oare asta înseamnă că sunt o persoană rea? Mă tem că da.

Ești singura căreia îi pot spune asta. N-am încredere în fetele de-aici, nu așa cum am în tine. Mă gândesc că tu știi deja cât de răi pot fi oamenii, așa că nu vei fi șocată.”

„Dragă Maggie, sigur că nu mă șocezi. Nimic din tine nu m-ar putea șoca. Urăsc nenorocitul ăsta de război.”

CAPITOLUL 41

Ruth s-a întors arătând mai solemn ca niciodată. Ne-a spus că mama ei primise în sfârșit o scrisoare din Germania. Bunica ei fusese dusă într-un lagăr de concentrare numit Ravensbruck.

— Sună bine, am zis. Mama ta e și ea într-un lagăr și e bine.

Ochii lui Ruth au aruncat flăcări.

— Lagărele lui Hitler sunt altfel decât cele din Anglia, a zis ea. Vă rog să mă scuzați, a adăugat și a trecut valvârtej pe lângă Susan și pe lângă mine.

Am urcat după ea la etaj și m-am așezat pe patul ei.

— Ia-l pe Untișor și du-te pe deal, am zis. O să te simți mai bine.

— Nu mă lasă ea.

— Lady Thorton a zis doar că n-ai voie să te duci pe proprietatea ei. Pun eu șaua pe Ivy și pe Untișor și ne întâlnim pe drum.

Ruth m-a privit prudentă.

— De ce-ai face asta?

— Caii ajută.

— Știu. Dar de ce-ți pasă?

— De ce nu mi-ar păsa?

Ruth locuia cu noi.

— Sunt nemțoaică. Sunt evreică. Sunt dușmanul tuturor.

— Eu am crescut într-o singură cameră. Nu ești dușmanul meu.

Am respirat adânc.

— N-am avut niciodată o soră, am zis.

Ruth s-a uitat lung la mine. A zis:

— Nici eu. Mereu mi-am dorit una.

Am călărit până în vârful dealului și am stat în bătaia vântului, uitându-ne la mare.

— Nu mă pot întoarce niciodată într-o țară care trimite femei bătrâne în lagăr, a zis Ruth. Nu mai am cămin.

— Ba ai cămin, am zis.

— În casa lui Lady Thorton? Nu prea cred.

Lady Thorton continua să sufere. Pe măsură ce zilele se scurtau, Susan a intrat și ea într-una din pasele ei sumbre. Se forța să se dea jos din pat în fiecare dimineață și să facă lecțiile cu noi, dar era tristă și lipsită de interes.

— Sincer, Ruth, a zis ea într-o dimineață. Interpolarea liniară nu-i un concept atât de dificil.

M-am uitat la ea. Mie îmi suna dificil.

— Îmi pare rău, a mormăit Ruth.

— Nu te scuza, s-a răstit Susan. *Concentrează-te!*

Când Susan s-a dus să-și ia niște ceai, Ruth s-a uitat la mine.

— Am făcut ceva greșit? m-a întrebat. Altceva decât la matematică, vreau să spun.

— Nu cred, am zis. Mai are ea astfel de momente.

Ruth a dat aprobator din cap.

— Mă bucur că nu sunt eu de vină.

Într-o dimineață, Lady Thorton a zis la micul dejun:

— Margaret vine diseară acasă pentru cartofi.

— Care cartofi? am întrebat eu.

Lady Thorton s-a încruntat.

— Cum „care cartofi”? Au pus cartofi până și la mine pe peluză.

— Dar de ce...

— Trebuie să ajute la cules, a zis Lady Thorton. Bănuiesc că veți ajuta și voi, tu și cu Jamie.

Ultimul cules de cartofi îl ratasem din cauza operației mele. Se dovedea că recolta de cartofi din Anglia era atât de importantă pentru efortul de război, încât toate școlile care mai funcționau – chiar și cele scumpe, cum era școala lui Maggie – le dădeau elevilor liber timp de două săptămâni pentru ca toți copiii din Anglia să poată ajuta la strânsul cartofilor.

— Și eu, a zis Ruth. Ajut și eu.

Lady Thorton s-a uitat la ea.

— Nu cred. Dacă nu te-am pedepsit pentru isprăvile tale nu înseamnă că am uitat ce-ai făcut. Ți-am spus clar că nu ai voie să intri pe proprietatea mea.

Ruth a strâns cu înverșunare din buze.

— Nu merg la grajduri. Doar voi ajuta la strâns cartofi.

Cum Lady Thorton n-a răspuns, Ruth a insistat:

— E ceva ce pot face și eu. Vreau să fiu utilă. Hitler mi-a luat bunica și nu l-am putut împiedica.

Lady Thorton și-a terminat felia de pâine prăjită.

— Foarte bine, a zis ea în cele din urmă. Cred că asta voi îngădui.

Maggie a ajuns acasă în aceeași seară. Arăta mai înaltă și mai slabă, trasă la față la fel ca Jonathan atunci când îl văzusem ultima oară. Fusta de uniformă îi atârna largă pe șolduri. Voiam s-o îmbrățișez, dar mi-a fost frică să nu se spargă. Lady Thorton, care venise cu mine la gară s-o așteptăm pe Maggie, a sărutat-o țeapăn.

— Cum merge școala? a întrebat-o ea.

Maggie nu-și adusese cufărul, doar o geantă. M-am oferit s-o car, apoi m-am clătinat de la greutatea ei.

— Cărți, mi-a explicat Maggie. N-am adus cu mine decât cărți, ciorapi și lenjerie. Mamei ei i-a spus: Nu pot să învăț. N-am învățat nimic.

— Prietenele tale ce mai fac?

— Nu știu. Nu le-am întrebat.

— Notele cum sunt?

— Groaznice.

Până și eu știam că *note* înseamnă calificative, și că niște calificative groaznice erau ceva rău. Dar Lady Thorton se străduia. Am clătinat din cap spre Maggie. Ea a dat ochii peste cap și a tăcut.

În camera de zi, Susan întetise focul. Flăcările dansau pe pereții înnegriți. Lady Thorton s-a prăbușit pe canapea de parcă era epuizată. Susan i-a dat o cană cu ceai. Maggie și-a luat geanta de la mine și s-a dus la etaj. Am urmat-o. Ușa lui Ruth era închisă bine.

Maggie s-a oprit în mijlocul camerei.

— Mama nu-i așa de rău cum mă așteptam, a zis ea.

— Avem grijă de ea, am spus eu. Susan și cu mine.

— M-am gândit să fug de la școală. Să fug și să vin acasă. Dar n-am știut dacă folosește la ceva. O grămadă de fete au deja pe cineva care le-a murit – au fost bombardamente într-o grămadă de locuri. Nu-i ca și cum aș fi specială în vreun fel.

În toiul nopții, am auzit-o pe Maggie plângând. N-am spus nimic. După un timp, și-a tras nasul și-a zis:

— Știu că ești trează. Te aud cum respiri.

— Încerc să nu fac zgomot, am spus.

— Eu nu. E așa o ușurare să nu fiu în dormitorul de la internat! I-ai spus mamei sau lui Susan despre cum am călărit cu Jonathan?

— Sigur că nu, am zis.

— Bine, a spus Maggie.

Am auzit-o întorcându-se pe-o parte.

— Culesul cartofilor e oribil, a zis ea. Am participat anul trecut. O să-l urăști, să știi.

CAPITOLUL 42

Culesul cartofilor era plicticos, murdar, istovitor și friguros. Dar mie îmi plăcea.

Domnul Elliston trecea cu plugul pe lângă rândurile de cartofi, dezgropându-i pe jumătate și afânând solul în jurul lor. Noi, restul, mergeam în urma lui, scormonind pământul greu și ud după cartofi. Umpleam gălețile, apoi le goleam într-o remorcă de la capătul câmpului. Munceam din zori și până seara, cu numai câteva pauze scurte, iar la sfârșitul zilei eram murdare și pe jumătate înghețate.

Dar ne făceam utile. Culesul cartofilor era muncă adevărată, contribuție importantă la efortul de război, iar eu mă făcusem o fată puternică, în stare să muncesc din greu ore-n șir. Devenisem rezistentă și nu băgăm în seamă durerile de umeri și bășicile din palme.

În afara celor trei muncitoare sezoniere, nu mai eram decât Jamie, Ruth, Maggie și cu mine pe toate câmpurile întinse ale familiei Thorton. În prima dimineață, Maggie a rămas mult în urmă. Când mi-am terminat rândul, m-am întors s-o ajut.

— Pleacă de-aici, a zis ea. O să recuperez singură. N-am nevoie de tine.

— Hai, Maggie, nu te da bătoasă...

S-a uitat urât la mine.

— Mă străduiesc cât pot. Mi-au înghețat degetele. Urăsc munca asta.

Și ce conta? Nu ne întrebaser nimeni dacă vrem să culegem cartofi. Era muncă de război și trebuia s-o facem.

— Și mie mi-au înghețat degetele.

Maggie părea gata să izbucnească în plâns.

— Aș vrea să fi fost și tata aici, a zis. Aș vrea ca locul ăsta să fi fost încă pajiștea din fața casei. Aș vrea ca Jonathan...

M-am uitat la conacul Thorton, maiestuos la marginea lanului de cartofi, cu mașinile unor străini parcate în față și cu necunoscuți în uniformă care intrau și ieșeau. Maggie locuise acolo toată viața ei. Acum trebuia să împartă o cameră cu o orfană născută în mahala, în cabana fostului paznic de vânatoare al

familiei ei. Maggie pornise în viață cu mai multe lucruri bune decât orice cunoscut de-al meu. Pierduse totul în război.

Eu fusesem o prizonieră oloagă și neștiutoare de carte care se uita afară pe geam dintr-un apartament răpănos din Londra. Acum mergeam în amândouă picioarele, citeam și împărțeam camera și biblioteca cu fiica unui baron. În afară de faptul că o pierdusem pe mama, avusesem doar de câștigat. Oare mama se număra la pierderi sau la câștiguri?

Maggie s-a aplecat peste rîndul ei. Am găsit cu degetele alt cartof.

— Vine, am strigat și l-am aruncat cu boltă spre capul ei.

Maggie a tresărit, a sărit în picioare și s-a întors uitându-se urât la mine.

— Râzi, te rog, am zis. A fost amuzant.

Ea a râs și a spus:

— Ești o proastă.

— Și tu la fel.

Ne-am hlizit una la alta. Pe urmă am aruncat amândouă cu cartofi spre Ruth.

Ruth a ripostat tot așa. Jamie și una dintre fetele sezoniere au intrat și ei în joc. Ne loveam unii pe alții cu cartofi murdari, fleșcăiți, plini de noroi. Unul aruncat de Ruth m-a lovit fix în gură.

— Hei, opriți-vă! a strigat Rose.

Era cea mai mare dintre sezoniere și un fel de șefă. A venit repede spre noi, fluturând găleata goală.

— Opriți-vă! Stop! Culegeți-i imediat! *Nu mai aruncați cu cartofi!* Nu risipim mâncare. Suntem în toiul războiului!

Jamie a aruncat un cartof spre Rose. Ea l-a prins în aer.

— Nu te pune cu mine, l-a prevenit ea. Am cinci frați și ținesc mai bine decât tine.

Pe urmă, Maggie a cules cartofi mai repede. Era mai ușor, după ce râdeai.

La prânz ne-am așezat toți la masa lungă din bucătăria familiei Elliston. Mâncarea doamnei Elliston

era fierbinte și gustoasă. Ruth abia dacă scosese o vorbă toată dimineața, dar n-o puteam învinui.

— Tu ești fata nemțoaică? a întrebat-o doamna Elliston.

Ruth a dat din cap că da. Eu am zis:

— Tatăl ei și-a pierdut serviciul, familia ei a pierdut tot ce avea iar bunica ei e închisă acum într-un loc numit Ravensbruck. Și e evreică.

Sezonierele s-au uitat una la alta.

— Cei doi băieți ai mei luptă în armată, a zis doamna Elliston. A măsurat-o din priviri pe Ruth și a continuat: Nu pot să spun că mă bucur să te văd aici. Sunt sinceră. Văd că ești doar o fetiță și îmi pare rău pentru necazurile familiei tale, dar mi-e greu să am încredere în tine, atât să știi.

— Știu, a zis Ruth. Nu vă învinuiesc.

— Mama n-a vrut s-o lase să culeagă cartofi, a zis Maggie.

— N-aș merge așa departe, a spus doamna Elliston. Și-așa n-avem destule ajutoare.

— Când mama mă încuia în casă, le spunea vecinilor că o face pentru că-s grea de cap, i-am mărturisit lui Ruth în timp ce ne întorceam pe câmp. Ca să nu încerce ei să mă ajute.

Ruth s-a uitat la mine.

— Nu-i deloc același lucru. Eu chiar *sunt* nemțoaică și *suntem* în război. Îi înțeleg pe oameni de ce se tem.

— Sunt sigură că bunica ta o să fie bine, am zis.

— Eu sunt sigură că nu, a spus Ruth.

Ruth a cules mai mulți cartofi decât oricare dintre noi, inclusiv sezonierele, care erau obișnuite cu munca grea. La sfârșitul zilei, Rose a ținut să-i strângă mâna lui Ruth.

— Ne vedem mâine, a zis ea.

— Poți fi sigură, a spus Ruth, cu o urmă de zâmbet.

Am golit în remorcă ultima găleată de cartofi. Rose m-a privit perplexă.

— De ce-ai făcut asta? a întrebat ea. Știi că avem voie să luăm cartofi acasă.

Nu știam.

— Serios? câți?
 Rose a zâmbit.
 — Câți poți căra. Credeai că muncești pe degeaba?
 — Sigur că da, am zis. E muncă de război. Credeam că e obligatorie.
 Rose a clătinat din cap.
 — Veți fi și plătiți.
 — *Serios? Cu bani adevărați?*
 Maggie se opri în spatele meu.
 — Doi șilingi pe zi. Așa a fost anul trecut.
Doi șilingi pe zi! Iar ea era nemulțumită? Aș fi făcut aproape orice pentru doi șilingi pe zi. Aveam în sfârșit ocazia să câștig bani.
 — Ruth! am zis. Primim doi șilingi pe zi!
 Ruth a zâmbit larg. Jamie a venit în fugă.
 — Și eu?
 — Și tu, a zis Rose. Ai muncit din greu.
 Jamie a zâmbit. Era murdar de noroi din creștet până-n tălpi. Doar dinții îi rămăseseră curați.
 Am umplut cu vârf gălețile pentru cules. Maggie s-a uitat lung la ele.
 — Eu nu car atât de mulți cartofi tot drumul până acasă, a zis ea.
 — Maggie, înseamnă mâncare, am spus eu. Pentru la iarnă. I-am câștigat prin muncă.
 — Am bășici în palme, a zis Maggie.
 Am întins în fața ei palmele pline de noroi. Ruth s-a apropiat și le-a întins și ea. O palmă îi sângera de-a dreptul.
 Maggie a oftat și s-a întins după o găleată.
 — Într-o bună zi, Ada, a spus ea, o să mă satur să ne fii tu exemplu tuturor.

— Dacă știam că vreți bani de buzunar, a zis Susan la cină, găseam o modalitate să vă dau câte ceva.
 — N-ar fi corect, a zis Ruth. Eu nu pot primi bani de la tine. Ești plătită pentru că mă înveți.
 — Nici eu nu vreau bani de la tine, am zis. Vreau să-i câștig eu.
 — Ada, a zis Susan, ți-am spus și ți-am tot spus. Nu trebuie să-ți faci griji pentru bani.

Cum să nu-mi fac! Dacă se întâmpla ceva rău, era mai bine pentru toți să avem niște bani puși deoparte.

Ea m-a privit tăios.

— Nu poți învăța să ai încredere?

Am mușcat dintr-o felie de pâine. Am ridicat din umeri. M-am uitat în altă parte.

— *Mamă*, a zis Jamie, cu profundă satisfacție.

M-au mâncat degetele să-i ard una.

În noaptea aceea am auzit ceva dincolo de perete, unde era camera lui Ruth.

— Maggie, am zis și m-am ridicat. Ruth plânge.

Maggie s-a ridicat și ea.

— N-o să vrea s-o batem noi la cap, a spus după o vreme.

— Ea nu plânge niciodată, am zis eu.

M-am dat jos din pat și am ieșit pe hol. Am bătut la ușa lui Ruth.

— Vino să stai cu Maggie și cu mine, am zis.

Ruth n-a descuiat ușa.

— Pleacă, te rog, a zis.

Plânsul s-a oprit. Sau cel puțin nu-l mai auzeam eu.

În a doua zi de cules cartofi m-am trezit înțepenită. Mă durea peste tot. Era mai rău decât în primele zile când învățam singură să merg. Pe la prânz, mă dureau mâinile atât de tare, încât abia puteam ține furca. Pe toate ne dureau. Era muncă grea. Seara am făcut baie și ne-am culcat devreme. Lady Thorton a cercetat bășicile din palmele lui Maggie.

— Ar trebui să porți mănuși, a zis ea.

— Mâinile mele nu arată mai rău decât ale celorlalți, a zis Maggie. Le-ai văzut pe-ale lui Ruth?

Sigur că nu le văzuse. De la moartea lui Jonathan, Lady Thorton abia dacă o mai remarcă pe Ruth. Dar la cină și-a împărțit cu noi porția de carne – cu Maggie, cu Ruth, cu Jamie și cu mine. Ea și-a pus în farfurie mai mulți cartofi. Aveam din belșug.

Am cules cartofi timp de douăsprezece zile. Căram fiecare acasă câte cinci kilograme în fiecare zi, ceea ce înseamnă că până la sfârșit am adunat aproape trei sute

de kilograme. Am umplut cu ei camera din spate. Îi puteam mânca toată iarna. Nu mai trebuia să stăm la coadă sau să-i aducem tocmai din oraș.

O magazie plină de cartofi! În camera mamei n-aveam niciodată adunate provizii.

De asemeni, fiecare câștigase câte douăzeci și patru de șilingi.

Douăzeci și patru de șilingi! Mai mult de o liră. Nu mă așteptasem niciodată în viața mea să am atâția bani deodată. Și nici mama nu se așteptase, fără îndoială. I-am numărat și i-am aranjat pe masă. Patru grămezi de câte șase. Trei grămezi de câte opt. Șase grămezi de câte patru. Șilingi, șilingi, șilingi.

Banii puteau fi și ei un fel de tutori.

— Ada.

Susan s-a așezat lângă mine și a oftat.

— Ai putea muri, am zis.

— N-o să mor.

— Dar ai putea, am zis. Jonathan...

— Era pilot.

— Mama lui Stephen...

— A fost în timpul Bătăliei, a zis ea. S-a terminat.

— Becky, am zis.

Numele lui Becky s-a așternut între noi. Becky, pe care Susan o iubise. Becky, pe care n-o cunoscusem niciodată. Pe care n-aveam s-o cunosc. Becky, moartă ca și mama.

Susan mi-a căutat mâna. Am lăsat-o s-o ia.

— Ai cunoscut atât de multe greutăți, a zis ea. Uneori uit cât de multe ai îndurat. Pune bani deoparte, dacă te ajută să te simți mai bine.

— Te rog, lasă-mă să rămân acasă, a implorat-o Maggie pe Lady Thorton. Nu învăț nimic. Mă pot întoarce la școală după Crăciun.

— Nu fi caraghioasă, a zis Lady Thorton. La școală ești mai în siguranță.

— Satul n-a mai fost bombardat de-o veșnicie! Încerci numai să scapi de mine. Susan n-o trimite pe Ada nicăieri.

— Susan știe părerea mea, a spus Lady Thorton. O știi și tu. N-avem ce discuta.

— Nu vorbi cu mine de parcă aş fi una dintre femeile din organizația pe care o conduci, a zis Maggie. Sunt fiica ta. Prefă-te că ai puțină înțelegere.

Asta era cam umilitor, dar n-o puteam învinui pe Maggie.

— Am eu grijă de Lady Thorton, i-am spus lui Maggie când a plecat. Îți scriu să-ți zic ce mai face.

— Mulțumesc, a zis Maggie și m-a îmbrățișat.

— De Maggie cine are grijă? am întrebat-o pe Susan.

— Are prietene la școală, a zis Susan. Are profesoare.

Am clătinat din cap.

— Are nevoie de mama ei.

CAPITOLUL 43

Peste vreo săptămână, toți, mai puțin Lady Thorton, care se dusesese devreme la culcare, stăteam seara în fața focului și ascultam la radio jurnalul de știri de la ora nouă. Dintr-odată, cineva a bătut tare la ușă. Susan a sărit ca arsă. Eu, la fel. O telegramă, la ora asta?

Era Fred. S-a înecat, a gemut și a vărsat cu boltă pe podea.

— Ah!

Susan s-a ferit, dar tot au improșcat-o câțiva stropi.

— Vai, Fred, ai nevoie de doctor?

N-avea niciun sens, Fred i-ar fi putut telefona doctorului de la grajduri. În cabana noastră nu era telefon.

— Îmi pare rău, a zis Fred, ținându-se de clanță. Suntem bolnavi toți de la niște pește stricat, iar calul a căzut pe jos. Nu-l pot face să meargă. Ada, am nevoie de ajutor.

Stăteam în picioare cu Ruth și cu Jamie, uitându-ne la Fred și la băltoaca de vomă.

— Untișor? am zis repede, cu voce gătuită. A pățit Untișor ceva?

— Nu. Oban.

Am fugit să mă încălț și să-mi iau haina. Fred s-a apucat de burtă și a vărsat din nou.

— *Kolik?* a întrebat Ruth.

Nu mai auzisem cuvântul acela niciodată.

— Suferă de *kolik*?

— Da, a zis Fred. Colică. Da.

A dat din mâini și a căzut.

Ruth s-a încălțat repede.

— Știu ce-i de făcut, a spus ea.

Susan se aplecase deasupra lui Fred, cu un prosop în mână.

— Ești sigură, Ruth? a zis Susan.

Ruth a dat din cap că da.

— Mă ajută Ada.

Am fugit pe cărare, prin pădurea luminată de lună, până am ajuns în curtea grajdului. Oban zăcea culcat pe-o parte în boxa lui, cu pielea neagră plină de

sudoare. După cum arătau paiele de pe jos, se zvârcolise.

Ruth a deschis ușa larg. L-a lovit tare cu piciorul pe Oban.

— Sus! Sus! a strigat ea. Ridică-te!

Am zburat spre ea.

— Oprește-te!! Nu-i face rău!

Ruth s-a lăsat în genunchi și i-a pus calului căpăstrul în jurul capului.

— Trebuie să faci cum îți spun.

A agățat o funie de căpăstru și a tras tare. Îi străluceau ochii negri în lumina slabă.

— Lovește-l cu piciorul, a zis ea. Fă-l să se ridice. Trebuie să meargă, altfel moare.

M-a durut stomacul, dar mi-am luat elan și i-am tras un șut zdravăn lui Oban.

El a fornăit și a gemut, dar pe urmă s-a ridicat împleticindu-se în picioare.

— Bine, a zis Ruth. Mai caută o frânghie. Ajută-mă să-l plimb.

L-a scos din boxă în curtea grajdului. Oban se împleticea și a dat să cadă iar.

— Nu! a zis Ruth și l-a lovit din nou.

El s-a smucit și aproape că i-a smuls frânghia din mână. M-am apropiat pe cealaltă parte și l-am bătut cu funia mea peste crupă.

— Bine, a zis Ruth. Fă-l să meargă fără oprire.

L-am plimbat pe Oban între noi pe toată lungimea curții. Șiroia sudoarea de pe el.

— E rău. Rău de tot, a zis Ruth.

— N-ar trebui să-l învelim cu ceva?

Era o noapte friguroasă pentru un cal atât de transpirat. Caii răcesc repede, iar Oban era ud până la piele.

— O pătură, da.

Am găsit în camera șeilor o pătură pentru cai. Am aruncat-o peste Oban, în timp ce Ruth îl obliga să meargă.

— Bine, a zis ea.

L-a plimbat până la marginea curții, apoi l-a întors și l-a plimbat înapoi. Când se clătina, striga la el și îl

lovea cu capătul frânghiei. Arăta groaznic totul, dar Ruth părea că știe ce făcea.

— Apă? am întrebat.

— Nu. Nici apă, nici mâncare. Doar plimbare.

Ruth l-a întors pe Oban și l-a obligat din nou să meargă.

— Colică înseamnă că-l doare burta. E ceva grav, la cai. Caii pot muri de colică.

Oban a încercat să se smulgă din mâna lui Ruth. Au început să i se îndoaie picioarele. M-am dus de cealaltă parte a lui și l-am împins.

— Oban! am strigat eu și l-am lovit.

— Bine, a zis Ruth. Dacă îl ținem în mișcare, mai are o șansă. Dacă se culcă pe jos și se zvârcolește, poate să-și înnoade... să-și înnoade intestinele. Și atunci sigur moare. Oban? a întrebat ea. Îl cheamă Oban?

Am dat din cap că da.

— Era calul lui Jonathan.

— Cel pe care ai galopat tu, a zis Ruth. Îmi aduc aminte.

Peste zece minute, Ruth a zis:

— Dacă starea lui se înrăutățește, ne trebuie un pistol. Știi de unde putem face rost?

— Un pistol? Adică să...

N-am reușit să spun.

Ruth a încuviințat.

— Nu-l lăsăm să sufere, dacă nu există speranță.

Era îngrozitor cum se puteau adevărați cele mai oribile lucruri.

— Acum există speranță? am întrebat.

Ea a ridicat din umeri.

— Cât de cât.

— Fred are pistol, am spus eu. Nu știu unde-l ține. Nu știu cum să-l folosesc.

— Știu eu, a zis Ruth.

Peste jumătate de oră a venit Susan să vadă ce facem. A zis că toate muncitoarele sezoniere și întreaga familie Elliston vărsau și ei. Mâncaseră împreună la cină o bucată uriașă de pește care trebuie să fi fost stricat.

Oban parcă transpira mai puțin.

— Noi ne descurcăm, i-am spus lui Susan. Ruth știe ce-i de făcut.

După ce-a plecat Susan, Ruth mi-a spus:

— Poate că și calul a mâncat pește.

Mi-am dat seama că glumea și am zâmbit. Pe urmă am întrebat:

— Chiar l-ai putea omorî?

Ea a dat din cap că da.

— Așa cred. Știu cum se face. Tata a omorât un cal, odată, când și-a rupt piciorul. A fost un gest de milă, nu de cruzime. Înțelegi?

— *Milă* înseamnă să nu pedepsești pe cineva, deși ai putea, am zis.

— Înseamnă și să pui capăt unei suferințe, a zis Ruth.

Am mai mers o lungime de curte, cu Oban între noi.

— Înțeleg, am spus, dar n-aș putea s-o fac.

Ruth s-a uitat lung la mine o vreme.

— Ai putea, a zis. Ești puternică și sinceră și iubești caii. După încă o tură, mi-a spus: Faci un X între ochi și marginea de jos a urechilor.

A schițat gestul pe capul lui Oban.

— Pe urmă tragi în mijlocul aceluia X. În felul ăsta mor instantaneu, fără durere. Să nu-i împuști între ochi. Îi doare și nu mor pe loc.

Am stocat informația în minte în dosarul gros numit „Lucruri pe care n-aș fi vrut să le știu”. Tot acolo se afla știința de a merge cu un picior strâmb până la zece ani și felul cum suna când îți spune mama că nu mai vrea să te vadă niciodată.

— Caii nu se tem de moarte, a zis Ruth încet. Niciun animal nu se teme.

Caii erau norocoși, din punctul ăsta de vedere.

Am mers kilometri în șir, în noaptea aceea, înainte și înapoi prin curtea grajdului.

— Tu crezi în rai? am întrebat-o pe Ruth.

— Da, a zis ea. Dar tu?

— Cred că da, am răspuns.

Clop, clop. Copitele lui Oban răsunau pe pavaj. Nu mai trebuia să-l lovesc cu frânghia la fel de des.

— Mama mea a murit, am zis. N-a fost un om bun. Dar Susan spune că poate Dumnezeu e milos.

— Așa cred și eu, a spus Ruth. Poate că mama ta va suferi o vreme. Poate că apoi se va căi. Și pe urmă va fi alături de Dumnezeu pentru totdeauna.

Poate. Îmi plăcea cuvântul acela. Poate.

După câteva ore, Oban a început să meargă mai ușor. I s-a uscat sudoarea. Ruth l-a apăsât sub falca de jos și mi-a arătat cum să simt un zvâcnit ușor acolo.

— Astea sunt bătăile inimii lui, a zis ea. Numără-le cu voce tare, când îți spun eu.

Am numărat. Ruth le-a verificat pe ceasul de la mână.

— Pulsul e rapid, dar nu de speriat, a zis ea. Când suferă, cailor le bate inima mult mai repede.

L-a lăsat pe Oban să bea o înghițitură de apă. Pe urmă l-am plimbat numai eu, să se mai odihnească Ruth. Înainte și înapoi, înainte și înapoi. După ce am obosit, l-a preluat ea din nou. Ne-am învelit cu păături și am continuat să mergem înainte și înapoi prin curtea întunecoasă și friguroasă.

Am vorbit toată noaptea. N-o mai auzisem niciodată pe Ruth vorbind atât. Mi-a povestit despre calul pe care îl avusese în Germania.

— Semăna cu asta, a zis ea și l-a mângâiat pe Oban pe față. Cum se numește în engleză un cal de culoarea lui?

— Murg, am zis. E un pursânge.

— Da, a zis Ruth. Al meu e mai masiv.

— Unde-i acum?

S-a înnegurat la față.

— Când am plecat, n-am spus nimănui. A trebuit să fugim pe ascuns. Caii stăteau într-un grajd cu chirie, aveau întreținerea plătită pentru o lună. Probabil că i-a luat cineva. Erau cai buni.

I-am povestit lui Ruth despre ziua în care sărisem cu Oban afară de pe pajiștea lui Untișor. A râs.

— Seamănă cu ceva ce-aș fi făcut și eu, a zis ea. Semănăm, noi două.

Oban s-a oprit din mers. Am tras de frânghie. El a tras înapoi, a ridicat coada și a lăsat pe pavaj un

morman de balegă aburindă.

— *Wunderbar!* a strigat Ruth – adică „minunat” – și a sărit în sus.

M-a luat în brațe, pe urmă l-a frecat tare pe frunte pe Oban.

— Minunat! Bravo! Bun băiat! Mie mi-a spus: E semn bun. E mai bine. Poate că n-o să moară!

— Nu?

— Nu în noaptea asta, a zis Ruth și m-a îmbrățișat din nou. Nu în noaptea asta! L-am salvat.

CAPITOLUL 44

Dimineată, când a aflat despre Oban, Lady Thorton s-a înroșit la față de furie.

— De ce nu m-ați trezit? a zis ea. Știu cum să procedez cu un cal care suferă de colică. Evident că știu. Serios, de ce nu m-ați...?

Mie nici nu-mi trecuse prin cap. Când începusem să călăresc, Lady Thorton mă trimisese să-i cer ajutor lui Fred, nu se oferise să mă ajute chiar ea.

— A știut Ruth ce-i de făcut, am zis.

Lady Thorton s-a îndreptat de spate.

— De ce nu m-ați trezit? a zis ea și mai tare. Susan!

Susan a deschis gura, apoi a închis-o la loc.

— N-ați crezut că pot fi de folos? a întrebat Lady Thorton. N-ați crezut că trebuia să-mi spuneți?

Susan părea jenată.

— Nici nu mi-a trecut prin minte, a spus ea. Îmi pare rău.

— Și dacă trebuia omorât?

Susan a rămas cu gura căscată.

— Nu m-am gândit că...

— Am fi făcut-o noi, am intervenit eu. Așa a zis Ruth. Ea știe cum se face.

— Le-ai fi lăsat pe copilele astea să ia singure o astfel de hotărâre? a strigat Lady Thorton. Le-ai fi lăsat să poarte o asemenea povară?

— N-am știut, a zis Susan. Au spus că știu ce au de făcut. Nu mi-am dat seama că putea fi atât de grav.

— Eu mi-aș fi dat seama, a zis Lady Thorton. Nu sunt incapabilă! Nu-i nevoie să mă tratezi cu mânuși ca pe un copil! Tratează-mă la fel de deschis și de direct cum îi tratezi pe ceilalți și, pentru numele lui Dumnezeu, data viitoare când se mai întâmplă ceva rău, *trezește-mă!*

S-a uitat apoi la mine și la Ruth.

— Ruth s-a ocupat de Oban, am zis. Eu nu știam nimic despre colică. Ruth l-a salvat.

— Mulțumesc, i-a spus Lady Thorton. Mulțumesc foarte mult.

I-a întins mâna. Ruth i-a strâns-o.

— Calul acela înseamnă mult pentru mine. Sunt furioasă că n-am fost anunțată, dar nu era responsabilitatea ta s-o faci și nu sunt supărată deloc pe tine. Îți sunt foarte recunoscătoare și vreau să știi.

— Mă bucur că am putut fi de ajutor, a zis Ruth. Îmi amintește de calul meu, pe care l-am abandonat.

M-am dus cu Lady Thorton la cumpărături. Ea și Susan mergeau acum pe rând, iar eu mă duceam deseori și singură.

— V-ați înșelat în legătură cu Ruth, i-am spus.

— Mulțumesc, Ada.

Mărșăluia pe drum și tocurile ei loveau caldarâmul cu zgomot.

— Voi trage singură concluziile, a adăugat ea.

— Fără ea, Oban ar fi murit, am zis.

Trebuia să alerg ca să țin pasul cu Lady Thorton.

— Eu nici n-am auzit de colică, până acum. N-aș fi știut ce-i de făcut.

— Eu aș fi știut, a zis Lady Thorton. Pe viitor să ții minte asta.

— Dar a știut Ruth, am zis. A făcut tot ce trebuia.

— Iar eu sunt recunoscătoare, a adăugat ea și s-a uitat la mine dintr-o parte. Știu că o lași în continuare să călărească pe calul tău. L-am întrebat pe Fred Grimes.

— Dar nu vine la grajduri. Ne întâlnim pe drum.

— În afară de noaptea trecută, evident, a zis Lady Thorton pe un ton sec. Niciuna dintre voi nu mă consideră capabilă. E clar.

— Ruth are nevoie de cai la fel cum aveam și eu nevoie, am zis. La fel cum are nevoie Maggie. Dumneavoastră nu-i folosiți. E ca și cum ați fi lăsat cabana goală și nu ne-ați fi permis lui Susan și nouă să locuim acolo.

Lady Thorton s-a strâmbat.

— Nu-i același lucru. Ea e nemț...

Am întrerupt-o.

— Nu-i vina ei unde s-a născut.

Peste o săptămână, Ruth a primit o scrisoare de la mama ei. A deschis-o la masa de seară și am văzut toți

cum s-a schimbat la față. Ochii i s-au umplut de lacrimi care au început să-i curgă pe obraji.

— A murit, a zis Ruth.

Am luat-o de mână.

— Doar nu mama ta?

Ruth a clătinat din cap.

— Bunica. A murit acolo, în lagăr.

A aruncat scrisoarea pe masă.

— „A murit liniștită”, spun naziștii.

Lady Thorton și-a dres glasul.

— Pentru cei în vârstă, o moarte liniștită poate reprezenta o binecuvântare, a zis ea.

Ruth a privit-o fioros.

— Dacă credeți că bunica a murit liniștită, a zis ea, înseamnă că în continuare nu-l înțelegeți deloc pe Hitler.

S-a ridicat și a urcat repede scările. S-a încuiat la ea în cameră până a doua zi. La micul dejun, se uita cu ochi goi în terciul de ovăz.

— E începutul unui șir de vești rele, a spus ea. Dacă au putut s-o omoare pe bunica, nimeni din familia mea nu va supraviețui acestui război.

Lady Thorton s-a șters la gură cu șervetul, s-a scuzat și s-a ridicat de la masă. S-a dus la etaj, iar când s-a întors, i-a pus în brațe lui Ruth o pereche din propriii ei pantaloni de călărie.

— Oban pare să-și fi revenit complet, a zis ea. Sper că ești dispusă să-l antrenezi pentru mine. Se simte cel mai bine când e călărit în fiecare zi.

Ruth a deschis gura. A închis-o la loc. A deschis-o din nou.

— Da, a zis ea în cele din urmă. Mulțumesc.

Ruth și cu mine i-am călărit împreună pe Oban și pe Unișor în vântul aspru de octombrie.

— Doar la pas, deocamdată, până când suntem sigure că s-a făcut bine, a zis Ruth.

Era frig să mergi la pas, dar am fost de acord. Am urcat sus pe deal și ne-am uitat la marea brăzdată cu alb. Îmi doream să fi fost și Maggie cu noi.

— Hai să călărim prin sat, am zis. Acum ai voie.

Ruth a zâmbit. L-a mângâiat pe Oban pe gât.

— Hai să nu ne forțăm norocul chiar atât de tare.
Am cercetat-o. Calmă ca întotdeauna.
— Îmi pare rău pentru bunica ta.
A dat din cap.
— Ți-ar fi plăcut de ea.

CAPITOLUL 45

Se apropia momentul examenelor lui Ruth. În fiecare seară rezolva probleme de matematică în fața focului. Ea și Susan vorbeau despre matematică folosind cuvinte pe care nu le mai auzisem niciodată. *Algoritm. Interpolare. Optimizare.* Când am rugat-o pe Susan să mi le explice, n-a reușit să mă facă să înțeleg.

— Nu există sfârșit pentru lucrurile pe care nu le știu, am zis.

— Lumea întreagă e așa, a zis Lady Thorton din adâncul fotoliului ei. Plină de lucruri pe care nu le înțelegem.

Nu mă așteptasem să ne asculte.

— Doamnele ca dumneavoastră înțeleg totul, am zis eu.

— Tu ar trebui să știi mai bine ca oricine că nu-i adevărat, a zis Lady Thorton, pentru că tu m-ai învățat să gătesc. Uită-te la Susan, ea are diplomă de la Oxford, iar eu am avut drept profesoară o guvernantă fără studii. Mi-e și rușine de propria mea ignoranță.

Tocmai îi arătam lui Jamie cum să tricoteze un prosopel de baie. Am lăsat andrelele jos și m-am uitat lung la Lady Thorton.

— Susan spune că nu trebuie să ne fie rușine pentru ce nu știm, am zis.

— La vârsta ta, poate, a zis Lady Thorton. La a mea nu mai e același lucru.

Nu crezusem niciodată că lui Lady Thorton i-ar putea fi rușine de ceva. Nu mă gândisem că i-ar putea fi rușine altcuiva decât mie.

— Susan nu călărește ca dumneavoastră, am zis. Și la Organizația Femeilor Voluntare vă pricepeți mai bine.

— Mulțumesc, a zis Susan.

— Toți avem punctele noastre tari, a zis Lady Thorton. Și majoritatea dintre noi avem și slăbiciuni.

— Dumneavoastră ați călătorit, am continuat eu. Susan, nu. Spuneți că ați fost la Dresda.

În partea cealaltă a camerei, Ruth a ridicat capul.

— Da, a zis Lady Thorton. E un oraș frumos.

— Era, a zis Ruth. Cred că nu mai e la fel.

— Cunosc partea de lume în care am crescut eu, a zis Lady Thorton, uitându-se direct la mine. Iar tu cunoști partea de lume în care ai crescut tu. Acum știm amândouă mai multe.

Când s-a făcut destul de frig, domnul Elliston a tăiat porcul comunitar. L-a tranșat, a sărat șunca și costița. Mă așteptam ca Jamie să se întristeze, dar n-a fost așa; a ajutat la tăiatul cărnii, spunând că voia să învețe cum se face. Domnul Elliston l-a învățat cu mare plăcere.

De Pomana Porcului, Susan a fript cotlete și a invitat la ospăț pe toată lumea de la fermă. Am mai făcut cartofi, păstârnac și morcovi la cuptor; am pregătit și un sos gros pentru carne din untura rămasă în tigaie. Ruth n-a mâncat carne de porc, desigur, dar domnul Elliston i-a adus o bucată de miel, iar Susan i-a gătit-o într-o tigaie separată.

Între Pomana Porcului și Crăciun a împlinit și Jamie opt ani. M-am dus prin magazine cu șilingii mei, dar n-am găsit nimic din ce-aș fi vrut să-i cumpăr, așa că am pus deoparte zahărul și untul din rația mea și i-am pregătit caramele. Fred i-a dăruit un hârleț, iar Lady Thorton o carte. Cel mai grozav cadou l-a primit de la Susan. Găsise o pereche de cizme de cauciuc – erau purtate, dar încă trainice. Cizme de cauciuc noi nu se mai făceau din cauza războiului. Pentru Jamie se terminase de-acum cu picioarele reci și ude.

— Cizme de fermier! a zis el când le-a văzut. Cizme de fermier adevărat!

Îi erau un pic cam mari, dar asta era bine; Susan i-a îndesat niște cârpe în vârf și a spus că, dacă aveam noroc, putea să le poarte câțiva ani. Eu mă îndoiam. Jamie creștea mai repede decât purcelușii.

Într-o seară de la începutul lui decembrie, am dat drumul la radio ca de obicei, pentru știrile de la ora nouă. Crainicul nu vorbea niciodată pe șleau despre lucrurile legate de război, pentru că ascultau și spionii naziști, fără îndoială. Spunea fraze de genul: „Azi au fost bombardate anumite zone din Londra” sau „Un oraș de mărime mijlocie a fost lovit de bombe!”

De data asta, însă, a spus răspicat că Japonia atacase Statele Unite într-un loc numit Pearl Harbor. Mai atacaseră și o colonie britanică numită Singapore. Statele Unite și Marea Britanie declaraseră război Japoniei.

I-am întins lui Susan atlasul pe care îl adusese Lady Thorton de la conac.

— Arată-mi, am zis.

Pearl Harbor era în Hawaii, un grup de insule din mijlocul oceanului. Singapore era o insulă din apropierea Japoniei. Era greu de imaginat că merita să te lupți pentru astfel de insulițe.

— Și Anglia e o insulă mică, a zis Susan.

Germania și Japonia erau țări aliate, așa că Germania declarase și ea război Statelor Unite. Statele Unite răspunseseră cu o declarație asemănătoare. Susan a clătinat din cap, deloc impresionată.

— Ar putea fi util să-i avem pe americani de partea noastră, a zis ea.

Lady Thorton a pufnit.

— Era greu de bănuir că vor fi de partea lui Hitler. Credeai că putem câștiga războiul ăsta fără americani? Eu nu.

Lui Jamie i s-au luminat ochii.

— Deci acum învingem?

— Încă nu, a zis Susan.

CAPITOLUL 46

Se apropia Crăciunul. Îmi era groază de el.

— Nu putem merge undeva? am întrebat-o pe Susan.

Tăiam legume pentru tocană. M-a privit uimită.

— Unde? a zis ea. Cum?

Nu mai putea călători nimeni de plăcere din cauza războiului. În gară erau afișe mari pe care scria: „Este călătoria ta cu adevărat necesară?”

— Oriunde, am zis eu. Departe de-aici.

Cabana era plină de tristețe, de întuneric și de amintirea lui Jonathan.

— În vizită la familia ta, poate, i-am propus. La tatăl și la frații tăi.

Ar fi fost ca și cum aveam verișori. Verișori și un bunic.

Susan s-a înfiorat.

— Niciodată în viața ta. Aș vrea să fi fost o idee bună, dar din păcate e una foarte rea.

A pus cuțitul jos.

— Știu că nu înțelegi, a zis ea, dar cred că într-o zi vei reuși. Familia mea mă urăște profund din cauza unor lucruri pe care nu le pot schimba. Aș vrea să nu fi stat lucrurile astfel, dar așa stau.

— Nu înțeleg, am zis eu. Tu nu ești oloagă. N-ai nimic în neregulă.

— Problema e la familia mea, a zis Susan. Nu la mine. La ei.

— Dar greșesc, am zis eu.

De data asta Susan s-a uitat direct în ochii mei.

— Da, a zis ea. Mama a murit, știi și tu. Iar tata greșește. Ar trebui să mă iubească. Nu mă iubește. Nu pot îndrepta acest lucru. E dur, dar ăsta-i adevărul.

La fel ca mama.

Nu mă gândisem niciodată că familia lui Susan semăna cu mama.

Încă îi auzeam vocea în minte. „Cine-o să te vrea pe tine? Nimeni!” M-am așezat la masă și mi-am îngropat capul în palme.

Jamie a năvălit pe ușa din spate.

— Am de gând s-o tai pe Persnickety pentru masa de Crăciun, e prea bătrână să mai facă ouă, ne-a anunțat el.

Ada, de ce plângi?

Am ridicat capul cam de-un deget.

— Pentru că pe Susan n-o iubește tatăl ei. Iar mama noastră nu ne-a iubit pe noi.

Jamie a pufnit.

— Ba, sigur că ne iubește, a zis el și a luat-o pe Susan de după gât. Ne iubești, nu-i așa?

Susan l-a sărutat.

— Așa este, a zis ea. Vă iubesc foarte mult pe amândoi.

Era a doua oară când Susan spunea că ne iubește. M-a făcut să plâng și mai tare, deși habar n-aveam de ce.

A doua zi dimineață, în loc să-mi fac temele, am desenat singură un altfel de hartă. Am început din partea stângă, cu o cutie neagră și o fată închisă înăuntrul ei. Pe urmă un tren. Pe Untișor. Fosta casă a lui Susan. Cabana în care locuiam acum. Maggie, Ruth și Lady Thorton. Jamie atârnat de un copac, cu amândouă brațele zdravene. Deasupra noastră, balauri care zburau în cerc pe cer. În mijloc, Susan, curajoasă ca Sfânta Margareta, cu o sabie strălucitoare în mână.

— Ce urmează? a întrebat Susan, văzând desenul. Asta-i harta trecutului tău. Cum arată harta viitorului?

M-am uitat lung la ea.

— Ce dorești pentru viitor? a insistat ea.

Habar n-aveam. Când fusesem evacuată, îmi dorisem la început să fiu fata aceea care călărea și se lua la întrecere cu trenul. Acum devenisem ca ea. Părți din mine încă erau neclare, dar poate că și fata aia o fi fost la fel. O văzusem doar pe dinafară.

— Vreau să merg în multe locuri, am zis. Vreau să călătoresc. Vreau să văd Dresda.

Susan m-a luat în brațe.

— După sfârșitul războiului, așa vei face.

— Tu ce îți dorești pe viitor? l-am întrebat pe Jamie.

A stat pe gânduri.

— Să am mai multe găini.

CAPITOLUL 47

Maggie a venit acasă de Crăciun. Părea tare nefericită.

— Anul trecut am luat împreună cina de Crăciun la conacul Thorton, i-am spus lui Ruth. Jonathan s-a purtat foarte frumos cu mine și cu Jamie. Se purta frumos cu toată lumea.

Ruth a încuviințat.

— Când am fost s-o văd pe mama, de Roș Hașana și Iom Kipur, nu ne-am putut gândi decât la sărbătorile de altădată, pe care le petreceam împreună cu toată familia la noi acasă, în Dresda.

— Și ce-ați făcut ca să vă simțiți mai bine? am întrebat.

— Nimic. Ne-am trăit nefericirea, a zis Ruth și a respirat adânc. Mai bine să fii nefericit împreună cu ai tăi, decât să fii nefericit de unul singur. Așa cred.

Așa credeam și eu. Am încercat să ne înveselim. Maggie, Jamie și cu mine am tăiat un minunat brad de Crăciun, mult mai mare decât cel strâmb tăiat de mine cu un an înainte. I-am curățat crengile de jos și le-am folosit ca să ornăm polița căminului. Eu strânsesem tot anul hârtie colorată și am făcut din ea ghirlande împletind cerculețe și stelute din hârtie lucioasă. Maggie și cu mine am scormonit în podul conacului Thorton până am găsit luminițe de Crăciun și podoabe de sticlă cum avusese și Susan cândva. Bradul arăta superb. Niciunuia dintre noi nu-i păsa cu adevărat de el.

— Mă simt în continuare ca într-o peșteră în casa asta, a zis Maggie.

— Chiar este o peșteră, a zis Jamie.

— E mai puțin mohorâtă decât era înainte, am spus eu.

Maggie a clătinat din cap.

— Măcar dacă n-ar trebui să fie negru camuflajul.

— Nici nu trebuie, mi-am dat eu seama. Nu pe dinăuntru.

Maggie a zâmbit în sfârșit.

— Ai dreptate!

Panourile noastre de camuflaj erau făcute dintr-o pânză neagră, groasă, întinsă pe rame de lemn de mărimea ferestrelor. Maggie a găsit niște vopsele în podul conacului Thorton și în următoarele două zile am pictat partea dinăuntru a panourilor cu ceea ce vedeam afară când nu erau puse peste geamuri. Copacii, cu soarele strălucind printre crengile lor. Bicicleta lui Jamie. Țarul și cotețul doamnei Rochester. Grădina adormită în timpul iernii, cu mormanele de paie care acopereau pământul. Adăpostul antiaerian de lângă casă. Găinile cele noi și cocoșul.

Ruth a luat panoul de camuflaj de la fereastra camerei ei și l-a vopsit complet alb pe dinăuntru, apoi a desenat pe deasupra cu creionul și a șters cu radiera până s-a declarat mulțumită. Pe urmă a colorat ce desenase: o alee de piatră, copaci înfloriți și un strat de lalele multicolor.

— Casa mea, primăvara, a zis ea. Căminul pe care l-am avut cândva.

Mi-a zâmbit.

— Ce prostie să muncesc atât, pentru cât de puțin timp mi-a mai rămas.

Ruth luase examenul de admitere; după Anul Nou pleca la Oxford.

— Dar mă încântă să văd iar această imagine.

— O s-o păstrăm, i-am spus. Și vei veni în vizită.

Ne străduiam să fim vesele, dar nu ne ieșea. Eu mă simțeam tristă și neliniștită. Maggie n-avea stare, iar Lady Thorton și Susan erau tot mai posomorâte. Răceala de care suferea Lady Thorton nu ajuta nici ea.

Nu ne-am dus la biserică, de Ajun. Lady Thorton a zis că nu se simțea în stare. Susan, căreia oricum nu-i plăcea la biserică, a hotărât să rămână lângă ea, iar Maggie voia să-l aștepte la gară pe Lordul Thorton, al cărui tren sosea exact în timpul slujbei. Trebuiau să se întoarcă acasă pe jos, în sat nu mai existau taxiuri.

— Ada, Jamie, puteți să vă duceți voi la biserică, a zis Susan.

— Eu stau acasă cu mama, a zis Jamie.

Nu era mama noastră.

Eu m-am hotărât s-o însoțesc pe Maggie la gară. A venit și Ruth cu noi.

— E o atmosferă oribilă în casa asta, a zis ea, trăgându-și fularul peste față. Dacă așa-i Crăciunul, mă bucur că sunt evreică.

— Ăsta nu-i un Crăciun adevărat, a zis Maggie.

Ruth a luat-o de mijloc.

— Știu, a zis ea.

În timpul războiului, trenurile întârziu de obicei, dar cel așteptat de noi a venit mai devreme. Am ajuns la gară exact la timp să-l vedem pe Lordul Thorton cum cobora din vagon, înalt și lat în haina lui groasă. După el s-a dat jos alt bărbat, la fel de înfofolit, și pe urmă o femeie cu o haină groasă, neagră, și capul acoperit cu batic.

Ruth a țipat. S-a năpustit spre bărbat și spre femeie. S-a agățat de ei și a început să hohotească.

Femeia a strâns-o la piept pe Ruth, murmurând cuvinte pe care nu le înțelegeam. Bărbatul le-a înconjurat cu brațele pe amândouă.

Cuvinte germane. Erau mama și tatăl lui Ruth.

I-am urmărit pe toți trei cum se îmbrățișau și se sărutau plini de însuflețire. Nu cunoșteam pe nimeni care să se îmbrățișeze și sărute cu atâta bucurie. Lordul Thorton ne-a îmbrățișat și el pe Maggie și pe mine, dar părea incredibil de trist. Chiar și când i-a zâmbit lui Ruth a părut obosit. Nu că Ruth ar fi observat. Ea pălăvrăgea în germană. Și-a tras mama spre mine, mi-a pus mâna pe braț și a spus ceva care a făcut-o pe mama ei să devină radioasă și să mă sărute fix pe buze, înainte să mă pot feri.

— Mama îți mulțumește, a zis Ruth.

Pentru ce îmi mulțumea? Nu știam cum să reacționez. Mă sărutase o străină! M-am uitat la Ruth.

— Cum spuneți în germană „cu plăcere”? am întrebat-o.

— *Bitte*, a zis Ruth zâmbind.

— *Bitte*, am repetat eu.

Mama lui Ruth a zâmbit și m-a sărutat din nou.

— De ce îmi mulțumește? am întrebat.

— I-am povestit totul despre tine, a zis Ruth.

Asta putea însemna orice. Și totuși, ținând cont că mă pupa, nu părea ceva de rău.

Am plecat spre casă. Ruth își ținea de mână amândoi părinții. Lordul Thorton, Maggie și cu mine mergeam câțiva pași în urma lor.

— Deci i-au dat drumul mamei lui Ruth din închisoare, am zis.

— Lagărele britanice nu sunt închisori, a spus Lordul Thorton, dar da, i-au dat drumul. Tatăl ei lucrează împreună cu mine de ceva vreme și am reușit în sfârșit să obținem eliberarea mamei. Va putea locui împreună cu Herr Schmidt și cu Ruth.

— Ruth se duce la Oxford, am zis eu.

— Exact.

— Înseamnă că lucrați în apropierea Oxfordului?

Mereu ne dorisem să aflăm unde își desfășură Lordul Thorton activitatea de război. El nu ne putea spune, dar asta nu însemna că noi nu încercam să-l iscodim.

M-a privit chiorâș și n-a răspuns.

Prostii.

Tatăl lui Ruth vorbea puțin engleză, mama ei mai deloc. Le spunea propoziții lungi în germană lui Lady Thorton și lui Susan, zâmbind și făcând plecăciuni, iar Lady Thorton și Susan zâmbeau și ele și făceau plecăciuni de parcă înțelegeau.

— Ce spune? am întrebat-o pe Susan.

Susan s-a uitat la mine.

— Ai înțeles exact cât am înțeles și eu.

Nostim era că de fapt chiar o înțelegeam. Frau Schmidt ne spunea cât era de fericită că avuseserăm grijă de Ruth, cât de mult se bucura să le cunoască pe femeile care îi oferiseră lui Ruth un cămin. Nu puteam traduce cuvintele, dar știam ce înseamnă.

Lady Thorton n-o găzduise cu dragă inimă pe Ruth, dar acum se purta binevoitor. În ciuda răcelii și a durerii ei, le zâmbea celor din familia Schmidt. Le spunea lucruri plăcute. Le-a atârnat hainele în cuier și l-a trimis pe Jamie să le care bagajele la etaj. S-a dus în cămară și s-a întors cu o sticlă de vin, iar toți adulții au băut câte un pahar, ținând pe rând toasturi. Totul se petrecea deosebit de civilizat. Ruth râdea cu gura până la urechi și era radioasă.

Acel moment s-a dovedit până la urmă cea mai frumoasă parte a Crăciunului.

Ne-am atârnat ciorapii de cămin – chiar și Ruth, la insistențele lui Jamie, deși a strâmbat din nas. Dimineață am găsit în fiecare ciorap câte o bomboană și un șiling. Am mâncat la micul dejun o duzină de ouă și rația de șuncă pe o lună, în timp ce ascultam colinde la radio. Am întesit mereu focul, făcând flăcările să danseze pe podoabele din brad. Soarele strălucea și ar fi fost o zi superbă, dacă n-ar fi existat stafia lui Jonathan.

Anul trecut fusese și Jonathan cu noi. Glumise la masă, fusese amuzant și bun.

Amintirile despre Jonathan semănau cu niște balauri, cu niște fapte imaginare feroce și cu aripi. Amintirile despre mama semănau cu pietrele sau cu cărbunii. Am încercat să evoc o singură amintire fericită cu mama. Dacă mama ar fi venit să locuiască împreună cu noi la Susan, oare ar fi învățat să fie fericită? Oare ar fi făcut-o ceva, orice, să fie mai bună? N-aveam să știu niciodată.

— Respiră, a zis Susan, cu brațul în jurul meu. Câte o răsuflare pe rând. Trecem noi și peste asta.

Susan, mama lui Ruth și Lady Thorton s-au apucat să pregătească cina. Lordul Thorton și tatăl lui Ruth jucau table. Maggie, Ruth, Jamie și cu mine ne-am dus să-l ajutăm pe Fred la grajduri și pe urmă să-l aducem și pe el la masă.

Am mâncat și am deschis cadourile. Și atunci a venit surpriza.

CAPITOLUL 48

Susan mi-a dat o carte și un pulover pe care îl împletise ea. Lui Jamie i-a dat tot un pulover și un nou avion de jucărie. Eu le-am dat tuturor – chiar și Lordului Thorton și lui Ruth, dar nu și părinților ei, pentru că nu-i așteptasem – căciuli împletite de mână.

Am început să simt un fel de energie venind dinspre Lordul și Lady Thorton. Mă făcea să devin agitată. Semăna puțin cu energia pe care o emana mama înainte să se apuce să snopească în bătaie pe cineva – mai prietenoasă, dar asemănătoare, totuși. M-am tras mai aproape de Susan, care a părut la fel de nedumerită ca mine, atunci când Lordul Thorton mi-a pus în brațe o cutie.

— Stai puțin, a zis el, când am ridicat cutia. Vreau mai întâi să citesc ceva.

A scos un plic din buzunarul vestei, iar din plic a scos o scrisoare. Era încrețită și ferfenițată, de parcă ar fi fost despăturită și împăturită la loc de mai multe ori.

Lordul Thorton și-a dres glasul. Pe urmă a făcut o pauză, a înghițit în sec și iar și-a dres glasul. Când a început să vorbească, îi tremura vocea.

„— Dragă Lord Thorton”, a citit el.

„Trebuia să vă fi scris mai demult, știu, dar a fost o perioadă cam... ei bine, nu-mi mai caut scuze. Trebuia să vă fi scris mai demult. Îmi pare rău. Jon, fiul dumneavoastră, mi-a fost prieten apropiat. A fost un pilot bun și un om curajos.

Sunt sigur că ați auzit povestea ultimei noastre aventuri împreună, dar m-am gândit să vă spun și cum am văzut-o eu.

Să fii pilot devine după o vreme foarte greu, trebuie să zbori în fiecare noapte, știind că de fiecare dată unele avioane nu se mai întorc. Începi să te gândești că urmezi tu, în fiecare seară, iar asta te consumă, începe să te roadă pe dinăuntru. Nu-i vorba chiar de frică, mai degrabă nu poți suporta așteptarea.

În orice caz, într-o seară Jonnie a venit la mine destul de târziu. Eram amândoi liberi în noaptea aceea și ar fi trebuit să dormim, dar uneori nu poți dormi, indiferent cât ai fi de obosit. Jonnie m-a întrebat dacă sunt gata de

o aventură, iar eu am fost de acord. Împrumutase două motociclete. Spunea că vrea să-și țină o promisiune făcută și că se gândea că-i mai bine s-o îndeplinească imediat ce avea ocazia. Așa că am plecat în toiul nopții, pe o beznă ca de smoală și pe o vreme mai rece decât ar fi trebuit – în orice caz, peste vreo două ore ne-am oprit lângă o casă de țară de pe o moșie mare. Nu mi-am dat seama de la început că era proprietatea dumneavoastră. Jon nu vorbea despre astfel de lucruri.

S-a strecurat în spatele casei și a aruncat cu pietricele într-o fereastră. Pe urmă am văzut că au ieșit afară niște scolărițe care se frecau somnoroase la ochi. Sora lui Jon semăna cu el, evident. Mai erau încă două fete brunete care puteau fi surori, una mai mică, cealaltă mai mare.

Ne-am urcat toți pe motociclete și ne-am dus în spatele casei celei mari, unde erau grajdurile. Jon m-a întrebat dacă știu să călăresc. I-am spus că n-am călărit în viața mea. Am crescut în Liverpool, nu-s prea mulți cai pe-acolo. Așa că mi-a spus să merg după ei cu motocicleta, dar să păstrez liniștea, nu voia să-l trezească pe grăjdar.

Fetele au ieșit cu niște cai, Jon cu altul, și pe urmă l-am văzut că a urcat-o pe cea mai mică dintre fetele brunete în șaua celui mai mare cal. Ei îi străluceau ochii – eu n-aș fi vrut să stau pe un astfel de cal, mi se părea fioros și fornăia, dar copila arăta nemaipomenit de încântată și mi-am dat seama că aceea era promisiunea pe care o făcuse Jon.

Au plecat pe câmpuri, iar eu după ei. Pe urmă ceva l-a speriat pe calul cel mare și a rupt-o la fugă, furios și iute, ca din tun. Fetița s-a cam clătinat puțin – sincer să fiu, m-am temut să nu pățească ceva –, dar pe urmă s-a ridicat în scări ca un jocheu la derby-ul național. Zbura peste câmp cu ceilalți după ea – n-o puteau ajunge – și cu mine în urma lor, gândindu-mă că foarte curând urma să fie nevoie de o ambulanță.

În cele din urmă, calul n-a mai alergat. Fata din spinarea lui s-a uitat peste umăr. I se desfăcuse părul, se înroșise în obraji și *râdea!* A zis: «A fost nemaipomenit, Jonathan! Îți mulțumesc.»

Ca să ne întoarcem la timp, trebuia să ne grăbim. Am lăsat fetele să se ocupe de cai și de ce explicații ar fi avut de dat.

Bănuisem că fata de pe calul lui Jon era tot cineva din boierimea locală, dar când am ajuns la aerodrom, Jon mi-a spus că nu. A zis că era din East End, din mahalaua Londrei, evacuată la începutul războiului. A zis că atunci când venise, nici nu putea merge. A spus: «I-ai văzut fața? Ai văzut cât a fost de curajoasă?»

«Am văzut» i-am spus.

Mai târziu, în aceeași zi, mi-a zis: «Pentru asta luptăm. Pentru genul ăsta de curaj. Nu putem fi învinși, atâta vreme cât luptăm pentru spiritul Angliei.»

Am înțeles ce voia să spună. Și m-a făcut pe mine, camaradul lui, să mă simt mai bine, știind că mai erau pajiști verzi cu copii îndrăzneți care râd, chiar și în mijlocul acestui război. Jon a zis că vrea să-și boteze avionul «Invincibila Ada». Intenționa să-i picteze numele pe coadă.

N-a mai apucat, dar ar fi făcut-o și am vrut să știți. Iar dacă-i puteți spune asta și fetei pe care o cheamă Ada, cred că Jon ar fi vrut să știe și ea.”

Lordul Thorton a împăturit scrisoarea, a pus-o la loc în plic și a băgat plicul înapoi în buzunarul vestei. Mi-a făcut semn din cap.

— Deschide cadoul, draga mea.

Înăuntru era un căpăstru de piele, curățat, uns, moale și flexibil. Pe bucățica de alamă cu numele scrisa „Oban”. Era căpăstrul lui Oban.

— Nu înțeleg, am zis.

Lady Thorton arăta fioroasă, aproape mânioasă. A zis:

— Ți-l dăm ție. Îți dăm ție calul.

— Nu se poate, am zis eu. E al lui Jonathan.

Cred că nu înțelesesem moartea cu adevărat până în acel moment. Adică, știam ce înseamnă moartea. Știam că Jonathan, la fel ca tata și ca mama, ca familia lui Stephen White, ca Becky și ca tot restul morților, nu se mai întorcea niciodată. Dar n-am înțeles pe deplin decât atunci. Ei bine, dacă asta-i atât greu de înțeles, atunci o mulțime de lucruri sunt la fel.

Nimeni n-a spus nimic. Toată lumea din cameră se uita la mine. Am ridicat căpăstrul, am mângâiat plăcuța cu numele și mi-am amintit de dimineața aceea frumoasă, frumoasă de vară.

— Îl iubesc foarte mult, am zis.

— Bine, a zis Lordul Thorton. Asta-i tot ce-ți cerem.

— Chiar vorbiți serios? am întrebat. Chiar e al meu?

— Sigur că vorbim serios, a zis Lordul Thorton.

— Pot face orice vreau cu el?

— Da, a zis Lady Thorton cu o undă de sarcasm. Înțeleg unde bați. Oban e al tău. Poți lăsa pe cine vrei tu să-l călărească.

— Mulțumesc, am spus.

M-am ridicat și am împins căpăstrul în mâinile lui Ruth. Am zis:

— Dacă-i al meu, atunci i-l dau lui Ruth. E calul ei de-acum.

CAPITOLUL 49

Ruth m-a privit lung.

— Sunt evreică, a zis ea. Eu nu primesc cadouri de Crăciun.

— Nu-i cadou de Crăciun, am zis. E cadou de prietenie. Este... e un cadou de la o soră. Ai auzit ce-a scris prietenul lui Jonathan – a crezut că suntem surori. Eu îl am pe Untișor. N-am nevoie de Oban. Tu ai.

— Plec săptămâna viitoare, a spus Ruth, strângând căpăstrul. Nu pot lua cu mine un cal.

— O să mai vii din când în când acasă. Mă ocup eu de el, până când te întorci.

Ruth s-a îndoit de mijloc peste căpăstru. I se scuturau umerii. Mama ei a înconjurat-o cu brațul și i-a spus încet ceva în germană. Ruth i-a răspuns, tot în germană, fără să ridice capul.

— Pentru numele cerului, a zis iritată Lady Thorton.

— Da, a zis Susan. Și eu spun la fel.

Mi-am dat seama că lui Lady Thorton nu-i plăcea ce făcusem, dar nu putea schimba nimic. Nu știu ce părere avea Lordul Thorton, dar nu-mi păsa.

Maggie zâmbea cu gura până la urechi. La fel și Jamie.

— Hai să facem niște ceai, Ada, a zis Susan și a pornit spre bucătărie.

— Te-ai supărat? am întrebat-o, imediat ce-am rămas numai noi două.

— Sigur că nu, a zis ea. De ce să mă fi supărat? Numai că Oban e un cal mult mai de soi decât Untișor. Până și eu îmi dau seama.

— Ruth e și ea o călăreață mai de soi ca mine. În plus, îl iubesc pe Untișor. Și de ce-aș avea nevoie de mai mult de-un cal?

Susan a râs.

— Ai fi surprinsă câți oameni cred că au nevoie de mai mulți, a zis ea.

Am ridicat din umeri.

— Suntem în plin război.

— Da, a zis ea, iar tu îl câștigi. Dar ai grijă. Nu cred că Lady Thorton va fi grozav de mulțumită, când va

avea timp să se gândească la asta.

Susan avea dreptate. Toată seara de Crăciun am simțit cum se aduna furia lui Lady Thorton. O vedeam apropiindu-se ca o furtună de pe mare zărită din punctul meu de observație de pe deal. Era furioasă că-l dădusem pe Oban, și încă unei evreice din Germania. Era furioasă că Jonathan venise să ne vadă pe mine și pe Maggie, nu pe ea.

Era foarte, foarte furioasă că nu-i dăduserăm ocazia să-l vadă și ea pentru ultima oară.

Și mai era furioasă că Jonathan voia să-și boteze avionul după mine. N-a spus-o, dar eu știam.

— Trebuia să-mi fi spus, i-a zis Lady Thorton lui Maggie în dimineața următoare.

Era a doua zi de Crăciun, aniversarea vânătorii de hârtii. Mi-am amintit cum îl oprise Jonathan pe Oban atunci când căzusem în șanț. Mi l-am amintit spunând: „Încerc să mă port ca un gentleman.” Mi-am amintit cum zâmbea și iar am simțit că mă doare peste tot pierderea lui.

Dacă pentru mine era atât de rău, pentru cei din familia Thorton era și mai și.

— I-am promis lui Jonathan că nu-ți spun, a zis Maggie.

— Trebuia să-mi fi spus înainte să-i promiți. Trebuia să nu fi promis. Trebuia să vii imediat la mine.

— N-am putut! a zis Maggie.

A fugit la etaj, înecându-se cu lacrimile pe care încerca să le rețină.

Lady Thorton s-a întors spre mine.

— Și tu trebuia să-mi fi spus.

— Adică s-o fi trădat pe Maggie sau să-mi fi încălcat promisiunea față de Jonathan? Care dintre ele? Mă bucur că n-am făcut-o, am zis.

Știam că nu trebuia să fiu obraznică. Trebuia să fiu recunoscătoare. Dar cu cât se purta mai urât Lady Thorton, cu atât simțeam mai puțină recunoștință.

Ruth și Lady Thorton i-au dus pe părinții lui Ruth la grajduri, să-l cunoască pe Oban. Familia Schmidt se pricepea atât de bine la cai, încât Lordul Thorton a

aranjat să mergem toți să călărim în aceeași după-amiază: eu, Maggie, Ruth, Lordul Thorton și părinții lui Ruth.

— Vii și tu, i-a spus lui Lady Thorton.

— Nu cred că vin, a pufnit ea.

— Ți-ar face bine, a zis Lordul Thorton.

— Nu, a zis ea.

Noi, ceilalți, ne-am dus. Am galopat, am sărit peste una, alta și vreme de două ore ne-am simțit fericiți. Oban se comporta minunat; Ruth nu se putea opri din zâmbit. Pe urmă, mama ei m-a mângâiat și mi-a dat mare atenție. Nu înțelegeam ce spune, dar îmi plăcea.

Ruth urma să doarmă în patul lui Maggie, ca să-și lase părinții în camera ei, iar Maggie dormea cu mine în pat. După ce călărisem împreună, nu-mi venea somnul. Vorbeam tot timpul – despre Untișor și Oban, despre cum îl salvasem de colică, despre călăritul din ziua aceea.

— Ada, taci, a zis Maggie.

— Parcă aș avea surori, am spus. N-am avut niciodată familie, în afară de Jamie.

— Ai avut-o pe mama ta, a zis Ruth.

— N-am avut-o. O să-ți povestesc cândva.

Ruth a întins mâna peste spațiul dintre paturi. Scosesem camuflajul și zăream câte ceva în penumbră. Am întins și eu mâna spre Ruth.

— Și Maggie, a zis Ruth.

Maggie s-a ridicat într-un cot, ca să ajungă cu mâna la mâinile noastre.

— Toate trei împreună, a zis Ruth. Surori.

— Spune-o în germană, am zis.

— *Schwestern*, a spus Ruth.

— *Schwestern?* a chicotit Maggie. Ce caraghios!

— *Schwestern*, a repetat hotărâtă Ruth. Voi două sunteți *schwestern* cu mine, acum. Așa că vă voi spune un secret. Nu mă duc la Oxford.

I-am dat drumul la mână și m-am ridicat în fund pe pat.

— Ai spus că ai luat examenele!

— Le-am luat, a zis Ruth. Am învățat toată matematica. Sunt pregătită. Dar Lordul Thorton a spus

că, dacă vreau, pot lucra unde lucrează el și tata. Merg la Oxford după război.

— Să muncești de-adevăratelea pentru război? a zis Maggie.

Ruth a râs.

— Da. Foarte de-adevăratelea.

— Unde? am întrebat eu. Și ce-o să faci?

— Asta nu pot spune, a zis Ruth. Dar o să vă scriu și-o să-mi scrieți și voi, iar tu, Maggie, trebuie să-mi antrenezi calul de fiecare dată când vii acasă de la școală. Începi să fii prea mare pentru căluțul tău.

— O să vii și tu acasă, atunci când poți, am zis eu.

Ruth s-a întins pe spate. O puteam auzi cum zâmbea.

— Guvernul vostru a hotărât că nu suntem spioni, a zis ea. Familia mea va locui laolaltă, iar tata și cu mine vom munci împreună. Și, da, o să vin acasă, când pot.

În dimineața următoare, Lady Thorton s-a luat de Maggie de la prima oră. Susan, Ruth și cu mine am fugit în bucătărie să pregătim micul dejun. Lady Thorton a venit la masă furioasă foc, țeapănă și dreaptă ca lumânarea. Maggie s-a prelins în scaunul de lângă ea, cu ochii roșii și umflați de plâns.

Imediat am explodat și eu de furie. Nimic nu se întâmplase din vina lui Maggie sau a mea.

— Nu înțeleg de ce vă purtați atât de îngrozitor, i-am spus lui Lady Thorton. Știți de scrisoarea aceea de săptămâni întregi.

Știa. Lordul Thorton îi trimisese o copie. Spusese chiar el.

— Mi-a fost greu s-o aud citită din nou cu voce tare, a zis Lady Thorton, iar când mă gândesc că propria mea fiică m-a mințit...

— Nu era nevoie s-o citiți cu voce tare, am zis eu. O puteați păstra secretă sau să ne-o dați nouă s-o citim.

Ea a pufnit.

— Așa a dorit Lordul Thorton.

M-am îndreptat de spate.

— Atunci înfuriați-vă pe el, am zis, privind-o pe Lady Thorton fix în ochi. Nu pe Maggie. O faceți să se simtă nefericită pentru ceva ce nu poate îndrepta vreodată. Nu-i corect.

Obrajii lui Lady Thorton s-au umplut de pete roșii.

— Nu cred că merit să fiu pusă la punct de cineva ca tine, a spus ea.

— Of... a zis Susan.

Am susținut privirea lui Lady Thorton fără să clilesc, chiar dacă inima îmi bubuia.

— Nu meritați să aveți o fiică cum e Maggie, am zis eu. Sunteți o mamă îngrozitoare.

Toată lumea care m-a auzit a înlemnit. Lady Thorton s-a albit la față. Pe urmă, Ruth a zis, în liniștea mormântală care se lăsase:

— Ada, cere-ți scuze chiar în clipa asta. Știi bine că nu-i adevărat ce spui.

CAPITOLUL 50

M-am uitat fioros la Ruth. Ea mi-a întors privirea.

— Nu face nimic cum trebuie, am zis. Maggie are nevoie de ea, iar ea continuă să fie furioasă. E furioasă că Jonathan a murit și că Maggie nu poate îndrepta asta, dar nu-i vina lui Maggie.

— Se străduiește cât poate, a zis Ruth.

— De unde știi?

Simțeam cum se aduna în mine indignarea, la fel cum se umflă un val.

— Se poartă oribil cu tine! Se poartă oribil cu toată lumea!

— Ada! a zis Susan.

— Toate mamele sunt îngrozitoare!

M-am ridicat de la masă și am fugit pe scări în camera mea.

Peste câteva minute mi-a bătut cineva la ușă. N-am răspuns.

— Ada?

Nu erau nici Susan, nici Maggie. Era Ruth.

A venit și s-a așezat la picioarele patului. Eu mă învelisem cu cuvertura de mi se vedeau numai ochii. Nu plângeam.

— Susan a spus că perioada Crăciunului e grea pentru tine, a zis Ruth.

— Anul ăsta m-am descurcat bine.

— Tot anotimpul ăsta-i greu, a insistat Ruth.

— Și?

— Poate reușești să-ți dai seama că nu-i Lady Thorton de vină pentru toate.

— Nu știi de ce-i ții partea, am zis. Nu i-a plăcut niciodată de tine.

Ruth a oftat.

— Nu țin partea nimănui. A fost oribil ce-ai spus. Că nu merită s-o aibă pe Maggie, când Maggie e tot ce i-a mai rămas.

— N-ar trebui să fie așa de rea cu Maggie. Ar trebui s-o asculte pe Maggie. Ar trebui s-o iubească, chiar dacă Maggie nu-i perfectă...

— O iubește, a zis Ruth. Lady Thorton nu-i nici ea perfectă. Dar o iubește.

— De unde știi?

Îmi dădeam seama că sunt grosolană. Nu-mi păsa.

Ruth a apucat marginea păturii mele și și-a tras-o peste picioare. În camerele noastre era mereu frig, iarna.

— Mama mea e un geniu, a zis ea. Așa spune tata. Că el și cu mine suntem deștepți, dar că mama e mai deșteaptă decât amândoi. Numai că părinții ei nu i-au dat voie să se ducă la facultate, pentru că era fată. Așa că n-a putut face nimic cu mintea pe care o are, iar uneori asta o nemulțumește și se înfurie, dar fără nicio legătură cu noi.

— Și?

Mama lui Ruth era bună. Mă săruta și mă mângâia. Nu semăna deloc cu Lady Thorton.

— Mama ne-a scos din Germania, a continuat Ruth. Nu s-a dat bătută. A încercat și a tot încercat până a găsit un loc dispus să ne primească. Nu s-a temut să ne abandonăm casa. I-a părut rău că n-a putut convinge și restul familiei să plece, dar ea a fost curajoasă și puternică pentru tata și pentru mine.

— Mama mea a fost un monstru, am zis eu. Nu-mi pot aminti nimic bun despre ea.

— Bun, mama ta a fost un monstru. Asta nu înseamnă că mama mea e la fel. Nu înseamnă că Lady Thorton e la fel.

Ruth m-a împins ușurel cu piciorul.

— Oamenii sunt complicați. Nici tu însăți nu ești o persoană ușor de iubit. Dar tot ești sora mea.

M-am uitat urât la ea.

— Nici tu nu ești o persoană ușor de iubit, am zis eu.

— Sigur că nu sunt, a spus Ruth, și totuși mă iubești. Sunt și eu sora ta. Când mama mea devine dificilă, a continuat Ruth, și e dificilă destul de des, mă gândesc la expresia de pe fața ei când a acostat vaporul nostru în Anglia – cât era de recunoscătoare nu numai pentru că plecase din Germania, dar și pentru că mă scosese pe mine de acolo. Pentru că eram în siguranță.

S-a uitat la mine.

— Lady Thorton încearcă s-o țină pe Maggie în siguranță.

— Procedează greșit, am zis eu.

— Poate, a zis Ruth. Dar nu înseamnă că nu încearcă să facă ce e bine.

Am respirat zgomotos.

— Și?

— Și trebuie să-ți ceri scuze, a zis Ruth.

Nu voiam. Îmi era frică de ce se putea întâmpla. Dar, după ce a plecat Ruth, a venit Maggie.

— Nu trebuia să-i spui așa ceva, a zis ea.

— Am încercat să-ți iau apărarea.

— Știu. Dar tot nu trebuia s-o spui. Ruth și cu mine mergem la grajduri cu tații noștri și cu Frau Schmidt. Mama rămâne aici.

— Bine.

Am înțeles ce voia să-mi spună. Mă durea stomacul, îmi simțeam mâinile umede. Am stat în camera mea înghețată și mi-am reamintit să respir.

După multă vreme am ieșit de sub cuvertură. Am coborât scările cu grijă. Lady Thorton și Susan stăteau lângă foc în camera de zi și beau ceai. Nu-l vedeam pe Jamie.

— Eu...

Nu știam ce trebuia să spun. M-am dus spre ele. Îmi tremurau genunchii.

Lady Thorton și Susan s-au uitat la mine. Au așteptat.

— Îmi cer scuze că am spus că sunteți o mamă rea, am zis.

Lady Thorton a dat aprobator din cap.

— Mulțumesc.

A mai luat o înghițitură de ceai.

Am așteptat să văd ce se întâmplă în continuare.

— Mănâncă ceva, Ada, a zis Susan. N-ai mâncat micul dejun. Găsești terci de ovăz lângă plită.

— Pot să mănânc? am zis cu voce subțire și speriată.

Lady Thorton s-a încruntat.

— N-avem obiceiul să-i înfometăm pe copiii care se poartă urât. Ți-am acceptat scuzele. Du-te și mănâncă.

M-am dus buimacă în bucătărie. Oare chiar așa se termina toată treaba? Mama mă băga în dulap, de obicei. Am înghițit un nod. Nu puteam mânca terci de ovăz, dar am băut o cană cu ceai.

Mai târziu în aceeași zi, după ce apucasem să mă mai liniștesc, Lady Thorton a venit și s-a așezat lângă mine pe canapea.

— Care-i cel mai rău lucru care ți s-a întâmplat în toată viața ta? m-a întrebat ea. Înainte să vii aici.

M-am gândit o vreme. Jarul a căzut în vatră.

— Mama mi-ar fi putut repara piciorul, am zis în cele din urmă. Dar a preferat să n-o facă. Și pe urmă a dat vina pe mine pentru el.

Altă tăcere s-a întins, lungă și subțire.

— De aceea ești atât de furioasă, a zis Lady Thorton. Crezi că eu o învinuiesc pe Maggie pentru lucruri legate de Jonathan. Nu-i adevărat. Mă învinuiesc pe mine.

CAPITOLUL 51

În noaptea aceea, în camera noastră, tot mă mai simțeam vulnerabilă.

— Credeam că se va întâmpla ceva mai rău, i-am spus lui Maggie. Dar să știi, totuși, că am vrut să te apăr. Încercam să te ajut.

— Știu, a zis Maggie. Sfânta Ada, ucigașa de balauri.

— De ce crezi că mama mea a fost așa de îngrozitoare?

În cealaltă parte a camerei, Ruth a scos un sunet printre dinți.

— De ce e Hitler atât de îngrozitor? a întrebat ea. Nimeni nu știe. Unii oameni sunt îngrozitori. Ai avut ghinion cu prima ta mamă. Ai avut noroc cu cea de-a doua.

— Susan nu-i mama mea, am zis.

Ruth a ridicat din umeri.

— N-ai decât să tot spui asta, dacă vrei.

Ruth, părinții ei și Lordul Thorton au plecat. Noi, restul, i-am condus pe jos la gară. Guvernul le interzisese până la urmă particularilor orice fel de consum de benzină. Mașina lui Lady Thorton era pe butuci într-un colț al curții grajdului.

Ruth m-a îmbrățișat de rămas-bun.

— Nu face așa o față tragică, a zis. O să-ți scriu. Și-o să-mi scrii și tu.

Adresa ei de corespondență era la un birou din Londra. Nu în locul unde urma ea să se ducă.

— Îmi vor expedia ei scrisorile, a zis Ruth. Nu fi tristă. Nu plec pentru totdeauna.

Stephen White părea, în schimb, să fi plecat pentru totdeauna. După ce plecaseră, nu mai primisem nicio veste de la el. Nici măcar una.

Ruth m-a mai îmbrățișat o dată, lung.

— Micuța mea *schwester*, a zis ea.

L-a sărutat pe Jamie.

— Micul meu *bruder*, a zis. Să ai grijă de porc în locul meu.

Maggie și cu mine am călărit peste câmpurile acoperite de zăpadă, în bătaia aspră a vântului. Eu îl călăream pe Oban – pentru Ruth, pentru Jonathan. Oban dădea din cap, voia la galop, dar nu-l puteam lăsa pe terenul acela nesigur și înghețat.

— Va trebui să mergi ore-n șir la trap, ca să-l potolești, a zis Maggie.

Ivy, căluțul ei, scotea nori albi când respira, străduindu-se să țină pasul. Am călărit pe câmpul de unde ne sărise potârnichea în cale. Nu mai puteam vedea câmpul acela fără să mi-l amintesc pe Jonathan.

— Invincibila Ada, a zis Maggie – și-atunci mi-am dat seama că și ea se gândea la el.

— Nu era vorba chiar despre mine, am zis eu. Jonathan voia ceva pentru care să lupte. Mă vedea așa cum voia el să fiu.

Când a venit vremea să se întoarcă la școală, Maggie s-a lansat într-o bătălie care, dacă s-ar fi purtat împotriva lui Hitler, poate că ne-ar fi ajutat să câștigăm războiul. Din nefericire, s-a dat împotriva lui Lady Thorton.

Maggie a blestemat, a strigat, a plâns. Lady Thorton nici n-a tresărit. În cele din urmă, Maggie s-a ridicat în picioare la cină.

— Dacă mă obligi să mă întorc, a zis ea grav și apăsător, n-o să te iert niciodată. Te voi urî cât am să trăiesc.

Frate! Asta era mai rău decât să-i spui că e o mamă îngrozitoare. M-am întrebat ce părere ar fi avut Ruth.

Lady Thorton a dus la gură furculița plină de mâncare, a mestecat-o, a înghițit-o și abia pe urmă a răspuns.

— Din grijă pentru siguranța și fericirea ta, a zis ea, sunt dispusă să-mi asum acest risc.

— N-o să-mi cer scuze, a zis Maggie în aceeași seară, la noi în cameră. Nu-mi pare rău.

CAPITOLUL 52

Casa era tristă și pustie fără Ruth și Maggie. Susan jura că zilele începuseră deja să se lungească, dar greu o puteai crede, când chiar de pe la jumătatea după-amiezii trebuia să punem camuflajul. Susan a intrat din nou în una din perioadele ei deprimante, era apatică și greoaie. Apoi, într-o dimineață, nici nu s-a mai dat jos din pat. Tușea des. Avea obraji roșii și abia putea vorbi.

— Mă tem că a luat răceala de la mine, a zis Lady Thorton. Eu am treabă toată ziua la OFV. Ada, te descurci? S-o chem pe doamna Elliston să vadă ce mai faceți, tu și Jamie?

Aveam de gând s-o îngrijesc eu pe Susan. Voiam să fiu păzitorul ei, ca un tutore.

— Ne descurcăm, am zis.

I-am dus lui Susan ceai și pâine prăjită. Jamie s-a ocupat de găinile lui și de doamna Rochester. A făcut focul în camera de zi și ne-am adunat în jurul căminului; Jamie se juca liniștit cu avioanele lui, iar eu citeam una dintre cărțile lui Maggie.

Susan n-a vrut nimic la prânz. După ce Jamie și cu mine am mâncat, i-am mai dus o cană cu ceai. Adormise. Era grozav de frig la ea în cameră, geamurile aveau desene de gheață, dar când i-am pus mâna pe obraz, Susan ardea ca focul. Respira șuierat. Am mai dat deoparte păturile de pe ea, ca să se răcorească, și i-am lăsat ceaiul pe noptieră. Măcar nu mai tușea.

Pe urmă ne-am ocupat de treburile zilnice, iar când s-a întors acasă Lady Thorton, tocmai îl învățam pe Jamie să curețe cartofi.

— Ce face Susan? a întrebat Lady Thorton.

— Am fost la ea – m-au uitat la ceas – acum jumătate de oră. Dormea. A dormit toată după-amiaza.

— Bine, a zis Lady Thorton. Somnu-i cel mai bun lucru pentru ea.

Înainte de cină, l-am trimis sus pe Jamie. Susan continua să doarmă.

— Nu-mi place s-o trezesc, a zis Lady Thorton. Cum arată?

Jamie a ridicat din umeri.

— Adormită.

După masă am spălat vasele, am pus lăturile la fiert și am măturat. Lady Thorton s-a dus să vadă cu ochii ei ce făcea Susan.

— Ada! a strigat ea peste o clipă.

Graba din vocea ei m-a făcut să tresar.

— Așa era și mai devreme?

M-am dus lângă scară; Lady Thorton s-a uitat la mine, cu fruntea încrețită de îngrijorare.

— Avea tot febră mare și respira greu?

Am alergat sus pe scări. Susan avea ochii întredeschiși, lucioși și goi. Ținea gura deschisă și respira șuierător, mult mai zgomotos ca înainte.

— Era caldă, dar am mai dezvelit-o.

— Are febră, a zis Lady Thorton.

Susan a gemut. Lady Thorton s-a apropiat.

— Ce este? a întrebat-o Lady Thorton.

— Doare, a șoptit Susan.

— Cât de tare te doare?

Vocea lui Lady Thorton suna furioasă și blândă în același timp.

— Da.

Lui Susan i s-au închis ochii.

Stăteam de parcă prinsesem rădăcini în podea.

— Am făcut ceva greșit?

— Îl chemăm pe doctorul Graham, a zis Lady Thorton. Of, nu... unde-i ce-l mai apropiat... Jamie!

A coborât repede scările.

— Jamie, vreau să fugi cu un mesaj la grajduri. Să-i telefoneze Grimes doctorului Graham. Unde găsesc un creion...

— Mă duc eu, am zis.

— Jamie e mai rapid.

Lady Thorton a scris un bilet pe masa din bucătărie, în vreme ce Jamie se îmbrăca și se încălța.

— Ia-ți bicicleta, a zis Lady Thorton și i-a vârat biletul în mână. Grăbește-te!

— Ce-am făcut? am întrebat eu. Am făcut ceva greșit?

— Nu, a zis Lady Thorton și și-a lăsat palma peste brațul meu. Fie starea i s-a înrăutățit rapid, fie nu ți-ai

dat tu seama cât de grave erau simptomele. Îl aducem pe doctorul Graham. O să se facă bine.

Lady Thorton s-a dus în bucătărie, a umplut ceainicul și a pus apă la fiert. A scotocit prin cămară până a găsit o sticlă cu ceva.

— Ține.

Mi-a dat sticla, un castron mare, gol și un prosop curat.

— Du astea sus și stai cu ea.

Susan era learcă de transpirație. La fel ca Oban când cu colica. În cameră era de-a dreptul ger. Susan părea adormită, iar când am strigat-o încetișor pe nume, n-a reacționat. Mi-am lipit cu grijă degetele de gâtul ei. A tresărit și s-a retras. A bătut din pleoape și a deschis ochii.

— Ce faci?

Cuvintele s-au auzit încet, dar clar.

— Îți verific bătaile inimii.

— Încă... mai bate, a zis ea, cu umbra unui zâmbet.

— Te simți rău de tot?

A dat din cap că da.

— Nu pot... să respir.

Nu știam ce să fac. Habar nu aveam. Nu mă mai simțisem niciodată atât de neajutorată.

Lady Thorton a urcat cu ceainicul aburind în mână. L-a pus pe jos.

— Mai dă-mi o pernă, a zis ea.

I-a pus-o sub cap lui Susan, a apucat-o de subsuori și a ridicat-o pe jumătate.

— Acum dă-mi castronul.

L-a pus pe pieptul lui Susan, a turnat în el din sticlă ceva cu miros puternic și înțepător, apoi a adăugat apă fierbinte din ceainic. A acoperit pe urmă castronul și capul lui Susan cu un prosop.

— Ce-i asta? am întrebat.

— Aburul mentolat o va ajuta să respire, a zis Lady Thorton.

— N-am știut, am zis eu.

— Nu-i nimic, a spus ea. E în regulă. Nici nu mă așteptam să știi.

— Am crezut că-i fierbinte pentru că are prea multe pături pe ea, am zis. Cum pățeam eu la spital.

— Are febră, a zis Lady Thorton. Asta înseamnă că organismul ei și-a ridicat temperatura. Temperatura internă. E semn că se luptă cu o infecție.

— Aha.

Trebuia să fi știut. Oricum trebuia să fi știut.

— Nu te îngrijora, a zis Lady Thorton.

Doctorul Graham i-a lipit lui Susan stetoscopul de piept și a ascultat. I-a luat pulsul, i-a măsurat temperatura și a bătut-o cu degetele peste piept. În timpul asta, devenea tot mai îngrijorat.

— Unde-i telefonul cel mai apropiat? a întrebat el, uitându-se la Lady Thorton.

— La grajduri, a răspuns ea.

Am intervenit imediat.

— Pot duce eu un mesaj și telefonează Fred.

Doctorul Graham a clătinat din cap.

— Ne oprim în drum, doar cât să anunțăm că venim, a zis el. O duc la spital. Există la Londra un spital bun pentru boli de piept și plămâni.

— *La Londra?*

S-a uitat la mine.

— Cu mașina, nu-i departe.

Doctorii încă aveau dreptul să circule cu mașina.

— E locul cel mai apropiat pentru ce ne trebuie nouă. Veniți cu mine, Lady Thorton?

— Sigur că da, a zis ea. Ada, cât mă schimb eu, adu actele și cupoanele de rație ale lui Susan. Adu-i tot portofelul. Și pregătește-i geanta – cămașă de noapte, periuță de dinți, lucruri dintr-astea.

Doctorul Graham a cărat-o pe Susan jos pe scări, înfășurată în pături. Ea nu putea merge. N-o mai văzusem niciodată atât de neajutorată și de mică. La un moment dat a gemut și a tușit cu efort, dar altminteri nu părea să-i pese ce se întâmpla. Mie îmi bătea inima repede, de parcă alergasem un kilometru.

I-am pus geanta pe bancheta din spate a mașinii doctorului Graham. Îmi înghețau picioarele doar în ciorapi, pe pietricelele aleii. Vântul îmi ciufulea părul. M-am aplecat spre geamul din dreptul pasagerului. Respirația lui Susan îl aburea.

Lady Thorton a ieșit repede, înfodolindu-se cu haina.

— Dați-mi voie și mie să vin, am zis, cu cuvintele ghem în gât.

Ea a clătinat din cap.

— Îmi pare rău. Spitalul nu-i un loc pentru copii. Mă întorc peste o zi sau două. Îl trimit pe Grimes să stea cu voi.

S-a urcat în spate. Doctorul Graham a trecut pe lângă mine și a ocolit mașina prin față.

— Ce-a pățit? l-am întrebat.

M-a privit scurt, înainte să închidă portiera.

— Are pneumonie, a zis el.

CAPITOLUL 53

Pneumonie.

Pneumonie.

Mai auzisem cuvântul acela.

Cu doi ani în urmă, când ajunsesem prima oară acasă la Susan, când aflasem de Becky, prietena ei cea mai bună.

— De ce a murit? o întrebasesm.

— De pneumonie. E o boală de plămâni, îmi răspunse Susan.

Mă prăbușeam, mă prăbușeam de tot. N-aveam pe nimeni să mă prindă. Susan murea. Nu exista un loc unde să mă simt în siguranță.

Mașina a pornit, stârnind un vârtej de frunze moarte. Vântul vâjâia în copaci. Am făcut un pas înapoi spre casă, apoi încă unul. Doi pași zdraveni. Am deschis ușa.

Jamie stătea la piciorul scării, cu Bovril în brațe. Trebuia să am grijă de Jamie.

De mine cine urma să aibă grijă?

Nu mă puteam duce la culcare. La etaj era foarte frig. Nu suportam să fiu singură la mine în cameră, fără Maggie, fără Ruth, fără Susan în camera dintre mine și Jamie, chiar și fără Lady Thorton. Am cărat pături la parter și i-am spus lui Jamie să mai pună cărbuni pe foc.

I-a pus cu o singură mână, cu cealaltă îl ținea strâns pe Bovril. Nu-l învinovățeam.

— Dacă te învelești strâns, a zis Jamie, strângând pătura în jurul meu, n-o să te mai simți la fel de speriată.

Era un sfat bun. Ne-am învelit strâns amândoi. Am stins toate veiozele. Am mutat măsuta și am tras canapeaua astfel încât să stea cu fața la foc. Ceva mai târziu, a venit Fred și ne-a găsit pe mine, pe Jamie și motanul strânși unii în alții, chiar lângă foc.

— Bine gândit, a zis el.

S-a descălțat și s-a dus să se culce în fotoliul încăpător al lui Lady Thorton.

Dimineață, imediat ce ne-am trezit, am dat fuga la grajduri și am telefonat la numărul lăsat de doctorul Graham. Fred a telefonat, eu nu eram obișnuită cu telefoanele.

— Internată și stabilă, a zis el după ce a închis.

— Ce înseamnă asta? am întrebat.

— Că n-a murit, a șoptit Jamie.

— Nu, a zis Fred și l-a bătut pe Jamie pe spate. Înseamnă că e în spital și cei de-acolo au grijă de ea. Nu va muri.

— Becky a murit, a zis Jamie și mi-am dat seama că își amintea și el.

Eram păzitoarea lui Susan. Trebuia să am grijă de ea. Ea trebuia să aibă grijă de mine. Toată ziua aceea și următoarea m-am simțit de parcă aș fi avut o chingă metalică în jurul mijlocului. Nu aveam pneumonie, dar abia puteam respira. Abia dacă funcționeam. Mi-am făcut treaba – toate treburile pe care le-am găsit de făcut, până și cele mai mărunte dar când încercam să mănânc, mi se puneă un nod în gât și nu puteam înghiți. Noaptea n-am putut să adorm. M-am învelit strâns pe canapea, cu Jamie și motanul cuibăriți lângă mine, și l-am ascultat pe Fred cum sforăia în fotoliu.

Când s-a întors Lady Thorton, a doua zi la prânz, am izbucnit în hohote de plâns. Nu voiam, dar nu m-am putut opri. Am dat să întreb ce făcea Susan și cuvintele s-au transformat în silabe fără sens, iar apoi în lacrimi și plâns cu suspine.

Lady Thorton s-a uitat lung la mine. Eu am rămas în bucătărie, plângând. Nu voiam să mă atingă. Nu știam cum să mă potolesc.

Jamie a dat fuga cu o pătură în mână.

— Uite, a zis el.

M-am înfășurat în pătură. Jamie a strâns-o bine în jurul meu și m-a îmbrățișat.

— Susan e bine, a zis Lady Thorton.

Ne-am uitat la ea.

— Nu și-a revenit complet, a adăugat. E foarte bolnavă. Dar îi dau la spital un nou tip de medicament și speră că în curând vor începe să se vadă rezultatele. M-am întors să mai iau haine și alte lucruri. Am de

gând să stau la Londra, undeva lângă spital. Are nevoie să-i fie cineva alături.

— Pot eu, am zis. Eu trebuie să fac asta. Vă rog, lăsați-mă să merg!

Aveam nevoie de Susan. Vai, câtă nevoie aveam de Susan!

— Poate fi vizitată o singură dată pe zi, a zis Lady Thorton. Nu-i mult. Și vizitatorii trebuie să aibă peste doisprezece ani. Pe Jamie nu l-ar lăsa să intre.

— La mine la spital l-au lăsat, am zis.

— Spitalele de ortopedie pentru copii s-ar putea să mai încalce regulile, a zis Lady Thorton. Dar spitalele pentru femei bolnave de plămâni n-ar face-o niciodată.

M-a cercetat atent.

— Ada, arăți groaznic. Trebuie să ai grijă de tine.

Avusesem cât de multă grijă putusem numai ca să nu mă prăbușesc de tot.

— Becky a murit de pneumonie, am zis.

Lady Thorton s-a întunecat la față.

— Așa e. Uitasem.

A stat puțin pe gânduri.

— Jamie, o întreb pe doamna Elliston dacă te poate ține la ea. Ada, te iau cu mine. Fă-ți bagajul.

— Vreau și eu să merg, a zis Jamie.

Lady Thorton n-a răspuns nimic.

Întotdeauna avusesem grijă de Jamie, înainte de orice altceva.

Dar el ar fi reușit să se descurce la familia Elliston. Eu n-aș fi reușit.

CAPITOLUL 54

Doctorul Graham spusese că Londra era aproape, cu mașina. Cu trenul, însă, a fost un drum lung. Îl mai făcusem de trei ori până atunci – două călătorii bune, una rea. Cea de-acum era cea mai rea dintre toate.

Trebuia să mă forțez să respir.

Lady Thorton m-a bătut ușurel pe genunchi. A zis:

— Indiferent ce se va întâmpla, voi veți fi bine.

Am privit-o lung.

— Tu și cu Jamie nu veți fi lăsați singuri pe lume.

Dacă se ajunge la ce e mai rău, sunt gata să preiau eu custodia voastră.

N-am putut spune nimic.

— Lordul Thorton și cu mine, a zis ea.

Tot n-am putut vorbi.

— Nu contează, a zis apoi Lady Thorton, deschizând poșeta și scormonind în ea. Nu se va ajunge până acolo. Susan o să se facă bine.

Însemna că se putea ajunge până acolo. Altminteri, Lady Thorton n-ar fi vorbit despre asta.

Știam că trebuie să fiu recunoscătoare. Eram sigură că trebuia să mă simt recunoscătoare pentru că Lady Thorton era dispusă să ne ocrotească pe Jamie și pe mine.

Cândva chiar aveam să fiu recunoscătoare. Deocamdată, însă, nu era loc pentru acest sentiment.

Când am ajuns la Londra, se întunecase. Am fost surprinsă să văd taxiuri lângă gară. Lady Thorton a chemat unul.

— La Claridge's, i-a spus șoferului. Mie mi-a spus: Am pierdut orele de vizită. Voi suna la spital de la hotel.

Eu îmi făceam de lucru cu cordonul hainei.

— Trebuie s-o văd.

— Da, a zis Lady Thorton. Mergem mâine la prima oră și încercăm să vorbim cu un doctor. Orele de vizită sunt după-amiaza.

— Trebuie s-o văd azi.

— Înțeleg, a zis Lady Thorton. Dar nu se poate. N-am nicio putere să rezolv.

Măcar Lady Thorton mă auzise.

Nu știu cum a reușit să se descurce șoferul de taxi pe străzile întunecate. Am mers repede prin beznă și, când ne-am oprit, tot nu exista nicio lumină ca să vedem unde am ajuns. Pe trotuar, un bărbat în uniformă ținea în mână o lanternă chioară.

— Bine ați venit, doamnă, a zis el și a deschis o ușă acoperită cu camuflaj.

În spatele primei uși era un spațiu negru ca smoala și o a doua ușă, acoperită și ea cu camuflaj. Imediat după a doua ușă era o sală enormă, incredibil de luminată, cu pardoseală netedă, lucioasă, negru cu alb și o lumină electrică enormă de care atârnavă sute de bucăți de sticlă sclipitoare.

Lady Thorton m-a strâns de mână.

— Nu căsca ochii, a zis ea.

Am coborât privirea și m-am mutat astfel încât să stau chiar lângă ea. Lady Thorton a vorbit cu un bărbat din spatele unei tejghele, apoi alt bărbat i-a luat valiza – în ea erau și lucrurile mele – și ne-a condus într-o cămăruță ca un dulap. Lady Thorton și bărbatul s-au întors astfel încât să stea cu fața la ușa pe care intraserăm. Cămăruța s-a clătinat o vreme. Pe urmă ușa s-a deschis singură și am văzut că eram în alt loc. De parcă toată clădirea s-ar fi transformat în timp ce stăteam noi în acel dulap.

— Țasta-i un lift, a zis Lady Thorton și m-a împins în față. N-ai mai mers niciodată cu liftul?

Dulapul se deplasase, nu clădirea. Dulapul *urcase*.

Bărbatul a deschis cu cheia o ușă dintr-un șir lung de uși. Ne-a condus într-o cameră cu covor înflorat, pereți colorați și două paturi aranjate elegant. Îmi amintea de conacul Thorton.

Bărbatul a plecat.

— Îmbracă-te cu rochia de duminică și spală-te pe față. Mergem jos să mâncăm, a zis Lady Thorton.

— Credeam că vom sta într-o cameră de deasupra vreunei cârciumi, am zis eu.

— Eu prefer întotdeauna Claridge's, a răspuns Lady Thorton.

Cina se servea într-o sală incredibil de mare, dar mâncarea era obișnuită, probabil din cauza războiului.

— Nu mai poți mânca nimic? m-a întrebat Lady Thorton.

Am clătinat din cap.

— Bănuiesc că nu, a zis ea. Nu contează.

S-a uitat într-un ziar pe care i-l ceruse chelnerului.

— Ce mai facem mâine?

— Mergem la Susan, am șoptit.

— Da, dragă, dar pe lângă asta?

Spitalul era o clădire de cărămidă roșie, înaltă și îngustă. Înăuntru mirosea exact ca în spitalul unde mă operaseră pe mine. Am întrebat la biroul de lângă ușa de la intrare, iar o infirmieră a coborât de la etaj și ne-a spus că Susan avusese o noapte grea. Continua să aibă febră mare. O tratau mai departe cu un medicament numit sulfamidă. Sperau să apară curând îmbunătățiri.

Vizitele începeau la trei după-amiază.

Am cercetat pereții și scările. Dacă scăpăm o clipă de Lady Thorton, aș fi putut fugi sus pe scări și aș fi dat de Susan.

— E dificil, a zis Lady Thorton.

M-a luat de mână și m-a condus înapoi afară. Nu mi-a dat drumul nici când am încercat să scap din strânsoarea ei.

Londra din jurul hotelului și a spitalului nu era una pe care s-o mai fi văzut. Chiar și în vreme de război, chiar cu saci de nisip înșirați în jurul trotuarelor și a fațadelor magazinelor, chiar cu sticla lipsă de la geamuri și cu bucăți mari de clădiri bombardate, chiar și în miezul cenușiu al iernii, această Londră era mai frumoasă și mai verde decât îmi imaginasem eu vreodată. Magazinele încă aveau produse în vitrine. Existau tufe veșnic verzi, uneori și copaci. Exista iarbă.

— Înainte de orice altceva, ar trebui să-ți cumpărăm o haină nouă, a zis Lady Thorton.

— N-am nevoie de o haină nouă.

— Prostii.

Când m-am uitat urât la ea, a adăugat:

— Ce crezi că ar spune Susan? Ar vrea să ai o haină nouă?

Nu era corect. Eu purtam în continuare haina pe care mi-o cumpărase Susan cu peste un an în urmă, când eram în spital. Îmi fusese mică încă de-atunci, și chiar dacă Susan îi dăduse drumul la cusături de mai multe ori, acum mă strângea rău. La noi în sat nu izbutiserăm să găsim de vânzare o haină mărimea mea, veche sau nouă, și nici nu ne duseserăm în altă parte.

Susan s-ar fi bucurat nespus să am o haină nouă.

Ne-am dus într-un loc numit magazin universal. Era enorm, un oraș de magazine sub un singur acoperiș. În raionul pentru copii, o femeie m-a măsurat și mi-a adus patru haine diferite din care să aleg, toate bine croite din stofa nouă de lână. Le-am încercat pe rând.

— Foarte potrivite, a zis Lady Thorton, dând aprobator din cap. Pe care o preferi?

Erau roșu, bleumarin, gri și un fel de maro-verzui.

— Nu știu, am zis.

— Nu aleg eu în locul tău, a spus Lady Thorton. E haina ta, vreau să-ți placă.

Susan spunea că arăt palidă în roșu. M-am întins spre haina gri.

— Bine, a zis Lady Thorton. O luăm.

Lady Thorton i-a spus vânzătoarei că plec îmbrăcată cu haina cea nouă. I-a dat-o pe cea veche ei și a cerut să-i fie livrată la Claridge's.

Femeia a zis cu voce mieroasă:

— Prea bine, doamnă.

M-am uitat în altă parte, atunci când Lady Thorton a plătit. Nu voiam să știu cât de mult costa.

Mai puțin decât operația mea, dar pe-aproape.

Pe urmă am mers cu autobuzul până la o clădire uriașă pe care Lady Thorton o numea muzeu. Nu mi-a explicat ce înseamnă muzeu.

— Au dus picturile în altă parte, să fie la adăpost, a zis ea, dar acum organizează concerte în fiecare zi la prânz.

Ne-am așezat la o coadă lungă, care se mișca încet. Înăuntru am găsit locuri pe niște rânduri cu un fel de

fotolii mici. Lady Thorton a cumpărat câte un sandwich pentru noi amândouă de la o masă așezată într-o parte.

În cele din urmă a venit o femeie să cânte la pianul din fața sălii. Lady Thorton mi-a spus că se numea pian. Nu mai văzusem niciodată așa ceva, dar mi se părea că seamănă cu orga de la biserică. Muzica nu suna tremurat ca muzica din biserică. Nu suna ca niciun fel de muzică pe care o știam eu. Erau numai sunete care veneau unele după altele, fără cuvinte, și cumva, dacă închideam ochii, îmi amintea de lucruri bune, de vară, de bucurie și de iarbă. Era genul de muzică în care aș fi putut să mă pierd, așa că mi-am îngăduit să mă pierd. Puteam respira. Aproape am adormit.

Pe urmă, Lady Thorton a părut și ea mai relaxată.

— Ador concertele, a zis.

Concert, pian, hotel, lift. Magazin universal. Muzeu. Tare-aș fi vrut să am dicționarul cu mine.

— Maggie a fost vreodată aici, a făcut și ea toate lucrurile astea? am întrebat.

— N-a fost chiar la concerte ca ăsta, a zis Lady Thorton. Sunt concerte speciale, din cauza războiului.

— Vreau să zic dacă a fost la magazine și la Claridge's, dacă a văzut clădirile așa de luminate.

Lady Thorton a râs.

— Sigur că da! Înainte de război, era o lume complet diferită. Margaret și cu mine obișnuiam să venim aici la sfârșit de săptămână. O duceam la spectacole de pantomimă, la grădina zoologică, în tot felul de locuri. Am avut aventuri mari.

Lady Thorton zâmbea cu toată fața, amintindu-și. Până și ochii îi păreau bucuroși.

Ne-am întors la spital pe străzi distruse de bombe. Unele clădiri fuseseră parțial reparate, altele zăceau sfărâmate, prăbușite strâmb. Ne-am oprit amândouă și ne-am uitat la o grămadă de dărâmături înghesuie între două magazine deschise conform programului obișnuit.

— Bănuiesc că n-a fost timp de făcut curat, a zis Lady Thorton.

Am ajuns la spital. Am intrat. Am urcat scările și am mers pe un coridor lung. Pereți albi cu o bară de lemn

la mijloc. O ușă de lemn. O încăpere plină de paturi. Fețe necunoscute, până când am ajuns chiar în capătul camerei, la ultimul pat din stânga, unde era Susan.

Ultimii doi pași i-am alergat, dar m-am oprit înainte s-o ating. Oare aveam voie s-o ating? Dormea, cu capul și umerii ridicați sus pe un maldăr de perne cu fețe albe.

Lady Thorton a zis:

— Susan. Ada e aici.

Pleoapele lui Susan au tremurat. S-au deschis încet.

A zâmbit.

Am scos un sunet jumătate râs, jumătate plâns.

— Te poți așeza, a zis Lady Thorton. Nu-i faci rău.

M-am așezat cu mare grijă pe marginea patului lui Susan. M-am mai apropiat puțin și pe urmă am aplecat încet umerii și capul până când am atins-o ușor într-o parte. Aș fi îmbrățișat-o, așa cum făcea Jamie, dar nu voiam să respire și mai greu din cauza mea.

— A trebuit s-o aduc, a zis Lady Thorton. Altfel se îmbolnăvea și ea.

Susan m-a mângâiat ușor pe păr.

— Sigur că da, a șoptit.

Trebuia să am grijă de Susan. Ea era bolnavă. Eu eram puternică. Eram păzitoarea ei. Dar Lady Thorton despacheta deja lucrurile pe care i le adusese. Pe urmă a pieptănat-o și i-a umplut cana cu apă, în timp ce eu doar stăteam lângă Susan și o lăsam să mă mângâie pe păr.

— N-am să mor, a zis Susan.

Lady Thorton și cu mine am înlemnit amândouă.

— Să nu-ți faci griji, a zis Susan. Ei spun că încă n-am trecut de punctul critic, dar eu cred că l-am depășit. Nu mor și nu te las singură, Ada.

— Becky, am zis eu.

— Da. Știu.

Vorbea rar, făcea pauză între cuvinte ca să respire.

— Dar acum au un medicament nou. Sulfamidă. Când s-a îmbolnăvit Becky, nu-l aveam.

— E un medicament nemaipomenit, a zis Lady Thorton, cu aceeași voce plină de elan cu care încuraja voluntarele din OFV.

— Are efect, a șoptit Susan. Ada. N-o să mor.

N-am crezut-o în întregime, dar puțin tot am crezut-o.

CAPITOLUL 55

Când a venit vremea să plecăm, am sărutat-o pe Susan pe obraz. Era încă fierbinte, din cauza febrei. M-am simțit de parcă o abandonam. M-am simțit de parcă eram și eu abandonată.

— E îngrijită bine, a zis Lady Thorton.

M-a luat de mână ca să mă facă să merg mai repede.

— Eu ar trebui să am grijă de ea, am zis.

— Nu fi caraghi... a început Lady Thorton.

Pe urmă, spre surprinderea mea, și-a împlânzit glasul.

— Am face amândouă tot ce ne-ar sta în puteri, a zis ea, dar nu avem pregătirea doctorilor sau a surorilor. Are nevoie să stea într-un spital.

Am mers câteva străzi fără să vorbim.

— Gândește-te că, la urma urmei, nici Susan nu ți-a putut repara piciorul, a continuat Lady Thorton. A fost nevoie s-o facă un chirurg.

În dimineața următoare, Lady Thorton m-a dus la grădina zoologică. Era enormă, întinsă ca o fermă și cu o mulțime de clădiri, iar fiecare clădire adăpostea diverse feluri de animale. Existau adăposturi din saci cu nisip, distrugerii făcute de bombe și o clădire a Crucii Roșii, dar cea mai mare parte din grădina zoologică se comporta la fel ca restul Londrei, adică își continua activitatea în ciuda războiului.

— Uite casa maimuțelor, a zis Lady Thorton.

Maimuțele aveau fețe aproape omenești. Se legănau agățate de frânghii și țipau. Unele erau mici, dar altele, numite cimpanzei, erau mai mari ca mine. M-am uitat și m-am tot uitat la ele. Jamie le-ar fi iubit.

Zebrele semănau cu niște căluți cu dungi. Leii arătau ca niște Bovrili giganti. Struții nu semănau cu nimic din ce văzusem eu vreodată. Nici măcar nu-ți venea să crezi că erau păsări.

Pinguini. Și ei erau păsări. Elefanți. Cămile. Girafe. Un hipopotam. Nu-mi închipuisem niciodată că animalele puteau arăta așa.

— Aș vrea să fi fost și Jamie aici, am zis.

Ar fi fost în extaz.

— O să-l aducem și pe el la un moment dat, a zis Lady Thorton. Nici n-am știut că grădina zoologică e deschisă și în timpul războiului, până când nu m-am interesat la hotel.

Casa reptilelor era închisă.

— Șerpii veninoși a trebuit să-i omorâm, ne-a spus unul dintre îngrijitori. Ca să nu cumva să scape, în caz de bombardament. Pe restul i-am mutat la țară.

— Păcat, a zis Lady Thorton. Voiam în mod deosebit să-i arăt Adei balaurul.

Balaur?

— Ați spus că balaurii sunt imaginari!

— Desigur, a zis Lady Thorton. Cei din povești. Dar există o specie de șopârlă care se numește dragonul Komodo. Lui Margaret i s-a părut întotdeauna fascinant.

Pur și simplu nu poți crede nimic din ce ți se spune.

— Nu zboară, a zis Lady Thorton. Și nici nu scuipe foc. Nu-i chiar așa de interesant.

— Și îngerii? am întrebat.

Lady Thorton a ridicat din sprâncene.

— Ce-i cu ei?

— Există și îngeri aici?

Dacă grădina zoologică avea balauri, de ce nu?

— Eu n-am văzut niciunul, a zis Lady Thorton.

I-aș mai fi pus și alte întrebări, dar a început dintr-odată să zâmbească.

— Ah, iazul cu rațe, a zis ea. Trebuia să fi adus pâine pentru rațe. Când era Margaret mică, asta era locul ei preferat.

A arătat spre malul unui iaz mic care înconjura câteva insulițe.

— Țin minte că stătea chiar aici, în hăinuța ei roșie, înconjurată de rațe, și râdea.

Vocea lui Lady Thorton suna mai blând ca de obicei.

— Avea părut creț, când era mică. Păr creț și cea mai adorabilă căciuliță.

Adorabilă? N-o mai auzisem niciodată pe Lady Thorton folosind un asemenea cuvânt.

— Iubeam grădina zoologică, a zis Lady Thorton.

Susan nu se simțea mai bine, dar nu se simțea nici mai rău. În fiecare zi, Lady Thorton și cu mine ne sculam, ne duceam la spital să aflăm vești despre Susan, ne plimbam prin centrul Londrei, apoi ne întorceam la spital pentru orele de vizită. Lady Thorton m-a dus și până la Palatul Buckingham, unde locuia regele. Palatul fusese bombardat, dar nu foarte rău. Mi-a arătat Turnul Londrei, Parlamentul și Westminster Abbey – un fel de biserică, dar cu toate pietrele de mormânt înăuntru. Mi-a arătat o mulțime de clădiri importante pentru ea, dar nu și pentru mine. Niciuna nu mi s-a părut la fel de interesantă ca grădina zoologică. În plus, Susan nu se simțea mai bine. Îmi venea foarte greu să fiu atentă la altceva în afară de Susan.

Într-o zi, Lady Thorton și cu mine ne-am chinuit să trecem pe niște străzi pline de dărâmături și pe jumătate blocate ca să ajungem la o biserică enormă numită St. Paul. Rămăsese aproape nevătămată în mijlocul unui cartier complet distrus. Lady Thorton a oftat lung, atunci când a văzut-o.

— E o minune, a zis ea. Ce s-ar face Londra fără St. Paul?

Nu mă deranja să mă uit la clădiri – n-aveam nimic de făcut, în afara orelor de vizită –, dar nu-mi rețineau atenția. Observam mai degrabă lucruri mărunte – găurile din borduri de unde fusese smuls gardul de metal al unui parc ca să se facă din el gloanțe și arme. Sau un dirijabil^[5] argintiu de baraj cu un cablu desprins, care se legăna în bătaia vântului. Sau o pitulice pe un indicator stradal. Când i-am scris lui Jamie, pe hârtia elegantă a hotelului, i-am povestit despre lucrurile mărunte, nu despre cele mari.

În a cincea noastră zi la Londra, Lady Thorton m-a dus să ne plimbăm pe o stradă în curbă, mărginită pe ambele părți de clădiri mari, albe.

— Aici am crescut eu, mi-a spus, arătându-mi o ușă. Etajul trei, a patra fereastră de la margine, supravegheată de o dădacă și o guvernantă.

M-am uitat la fereastră. Casa era toată elegantă, dar fereastra...

— Erați încuiată? am întrebat. Aveați numai un geam?

Lady Thorton a clătinat din cap.

— Of. Eram scoasă la plimbare cum se cuvine, de două ori pe zi. De obicei îmi vedeam părinții o oră pe zi, după ceai.

Deci nu fusese încuiată permanent. Nu era chiar același lucru. Totuși...

— Uneori mergeam la petreceri și ceaiuri pentru copii. N-am avut cu adevărat prieteni, cel puțin până aproape de maturitate, a zis Lady Thorton. Într-un fel și de asta am insistat ca Margaret să meargă la o școală cu internat. N-am vrut să fie niciodată la fel de singură cum am fost eu.

M-am uitat lung la fereastră. Etajul trei, la fel ca mine.

Până la urmă, Lady Thorton și cu mine aveam anumite lucruri în comun.

Febra lui Susan a cedat. Când am intrat în după-amiaza aceea în camera ei, a putut să ridice capul de pe pernă. S-a aplecat spre mine, a zâmbit cu toată fața și m-a îmbrățișat. Am luat-o și eu în brațe, m-am agățat de ea și am plâns.

Am plâns de parcă n-aveam să mă mai opresc niciodată. M-au năpădit într-un lung șuvoi toate lacrimile pe care nu le plânsesem o săptămână întreagă. Îi udam lui Susan cămașa de noapte cu lacrimi și muci. Nu-mi păsa. Nici ei.

— Te iubesc, am șoptit.

Mi-am îngropat capul în umărul lui Susan.

— Îmi pare rău. Iartă-mă că nu ți-am spus mai dinainte.

— N-are de ce să-ți pară rău, mi-a șoptit ea. Știu că mă iubești. Iar tu știi că și eu te iubesc.

Când ieșeam din spital, Lady Thorton m-a prins de mână și m-a făcut să mă opresc.

— Acum, dacă știu că-i mai bine, vom pleca din Londra cât de curând, a zis ea. Va mai dura câteva săptămâni până se reface complet, dar tu și cu mine avem treabă acasă.

Am încuviințat. Îmi era dor de Jamie, de Untișor și de Fred.

— Așa că vreau să-ți cer o favoare, a continuat ea. Eu ți-am arătat Londra mea. Mi-o arăți și tu pe a ta?

M-am uitat la ea nedumerită.

— Îmi arăți unde ai crescut? a întrebat Lady Thorton. Îmi arăți unde ai locuit?

Nu voiam. Nu mai doream să mă întorc în veci acolo, nici măcar singură, darămite împreună cu Lady Thorton. Dar ea mă adusese la Susan; nu puteam s-o refuz.

CAPITOLUL 56

Lady Thorton avea numele străzii scris pe o bucată de hârtie. Prima mea adresă, copiată din dosarele pe care le păstra Organizația Femeilor Voluntare. Strada se numea Elsa. Nu știusem niciodată.

— Strada Elsa? a zis un bărbat elegant îmbrăcat din spatele recepției. N-am auzit niciodată de ea. E în Mayfair?

— Mă îndoiesc, a răspuns Lady Thorton, îndreptându-se de spate și privindu-l chiorâș. Cred că e în East End.

Bărbatul și-a dres glasul, a oftat, iar în cele din urmă a scos o hartă mare, a întins-o și a cercetat-o până când a ajuns cu degetul într-un punct micuț din Londra. Strada Elsa.

— Foarte bine, a zis Lady Thorton. Cum se ajunge cel mai ușor acolo? Pare departe, ca să mergem pe jos.

Bărbatul a înghițit în sec.

— Doamnă, nici nu puteți ajunge pe jos, a zis el.

— Luăm trenul? Ar fi o aventură plăcută.

— Nu circulă trenuri pe-acolo, doamnă, a zis bărbatul.

Lady Thorton a devenit și mai autoritară.

— Cum adică „nu circulă trenuri pe-acolo”? Vorbim despre orașul Londra, nu despre capătul pământului.

— Doamnă, a zis bărbatul și a împins harta spre Lady Thorton. Linia principală începuse să se extindă spre Bethnal Green, dar lucrările au fost oprite din cauza războiului. Nu există trenuri prin apropiere.

— Atunci vom lua un taxi, a zis Lady Thorton.

Portarul i-a găsit un taxi. Șoferul a părut îngrozit.

— Strada Elsa? a zis el. Doar nu vreți cu adevărat...

— M-am săturat să mi se tot spună ce vreau și ce nu vreau să fac, a zis amabilă Lady Thorton.

Când a plecat taxiul, s-a întors spre mine.

— Tu ai locuit acolo, Ada. Ți s-a părut un loc nesigur? T

ot nu pricepea.

— Ai simțit vreodată că nu ești în siguranță? a insistat Lady Thorton.

— Nu m-am simțit niciodată în siguranță, am zis.

După un lung moment în care s-a holbat la mine, am adăugat:

— Cred că mai ales mama a fost de vină, nu strada Elsa.

— Jamie a fost vreodată în pericol? a întrebat ea. Sărac, da, subnutrit – dar *în pericol*? Copil fiind?

Nu știam. Cum să fi știut?

— La lumina zilei, a adăugat Lady Thorton, de parcă asta conta.

Am trecut cu mașina pe lângă ruina arsă a magazinului universal incendiat în timpul Războiului Fulger. Apoi pe lângă clădirile dărâmate din jurul catedralei St. Paul. Pe urmă prin cartiere noi, nici pe departe la fel de distruse, dar care începeau să semene cu ce vedeam pe vremuri pe fereastră: străzi înguste, clădiri înghesuite laolaltă în șiruri aglomerate. Fără iarbă, fără tufișuri, fără copaci.

— Am revenit pe strada Oxford, a zis șoferul de taxi.

— Vai de mine, a zis Lady Thorton.

Șoferul a oprit lângă o biserică cenușie de piatră cu un turn pătrat.

— Biserica St. Mary? am întrebat.

Jamie vorbea pe vremuri de St. Mary. Eu n-o văzusem niciodată.

— Biserica St. Dunstan și a Tuturor Sfinților. În spate e strada White Horse. După colț, la stânga, era strada Elsa. Eu aștept aici.

Imediat ce am coborât din mașină am înțeles de ce nu ne dusesse șoferul până acolo. În jurul bisericii căzuseră bombe peste tot. Casele și magazinele cu fața spre St. Dunstan nu mai erau acum decât mormane de cărămizi și tablă. Am mers încet pe lângă biserică. În spatele ei încă mai rămăseseră în picioare câteva case doar parțial distruse, dar când ne-am uitat spre stânga...

...strada Elsa dispăruse.

Nici măcar nu mai exista o stradă, nu era nici măcar o potecă printre mormanele de dărâmături căzute de pe amândouă laturile.

Niciun zgomot. Nici măcar praf. Molozul fusese curățat de ploaie și de vânt. Nici picior de om sau de alte vietăți.

Un steag improvizat flutura în vârful unui morman de dărâmături. Nimic altceva nu se mișca.

— Ada, a zis Lady Thorton cu glasul sugrumat.

— Sub apartamentul nostru era o cârciumă. Acolo lucra mama în fiecare noapte, am zis. De pe fereastră vedeam o pescărie, o casă de amanet și colțul unei băcănii. Mai exista o măcelărie de unde a șterpelit cândva Jamie o friptură pentru mine. Pe vremuri, el fugea până la docuri și se uita la vapoarele care intrau în port. Iar școala – școala de unde am fost evacuați – nu era departe.

M-am uitat atent, dar n-am reușit să deslușesc nimic în tot dezastrul acela. Undeva pe-aici fusese o cameră în care eram prizonieră. Undeva fusese o străduță cu oameni pe care îi recunoșteam, care uneori se opreau și îmi făceau cu mâna. Poate chiar aici. Acum nu mai exista.

Lady Thorte avea lacrimi în ochi.

Mama murise. Strada Elsa dispăruse. Chiar n-aveam să mă mai întorc niciodată în locul acela.

Am luat-o de mână pe Lady Thorton.

— Mulțumesc, am zis.

— Of, draga mea, a zis ea, strângându-mă mai tare. Ce vezi aici și se putea întâmpla ție.

CAPITOLUL 57

Trăiam. Susan trăia. Lady Thorton și cu mine ne-am dus acasă, lăsând-o pe Susan la Londra până își revenea de tot. Mi-o imaginam stând în patul ei de spital și citind scrisorile trimise de Jamie și de mine. Până la urmă, era bine. Greu, dar bine.

I-am scris lui Ruth la adresa din Londra. Scrisoarea a ajuns cumva la ea, oriunde-o fi fost, pentru că mi-a răspuns. „Mă bucur pentru Susan. Transmite-i toată dragostea mea.”

I-am povestit lui Ruth despre strada Elsa. Ea mi-a scris: „Acum nu mai ai nici tu cămin, la fel ca mine.”

„Avem cămin”, i-am răspuns eu. „Jamie spune că peștera noastră e destul de mare pentru toată lumea.”

La familia Elliston, Jamie dormea într-un pat de modă veche, ca un fel de dulap construit în peretele bucătăriei de la fermă. Chiar semăna cu o peșteră mică și confortabilă. Aproape că l-am invidiat, când l-am văzut.

— Familiei Elliston i-a plăcut de mine, a zis Jamie. Le-a plăcut să aibă din nou un băiat la fermă.

Peste câteva săptămâni, Susan s-a întors acasă. S-a dus doctorul Graham s-o ia, ca s-o scutească de un drum cu trenul. Respira bine, dar continua să fie foarte slăbită. Lady Thorton și cu mine am plănuț și i-am gătit o masă de gală, cu găină friptă (Penelope), salată de cresson, fructe din conservă păstrate pentru ocazii speciale și o budincă în care am pus un borcan de gem de mure de vara trecută. Am invitat pe toată lumea: doctorul Graham, Fred, familia Elliston, muncitoarele sezoniere – toți în afară de Maggie, care era încă la școală. O găină la zece oameni n-a însemnat cine știe ce, dar era gustoasă și oricum pregătisem un munte de cartofi la cuptor pe lângă ea.

Simțeam mereu nevoia să mă uit la Susan. Doar să mă uit la ea. Îi puneam mai mult zahăr în ceai și o urmăream sorbind din el. O urmăream cum respiră.

— Ada, a zis Susan la jumătatea serii, nu te mai ține scai de mine. Sunt bine.

— Nu mă țin scai, am zis.

De parcă aş fi ştiut ce înseamnă.

— Ba te ții scai. Te învărți în jurul meu ca o pasăre colibri sau ca o muscă. Așa faci, să știi. Poți să te mai relaxezi, de-acum.

— Sunt relaxată.

— N-a fost niciodată datoria ta să ai grijă de mine.

— Ba a fost, am zis. Trebuie să fie.

— Arhaică, a zis ea, de parcă-mi citea gândurile. Definiția pe care o dai tu cuvântului *tutelă* e arhaică. Nu se mai potrivește. E din nou datoria mea să am grijă de tine.

M-a mângâiat pe mână.

— Când n-am putut, a avut grijă Lady Thorton.

Am simțit că-mi plesnește capul. M-am uitat la Lady Thorton, care mi-a zâmbit scurt în drum spre bucătărie, de unde voia să mai aducă niște cartofi.

— A avut, am zis eu, înghițind un nod.

Fusesem atât de îngrijorată pentru Susan, încât nici nu-mi dădusem seama. Aș fi fost gata să pretind că avusesem singură grijă de mine.

Mă simțisem singură, dar fără să fi fost. Ce ciudat părea! Avusesem încredere în Lady Thorton. Aproape la fel de mult cum aveam în Susan.

Poate că nu era o mamă îngrozitoare.

— Știu, a zis Susan. Eu nu mi-am făcut griji. Știam că tu și Jamie sunteți pe mâini bune.

Mâini bune. Mâinile lui Lady Thorton. Mâinile bune ale lui Lady Thorton. Cine-ar fi crezut?

„Dragă Maggie”, am scris. „Mama ta părea nespus de fericită la Londra, atunci când vorbea despre lucrurile pe care le făcea înainte cu tine. Mi-a arătat bucuroasă o mulțime de lucruri, dar numai pentru că asta-i amintea că fusese acolo cu tine. Cred că te iubește mai mult decât consideri tu.”

„Dragă Ada”, mi-a scris Maggie, „sunt foarte nefericită. Spune-i mamei că trebuie să vin neapărat acasă”.

CAPITOLUL 58

Lui Susan și mie ne-a venit curând rândul să stăm de pază contra incendiilor, dar Susan nu se simțea încă suficient de bine, evident, așa că s-a oferit Lady Thorton să meargă cu mine în locul ei. Era un schimb de noapte, de la ora două la ora patru. Lady Thorton a pus deșteptătorul și m-a trezit.

Era o noapte luminată strălucitor de lună, ale cărei raze se reflectau în pământul acoperit de zăpadă. De la schimbul cu Maggie de vara trecută, mai făcusem de pază de multe ori. Nu se întâmplase niciodată nimic. De fiecare dată când urcam în turla clopotniței, îmi era puțin mai ușor, dar frica nu-mi dispăruse complet. Mă ajutase, totuși, să înțeleg de ce mă temeam.

— Când urci aici te simți ca și cum ai fi înapoi la Londra? m-a întrebat Lady Thorton.

Ea stătea lângă parapet și se uita cu binoclul la cer.

— Poftim?

— Expresia de pe fața ta seamănă cu cea de când am fost să vedem strada pe care ai locuit.

Am privit-o lung.

— Cam așa mă simt, oarecum, am zis. Nu vreau să fiu prinsă în laț.

Lady Thorton a dat să-mi răspundă. Buzele i s-au mișcat, dar n-am auzit niciun cuvânt. Au fost acoperite de un urlat brusc, strident, neașteptat. Sirenele alarmei antiaeriene din sat.

Bombardamente. Bombardamente adevărate se apropiau de noi. Primele după multe luni.

Lady Thorton s-a întors și și-a ațintit ochii spre cer. La fel și eu. În stânga, deasupra dealurilor, distingeam pe cerul luminat de lună niște forme mici. Avioane.

— Bombardiere, am strigat.

La mijloc erau avioane mari, înconjurate de avioane mai mici de vânătoare.

— Da! a strigat Lady Thorton. Fii foarte atentă!

Trebuia să urmărim unde cădeau bombe. Unde se puteau declanșa incendii.

Sirenele continuau să sune. Mi i-am imaginat pe Susan și pe Jamie coborând scările în fugă ca să se ascundă în adăpostul nostru antiaerian. Mi i-am

imaginat pe Fred și pe muncitoare sezoniere alergând spre adăposturile lor.

Mici umbre întunecate cădeau din burțile bombardierelor și explodau când atingeau pământul. Izbucneau flăcări care dispăreau, stinse de zăpadă.

Slavă cerului că era zăpadă!

De pe aerodromul nostru s-au ridicat avioane Spitfire, gata să se lupte cu avioanele germane. Am auzit bubuitul tunurilor antiaeriene, am văzut dăre strălucitoare de foc pe cer. Pe urmă, sus și încă departe, un Messerschmitt a izbucnit în flăcări.

A căzut într-un arc lung, arzând. A trecut huruind pe lângă clopotniță, la numai câțiva metri distanță de noi, nu la kilometri, și s-a prăbușit cu un zgomot oribil de metal contorsionat, de cărămizi spulberate și de sticlă spartă pe strada principală a satului.

Simțeam căldura flăcărilor. Simțeam mirosul de combustibil ars. Lady Thorton și cu mine am rămas în turla clopotniței, de veghe, până când sirenele au anunțat încetarea alarmei, înștiințându-ne că restul escadrilei germane trecuse dincolo de Canalul Mânecii, și până când ne-am asigurat că nu mai ardea nimic în sat, cu excepția avionului Messerschmitt. Pe urmă am coborât.

Nu eram prinsă în laț. Inima îmi bubuia, dar pașii nu mi-au șovăit nicio clipă.

Pe stradă, voluntarii de la Apărarea Locală munceau să stingă focul cu pompe manuale. Printr-un noroc chior nu fusese distrusă nicio casă. Avionul lovise în plin prăvălia vânzătorului de ziare, dar știam că proprietarul nu locuia acolo.

Căldura dogoritoare ne-a împiedicat să ne apropiem. Am rămas cu spatele lipit de zidul cimitirului. Jumătate de sat se uita la incendiu și nu se auzea decât trosnetul focului. Când flăcările au început să se potolească, Lady Thorton s-a apropiat și s-a aplecat să se uite printre resturile avionului. Pe urmă s-a îndreptat de spate, cu o expresie îngrozită.

— Credeam că pilotul s-a catapultat, a zis ea.

— Și nu-i așa?

— Nu.

La jumătatea drumului spre casă, Lady Thorton s-a îndoit de mijloc și a vomat. S-a șters la gură cu batista. Îi tremurau mâinile.

— Era ars complet.

Fusesse un neamț. Un bărbat, un pilot. La fel ca Jonathan, după ce dispăruse uniforma.

CAPITOLUL 59

Acasă, Lady Thorton s-a prăbușit în fotoliu, în camera de zi rece și întunecoasă din cauza camuflajului.

— Nu vă culcați? am întrebat-o eu.

Mai erau încă ore bune până în zori.

— Crezi că a suferit? a întrebat.

Nu știam dacă se referea la Jonathan sau la pilotul neamț. N-am știut ce să spun. Eu mă arsesem odată pe mână, când găteam. Mă duruse tare rău.

Am pus cărbuni peste jarul acoperit cu cenușă din cămin și am ațâțat focul.

— Să fac niște ceai?

Lady Thorton n-a răspuns. Am repetat întrebarea. Ea a ridicat privirea.

— Nu.

Susan nu era la ea în cameră. Adormise împreună cu Jamie în adăpostul antiaerian, ghemuiți unul lângă altul și înveliți cu pături. Când am deschis ușa adăpostului, s-a descâlcit din ele și m-a îmbrățișat tare.

— Miroși a benzină, a zis ea. Cât de aproape au ajuns avioanele? Te-ai speriat?

— Lady Thorton e distrusă, am zis eu.

Susan l-a băgat pe Jamie în pat. Ea a rămas trează, împreună cu Lady Thorton și cu mine. A făcut ceai, dar Lady Thorton nici nu s-a uitat la el. Susan a învelit-o cu o pătură și s-a așezat alături, în întunericul rece al dimineții.

— Du-te să te culci, Ada, a zis ea. E rândul meu.

M-am dus în camera mea pustie și m-am îngropat sub pături. După multă vreme, am adormit. Peste mai multe ore, m-a zgâlțâit Jamie să mă scoale.

— Mama doarme pe canapea, a zis el. Lady Thorton are ochii deschiși, dar nu vorbește. Nici măcar nu se uită la mine, orice i-aș spune.

— A văzut un pilot mort în sat, i-am spus. În avionul german care s-a prăbușit.

Jamie și-a încrețit fruntea.

— Și nu poate vorbi pentru că-i prea tristă?

— Exact, am zis eu și am aruncat păturile de pe mine. Haide, am nevoie de ajutorul tău.

Lady Thorton era prinsă în laț. Iar eu știam ce-i de făcut.

CAPITOLUL 60

Jamie le dăduse deja de mâncare doamnei Rochester, lui Bovril și găinilor. Mi-am pus cei mai groși ciorapi și cel mai călduros pulover.

Am tras de pe raft cutia mea specială și am scormonit în ea după șilingii puși deoparte. I-am băgat în buzunar. La parter, am pregătit micul dejun pentru mine și Jamie. Susan încă dormea, iar Lady Thorton era exact așa cum spusese Jamie: cu ochii deschiși, nemișcată, suferindă. Am strâns-o tare de mână și ea a tresărit, dar și-a ferit privirea.

— E înfricoșătoare, a șoptit Jamie.

I-am dat un bilețel în care scrisesem ceva.

— Când se trezește Susan, dă-i bilețul ăsta, i-am spus. Dar n-o trezi tu, așteaptă până se dezmeticește singură.

Jamie a citit bilețul și s-a uitat la mine.

— De ce?

Eu tocmai îmi puneam haina și căciula.

— Unde te duci?

— Secret. Are legătură cu războiul, am zis, iar Jamie a făcut ochii mari. Nu te îngrijora, e ceva cât se poate de sigur.

— Ca serviciul lui Ruth?

— Da, am zis.

L-am sărutat.

— Fă tu treburile mele de la grajd și ajut-o pe Susan cât de mult poți. Și nu te îngrijora. Voi lipsi câteva zile, dar o să mă întorc.

În sat, scheletul ars al avionului Messerschmitt încă bloca strada principală. L-am ocolit de la distanță. Nu intenționez să mă uit înapoi.

Aveam adresa din scrisorile lui Maggie. Aveam bani de bilet. M-am gândit să nu mă întrebe ceva șeful gării, care mă cunoștea, dar n-a zis nimic.

Nu mai mersesem niciodată singură cu trenul, ca să nu mai vorbim că acum aveam de schimbat trei. Nu conta. Trenurile erau pline de soldați, ca de obicei, iar soldații se tot fereau din drum, încercând să se poarte frumos cu mine. Mi-au găsit de fiecare dată un loc

unde să stau jos. Îmi dădeau ceai. Cineva mi-a îndesat în palmă o bucată de ciocolată.

Invincibila Ada. Inspirația unui aviator mort. Am rezemat capul de geamul rece, simțind numai amărăciune. Nu-mi mai rămăsese strop de curaj. Dincolo de fereastră, câmpurile treceau pustii și cenușii.

Am ajuns la școala lui Maggie seara. Se pusese deja camuflajul, așa că nu m-a văzut nimeni apropiindu-mă pe alee.

Știam că școlile cu internat au reguli și obiceiuri clare. Nu le cunoșteam deloc. Nu-mi păsa. I-am spus fetei care a răspuns la ușă că vreau să vorbesc cu directoarea, iar directoarei i-am spus că o voiam pe Maggie.

Când m-a văzut, Maggie s-a albit la față. S-a clătinat pe picioare și am crezut o clipă că va leșina.

— N-a pățit nimic! am zis eu repede.

Am prins-o de umeri și am tras-o spre mine. Ea a oftat și a început să plângă.

— Ea nu... mama mea... n-ai fi venit dacă... ea n-a pățit...

— Are nevoie de tine. Am venit să te iau acasă.

CAPITOLUL 61

Era împotriva regulilor ca Maggie să plece fără permisiunea necesară. Nu-mi păsa. Mă simțeam cum se simțise probabil Susan când se hotărâse că, indiferent dacă avea sau nu permisiunea mamei, eu urma să mă operez.

— Am venit s-o iau pe Maggie acasă, am zis. Trebuie să-mi permiteți.

Directoarea a continuat să se împotrivească. Maggie părea distrusă. Puteam să fi scris eu o scrisoare și să pretind că era de la Lady Thorton, dar acum era prea târziu.

— Dar dacă ați vorbi cu mama lui Maggie la telefon? am zis. La cabană n-avem telefon, dar există unul la grajduri.

Maggie a făcut ochii mari. Directoarea s-a gândit.

— Doar dacă vorbesc eu însămi cu ea, a zis.

— Bine.

Mi-a arătat un telefon și am sunat la grajdurile Thorton. Acum știam cum să procedez, de când fusese Susan internată în spital.

— Grimes? am zis, când a răspuns Fred. Sunt Ada Smith. Vreau s-o aduci pe Lady Susan la telefon. Directoarea de la școala domnișoarei Margaret va suna din nou acolo peste jumătate de oră și trebuie să răspundă Lady Susan.

— *Ada?* a zis Fred.

Maggie îi spunea Grimes – crescuse spunându-i așa dar eu nu foloseam numele acela. De când îl cunoscusem, pentru mine fusese Fred.

— Da, am zis eu ferm. Sunt la școala domnișoarei Margaret. Directoarea va telefona acolo peste jumătate de oră și vrea să vorbească cu Lady Susan.

— Te-ai dus s-o iei pe Maggie acasă? a zis Fred.

— Da.

Parcă îl auzeam zâmbind la celălalt capăt al firului.

— Bine, o chem pe Lady Susan. În jumătate de oră.

Numele mic al lui Lady Thorton era Eleanor, dar nu i se spunea niciodată Lady Eleanor. Sugera cumva altceva decât Lady Thorton. Contam pe faptul că directoarea școlii nu-i știa numele de botez.

— Sunați peste jumătate de oră, i-am spus directoarei după ce am închis telefonul. Maggie și cu mine vom petrece noaptea aici. Plecăm mâine-dimineață. Avem nevoie să ne ducă cineva la gară cu mașina, ca să-i putem lua cufărul.

Am prins-o pe Maggie de mână.

— Hai. Începem să facem bagajele.

Maggie n-a scos o vorbă decât după ce am urcat trei rânduri de scări.

— Ada. A fost nemaipomenit, a zis ea.

— Nu știu unde ne-a stat mintea, am spus eu. Trebuia să fi făcut treaba asta încă de-acum multă vreme.

În timp ce Maggie își aduna lucrurile, o fată m-a întrebat:

— Tu la ce școală mergi?

— Învăț acasă, cu mama.

Fata a oftat.

— Ești norocoasă, a zis.

Cina trecuse, dar o femeie îndesată a venit și m-a invitat să mănânc ceva. Maggie a coborât cu mine înapoi în biroul directoarei, unde ne aștepta un platou cu sendvișuri, iar directoarea în persoană ne-a turnat ceai.

— Mama ta și-a cerut scuze că a trebuit să ne deranjăm cu telefonul, i-a spus lui Maggie. Spune că e deosebit de supărată. De aceea a trimis-o pe Ada.

— Da, am zis eu.

I-am povestit despre schimbul nostru de pază contra incendiilor, despre clopotniță, despre avion, despre pilotul ars dinăuntru lui.

— Cred că ți-a fost nemaipomenit de frică, a zis directoarea.

— Mi-a fost, am zis. Dar n-a contat.

Frica și felul cum te descurci cu ea sunt două lucruri diferite.

În ultimul tren, Maggie a moțăit. Eu m-am uitat cum apăreau dincolo de ferestrele trenului dealurile din Kent, tot mai aproape, și cum se întindeau pe urmă către mare, la fel ca atunci când le văzusem prima oară. La fel cum erau mereu, cu sau fără război.

Susan ne aștepta la gară. M-a îmbrățișat cu putere.

— Ai fost îngrijorată? am întrebat-o.

— Nu. Mi-ai scris în bilet să nu-mi fac griji, iar eu te-am ascultat.

M-a privit iscoditor.

— Dar de ce nu mi-ai explicat ce vrei să faci?

— M-am temut că vei încerca să mă oprești și știam că procedez corect. Maggie are mai mare nevoie să fie alături de mama ei, decât să fie în siguranță. Iar Lady Thorton are și ea nevoie de Maggie.

Susan a părut să se gândească.

— Nu te-aș fi oprit, a zis.

În camera de zi, Lady Thorton s-a lipit de Maggie și a început să plângă. Asta îl neliniștea pe Jamie, așa că l-am dus în bucătărie și l-am învățat să facă plăcintă Woolton, în timp ce Susan a pregătit ceai pentru toți. L-am lăsat pe Jamie să aleagă el câți napi pune în plăcintă. Îi plăceau napii la nebunie.

— Unele lucruri sunt foarte triste, i-am spus, dar ai dreptate. Peștera noastră e destul de mare pentru toată lumea.

— Lady Thorton o să se mai oprească din plâns? a întrebat el.

— Nu știu, am zis. Va rămâne mereu tristă din cauza pierderii lui Jonathan. Dar e în regulă să fii trist, am adăugat, mângâindu-l pe cap.

Simțeam și eu un talmeș-balmeș de emoții. Ștusem ce trebuie să fac și acționasem. Avusesem grijă de Lady Thorton la fel cum avusese ea grijă de mine. Stătusem în turla clopotniței în timp ce din cer căzuseră bombe și chiar un avion. Îmi fusese frică. Dar nu mă pierdusem cu firea.

Piciorul meu n-avea să se însănătoșească niciodată pe deplin, dar puteam să merg, să urc, să alerg. Poate că nici trăirile mele n-aveau să se potolească niciodată pe deplin, dar se însănătoșiseră destul de mult. În noaptea aceea am rămas trează în pat, în vreme ce Maggie sforăia alături, și m-am gândit la toate luptele pe care le purtasem, la tot ce pierdusem și la tot ce câștigasem. Pe

urmă m-am dat jos, mi-am pus papucii și am ieșit pe ușă.

Susan nu dormea, citea întinsă în pat. Când am intrat în camera ei, mi-a zâmbit. A ridicat marginea păturilor și eu m-am strecurat în culcușul cald de lângă ea. N-am zis nimic. Doar am respirat, la fel ca ea.

CAPITOLUL 62

Lady Thorton nu m-a certat niciodată pentru că o adusesem acasă pe Maggie. Probabil că tânjise și ea tot timpul după fiica ei.

Peste câteva săptămâni, a venit Lordul Thorton acasă pentru un weekend. A adus o conservă mare și pătrată cu un fel nou de carne americană.

— Carne presată sau *spam*, a zis Lordul Thorton. Înseamnă „șuncă condimentată”. Băcanul mi-a pus că seamănă cu umplutura de cârnați.

Lady Thorton a ridicat dintr-o sprânceană.

— Și cât a costat?

Lordul Thorton a zâmbit.

— Șaisprezece puncte.

Alimentele rare sau cele care nu se foloseau în mod obișnuit erau raționalizate acum după un sistem de puncte. Fiecare persoană primea lunar șaisprezece puncte pe care le putea cheltui pe ce reușea să găsească.

Lady Thorton a clătinat dezaprobator din cap spre el și s-a uitat la Susan.

— Se repetă povestea cotletelor de miel.

— Aveți cotlete de miel? a întrebat Lordul Thorton.

— Nu, n-avem, a zis Lady Thorton. Copiii ăștia au nevoie să mănânce carne mai des.

A luat conserva, a deschis-o, a tăiat felii carnea presată și a prăjit-o pentru cină. Era delicioasă.

— Am aflat mai multe despre Hitler, a zis Lordul Thorton în timp ce mâncam. Despre ce face în acest război.

Ne-am uitat toți la el.

— În afară de faptul că se luptă cu lumea întreagă? a întrebat Susan, ridicând din sprâncene.

Lordul Thorton a încuviințat.

— Nu-i chiar o informație disponibilă pentru toată lumea, a zis el. Nu-i nici secretă, desigur, dar n-o veți afla încă multă vreme din jurnalele de actualități.

A tăcut un timp.

— Nu cred că-i bine să intru în detalii. Dar am aflat lucruri noi despre Hitler și despre ce face în Europa, despre faptul că închide civili, chiar și dintre

compatrioții lui, iar asta face războiul nostru cu el extrem de necesar. Mai mult decât necesar. Îl face drept.

— Lucruri ca acelea pe care le-a făcut familiei lui Ruth? am întrebat eu.

— Da, a zis Lordul Thorton.

A tăcut din nou o vreme.

— Nu voi spune niciodată că moartea lui Jonathan a meritat – nu pot spune asta –, dar vă pot spune în mod cert că Jonathan a murit luptând de partea dreaptă a războiului. Pot să afirm că nimeni din partea noastră n-a murit în van.

A mângâiat mâna lui Maggie.

— Asta mă mai alină, a zis el.

Lady Thorton a respirat adânc.

— Poate.

— Pe mine nu, a zis Maggie.

— Nu încă, a spus Lordul Thorton. Dar poate că se va întâmpla, într-o bună zi.

În seara aceea, Maggie m-a rugat să-i vorbesc despre mama. Totul, orice lucru cât de mărunț, amănunte pe care nu le spuseseșim nimănui vreodată, nici măcar lui Susan. I-am povestit cele câteva amintiri vagi despre tata. I-am povestit cum a crescut Jamie și amenințarea că urma să se ducă la școală. I-am povestit cum am învățat să merg sprijinindu-mă de glezna strâmbă și defectă, cum lăsa urme de sânge pe podeaua singurei noastre cămăruțe înghesuite și cum le ștergeam pe urmă cu o cârpă.

— Vreau să fiu ca tine, a zis Maggie. Te voi lăsa să mă înveți cum să fiu curajoasă.

Am pufnit.

— Hei, cine-i curajoasă? Ții minte ziua când ai căzut de pe Oban iar el a sărit pe pășunea lui Susan? Ai avut curajul să-l călărești singură pe drumul înapoi, deși urai să te apropii de el.

Am râs amândouă, amintindu-ne.

— Înjurai ca un marinar, am zis.

Aproape că o auzeam zâmbind pe întuneric.

— Încă mai înjur.

Pe urmă, foarte încet, a dat drumul unui șuvoi de cuvinte de ocară. Știa uimitor de multe.

— Ai fi supraviețuit pe o străduță din Londra, i-am zis.

— Am fi supraviețuit amândouă, a zis Magie. Supraviețuim și acum.

După o pauză lungă, am râs din nou.

— Ne-am descurcat mai bine de-atât, am zis. Cred că am câștigat.

CAPITOLUL 63

22 mai 1943

Peste mai mult de un an

Jamie a băgat capul în bucătărie.

— Gata? a întrebat el.

Am pus ultimul sendviș în coș. Am adăugat un termos cu ceai.

— Gata, am zis.

În camera de zi, Susan își punea pălăria.

— Nu știu ce să spun, a zis ea. Este călătoria asta cu adevărat necesară?

Am râs. Când împlinise Jamie nouă ani, ne duseserăm cu toții la grădina zoologică din Londra, inclusiv Lady Thorton și Maggie. Călătoria aceea nu fusese Cu Adevărat Necesară, dar se dovedise fantastică. Lui Jamie îi plăcuseră animalele foarte mult, exact cum mă așteptam.

Trecuseră de-atunci șase luni. Cu o săptămână înainte împlinisem eu paisprezece ani. Chiar dacă Jamie și Maggie împodobiseră masa cu flori ca de obicei, iar eu mâncasem la micul dejun o bucată de șuncă și un ou, nu promisem niciun cadou, pentru că îi spuseseam lui Susan exact ce voiam. Voiam ziua asta de-acum, pe care eu o organizam.

— Da, mamă, am zis, călătoria este cu adevărat necesară.

Așteptaserăm să se facă sâmbătă, ca să nu lipsim de la școală. Copiii din sat începuseră să se întoarcă acasă încă de anul trecut. Școala se redeschisese, iar Susan preda acolo cu jumătate de normă. Pe lângă asta, medita din nou un băiat pentru examenele de admitere la facultate, numai că pe acesta îl găzduia vicarul – un lucru foarte bun, căci astfel ne rămânea o cameră liberă pentru când venea Ruth acasă în permisie.

Încă mai eram în război cu Germania. Încă mai făceam schimburi de pază contra incendiilor în turla clopotniței. Raționalizarea era mai strictă decât oricând. În josul străzii, aproape de fosta noastră casă bombardată, își ridicaseră tabăra niște soldați

americani. Lui Jamie și colegilor lui le plăcea să se ducă în vizită la ei, iar Jamie le imita perfect accentul.

Primisem în cele din urmă două scrisori de la Stephen. Erau scurte, dar măcar știam că el și tatăl lui încă mai trăiau.

La gară, Jamie a ținut-o pe Susan deoparte, iar eu am cumpărat biletele. Nu voiam să știe unde mergem.

— Sper că nu trebuie să rămânem peste noapte, a zis ea.

Noi doar i-am zâmbit. Pe geamul trenului se vedeau trecând unul după altul dealurile, înverzite de iarba primăverii. M-am întrebat dacă Susan nu cumva știa traseul suficient de bine încât să-și dea seama încotro mergeam, dar cred că nu, pentru că atunci când conductorul a anunțat că următoarea oprire era localitatea unde se născuse Becky, Susan s-a albit la față. Zâmbetul i-a pierit.

— Nu sunt sigură că...

Am luat-o de braț.

— Haide.

— Și noi vrem s-o vedem, a zis Jamie.

Biserica din satul lui Becky era mai mare decât cea de la noi din sat, dar construită din același fel de piatră maronie și cu același fel de zid în jurul cimitirului. Pietrele de mormânt semănau cu cele din cimitirul nostru, se întindeau pe iarbă în rânduri perfecte și solemne.

— Nici măcar nu știu unde e, a zis Susan.

Am mers încet, citind numele de pe pietre, până am găsit-o.

Rebecca Daphne Montgomery
11 aprilie 1909 – 5 septembrie 1936
Iubită fiică. Prietenă iubită.

Piatra de pe mormântul lui Becky semăna cu toate celelalte pietre de mormânt. Nu avea nimic special. Dar sub pământ era Becky, sau cel puțin rămășițele ei. Sufletul, desigur, se dusesese în rai.

Mă hotărâsem să cred în rai. Îmi plăcea să mă gândesc că mama era acolo, în sfârșit liniștită și

fericită. Cu mintea întreagă și pentru vecie, alături de Jonathan, de bunica lui Ruth, de familia lui Stephen.

Am deschis coșul cu sendvișurile și am scos florile tăiate de dimineață din tufele gardului viu. Erau ude și ofilite, genul de flori cu care trebuie să te descurci în vreme de război. Le-am pus la baza pietrei de pe mormântul lui Becky. Jamie s-a căutat în buzunar, a scos unul dintre soldații lui de tablă și l-a așezat lângă flori.

Susan s-a șters la ochi.

— Vrei să spui o rugăciune sau ceva? am întrebat eu. A dat din cap că da. Ne-am îndepărtat puțin, s-o lăsăm singură.

— Uite, a zis Jamie, arătând spre piatra de-alături. Au același nume.

Robert Nathaniel Montgomery
24 iunie 1881 – 13 ianuarie 1940

— Vai, e tatăl lui Becky, a zis Susan, revenind lângă noi. Nu știam că a murit.

— A murit în război, am zis eu.

— Mă îndoiesc că are vreo legătură cu războiul, a spus Susan. Era genul de om coleric.

Tocmai mă pregăteam să întreb ce înseamnă cuvântul, când o voce din spatele nostru a zis, neîncrezătoare:

— *Susan?* Susan Smith? Ești chiar tu?

Ne-am întors și am văzut o femeie micuță și cărunță, cu un buchet de trandafiri în mână. Se uita lung la Susan. Susan a roșit.

— Vai, îmi pare nespus de rău, a zis ea. Vă rog să mă iertați, doamnă Montgomery. Eu...

— Pierdusem orice speranță să te mai văd, a zis femeia. Credeam că nu te vei întoarce niciodată.

A privit cu ochi strălucitori spre Jamie, apoi spre mine.

— Ei cine sunt?

— Ada și Jamie, sunt...

N-o mai văzusem niciodată pe Susan atât de stingherită.

— ...copiii mei. Din război.

A arătat spre mormântul lui Robert Montgomery.

— Îmi pare foarte rău, n-am știut. Aș fi trimis un mesaj.

Femeia a dat aprobator din cap.

— Trebuia să-ți fi scris. Adresa o știam, la urma urmei.

Susan s-a înroșit și mai tare.

— Casa lui Becky. Da. Nu mai locuim acolo... a fost lovită de bombe, din păcate. Distrusă complet.

Doamna Montgomery a icnit exasperată.

— Nenorocitul ăsta de război. Știu că trebuia să-ți fi scris. Bănuiesc că am așteptat să faci tu primul pas. Dar n-ai venit niciodată să ne vizitezi și am crezut că te-ai mutat.

— N-am crezut că vreți să vin în vizită, a zis Susan. N-am crezut că aș fi fost binevenită.

Doamna Montgomery a tras aer în piept.

— Probabil că soțul meu nu te-ar fi întâmpinat cum se cuvine, recunosc. Dar tu și cu mine puteam sta oricând în grădină, să știi. Am fi putut vorbi despre ea. Mi-ar fi plăcut.

— Putem vorbi acum, am zis eu.

— Și noi am iubit-o pe Becky, a zis Jamie.

Pe fața ridată a femeii a prins să apară un mic zâmbet.

— E adevărat? a spus ea.

— Da, am zis eu. Putem merge să stăm la dumneavoastră în grădină și să vă spunem de ce o iubim.

— Chiar așa, a zis ea. Chiar așa.

S-a întors pe călcâie și a început să se îndepărteze. Noi am urmat-o.

— Tocmai am cumpărat ceai, a zis ea. Mai am o lingură, două de zahăr și niște biscuiți puși deoparte. Și gem! Mai am jumătate de borcan de gem. Facem ceai și stăm în grădină.

I-a întins mâna lui Jamie.

— Tu de unde știi de Becky? Nu se poate s-o fi cunoscut, altfel aș fi aflat despre tine.

— Ne-a povestit Susan, a zis Jamie.

— Zău? Eu vă pot spune și mai multe.

Am rămas un pas în urmă și am prins-o pe Susan de cot.

— Vezi? am zis.

În fața noastră, Jamie a întrebat:

— Mai aveți și alți copii?

— Nu, a zis doamna Montgomery. Nu. Doar pe ea am avut-o.

— Văd, mi-a răspuns Susan. Nu-mi vine să cred, dar văd.

Jamie vorbea acum despre el.

— ...un motan pe care îl cheamă Bovril, o purcică pe care o cheamă doamna Rochester, câteva găini, Petunia, Pansy și Peter – ăsta-i cocoșul –, iar Ada are un căluț pe care-l cheamă Untișor.

Doamna Montgomery s-a întors spre noi.

— Încă îl mai ai pe Untișor? a întrebat ea.

— Da, a zis Susan. Caii de vânătoare i-am vândut, dar de Untișor nu m-am putut despărți.

— Vai, Untișor! a zis bucuroasă doamna Montgomery. Cât de mult l-am iubit pe Untișor! L-am crescut de când era mânz.

— Asta nu știam...

— Am avut de-a lungul timpului o mulțime de ponei. Ți-aș putea spune nenumărate povești despre Untișor.

— Puteți veni să-l vizitați! am zis eu. Și să-l călăriți.

— Ei, draga mea... Ada te cheamă, da? N-am mai călărit de ani buni.

— Untișor ar avea grijă de dumneavoastră. Și de mine a avut.

— Nu mă îndoiesc, dar...

— Veniți, vă rog, a zis Susan. Avem camere din belșug.

Mama lui Becky s-a oprit din mers. Ne-a cercetat atent pe Susan, pe Jamie și pe mine.

— O să vin, a zis ea. Chiar o să vin. Mi-ar prinde bine să fiu din nou în sânul unei familii.

Poți înțelege lucrurile cum dorești, iar într-o zi s-ar putea să le și crezi.

Nota autoarei

N-am spus-o explicit nicăieri, dar Lordul Thorton, tatăl lui Ruth și Ruth însăși s-au numărat printre faimoșii decriptori de coduri de la Bletchley Park, cei care au descifrat codurile folosite de spionii naziști, inclusiv cifrurile folosite de mașina Enigma și considerate imposibil de decriptat. Activitatea lor a rămas secretă mulți ani după război, dar acum este cunoscută pe larg și se dovedește fascinantă. Puteți afla mai multe despre acest subiect pe www.bletchleypark.org.uk.

Undeva la sfârșitul acestei cărți, Lordul Thorton spune că are informații care îl fac să creadă că războiul e pe deplin justificat și că Hitler trebuie oprit. Cu toate că legile date de Hitler împotriva evreilor și a altor grupuri pe care el le considera indezirabile erau bine cunoscute încă de la începutul războiului, adevărul complet despre lagărele germane ale morții și despre Holocaust a devenit public mult mai târziu și doar treptat. Cu toate acestea, în iulie 1942, *London Daily Telegraph* relata că peste un milion de evrei fuseseră deja omorâți de naziști și că, la nivel guvernamental, începea să se cunoască pe deplin întreaga oroare a genocidului.

Holocaustul este un subiect dificil și dureros de studiat, dar unul deosebit de important. Puteți începe cu Yad Vashem (www.yadvashem.org), Memorialul Victimelor Holocaustului fondat în 1953 în scopul documentării, cercetării, studiului și comemorării acestei tragedii mondiale.

**Continuarea romanului
Războiul care mi-a salvat viața,
câștigător al Newbery Honor**

Războiul nu e doar un eveniment istoric. El are loc și în inima Adei. Viața în izolare nu este ușoară, iar supraviețuirea într-o astfel de vreme, cu resurse limitate, este complicată.

Ada luptă cu sine pentru a accepta sensul nou pe care îl capătă pentru ea cuvântul *familie*, dar luptă și cu propria identitate, demonstrând că adevărata libertate nu este reprezentată doar de posibilitatea de a alege, ci de a face alegerea corectă. Odată ce descoperă că frica nu exclude curajul, devine invincibilă și își adună puterile pentru a le aduce speranța celor din jur, ba chiar și piloților din al Doilea Război Mondial.

„Rar ți-e dat să citești o carte atât de onestă și provocatoare. Un roman puternic tocmai pentru că arată că în viață există durere și, mai ales, că există viață după durere.”

The New York Times

„În *Războiul care m-a învățat să trăiesc*, Brubaker Bradley descrie eforturile Adei de a accepta bunătatea și dragostea, după ce ani de zile a fost neglijată.”

Publishers Weekly

De același autor:
Războiul care mi-a salvat viața

9 786067 888072

La ARTHUR cărțile de istorie sunt întotdeauna violet

violet
history

classic
yellow

smart
blue

funny
green

orange
fantasy

.{1}. Ziua Darurilor, sau *Boxing Day* (în acest caz, cuvântul box vine de la cutia în care se aduna colecta), este a doua zi de Crăciun, când servitorii sau slujbașii primeau o zi liberă și adunau bani sau cadouri de la stăpâni și de la clienți.

.{2}. *Paper Chase*, în original - o partidă de călărie în care se aleargă după niște semne de hârtie lăsate dinainte de un alt călăreț.

.{3}. În original, *Christmas crackers* - sunt decorațiuni festive de la masa de Crăciun, confecționate dintr-un tub de carton segmentat, învelit în hârtie viu colorată și au de obicei o surpriză în interior. Arată ca niște bomboane supradimensionate. Sunt deschise de câte două persoane, fiecare trăgând de un capăt al „bomboanei“. Când se deschid, scot un fel de pocnet sau de pârâit. Una dintre persoane se alege cu surpriza dinăuntru. Conținutul surprizei poate fi o pălărie colorată de hârtie (în formă de coroană), o jucărioară sau o figurină mică din plastic, sau un citat, o glumă sau o ghicitoare, scrise pe bilețele de hârtie.

.{4}. Ritualul din prima seară a Paștelui evreiesc.

.{5}. Baloane mari cu aer cald, cu formă cilindrică sau ovală și capete alungite, folosite în timpul războiului pentru paza antiaeriană. Erau legate de pământ cu cabluri lungi și împiedicau apropierea aviației inamice, pentru că prezentau risc de coliziune.

Table of Contents

CAPITOLUL 1	6
CAPITOLUL 2	12
CAPITOLUL 3	16
CAPITOLUL 4	22
CAPITOLUL 5	29
CAPITOLUL 6	34
CAPITOLUL 7	40
CAPITOLUL 8	43
CAPITOLUL 9	49
CAPITOLUL 10	54
CAPITOLUL 11	60
CAPITOLUL 12	70
CAPITOLUL 13	77
CAPITOLUL 14	80
CAPITOLUL 15	83
CAPITOLUL 16	85
CAPITOLUL 17	91
CAPITOLUL 18	93
CAPITOLUL 19	96
CAPITOLUL 20	100
CAPITOLUL 21	103
CAPITOLUL 22	107
CAPITOLUL 23	112
CAPITOLUL 24	117
CAPITOLUL 25	119
CAPITOLUL 26	123
CAPITOLUL 27	126

CAPITOLUL 28	132
CAPITOLUL 29	137
CAPITOLUL 30	141
CAPITOLUL 31	145
CAPITOLUL 32	150
CAPITOLUL 33	152
CAPITOLUL 34	158
CAPITOLUL 35	161
CAPITOLUL 36	163
CAPITOLUL 37	169
CAPITOLUL 38	172
CAPITOLUL 39	175
CAPITOLUL 40	179
CAPITOLUL 41	182
CAPITOLUL 42	186
CAPITOLUL 43	193
CAPITOLUL 44	199
CAPITOLUL 45	203
CAPITOLUL 46	206
CAPITOLUL 47	208
CAPITOLUL 48	213
CAPITOLUL 49	217
CAPITOLUL 50	222
CAPITOLUL 51	226
CAPITOLUL 52	228
CAPITOLUL 53	233
CAPITOLUL 54	236
CAPITOLUL 55	243
CAPITOLUL 56	248
CAPITOLUL 57	251

CAPITOLUL 58	253
CAPITOLUL 59	256
CAPITOLUL 60	258
CAPITOLUL 61	260
CAPITOLUL 62	264
CAPITOLUL 63	267
Nota autoarei	272